

THIS BOOK IS PUBLISHED WITH THE
FINANCIAL ASSISTANCE OF TIRUMALA
TIRUPATI DEVASTHANAMS UNDER THEIR
SCHEME AID TO PUBLISH RELIGIOUS BOOKS.

*The Author and Publisher of
this book is ever greatful to
The Editor, T. T. Devasthanams,
who has helped for the
Publication of this book by
sanctioning the financial Aid.*

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಶ್ರೀಮನ್ನಿಗಮಾಂತಮಹಾದೇಶಿಕವಿರಚಿತ

ರಹಸ್ಯಶಿಖಾಮುಣಿ ಶ್ರೀ

ಅನುವಾದಕರು :

ದೇಶಿಕದರ್ಶನಚೂಡಾಮುಣಿ

ವೇದಭೂಷಣ, ಸ್ವಚ್ಛಂದಂ, ಅನಂತ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್, ಎಂ.ಎ.

ಶ್ರೀಕಾರ್ಯಂ, ಶ್ರೀಮದಾಂಡವನ್ ಪಾಂಡರಿಕಪುರಂಸ್ವಾಮಿ-
ಆಶ್ರಮಮ್, ಶ್ರೀರಂಗಮ್.

ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಎ.ಪಿ.ಎಸ್. ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಾಲೇಜು,
ಬೆಂಗಳೂರು - 560 019.

ಅನಂತ ಪ್ರಕಾಶನ

ನಂ. 33, 2ನೇ ಕ್ರಾಸ್, ಸಮೀರಪುರಂ
ಬೆಂಗಳೂರು-560 018.

“RAHASYASIKHAMANI”

(Original Manipravala Text of Vedantadesikar with the Kannada Translation and running Commentary in Kannada Script. —by Sri A. Anantha Narasimhachar.)

Pages : 168 + 2 + 4 = 174

Copies : 1000

Price : 20-00

Printed at : SRI LAKSHMI PRINTING WORKS
Gandhi Bazaar, Bangalore-560 004

Published by :

“ANANTHA PRAKASHANA”

No. 33, II Cross, Samirapuram,
Bangalore-560 018

श्रीमते रामानुजाय नमः ।

॥ श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः ॥

॥ श्रीमते श्रीनिवासमहादेशिकाय नमः ॥

[श्रिमद्वेदमार्गप्रतिष्ठापनाचार्याणां सर्वतन्त्रस्वतन्त्रोभयवेदान्ता-
चार्याणां श्रीरामानुजसिद्धान्तनिर्धारणसार्वभौमानां श्रीमन्नाथ-
मुनि - श्रिमद्यामुनि - श्रीमद्रामानुजमुनि - मुनिरूप - मुनि-
त्रयसिद्धान्तस्थापनाचार्याणां श्रीमतां श्रीश्रीनिवासमहादेशिक-
संयमि सार्वभौमकटाक्षलब्ध-सार्वज्ञानां श्रीरङ्ग-श्री मदाण्डवन्-
पौण्डरीकपुरंस्वामि-आश्रमस्थितानां श्रीमतां श्री गोपालदेशिक-
महादेशिकानां स्वमिनां अनुग्रहलेखनम् ।]

लोके जनिमन्तस्सर्वेऽपि सुखमेवानुभवितुं अभिलषन्ति
नेतरत् । तच्च सुखं द्विविधं ऐहिकं पारत्रिकं चेति । अनादेः
जीवस्य अनन्तकोटिजन्मकृतपुण्यपापकर्मवशात्सुखमिव दुःख
अपि पर्यायेण अनुभवनीयं भवति । यदि वयं दुःखानुभवं
निराचिकीर्षामः तदा धर्मशास्त्रोक्त प्रतिपदोक्त प्रायश्चित्तानि
अवश्यानुष्ठेयानि । जन्मान्तरीयकर्मणां अज्ञानात् पूर्वकृतपापानां

प्रतिपदोक्तप्रायश्चित्तानुष्ठानासम्भवात् तानिनापनेयानि भवन्ति ।
 ऐहलौकिकदुष्कर्मणामपि प्रायश्चित्तानुष्ठानं अकिञ्चनानां
 दुष्करं । अत इह दुःखानुभवः अनिवार्य एव । पुण्यकर्मा-
 धीन सुखानुभवोऽप्यल्पः दुःखसंवलितश्चेति अकिञ्चित्कर एव ।
 स्वर्गसुखामपि इन्द्रादि देवतापरिचरणात्मकं नश्वरं च । पारत्रिकं
 ब्रह्मानन्दात्मकं सुखं तु अप्रकृतं असन्धानन्दतुन्दिले अनश्वरं
 नित्यं च ।

इदं च सुखं भक्तिप्रपत्त्यन्यतरोपायलभ्यं । तथा चोक्तं
 अहिर्बुध्न्यसंहितायां :-

भक्त्या परमयावाऽपि प्रपत्या वा सहामुने ।

प्राप्योऽहं नान्यथा प्राप्यः मम कैङ्कर्यलिप्सुभिः ॥ इति

भक्तिश्च तैलधारावदविच्छिन्नस्मृतिसन्ततिरुपा आदेह-
 पातं अनुष्ठेया । सा च कलिग्राहग्रस्तैरस्मामिः सर्वथा सर्वदा च
 नानुष्ठेया । तदुक्तं कुलशेखरैः “प्राणप्रयाणक्षमये कफवात-
 पित्तैः कण्ठावरोधनविधौ स्मरणं कुतस्ते” इति । अतश्चरमश्लोक
 विहिता प्रपत्तिरेव अस्मादशैरनुष्ठेया भवति । सा च अनन्द-
 कोटिजन्मकृतनानाविधपाप्मनाशनचणा, सर्वपापप्रयाश्चित्तरूपा ।

प्रपत्तिविधायक चरमश्लोकश्च अर्जुनव्याजेन गीतायां
 श्रीकृष्णपरमात्मना उपदिष्ट एव आचार्यपरम्परा समागतः

उपदेशैकसमधिगन्धः रहस्य त्रयेष्वन्यतमः सुप्रसिद्धः । परन्तु
अन्यदपि श्लोकद्वयं महद्भिरङ्गीकृतं वरीवर्ति । तयोरन्यतरः
राजचरमश्लोकः । अन्यः वराहचरमश्लोकः ।

“सकृदेव प्रपन्नाय तवास्मीति च याचते ।

अभयं सर्वभूतेभ्यः ददान्येतद्धृतं मम ॥” अयं रामचरम-
श्लोकः अथ प्रपन्नानसारनामकेन ग्रन्थेन सन्यक्त विवृतः
आचार्येण । वराहचरमश्लोकस्तु प्रकृतग्रन्थप्रतिपाद्यः विचारविषयी-
भूतः । अत्र त्रयाणामपि चरमश्लोकानां वक्तृवैलक्षण्यं एक-
रूपमेव, यतः वक्तारः वराहरामकृष्णाः त्रयोपि भगवतो
नारायणस्य विभवावतार एव । तथाऽपि भूवराहस्यैव अवतारेषु
दशस्वपि औत्कृष्ट्यं मनोरञ्जकतया अत्यद्भुतं प्रतिपाद्य, रहस्य-
शिखामणेः (वराह) चरमश्लोकस्यैव वक्तृवैलक्षण्यं विशिषन्ति
वेदान्तगुरवः । इदं च रहस्यं वेदान्ताचार्यानुगृहीतेषु उपलभ्यमानेषु
सप्तविंशतिसंख्याकेषु चित्तरै रहस्येषु अन्यतमम् । वराहचरम-
श्लोकात्मकस्यास्य रहस्यत्रयादपि श्रेष्ठ्यप्रतिपादनायैव रहस्य
शिखामणिरिति शीर्षकमदुरिति प्रतिभाति । अस्य इतर
चरमश्लोकाभ्यां पूर्वत्वं च ज्ञानवराहस्य (ज्ञानप्पिरान्)
अवतारेषु पूर्वत्वात् ।

कृष्णचरमश्लोकस्य श्रोता प्रपन्नः सखा शिष्यश्च अर्जुनः ।
अयं राजकुलप्रसूतः । रामचरमश्लोकस्य श्रोता सुग्रीवः कपिकुल-

पतिः सखा च । वराहचरमश्लोकस्य श्रोत्री वराहमहिषी
भूदेवी । एषा अज्ञातनिग्रहा जगन्माता प्रजावत्सला क्षमाधना
सुग्रीवाजुनाभ्यां देवदेवदिव्यमहिषी अतिविलक्षणा । अतः
श्रोतृवैलक्षण्यं वराहचरमश्लोकस्येवेत्यत्र न कसपि संशीतिः ।

श्रीकृष्णेन सर्वपापविमोचनं, रामेण सर्वाभयप्रदानं
भूवराहेण परमगतिनयनं च तेषां करुणयैव भवति । परंतु वराह
चरमश्लोके भगवतिः करुणा यथा निर्गलं प्रवहति न
तथाऽन्ययोः । अतः विषयवैलक्षण्यमपि रहस्य शिखामणेरेव ।

अतः वक्तृतः श्रोतृतः विषयतश्च विलक्षणः वराह-
चरमश्लोकः । अत एव पार्थक्येन रहस्यशिखामणिरिति प्रबन्धः
कृतः वेदान्तगुरुभिः, न तु रहस्यचतुष्टय सारान्यतमत्वेन ।

ईदृशं रहस्यशिखामणिं कर्नाटक भाषायां यावदपेक्षितं
उपपिपादयिषुः अस्मत्प्रियशिष्यः अस्मदाश्रम श्रीकर्यपदभाजः,
अस्मत्सन्निधावेव एतद्रन्थमधीतवान्, अनन्तनरसिंहनामा
मुद्रणाय कृतप्रयत्नः इति श्रुत्वा अतीव सन्तुष्टान्तरंगा वयं
अस्मदेशिकसत्सम्प्रदायप्रचारशीलस्याऽस्य प्रयत्नः फलेग्रहिः
भूयान् । तथा अस्मै दीर्घायुष्मत्ता, अरोगदृढमात्रता सर्वाभीष्ट-
सिद्धिश्च भूयासुरिति अस्मदाचार्यसन्ततिं सम्प्रार्थ्य नारायण-
स्मरणपूर्वकं शुभान्याशास्महे ॥

नारायण नारायण

॥ ಶ್ರೀರಸ್ತು ॥

॥ ಶ್ರೀಮತೇ ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲದೇಶಿಕ ಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಮತೇ ಶ್ರೀನಿವಾಸಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾಂತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ॥

ಶ್ರೀವಾಸರಂಗ ಪರಕಾಲಮುನಿತ್ರಯಾಪ್ತ-

ಲಕ್ಷ್ಮಾತ್ಮರಕ್ಷಣ ಯತಿತ್ವಯುಗಾಗಮಾಂತಮ್ |

ಅರ್ಚಾರ್ಯಭಕ್ತಿಪರಿಪೂತ ಮನಃಘೋಷಲಂ

ಗೋಪಾಲದೇಶಿಕಮುನಿಂ ಗುರುಮಾಶ್ರಯಾಮಃ ||

ಶ್ರೀಯಃಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಶ್ರೀದೇವಿ, ಭೂದೇವಿ ಮತ್ತು ನೀಳಾದೇವಿಯರೆಂಬ ಮೂರು ಮಹಿಷಿಯರೊಡನೆ ಸದಾ ನಿತ್ಯ-ವಿಭೂತಿಯಾದ ಶ್ರೀವೈಕುಂಠಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಾರಾಯಣನೂ ಈ ದೇವಿಯರೂ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿನ ಜೀತನವರ್ಗಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳು. ಸಂಸಾರಸಾಗರವೆಂಬ ದುಃಖಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ಜೀತನರನ್ನುದ್ಧರಿಸಿ, ಅವರು ಮತ್ತೆ ಈ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಳ್ಳದಂತೆ ಮಾಡಿ, ಅವರನ್ನು ನಿತ್ಯ ವಿಭೂತಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು, ಅವರಿಗೂ, ತಮಗೆ ಸರಿಸಮಾನವಾದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂಬುದೇ ಈ ಜಗನ್ಮಾತಾ-ಪಿತೃಗಳ ಹೆಬ್ಬಯಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾದ ಆಸೆಯಿಂದಿದ್ದರೂ, ಎಲ್ಲ ಜೀತನವರ್ಗಕ್ಕೂ ಪರಮಾತ್ಮನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಈಗಾಗಲೇ ಕೆಲ ಜೀತನರು ಈ ಅನಾದಿಯಾದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೇರಲು ಅನೇಕ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ-ಕಾಲ ಸಾಧನವನ್ನೆಸಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರು ಕೆಲಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಯಾವ ಸಾಧನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಿದರೆ, ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ-

ದವರು, ಮಾಡದವರು ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಕಂಡುದರಿಂದ, ಸಾಧನೆ ಮಾಡದವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಪಕ್ಷಪಾತಿಯೆಂದೂ, ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಯಾವ ಕೃಪೆಯೂ ತೋರದುದರಿಂದ ಕರುಣಾಹೀನ 'ನಿರ್ಘೋಷ' ಎಂಬ ದೋಷಪೂರಿತವಾದ ಹೆಸರೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ, ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಜೀತನನಿಗೂ ಅವನವನ ಅನಾದಿಯಾದ ಕರ್ಮದಿಂದ ಈ ಸಂಸಾರವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ, ನಿರಂತರವಾದ ಜನ್ಮ ಮರಣ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗಿದೆ. ಭಗವಂತನು ಜೀತನನ, ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತವಾದ ಪುಣ್ಯ ಪಾಪರೂಪವಾದ ಕರ್ಮಫಲವನ್ನನುಭವಿಸಲು ಅನುಗುಣವಾದ ಶರೀರೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜನ್ಮವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಜೀತನನು ತನ್ನ ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತವಾದ ಕರ್ಮಫಲವನ್ನನುಭವಿಸುವುದರೊಡನೆ, ಮತ್ತೆ ಬಂಧ-ಕೊಳ್ಳಗುವುದಾದ ಕರ್ಮವನ್ನೆಸಗದೆ, ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸೇರಿ, ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿ ಅಥವಾ ಶ್ರೀಮೈಕುಂಠ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣಾನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಮಾಡಲೇಬೇಕಾದ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಜೀತನರಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹೆಬ್ಬಯಕೆಯಿಂದ, ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ತೋರುವ ತನ್ನ ನಿಶ್ವಾಸರೂಪವಾದ ವೇದಗಳನ್ನು, ತನ್ನನ್ನು ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಕಾಲ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿರುವ ಜೀತನರಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ, ಅವರ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ವೇದಗಳಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮತ್ತು ಜೀವಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪ, ಸ್ವಭಾವ, ಸಂಬಂಧ ಗುಣಗಳನ್ನರಿತ ಆ ಮಂತ್ರದ್ರಷ್ಟಾರರಾದ ಋಷಿಗಳು, ವೇದೋಕ್ತವಾದ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ತಾವು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೇರಿದುದೇ ಅಲ್ಲದೆ, ತಾವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ತದರ್ಥಗಳನ್ನೂ, ಎಲ್ಲ ಜೀತನವರ್ಗವೂ ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹೆಬ್ಬಯಕೆಯಿಂದ, ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರತಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಲಪುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿ

ಪರಮಾತ್ಮನು ಜೀತನೋದ್ಧಾರದ ಸಲುವಾಗಿ ಮಾಡಿರುವ ಉಪದೇಶಾತ್ಮಕವಾದ ವೇದಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಕೆಲವು ರಜೋಗುಣ ತಮೋಗುಣ ಭೂಯಿಷ್ಠರಾದ ಜೀತನರು ಅಪಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಜೀತನರನ್ನು ದುಷ್ಟಹಾದಿಗೆ ಎಳೆಯುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ, ಪರಮಾತ್ಮನು ತಾನೇ ನೇರವಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲ ಸನ್ನಿವೇಷಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿಯಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಕೈಂಕರ್ಯವೆಸಗುತ್ತಿರುವ, ಆದಿಶೇಷ, ಗರುಡ, ವಿಶ್ವಕ್ಸೇನ, ಕೌಸ್ತುಭವೇ ಮೊದಲಾದ ಅಭರಣಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ, ಹಾಗೆಯೇ ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದಾದಿ ಆಯುಧಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ನಿತ್ಯಾತ್ಮರನ್ನೂ, ಈ ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸುವಂತೆ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ, ಅವರ ಮುಖಾಂತರ ವೇದಮಂತ್ರಗಳ ಸಾರವಾದ, ತನ್ನನ್ನು ಸೇರಲು ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕಾದ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವಂತಹ ಸ್ಮೃತಿ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳ ರಚನೆ ಮಾಡಿಸಿ, ಧರ್ಮಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಜೀತನೋದ್ಧಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಅವತರಿಸಿದ ನಿತ್ಯಾತ್ಮರೇ ಭಗವದ್ರಾಮಾನುಜರು, ೧೨ ಜನ ಆಳ್ವಾರುಗಳು, ಶ್ರೀಮದ್ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರೇ ಮೊದಲಾದ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳು.

ಕರ್ಮಬಂಧವನ್ನು ನೀಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೇರಲು, ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯದು, ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಸಹಕೃತವಾದ 'ಭಕ್ತಿಯೋಗ', ಎರಡನೆಯದು 'ಶರಣಾಗತಿ', ಪ್ರಪತ್ತಿ ಅಥವಾ ಭರಣ್ಯಸ.

ಷಡಂಗಸಹಿತವಾಗಿ ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು, ಜೀವಪರಮಾತ್ಮ ಸಂಬಂಧವನ್ನರಿತು, ಪರಮಾತ್ಮನ ಆರಾಧನಾರೂಪದಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇದೇ ಕರ್ಮಯೋಗ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಕಾಲ ಕಳೆಯಲಾಗಿ ಇವನ ಕರ್ಮಗಳು ಪಕ್ಕವಾಗಿ ಇವನು ಜ್ಞಾನಯೋಗಕ್ಕೆ, ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.¹ ಆಗ,

ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದ ಮೂವತ್ತೆರಡು ವಿಧವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಇಷ್ಟಬಂದ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗಿರಲು ಕೆಲಕಾಲದಮೇಲೆ ಇವನಿಗೆ ಮೊದಲು ಜೀವಾತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಇವನು ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲದೆ, ಆ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿಸಲು ಮತ್ತೆ ಇವನ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕು. ಆಗ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕಂಡೇತೀರಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿನಿವೇಷದಿಂದ ತೈಲಧಾರೆಯಂತೆ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಸ್ಮೃತಿಸಂತಾನ ರೂಪವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. -ಇದೇ 'ಭಕ್ತಿಯೋಗ'.² ಇದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಸಾಧಕನಿಗೆ ಕೆಲಕಾಲದಮೇಲೆ ಮೊದಲು ಸ್ವತಃ ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳ ರತ್ನವೊಂದನ್ನು ತೆಳ್ಳಗಿರುವ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಅದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯದೆ ಮೊಬ್ಬ ಮೊಬ್ಬಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ, ಜೀವಾತ್ಮನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮನುಷ್ಯನು ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಸಾಧಕನಿಗೆ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ಇನ್ನೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ, ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನೇ 'ಪರಭಕ್ತಿ'³ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಹೀಗೆ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಕೆಲಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತೆ ಮರೆಯಾಗುವುದು-ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಅವನನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ನಿರಂತರವಾಗಿಯೂ ಕಂಡೇಕಾಣಬೇಕೆಂಬ ತೀವ್ರತೆ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾನೆ. -ಈ ಹಂತವನ್ನೇ "ಪರಜ್ಞಾನ"⁴ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉಪಾಸನೆ ಮುಂದುವರಿಯಲು

2. ತೈಲಧಾರಾವತ್ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಸ್ಮೃತಿ ಸಂತಾನರೂಪಾಭಕ್ತಿಃ |

3. ಪರಭಕ್ತಿಃ ಪುರಾದೃಷ್ಟ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾಭಿನಿವೇಶನಮ್ |

4. ಪರಜ್ಞಾನಂತು ತತ್ತ್ವವ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಪರಿಸ್ಪಟಃ ||

ಕೆಲಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸ್ಫುಟವಾಗಿಯೂ ನಿರಂತರವಾಗಿಯೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಾಗ, ಅವನ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿದ ಸಾಧಕನು, ಮತ್ತೆ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ರೂಪ ಎಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ, ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲವೂ ಇರಲಾರದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಭಗವಂತನ ಅಡಿದಾವರೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡಿ, ತನ್ನನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಬಿಡದಂತೆ, ತನಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳದರ್ಶನವಿತ್ತು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನೇ 'ಪರಮ ಭಕ್ತಿ' - ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಾಧಕನ ಕರ್ಮವೆಲ್ಲವೂ ಅವನ ತಪಃ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಮೀಪವಾದ ರಿಂದ ಭಗವಂತನು ಅವನನ್ನು ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಸಾರ ಬಂಧದಿಂದ ಮುಕ್ತನನ್ನಾಗಿಸಿ ಶ್ರೀವೈಕುಂಠಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಅಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನ-ಯೋಗ ಸಹಕೃತವಾದ 'ಭಕ್ತಿಯೋಗ' - ಎಂಬ ಉಪಾಯ.

ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯರೆಂಬ - ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರು ಮಾತ್ರವೇ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು. ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಷಡಂಗಸಹಿತವಾಗಿ ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪುರುಷರು ಮಾತ್ರವೇ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು. ಅದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಚೇತನರನ್ನೂ ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹೆಬ್ಬಯಕೆಯುಳ್ಳ ಪರಮಕಾರುಣಿಕನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು, ಜಾತಿ, ವರ್ಣ, ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು, ಕಾಲ - ಮೊದಲಾದ ಯಾವ ಭೇದವೂ ಇಲ್ಲದೇ, ಸರ್ವ ಚೇತನರೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ, ಅತಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕರ್ಮಬಂಧ-ವನ್ನು ನೀಗಿ ಮತ್ತೆ ಜನ್ಮಮರಣಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿಕೊಳ್ಳದಂತೆ, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೇರಿ, ಶ್ರೀವೈಕುಂಠಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪರಿಪೂರ್ಣ-ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು, ಮತ್ತೊಂದು ಉಪಾಯವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದೇ 'ಶರಣಾಗತಿ' - 'ಪ್ರಸತ್ತಿ', 'ಭರನ್ಯಾಸ', 'ಭರಸಮ-

ಪರ್ಣ' - ಅಥವಾ 'ನ್ಯಾಸ' -ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಉಪಾಯ.

ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳಿಗೆ ಅನಧಿಕಾರಿಯಾದ ಜೀತನನು, ತಾನು ಯೋಗಾದಿಗಳಿಗೆ ಅನಧಿಕಾರಿಯೆಂದೂ, ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಸಮರ್ಥನೆಂದೂ, ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನಿಗೇ ಇರುವುದೆಂದೂ ಮನಗಂಡು, ತನಗಿನ್ನಾರೂ ರಕ್ಷಕರಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಪರಮಾತ್ಮನೇ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ತಾನು ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಅಶಕ್ತನೆಂದೂ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಶಕ್ತತೆಯನ್ನು ಅರುಹಿ, ಭಗವಂತನು ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ, ತನಗೆ ಜನ್ಮಮರಣ ಚಕ್ರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕರ್ಮಬಂಧವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ, ತನ್ನನ್ನು ಶ್ರೀವೈಕುಂಠಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದು, ತನ್ನ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ - 'ಶರಣಾಗತಿ' ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಸರ್ವ ಸುಲಭವಾದ ಉಪಾಯ.

ಪರಮಾತ್ಮನು ಪರಮಕಾರುಣಿಕನಾದರೂ, ಜೀತನ (ಪುರುಷ) ರಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಪಡೆಯಲ್ಪಡಬೇಕಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು, ಅವನಲ್ಲಿ ಯಾಚಿಸದವರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.

“ಸರ್ವಜ್ಞೋಽಪಿ ಹಿ ವಿಶ್ವೇಷಃ ಸದಾಕಾರುಣಿಕೋಽಪಿ ಸನ್ |
ಸಂಸಾರ ತಂತ್ರವಾಹಿತ್ವಾತ್ ರಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷಾಂ ಪ್ರತೀಕ್ಷತೇ” ||

[ಈ ಶರಣಾಗತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಾದಿ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯವುಳ್ಳವರು, ದಾಸನು ಬರೆದ ಅಚ್ಚುಹಾಕಿರುವ ವಾತ್ಸ್ಯನರದಾಚಾರ್ಯರ 'ಪರತ್ವಾದಿ ಪಂಚಕಸ್ತುತಿ ಮತ್ತು ಪರಮಾರ್ಥಸ್ತುತಿ' -ಪುಸ್ತಕದ ಉಪೋದ್ಘಾತ ಭಾಗವನ್ನು ಪರಾಂಬರಿಸಿರಿ.]

ಈ ಶರಣಾಗತಿಯ ವಿಷಯವು 'ಮುಮುಕ್ಷುರ್ವೈ ಶರಣಮಹಂ

ಪ್ರಪದ್ಯೇ' -ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ, 'ಓಂ ಇತ್ಯಾತ್ಮಾನಂಯುಂಜೀತ' -ತೈತ್ತಿರೀಯ, 'ಪ್ರಣವೋ ಧನುಃ ಶರೋಹ್ಯಾತ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮತಲ್ಲಕ್ಷ್ಮ ಮುಚ್ಯತೇ । ಅಪ್ರಮತ್ತೇನ ವೇದ್ಧವ್ಯಂ ಶರವತ್ತನ್ಮಯೋ ಭವೇತ್' ।-ಕಠ, ಮೊದಲಾದ ಉಪನಿಷದ್ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿನ-‘ಸಕೃದೇವ ಪ್ರಪನ್ನಾಯ ತವಾಸ್ಮಿತಿ ಚ ಯಾಚತೇ’ । ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯೋ ದದಾಮ್ಯೇತದ್ವ್ರತಂ ಮಮ॥’ ಮತ್ತು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ “ಸರ್ವ ಧರ್ಮಾನ್ ಸರಿತ್ಯಜ್ಯ ಮಾಮೇಕಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ । ಅಹಂ ತ್ವಾ ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾ ಶುಚಃ” -ಮೊದಲಾದ ಭಗವದ್ವಾಣಿಗಳಿಂದಲೂ ಸರ್ವವೇದ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ.

ತಂದೆ ಮಗುವಿಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ತಾಯಿಯಾದವಳು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೂ ತನ್ನ ಮಗುವಿಗೆ -ತಾನು ಏನಾದರೂ ಕೊಟ್ಟೀಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಹೆಬ್ಬಯಕೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಎಷ್ಟುಕೊಟ್ಟರೂ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿನ ತಾಯಂದಿರ ಆಸೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿಗೇ ತಾಯಿಯರಾದ ಶ್ರೀದೇವಿ, ಭೂದೇವಿ, ನೀಳಾದೇವಿಯರಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಆಸೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯವರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಪರಶರಭಟ್ಟರು ಈ ರೀತಿ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಮ್ಮೆ ಭಟ್ಟರು ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ರಂಗನಾಥನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಅವನವರ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ರಂಗನಾಯಕಿಯ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನಿಂತು, ಆಕೆಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿನಿತ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಂದು ತಾಯಿ ಸ್ವಲ್ಪ ತಲೆಬಾಗಿ ಕುಳಿತಂತೆ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಆಗ ಅವರು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ :

“ಐಶ್ವರ್ಯಮುಕ್ಷರಗತಿಂ ಪರಮಂ ಪದಂವಾ ।

ಕಸ್ಮೈಚಿದಂಜಲಿಭರಂ ವಹತೇ ವಿತೀರ್ಯಾ ।

ಅಸ್ಮೈನ ಕಿಂಜಿದುಚಿತಂ ಕಥ ಮಿತ್ಯಥಾಂಬ ।

ತ್ವಂ ಲಜ್ಜಸೇ ಕಥಯ ಕೋಯಮುದಾರ ಭಾವಃ॥”

-ಶ್ರೀಗುಣರತ್ನಕೋಶ ಶ್ಲೋಕ-೫೮.

“ಎಲೈ ! ರಂಗನಾಯಕಿ ತಾಯಿಯೇ ! ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಅಂಜಲಿ
ಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಮಾಡಿದ ಯಾವವೊಬ್ಬನಿಗಾದರೂ, ಐಹಿಕಾಮುಷ್ಟಿಕವಾದ
ಸರ್ವವಿಧವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ, ಕೈವಲ್ಯವನ್ನೂ ಪರಮಪದವನ್ನೇ ಆದರೂ
ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಅವನು ಮಾಡಿದ ಅಂಜಲಿಗೆ ಉಚಿತ-
ವಾದ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ನೀನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ತಲೆ
ಬಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೆ. ಇದೆಂತಹ ನಿನ್ನ ಉದಾರ ಭಾವವು !”-ಎಂದು.

ಅಂತೆಯೇ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾ-
ದ್ಯವತಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೀತನೋದ್ಧಾರದ ಸಲುವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಗಳ ವಿಷಯ-
ಗಳನ್ನು ಕಂಪೋಕ್ತವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದರೂ, ಜಗನ್ಮಾತೆಯರಾದ ಶ್ರೀಭೂನೀಕಾ
ದೇವಿಯರು ಮತ್ತೆ ಇದನ್ನೇ ತಾವೂ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು
ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಶೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಆದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬ ತಾಯಿಗೆ ಅನೇಕ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದು, ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು
ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ನೀಚಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಒಳ್ಳೆಯ
ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿ ಹರ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ,
ನೀಚಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕಳವಳಗೊಂಡು, ಹೇಗಾದರೂ
ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯವಿರುತ್ತದೆ.
ಅಂತೆಯೇ, ಭಗವಂತನ ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿ ಮತ್ತು ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಗಳಲ್ಲಿರುವ
ಜೀತನರಲ್ಲಿ, ಎಂದೂ ಕರ್ಮದ ಸಂಕೋಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳದೆ ಸದಾ
ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿಯಲ್ಲೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವರೂಪವಾದ
ನಿರಂತರವಾದ ಆನಂದಾನುಭವಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನಿತ್ಯಾತ್ಮರ ವಿಷಯದಲ್ಲಾ-
ಗಲೀ, ಅಥವಾ ಹಿಂದೆ ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂದ ನಾನಾತರಹ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನು-
ಭವಿಸಿದ್ದರೂ, ಅದರಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದ ಬಳಿಕ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪರಿಪೂರ್ಣ
ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ - ಮುಕ್ತಾತ್ಮರ ವಿಷಯದಲ್ಲಾ-
ಗಲೀ, ಜಗನ್ಮಾತೆಯರಾದ ಶ್ರೀಭೂನೀಕಾದೇವಿಯರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಕಳವಳ
ವಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ, ಈಗಲೂ ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ, ನಾನಾತರಹದ

ಕಷ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡು ದುಃಖವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಬದ್ಧ ಜೀತನರಲ್ಲಿಯೂ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರಾಗಿ, ಅವರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಪರಮಾತ್ಮೋಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠರೂ ಶಕ್ತರಾದುದರಿಂದ, ಇಂದು ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಮುಂದೆ ಹೇಗೆಯೋ ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಕರ್ಮದ ಸಂಕೋಲೆಯನ್ನು ನೀಗಿ, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಅವರು ಸೇರುವುದರಿಂದ, ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮ ಜಗನ್ಮಾತೆಯರಿಗೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕಳವಳವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಎಂದೆಂದೂ ನಿರಂತರವಾದ ಕರ್ಮಬಂಧದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು, ಭಕ್ತಿಯೋಗಾದಿಗಳಿಗೆ ಅನರ್ಹರಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೇರಲು ಬೇರೆ (ಉಪಾಯ) ಹಾದಿಯನ್ನೇ ಅರಿಯದೆ, ನಿರಂತರವಾಗಿ ತೊಳಲುತ್ತಿರುವ, ಅಶಕ್ತರೂ, ಅಕಿಂಚನರೂ ಆದ ಬದ್ಧ ಜೀತನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಜಗನ್ಮಾತೆಯರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಳವಳಗೊಂಡು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಈ ಜೀತನರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂಬ ಹೆಬ್ಬಯಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಒಂದು ವೇಳೆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರೆ, ದಂಡಧರನೂ, ಸಂಸಾರತಂತ್ರವಾಹಿಯೂ ಆದ ಪರಮಾತ್ಮನು, ಯಾವಸಾಧನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡದ ಆ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾನೋ-ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯರು ಮೊದಲು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೋಸ್ಕರ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ತಾವು ಮಾಡುವ ಪರಿಚಯಾದಿಗಳಿಂದ ಒಲಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಚಿತ್ತನಾಗಿರಲು, ಅವನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಅರುಹಿ, ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಲಘೂಪಾಯವನ್ನು (ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲು) ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹಿಂದೂಮೈ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಸಮುದ್ರದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವಿತಿಟ್ಟಾಗ, ವಿಷ್ಣುವು ವರಾಹರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ಕೊಂದು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ, ಸಮುದ್ರದ ಅಡಿಯಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೋರೆ ಹಲ್ಲಿನಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ತಂದನು. ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿಯಾದ ಶ್ರೀವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಹಿಷಿಯರ

ಲೆಲ್ಲ ಬೃಹದ ಭೂದೇವಿಯೇ, ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ವರಹಾರೂಪಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧ್ವಂಸಮೇಲೆ ತಂದ ಸನ್ನಿವೇಷದಲ್ಲಿ - ಪರಮಾತ್ಮ ಮತ್ತು ಭೂದೇವಿಯರಿಬ್ಬರೇ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಭೂದೇವಿಯು ಮುಂದೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತುವ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗಾದಿಗಳಿಗೆ ಅನರ್ಹರಾಗಿ ಅಕಿಂಚನರೂ, ಅಶಕ್ತರೂ, ಅನನ್ಯಗತಿಕರೂ ಆದ ಜೀತನರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ವರಾಹಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ :

“ಅಹಂ ಶಿಷ್ಯಾ ಚ ದಾಸೀ ಚ ಭಕ್ತಾ ಚ ತ್ವಯಿ ಮಾಧವ |
ಮತ್ಕೃತೇ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಲಘೂಪಾಯಂ ವದ ಪ್ರಭೋ || ”

‘ಎಲೈ ! ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯೇ ! ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯಳೂ, ದಾಸಿಯೂ, ಭಕ್ತಿಯೂ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ಎಲೈ ಪ್ರಭುವೇ ! ನನಗೋಸ್ಕರ (ನನ್ನಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳುವ) ಎಲ್ಲ ಜೀತನರಿಗೂ (ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇರಲು) ಸುಲಭವಾದ ಉಪಾಯವೊಂದನ್ನು ಹೇಳು’ -ಎಂದು. ಅದಕ್ಕೆ ಭೂಮಿತಾಯಿಯು ಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಕೂಡಿದ ವರಾಹಸ್ವಾಮಿಯು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು :

“ಸ್ಥಿತೇ ಮನಸಿ ಸುಸ್ವಸ್ಥೇ ಶರೀರೇ ಸತಿ ಯೋ ನರಃ
ಧಾತುಸಾನ್ಮೇಸ್ಥಿತೇ ಸ್ತುರ್ತಾ ವಿಶ್ವರೂಪಂ ಚ ಮಾಮುಜಮ್ |
ತಮೇವಂ ಮ್ರಿಯಮಾಣಂ ತು ಕಾಷ್ಠಪಾಷಾಣಸನ್ನಿಭಮ್
ಅಹಂ ಸ್ಮರಾಮಿ ಮದ್ಭಕ್ತಂ ನಯಾಮಿ ಪರಮಾಂಕಗತಮ್ ||”

“ಯಾವ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು, ತನ್ನ ಶರೀರವು ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು, ಸಪ್ತಧಾತುಗಳೂ ಸಮಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಲ್ಲಿ, ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ, ಸ್ವತಃ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ, (ಇತರರಂತೆ ಜನ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದದ) ಸಕಲ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಕರನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಣೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆಯೋ (ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ,) ಆ ನನ್ನ ಭಕ್ತನನ್ನು ಅವನ ಅಂತಿಮದೆಶೆಯಲ್ಲಿ ಮರಣ

ವನ್ನಪ್ಪುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಲ್ಲುಗಳಂತೆ (ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯಂತೆ ಏನೂ ಅರಿಯದೆ) ಬಿದ್ದಿದ್ದಾಗ, ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ, ಅವನನ್ನು ನಾನಾಗಿ ಸ್ಮರಣೆಮಾಡಿಕೊಂಡು (ಪರಮಾಂಗತಿಂ) ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಆರ್ಚಿರಾದಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಶ್ರೀ ವೈಕುಂಠಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತೇನೆ".—ಎಂದು ವರಾಹಸ್ವಾಮಿಯು ಭೂಮಿತಾಯಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳೆರಡನ್ನೂ ವರಾಹಚರಮಶ್ಲೋಕವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ತಾಯಿಯು ತಾನು ಉಪದೇಶದಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ಈ ಸುಲಭೋಪಾಯವನ್ನು ಜೀತನರೆಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿಯೇ, ಮುಂದೆ ತಾನು ಗೋದಾದೇವಿ ಅಥವಾ ಅಂಡಾಕಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದಾಗ ತನ್ನ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತಿಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಜೀತನರಿಗೆ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿದುದೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಮುಂದೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಲು ಅವತರಿಸಿದ ನಿತ್ಯಾತ್ಮರಾದ ಆಳ್ವಾರುಗಳೂ, ಭಗವದ್ರಾಮಾನುಜರೂ, ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರೇ ಮೊದಲಾದವರಿಗೂ ಪ್ರೇರಿಸಿ ಅವರುಗಳು ಸರ್ವರಿಗೂ ವೇದ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಅವರವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದಳು.

ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೬೯ನೇ ವರ್ಷದ ವಿಭವ ಸಂವತ್ಸರದ ಕನ್ಯಾ (ಭಾದ್ರಪದ) ಮಾಸದ ಶ್ರವಣ ನಕ್ಷತ್ರ ಕೂಡಿದ ಶುಭದಿನದಂದು ಶ್ರೀ ಉ.ವೇ. ಅನಂತ-ಸೂರಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮತಿ ತೋತಾರಂಬಾರವರ ಸುವುತ್ರರಾಗಿ, ಕಂಚಿಯ ತೂಪ್ಪಿಲ್ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ, ತಿರುಮಲೈ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಘಂಟಾವ-ತಾರವಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಿಗಮಾಂತ ಮಹಾದೇಶಿಕರವರು, ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವರಾಹಾಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಮಹಿಮೆ, ರಹಸ್ಯ, ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಮುಂತಾದುವನ್ನು, ಎಲ್ಲ ಜೀತನರಿಗೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಂತೆ, ತಮಿಳು ಸಂಸ್ಕೃತ-ಮಿಶ್ರವಾದ ಮಣಿಪ್ರವಾಳ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ "ರಹಸ್ಯಶಿಖಾಮುಣಿ" --ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಚಿಕ್ಕದಾದ ಗ್ರಂಥವೊಂದನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಆಚಾರ್ಯರ ೭೨೨ನೆಯ ತಿರುನಕ್ಷತ್ರವಾದ ಪ್ರಜೋತ್ಪತ್ತಿನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಕನ್ಯಾಮಾಸದ ಶ್ರವಣ ನಕ್ಷತ್ರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶುಭದಿನದಂದು,

ದಾಸನದಾದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಂತರ ಮತ್ತು ವಿವರಣೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಆಚಾರ್ಯರ “ರಹಸ್ಯ ಶಿಖಾಮಣಿ” ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಭಕ್ತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಲು ದಾಸನು, ಭಗವಂತನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅಚ್ಚುಹಾಕಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ದಾಸನಿಗೆ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ವಿಶೇಷಾರ್ಥಗಳೊಡನೆ, ಬಹಳ ಕೃಪೆಯಿಂದ, ದಾಸನ ಗುರುಗಳಾದ, ಶ್ರೀರಂಗದ ಶ್ರೀಮದಾಂಡವನ್ ಪಾಂಡರೀಕಪುರಂ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬಿಜಯ ಮಾಡಿಸಿರುವ, ಶ್ರೀಮದ್ವೇದಮಾರ್ಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯ ಪರಮಹಂಸ ಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರೋಭಯ ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯ ಭಗವದ್ರಾಮಾನುಜಸಿದ್ಧಾಂತ ನಿರ್ಧಾರಣ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಶ್ರೀಮನ್ನಾಥಮುನಿ ಶ್ರೀಮದ್ವ್ಯಾಮುನಮುನಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾನುಜಮುನಿ ಮುನಿರೂಪ ಮುನಿತ್ರಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯಾದಿ ಬಿರುದಾಂಕಿತರಾದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲದೇಶಿಕ ಮಹಾದೇಶಿಕ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕಾಲಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಅವರ ಕಾಲಕ್ಷೇಪದ ಸಾರವನ್ನೇ ದಾಸನು ಈ ಪುಸ್ತಕದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಪ್ರಕಾಶ ಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ರೀತಿ ಕಾಲಕ್ಷೇಪ ಮಾಡಿಸಿ, ದಾಸನನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕೃತಾರ್ಥನನ್ನಾಗಿಸಿದುದೇ ಅಲ್ಲದೆ, ದಾಸನು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅಚ್ಚುಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಬಹಳ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಈ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ರಕ್ಷಾಕವಚದಂತೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹ ಲೇಖನವನ್ನೂ ದಯಪಾಲಿಸಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ನಾನಾ ರೀತಿ ಕೃಪೆಮಾಡಿದ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ದಾಸನು ಎಂದೆಂದೂ ಚಿರಋಣಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸಲು, ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹೈಕೋರ್ಟಿನ ಮುಖ್ಯನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಾಗಿದ್ದ, ಈಗ ದಿವಂಗತರಾಗಿರುವ, ಶ್ರೀಮಾನ್ ಗೋಪೀವಲ್ಲಭೈಂಗಾರ್ಯವರ ಸವಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ, ಅವರ ಕುಟುಂಬದವರು ಆರ್ಥಿಕನೆರವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಭಗವಂತನು, ಆಯುರಾರೋಗ್ಯ ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕರುಣಿಸಲೆಂದು ದಾಸನು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆವಹಿಸಿ ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಸಹಕರಿಸಿರುವ, ದಾಸನ ಸ್ನೇಹಿತರುಗಳಾದ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್‌ನ ಮಾಲಿಕ-ರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಶೇಷಾದ್ರಿಯವರಿಗೂ, ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್‌ನ ಮಾಲಿಕರಾದ, ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬಿ. ಜಿ. ಮಳಲಿಗೌಡರಿಗೂ, ಮತ್ತು ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ದಾಸನು ಚಿರಋಣಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ.

-ಇತಿ ಸಜ್ಜನವಿಧೇಯ
ಸ್ವಚ್ಛಂದಂ ಅನಂತನರಸಿಂಹಾಚಾರ್

[ಭೂವರಾಹಾಸ್ವಾಮಿಯ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಲನು- ಕೂಲವಾಗುವಂತೆ, ಶ್ರೀಮದ್ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರು ಹಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಶ್ಲೋಕ ವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಆ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆಯೇ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಚಿತ್ರಪಟವನ್ನೂ ಈ ಮುಂದೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.]

ಪತ್ಯುರ್ಧಕ್ಷಿಣಸಾಣಿಪಂಕಜಪುಟೇ ವಿನೈಸ್ತಪಾದಾಂಬುಜಾ
ನಾನುಂ ಪನ್ನಗಸಾರ್ವಭೌಮಸದೃಶಂ ಪರ್ಯಂಕಯಂತೀಭುಜವಾ |
ಪೋತ್ರಸ್ಪರ್ಶಲಸತ್ಯಪೋಲಫಲಕಾ ಫುಲ್ಲಾರವಿಂದೇಕ್ಷಣಾ
ಸಾ ನೇ ಪುಷ್ಯತು ಮಂಗಳಾನ್ಯನುದಿನಂ ಸರ್ವಾಣಿ ಸರ್ವಂಸಹಾ ||

-(ವೇದಾಂತ ದೇಶಿಕರ ಭಾಸ್ಕುತಿ-೨೦ನೆಯ ಶ್ಲೋಕ)

ಪತ್ಯುಃ = ಪತಿಯಾದ ವರಾಹಸ್ವಾಮಿಯ, ಧಕ್ಷಿಣಸಾಣಿಪಂಕಜಪುಟೇ
= ಕಮಲದಂತಿರುವ ಬಲ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ, ವಿನೈಸ್ತ ಪಾದಾಂಬುಜಾ =
(ತನ್ನ) ಅಡಿದಾವರೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟವಳೂ, ಪನ್ನಗಸಾರ್ವಭೌಮ ಸದೃಶಂ =

ಸರ್ವರಾಜನಾದ ಅನಂತನಂತಿರುವ, ವಾಮುಂಭುಜಂ=(ವರಾಹನ) ಎಡ
 ತೋಳನ್ನು, ಪರ್ಯಂಕಯಂತೀ=ಮಂಚವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡವಳೂ,
 ಪೋತ್ರಸ್ಪರ್ಶಲಸತ್ ಕಪೋಲಫಲಕಾ=(ನೀಳವಾದ) ವರಾಹಾಸ್ವಾಮಿಯ
 ಕಪೋಲದ ತಗಲುವಿಕೆಯಿಂದ ರೋಮಾಂಚಿತವಾದ ಹಲಗೆಯಂತೆ ವಿಶಾಲ-
 ವಾದ ಕೆನ್ನೆಗಳುಳ್ಳವಳೂ, ಪುಲ್ಲಾರವಿಂದೇಕ್ಷಣಾ=ಅರಳಿದ ಕಮಲದಂತೆ
 ಸುಂದರವಾದ ನೋಟವುಳ್ಳವಳೂ ಆದ, ಸಾ ಸರ್ವಂಸಹಾ=ಆ (ಜೀತನ-
 ರೆಲ್ಲರ ಅಪರಾಧವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಹಿಸುವ ಕ್ಷಮಾಗುಣಮೂರ್ತಿಯಾದ)
 ಭೂದೇವಿಯು. ಮೇ=ನನಗೆ, ಸರ್ವಾಣಿ ಮಂಗಳಾನಿ=ಎಲ್ಲ ತೆರನಾದ
 ಶುಭವನ್ನೂ, ಅನುದಿನಂ=ನಿತ್ಯವೂ, ಪುಷ್ಯತು=ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಲಿ.

ವರಾಹಾವತಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ, ವರಾಹಾಸ್ವಾಮಿಯು ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು
 ಸಂಹರಿಸಿ ಭೂದೇವಿಯನ್ನು ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತಾನೇ ಮೇಲೆತ್ತಿಕೊಂಡು
 ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪತಿಯ ಬಲಗಡೆಯ ಕರಕಮಲದಲ್ಲಿ
 ತನ್ನೆರಡು ಅಡಿದಾವರೆಗಳನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಶೇಷಶಯನಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ
 ತನ್ನ ಪ್ರಿಯನ ಎಡತೋಳಿನ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡು, ಆ ವರಾಹನ ನೀಳ-
 ವಾದ ಕೆನ್ನೆಯ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಪುಲಕಿತವಾದಕೆನ್ನೆಗಳುಳ್ಳವಳಾಗಿ, ಅನೇಕಕಾಲ
 ವಿರಹವ್ಯಥೆಯಲ್ಲಿ ತೊಳಲಿ, ಮತ್ತೆ ಪಡೆದ ಶರೀರ ಸಂಬಂಧದಿಂದಾದ ಅನಂದ
 ದಿಂದ ಅರಳಿ, ಕಿವಿಯವರೆಗೆ ಹರಡಿಕೊಂಡ ತಾವರೆಯಂತಿರುವ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ
 ವಳಾಗಿದ್ದ ಭೂದೇವಿಯು ಜೀತನರೆಲ್ಲರ ಅಪರಾಧವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಹಿಸುವ
 ಕ್ಷಮಾಗುಣಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ 'ಸರ್ವಂಸಹಾ' ಎಂಬ ಬಿರುದಾಂಕಿತಳಾದುದ-
 ರಿಂದ (ನಮ್ಮ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ), ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಮಗೆ ದಿನೇ
 ದಿನೇ ಸರ್ವವಿಧವಾದ ಮಂಗಳವನ್ನೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಲೆಂದು -ಈ
 ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ.

AHI-VARAH A

॥ ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾಂತನುಹಾದೇಶಿಕಾಯು ನಮಃ ॥

ಶ್ರೀಮಾನ್ ವೇಂಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ |

ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸನ್ನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾಹೃದಿ ॥

ಶ್ರೀಮಾನ್ = ನಿರಂತರವಾದ ಭಗವಂತನ ಕೈಂಕರ್ಯಶ್ರೀಯಿಂದ
ಕೂಡಿದ, ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ = ಕವಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ತಾರ್ಕಿಕರ
ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಂಹದಂತೆ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾದ, ವೇದಾಂತಾ-
ಚಾರ್ಯವರ್ಯಃ = ವೇದದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗವಾದ ಉಪನಿಷದರ್ಥಗಳನ್ನು
ತನ್ನ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳಲ್ಲಿ
ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ, ವೇಂಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ = 'ವೆಂಕಟನಾಥ'ರೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ
ಕೂಡಿದ (ಆಚಾರ್ಯರು) ಮೇ = ನನ್ನ, ಹೃದಿ = ಹೃದಯ (ಕಮಲ) ದಲ್ಲಿ
ಸದಾ = ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಸನ್ನಿಧತ್ತಾಂ = ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದಿರಲಿ.

ಸ್ಥಿ ರಚರ ಜಗನ್ನಾತುಃ ಕ್ಷೋಣ್ಯಾಃ ಕ್ವಚಿಚ್ಚತುರರ್ಣವೀ-
ವಿಪದಿ ಸಪದಿ ಕ್ರೋಡ ಕ್ರೀಡಾಂ ವಿಭಾವಯತಃ ಪ್ರಭೋಃ |

ಶ್ರುತಿ ಪರಿಪಣ ಶ್ಲೋಕದ್ವಂದ್ವಾತ್ಮನಾ ಪರಿಪಕ್ವಿಮೋ
ರಮಯತು ಮನಃ ಸತ್ವಸ್ಥಾನಾಂ ರಹಸ್ಯಶಿಖಾಮುಖೇ ॥

ಸ್ಥಿ ರಚರಜಗನ್ನಾತುಃ = ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಒಂದೇಕಡೆ ನಿಂತಿರುವ, (ಚರ)
ಸಂಚರಿಸುವ ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ತಾಯಿಯಾದ, ಕ್ಷೋಣ್ಯಾಃ = ಭೂದೇವಿಗೆ,
ಕ್ವಚಿತ್ = ಒಂದು ಸಲ, ಚತುರರ್ಣವೀವಿಪದಿ = ನಾಲ್ಕು ಸಮುದ್ರಗಳ
ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ(ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡು) ತೊಳಲುವ ವಿಪತ್ತೊದಗಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಸಪದಿ =
ಕೂಡಲೆ, ಕ್ರೋಡ ಕ್ರೀಡಾಂ ವಿಭಾವಯತಃ = (ಪ್ರೇಮ ಅಥವಾ ಕಾಮ-
ಭಾವನೆಯಿಂದ) ಕೋರೆಹಲ್ಲಿನಿಂದ ತಿವಿಯುವ ಆಟವನ್ನಾಡಿದ, ಪ್ರಭೋಃ =
ಪ್ರಭುವಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ, ಶ್ರುತಿಪರಿಪಣಶ್ಲೋಕ ದ್ವಂದ್ವಾ-
ತ್ಮನಾ = ವೇದಗಳಿಗೂ (ವೇದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು) ಅಡವಿಡುವ ವಸ್ತು-
ವಾಗಿ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ, ಪರಿಪಕ್ವಿಮಃ = ಉತ್ಪನ್ನವಾದ,

ರಹಸ್ಯ ಶಿಖಾಮಣಿ = [ಆ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ]
 ರಹಸ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ, 'ರಹಸ್ಯ ಶಿಖಾಮಣಿ' ಎಂಬ ಈ ಗ್ರಂಥವು
 ಸತ್ತ್ವಸ್ಥಾನಂ = ಸತ್ತ್ವಗುಣ ಭೂಯಿಷ್ಠರಾದ ಸತ್ಪುರುಷರ, ಮನಃ =
 ಮನಸ್ಸನ್ನು, ರಮಯತು = ಸಂತೋಷಪಡಿಸಲಿ.

ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಜೀತನಾಜೀತನವರ್ಗವನ್ನು ಲೀಲಾವಿಭೂತಿ-
 ಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹೊತ್ತು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ತಾಯಿಯೇ - 'ಭೂದೇವಿ'.
 ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನು ಭೂಮಂಡಲದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಭೂದೇವಿ-
 ಯನ್ನು ಸಮುದ್ರದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಅವಿತಿಟ್ಟನು. ಆಗ
 ವ್ಯಷ್ಟಿಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ, ಜೀತನರ ಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ, ಅವರವರಿಗೆ ತಕ್ಕ
 ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಡಲು ಭಗವಂತನಿಂದ ನಿಯೋಜಿಸ-
 ಲ್ಪಟ್ಟ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು, ತಾನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಭೂಮಂಡಲವು ತನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೇ
 ಕಾಣದಂತಾಗಲು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಸಮುದ್ರದ
 ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡು ವಿಪತ್ತಿಗೀಡಾದ ಭೂದೇವಿಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವ
 ಸಲುವಾಗಿ, ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಕೂಡಲೆ, ವರಾಹರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ
 ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ, ತನ್ನ ಮಹಿಷಿಯಾದ ಭೂದೇವಿಯನ್ನು ಪಡೆದು-
 ಕೊಂಡು, ಅವಳಮೇಲಿನ ಅತಿಶಯವಾದ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ, ತನ್ನ ಅವತಾರ
 ಸ್ವರೂಪವಾದ ವರಾಹ ಅಥವಾ ಹಂದಿಯ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆನುಗುಣವಾಗಿ, ಅಂದರೆ,
 ಪುರುಷ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಾಮೋದ್ರೇಕವು ಅಧಿಕವಾದಾಗ ತಮ್ಮ
 ಪ್ರಿಯವಾದ ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕಂಡರೇ, ಅಥವಾ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾಣದಿದ್ದಾಗ
 ಮಣ್ಣಿನ ದಿಬ್ಬವೇ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ತನ್ನ ಕೊಂಬು ಕೋರೆ ಹಲ್ಲುಗಳ
 ಮುಖಾಂತರ ತಿವಿಯುತ್ತಾ ಆನಂದವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ, ವರಾಹ-
 ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೂ ತನ್ನಿಂದ ಅಗಲಿದ್ದ ಭೂಮಿತಾಯಿಯನ್ನು
 ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿ, ಅವಳನ್ನು
 ಕಂಡೊಡನೆ ಅವಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವು ಉಕ್ಕುತ್ತಾ, ತನ್ನ ವರಾಹ
 ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೋರೆಯ ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ
 ತಿವಿಯುತ್ತಾ ಸಂತೋಷಿಸಿ ಆಕೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೋರೆಯ ಹಲ್ಲುಗಳ ಮೇಲೆ

ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಆಕೆಯೊಡನೆ ಸರಸ ಸಲ್ಲಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಮಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭೂದೇವಿಯು “ಮತ್ಕೃತೇ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಲಘೂಪಾಯಂ ವಚಪ್ರಭೋ” “ನನಗೋಸ್ಕರ(ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಜನ್ಮತಾಳುವ) ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿ-ವರ್ಗವೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಂದು ಸೇರಲು ಉಪಾಯವೊಂದನ್ನು ತಾವು ತಿಳಿಸಬೇಕು” ಎಂದು ತನ್ನ ಪತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು. ಆಗ ಅತಿ ರಹಸ್ಯವಾಗಿರುವ, ತನ್ನನ್ನು ಬಂದು ಸೇರಲು ಬಹಳ ಸುಲಭವಾದ ಉಪಾಯವಾದ ‘ಶರಣಾಗತಿ’ಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಭೂದೇವಿಗೆ ಅವನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಉಪಾಯವು ಮೊದಲೇ ವೇದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವಂತನಿಂದಲೇ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಅಲ್ಲಿ ಗುರೂಪಾಯಗಳಾದ ಕರ್ಮಯೋಗ, ಜ್ಞಾನಯೋಗ, ಭಕ್ತಿಯೋಗಾದಿಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಅವುಗಳ ನಡುವೆ ಇದನ್ನೂ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿ - ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ವೇದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾರತಮವಾದ ಉಪಾಯ ಇದೇ ಆಗಿದೆ ಮತ್ತು ಇದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಕೇವಲ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಬಹಳ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ವೇದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದು ಅವುಗಳ ಸಾರವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ, ಈ ವರಾಹಸ್ವಾಮಿಯ ಉಪದೇಶವಾಣಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ವೇದಗಳಿಗೂ ಅಂದರೆ ವೇದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಇದನ್ನು ಅಡವಾಗಿಟ್ಟು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಪಡೆಯಲು, ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಅಡವಿಟ್ಟು, ಅಡವಿಡುವ ವಸ್ತುವು ಅದರಿಂದ ನಾವು ಪಡೆಯುವ ವಸ್ತುವಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ವರಾಹನ ಉಪದೇಶವಾಣಿಯೂ ವೇದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅಡವಿಡುವ ವಸ್ತುವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವೇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅತಿಶಯವಾದುದೆಂದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದ ಕೆಲ ವಿಷಯಗಳು ರಹಸ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವೇದವು ಆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳದೆ ಮರೆಸಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ

ರಿಂದಲೇ ವೇದಗಳನ್ನು ತಮಿಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಮರೈ' ಎಂದೂ, ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ 'ಛಂದಿರ್ ಅವರಣೇ' ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ನಿಷ್ಪನ್ನವಾದ, 'ಹೊದ್ದಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದುದು' -ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಛಂದಸ್' -ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದ ಕರ್ಮಯೋಗ, ಜ್ಞಾನಯೋಗ, ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಮತ್ತು ಶರಣಾಗತಿ - ಎಲ್ಲವೂ ರಹಸ್ಯವೇ ಆದರೂ, ಈ 'ಶರಣಾಗತಿ' ಎಂಬ ಉಪಾಯವು ಆ ರಹಸ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಸುಲಭೋಪಾಯವಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮವಾದುದರಿಂದ "ರಹಸ್ಯ ಶಿಖಾಮಣಿ" ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಆ 'ರಹಸ್ಯ ಶಿಖಾಮಣಿ' ಯನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ವಿವರಿಸುವ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ಸ್ವಾಮಿ ವೇದಾಂತ ದೇಶಿಕರು "ರಹಸ್ಯ ಶಿಖಾಮಣಿ"-ಎಂದೇ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ವೇದಾಂತ ದೇಶಿಕರು ಅನೇಕ ರಹಸ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳೆಲ್ಲದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಬಹಳ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ "ರಹಸ್ಯ ಶಿಖಾಮಣಿ" -ಎಂಬ ಈ ಹೆಸರು ಅನ್ವರ್ಥವಾಗಿದೆ.

ಸತ್ತ್ವಗುಣಪ್ರಚುರವಾಗಿ, ಅದಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿರುವ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಗೆ, ಬಹಳ ಸುಲಭೋಪಾಯವಾಗಿದ್ದು, ಭಕ್ತಿಯೋಗಾದಿಗಳಂತೆ ಕಾಲವಿಳಂಬವಿಲ್ಲದೆ ಏತದ್ವೇಹಾ ವಸಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೇರಲು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ, ಈ ನರಾಹ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕವು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಸವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವ 'ರಹಸ್ಯ ಶಿಖಾಮಣಿ'ಯೂ, ಅವುಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿ ಸತ್ತ್ವಗುಣ ಭೂಯಿಷ್ಠರಾದ ಸತ್ಪುರುಷರು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡಿ ನಿರ್ಭರರೂ, ನಿರ್ಭಯರೂ ಆಗಿ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಬಾಳುವಂತೆ ಮಾಡಲಿ -ಎಂದು ಆಶಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕ್ವಾಪಿ ಕಲ್ಪಾಂತವೇಶಂತೇ ಖುರದಘ್ನೇ ಸಮುದ್ಭೂತಾಮ್ |

ನಹತೇ ಮೇದಿನೀಮುಸ್ತಾಂ ನಹತೇ ಪೋತ್ರಿಣೇ ನಮಃ ||೨||

ಕ್ವಾಪಿ = ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ (ನರಾಹಾವತಾರ ಮಾಡಿದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ) ಯಾವ ಮಹಾವರಾಹನ, ಕಲ್ಪಾಂತ ವೇಶಂ = ಪ್ರಳಯಾಂತವಾದ

ವೇಷದಲ್ಲಿಯಾದರೋ, (ಸಮುದ್ರವು), ಖುರದಘ್ನೇ = ಗೊರಸುಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಪ್ರಮಾಣವುಳ್ಳದುದಾಗಿಯೂ, ಸಮುದ್ಭೃತಾವಾ = (ಆ ಸಮುದ್ರದಿಂದ) ಮೇಲೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟ, ಮೇದಿನೀಮುಸ್ತಾಂ = ಭೂಮಿಯೇ 'ಮುಸ್ತಾಪ್' ಗೆಡ್ಡೆಯ ರೂಪವನ್ನೂ, ವಹತೇ = ಹೊಂದಿತೋ, ಮಹತೇ = ಆ ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ, ಪೋತ್ರಿಣೇ = ವರಾಹರೂಪಿಯಾದ, ತೇ = ನಿನಗೆ, ನಮಃ = ನಮಸ್ಕಾರವು.

ಭಗವಂತನು ವರಾಹಾವತಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಮೊದಲು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಹಂದಿಯ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದರೂ, ಕೊನೆಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿದೊಡ್ಡದಾದ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನೂ ಕೊಂದು ಭೂಮಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೋರಿ ಹಲ್ಲುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಹಂದಿಯು ಮುಸ್ತಾಪ್ ಗೆಡ್ಡೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುತರುವಂತೆ, ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ನಿಂತನು. ಆಗ ಮಹದಾಕಾರವಾದ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದ ವರಾಹ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಕಲ್ಪಾಂತವಾದ ನಾಲ್ಕು ಸಮುದ್ರವೂ ಕೇವಲ, ಅವನ ಗೊರಸುಗಳ ಪ್ರಮಾಣದಷ್ಟಾಯಿತು. ಆ ರೀತಿ ಮಹತ್ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ ವರಾಹಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಮುಖಾಂತರ ಅವನಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರು ನಮನವನ್ನರ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ತಿರುತ್ತವ್ ಪೆರಿಯವರ್ ಶೇರುಂತು ರೈಯಿಲ್ ಶೆರಿವಿಲರ್ಕು
ವರುತ್ತಂ ಕ್ಕಳಿನ್ದ ವಳಿ ಅರುಳಿನ್ದ ನಮ್ಮಣ್ಣಹಳಾರ್
ಕರುತ್ತೊನ್ನ ಆದಿವರಾಹಂ ಉರೈತ್ತ ಗತಿ ಅರಿವಾರ್
ಪೊರುತ್ತುಂ ತೆಳಿನ್ದ ಉರೈಕ್ಕ ಪೊಯ್ಯಿಲಾಮತಿ ಪೆತ್ತನಮೇ ||

ತಿರುತ್ತುಂ = (ವೇದಾರ್ಥ ನಿರ್ಣಯಮಾಡಿ, ತಪ್ಪು ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋದ ಜೀತನರನ್ನು) ತಿದ್ದುವುದರಲ್ಲಿ, ಪೆರಿಯವರ್ = ಹಿರಿಯರಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು, ಶೇರುಂ = ಸೇರುವ, ತುರೈಯಿಲ್ = (ಮೊಕ್ಷೋಪಾಯವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವೆಂಬ) ಸೋಪಾನದಲ್ಲಿ, ಶೆರಿವಿಲರ್ಕು = ಪ್ರವೇಶ

ವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ, ವರುತ್ತಂ = ಪ್ರಯಾಸವು, ಕಳಿನ್ನೆ = ಕಳೆದು ಹೋದ, ವಳಿ = ದಾರಿಯನ್ನು, (ಉಪಾಯವನ್ನು,) ಅರುಳ್ = ಕೃಪೆಗೈದು ಹೇಳಬೇಕು, ಎನ್ = ಎಂದು (ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ), ನಂ = ನಮ್ಮ, ಮಣ್ಣುಹಳಾರ್ = ಭೂದೇವಿಯ, ಕರುತ್ತೊನ್ = ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು-ಯುಕ್ತವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅದಿವರಾಹಂ = ಅದಿವರಾಹಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನು, ಉರೈತ್ತ = ಉಪದೇಶಿಸಿದ, ಗತಿ = ಪ್ರಪತ್ತಿರೂಪದ ಉಪಾಯವನ್ನು, ಅರಿವಾರ್ = ಅರಿತವರಾದ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರು, ಪೊರುತ್ತಂ = ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ, ತೆಳೆಂದು = ತಿಳಿದು, ಉರೈಕ್ಕ = (ಆ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕವೆಂಬ ರಹಸ್ಯ ಶಿಖಾಮಣಿಯನ್ನೂ ಅದರರ್ಥವನ್ನೂ) ಉಪದೇಶಮಾಡಲು, ಪೊಯ್ಯಿಲಾ = ಸುಳ್ಳಿಲ್ಲದ (ಮಿಥ್ಯಾ-ಜ್ಞಾನವಲ್ಲದ, ಸತ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ), ಮತಿ = ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು, ಪೆತ್ತನಂ = ಪಡೆದವು.

ಷಡಂಗಸಹಿತವಾಗಿ ವೇದಾಧ್ಯಯನಮಾಡಿ, 'ಇದಮಿತ್ಥಂ' — ಎಂದು ವೇದಾರ್ಥವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಮಾಡಿ, ಅಜ್ಞಾನ ಅನ್ಯಥಾಜ್ಞಾನಾದಿ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತಿದ್ದುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವರು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು. ಅವರು, ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪಡೆಯಲು, ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯವಾದ, ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದರು. ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಕರ್ಮಯೋಗ - ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಸಹಕೃತವಾಗಿ; ಯಮ, ನಿಯಮ, ಆಸನ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ, ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ, ಧ್ಯಾನ, ಧಾರಣ ಮತ್ತು ಸಮಾಧಿಗಳೆಂಬ - ಎಂಟು ಅಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದುದಾಗಿ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಭಕ್ತಿ, ಪರಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪರಮಭಕ್ತಿಗಳೆಂಬ ಹಂತಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಅನೇಕ ಹಂತದಿಂದ ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಅನೇಕ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸೋಪಾನಮಾರ್ಗದಂತಿರುತ್ತದೆ. ಮಹರ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಈ ಸೋಪಾನವನ್ನು ಹತ್ತಿಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹರಾದವರು, ಈ ಸೋಪಾನದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಲಾರರು. ಅಂತಹ-

ವರಿಗೆ ನಿರಾಯಾಸವಾದ ಸುಲಭೋಪಾಯವನ್ನು ಕೃಪೆಮಾಡಿ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು, ಭೂದೇವಿಯು ವರಾಹಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಾಗ, ಭೂದೇವಿಯ ಅಭಿ-ಪ್ರಾಯವನ್ನು ಯುಕ್ತವಾದುದೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡ ವರಾಹಸ್ವಾಮಿಯು, ತನ್ನನ್ನು ಶರಣುಹೋಗುವ - ಶರಣಾಗತಿಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ, ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕವೆಂದೂ, ರಹಸ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದರಿಂದ 'ರಹಸ್ಯ ಶಿಖಾಮಣಿ' -ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಭೂದೇವಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರು ತಾವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತು, ನಮಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ, ನಾವೂ ಭ್ರಮಾದಿ ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯರಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಹಾದಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರಿತು-ಕೊಂಡು ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದೆವು.

‘ಸ್ಥಿತೇಮನಸಿ’ - ಇತ್ಯಾದಿ—“ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಾಭ್ಯಾಂ ನೇದ ಸಮುಪಬೃಂಹಯೇತ್ | ಬಿಭೇತ್ಯಲ್ಪಶ್ರುತಾದ್ವೇದಃ ಮಾನುಯಂ ಪ್ರತರಿಸ್ಯತಿ ||” (ಬಾ.ಆ. ೧-೨೭-೫) ಎನ್ನಿರಪಡಿಯೇ, ನೇದೋಪ-ಬೃಹತ್ಕಾರ್ಥಮಾಕ ಪ್ರವೃತ್ತಂಗಳಾನ ಪುರಾಣಂಗಳಿಲ್ ಸಂಕೀರ್ಣ ರಾಜಸ ಪುರಾಣಂಗಳುಕ್ಕು ಕಾರಣದೋಷಮುಮು ಭಾಧಕ ಪ್ರತ್ಯಯ-ಮುಮ್ ಉಂಡಾನಪಡಿಯಾಲೇ, ಇವತ್ತೈ ಆದರಿಕ್ಕುಮವರ್ಹಳ್, “ಇಲಂಗತ್ತಿಟ್ಟ ಪುರಾಣತ್ತೀರುಂ ಶಮುಣರುಂ ಶಾಕ್ತಿಯರುಂ ವಲಿಂದು-ವಾದಶೆಯ್ ವೀರ್ಹಳುಂ” (ತಿರುವಾಳಿಕ್ಕಾಳಿ ೪-೧೦-೪) ಎನ್ನುವೇದ ಬಾಹ್ಯಕೋಟಿಯಿಲೇ ಕೋಪ್ಪುಂಡಾರ್ಹಳ್.

‘ಸ್ಥಿತೇ ಮನಸಿ’ -ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ವರಾಹ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನೇದಗಳು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ‘ಭದಿರ್’-ಆವರಣೆ (ಹೊದ್ದಿಕೆ) -ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ‘ಭಂದಸ್’ ಶಬ್ದದಿಂದಲೂ ನೇದಗಳನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ‘ಭಂದಸ್’ -ಎಂದರೆ ಹೊದ್ದಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದುದು ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥವೂ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ವಿಷಯ-

ಗಳನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ವೇದಗಳನ್ನು ತಮಿಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಮರೈ' -ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯದಿದ್ದಾಗ, ನಮ್ಮ ಊಹಾಪೋಹಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ತೋರಿದ ಹಾಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅಪಾರ್ಥಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರ್ಥವು ತಿಳಿಯದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ, ಉಪಬೃಂಹಣಗಳೆಂದು ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ, ವೇದದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

“ಉಪಬೃಂಹಣದ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಭಗವದ್ರಾಮಾನುಜರು ತಮ್ಮ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: “ಉಪಬೃಂಹಣಂನಾನು ವಿದಿತ ಸಕಲವೇದ ತದರ್ಥಾನಾಂ, ಸ್ವಯೋಗೇ ಮಹಿಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತ ವೇದ-ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಾನಾಂ ವಾಕ್ಯೈಃ ಸ್ವಾನಗತ ವೇದವಾಕ್ಯಾರ್ಥ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕರಣಮ್” —ಎಂದು. ಅಂದರೆ, ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರ್ಥಸಹಿತವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ವೇದಗಳನ್ನೂ ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಯೋಗದ (ಉಪಾಸನೆಯ) ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ವೇದವತತ್ತ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡು, ತಾನು ಅರಿತ ವೇದವಾಕ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತನ್ನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವುದೇ- ‘ಉಪಬೃಂಹಣಗಳು’ (ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯ-ಜಿಜ್ಞಾಸಾಧಿಕರಣ-ಸ್ಮೃತಿಪುರಾಣಘಟ್ಟ) —ಎಂದು. ಈ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು, ವ್ಯಾಸವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಾಣಬಹುದಾದುದರಿಂದ, ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳಾದ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ‘ಉಪಬೃಂಹಣ’ —ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

“ಉಪಬೃಂಹಣಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡದೆ, ಕೇವಲ ತನ್ನ ಊಹಾ-ಪೋಹದಿಂದ ವೇದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಲು ತೊಡಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ವೇದಮಾತೆಯು - ಇವನು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಾನೆಂದು ಬೆದರುತ್ತಾಳೆ.” —ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ವೇದದ ಸದರ್ಥಗಳನ್ನು ಉಪಬೃಂಹಣಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ವೇದೋಪಬೃಂಹಣಗಳಾಗಿ ಹೊರಟ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸಂಕೀರ್ಣ,

ರಾಜಸ ಮತ್ತು ತಾಮಸ ಪುರಾಣಗಳು - ಕಾರಣದೋಷದಿಂದ ಕೂಡಿದುದಾಗಿ ಭಾಧಕ ಪ್ರತ್ಯಯವುಳ್ಳದುದಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಬ್ರಹ್ಮ ಕಲ್ಪಗಳು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿಯೂ, ಕೆಲವು ಸತ್ತ್ವಪ್ರಚುರವಾಗಿಯೂ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ರಜಃ ಪ್ರಚುರವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಸತ್ತ್ವಪ್ರಚುರವಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಸೃಷ್ಟವಾದ ಪುರಾಣಗಳು ಸಾತ್ತ್ವಿಕಪುರಾಣಗಳೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ರಜಃ ಪ್ರಚುರವಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟವಾದವು ರಾಜಸಿಕ ಪುರಾಣಗಳೆಂದೂ, ತಮಃ ಪ್ರಚುರವಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟವಾದವು ತಾಮಸಿಕ ಪುರಾಣಗಳೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಪುರಾಣವು ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಿವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ಅವುಗಳ ಕಾರ್ಯಾಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಬಂಧ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹರಿಯ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ರಾಜಸಿಕ ಪುರಾಣಗಳು ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸದೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವವುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ತಾಮಸ ಪುರಾಣಗಳು/ಅಧರ್ಮವನ್ನು ಧರ್ಮವೆಂದೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅಧರ್ಮವೆಂದೂ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾ ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಶಿವನ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಸಂಕೀರ್ಣ ಪುರಾಣಗಳು ಎಲ್ಲ ಮಿಶ್ರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಯಾವ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನೂ ತಿಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವು ಸೃಷ್ಟವಾದ ಕಾಲದ ಕಾರಣದಿಂದ ದೋಷಪೂರಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇವು ಒಂದಕ್ಕೊಂದೂ, ಮತ್ತು ಒಂದೇ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವಿಷಯಗಳೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ದೋಷವನ್ನೇ ಭಾಧಕ ಪ್ರತ್ಯಯವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಈ ರಾಜಸ ತಾಮಸ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಆದರಿಸುವವರು:—
 ಇಲಂಗತ್ತಿ ಟ್ಟಪುರಾಣತೀರುಂ=ಲೈಂಗಾದಿ ತಾಮಸಪುರಾಣನಿಷ್ಕರೂ,
 ಶಮುಣರುಂ=(ಬಾಹ್ಯಸ್ಮೃತಿನಿಷ್ಕರಾದ) ಶ್ರಮುಣರೂ, ಶಾಕ್ಚಿಯಿರುವರ್=
 ಬೌದ್ಧರೂ, ವಲಿನ್ನು=ಶುಷ್ಕತರ್ಕಗಳಿಂದ (ಬಲಿಷ್ಠವಾಗಿ), ವಾದುಶೆಯಿನ್ವಾ-
 ಹ್ಗಳುಂ=ವಾದಿಸುವ (ವೈಶೇಷಿಕಾದಿಮತಸ್ಥರೂ)" -ಎನ್ನು=ಎಂಥು

ಹೇಳಲಾಗುವವರು, ವೇದ ಬಾಹ್ಯಕೋಟಿಯಿಲೇ = ವೇದಬಾಹ್ಯವಾದ ಮತಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ, ಕೋಪ್ಪುಂಡಾರ್ಹಳ್ = ಅಭಿನಿವೇಶವುಳ್ಳವರು.

ಸಾತ್ವಿಕ ಪುರಾಣಗಳುಳ್ಳು ಕಾರಣದೋಷಮುನ್ ಬಾಧಕ-ಪ್ರತ್ಯಯಮುನ್ ಇಲ್ಲಾದಪಡಿಯಾಲುನ್, ವೈದಿಕಪರಿಗ್ರಹಪ್ರಾಚು-ರ್ಯತ್ತಾಲುನ್ ಇನ್ನೆಯೇ ಉಪಬೃಹ್ಪಣಂಗಳಿಲ್ ಉಪಾದೇಯ-ತಮಂಗಳ್.

ಸಾತ್ವಿಕ ಪುರಾಣಗಳಿಗೆ ಕಾರಣದೋಷವೂ, ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಾಂಶ-ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬಾಧಕ ಪ್ರತ್ಯಯವೂ, ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಮತ್ತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ (ವೈದಿಕಮತದವರಿಂದ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪ-ಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದಲೂ) ವೈದಿಕಮತವನ್ನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದು ತೋರು-ವುದರಿಂದಲೂ, ಈ ಸಾತ್ವಿಕ ಪುರಾಣಗಳೇ ಉಪಬೃಹ್ಪಣಂಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯವಾದ ಉಪಾದೇಯಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಇನ್ನೆತನ್ನಿಲ್ ಶ್ರೀವರಾಹಪುರಾಣಮ್—

“ಪಾಶಿತೂರ್ತು ಕಿಡನ್ನ ಸಾರ್ ಮಗಳು ಪಂಡೊರುನಾಳ್,
ಮಾತುಡಂಬಿಲ್ ನೀರ್ವಾರಾ ಮಾನಮಿಲಾಪ್ಪನಿಯಾಮ್
ತೇತುಡೈಯ ದೇವರ್ ತಿರುವರಜ್ಜಿ ಚ್ಚೆಲ್ವನಾರ್
ಪೇಶಿಯಿರಪ್ಪನಗಳ್ ಪೇರ್ಕವುಂ ಪೇರಾನೇ ||

—ನಾಚ್ಚಿಯಾರ್ ತಿರುಮೋಳಿ (೧೧-೮)

-ಎನ್ನಿರಪಡಿಯೇ ಒನ್ಮಾಲುಂ ಚಲಿಪ್ಪಿಕ್ಕ ಮೊಣ್ಣಾದಪಡಿ ತತ್ಸಹಿತ-ಪುರುಷಾರ್ಥಂಗಳಿಲ್ ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂಗಳಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್.

ಈ ಸಾತ್ವಿಕ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವರಾಹಪುರಾಣವು—

“ಪಂಡೊರುನಾಳ್ = ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ (ಭೂದೇವಿಯನ್ನು ಹಿರಣ್ಯಾ-ಕ್ಷನು ಸಮುದ್ರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವಿತಿಟ್ಟಿದ್ದಾಗ), ಪಾಶಿ = ಪಾಚಿಯು, ತೂರ್ತು-

ಕ್ಕಿಡನ್ನೆ = ಸುತ್ತಲೂ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಿದ್ದ, ಪಾರ್ವತುಗಳು = ಭೂದೇವಿಗೋಸ್ಕರ, ಮಾತು = ಕೊಳೆಯಿಂದ ತುಂಬಿದ, ಉಡಂಬಿನಿಲ್ = ದೇಹದಿಂದ ಕೂಡಿ, ನೀರ್ = ನೀರು, ವಾರಾ = ಹರಿಯುತ್ತಿರುವಂತೆ, ಮಾನಮಿಲಾ = ತನ್ನ ಈಶ್ವರಾಭಿಮಾನವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟವನಾಗಿ, ಪನ್ನಿ-ಯಾನಾ = ಹಂದಿಯ ಅವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ, ತೇಶುಡೈಯತೇವರ್ = ತೇಜಸ್ವಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಗವಂತನಾದ, ತಿರುವರಂಗಚ್ಚೆಲ್ಲನಾರ್ = ಶ್ರೀರಂಗದ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಅಳಿಹಿಯಮಣವಾಳನು, ಪೇಶಿಯಿರುಪ್ಪನಹಳ್ಳ = (ವರಹಾವತಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂದೇವಿಗೆ) ಉಪದೇಶಿಸಿದ ವರಾಹ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕವು, ಪೇರ್ ಕವುಂ ಪೇರಾ = ಬಾಧಿಸಬೇಕೆಂದರೂ ಬಾಧಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲಾ”.

ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನು ಭೂಮಿತಾಯಿಯನ್ನು ಸಮುದ್ರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವಿತಿಟ್ಟಾಗ, ಅಕೆಯು ಒಂದೇ ಕೆಸರಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಪಾಚಿಯಿಂದ ಆವೃತವಾದ ದೇಹದಿಂದ ಕೂಡಿದವಳಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದಳು. ಆಗತಾನೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು, ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟನು. ಆಗ ಭಗವಂತನು ಆಶ್ರಿತರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೋಸ್ಕರ ತನ್ನ ಈಶ್ವರಾಭಿಮಾನವನ್ನೂ ತೊರೆದವನಾಗಿ ಒಂದು ಹಂದಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದವನಾಗಿ, ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ನೀರು ಹರಿಯುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ಕೊಂದು, ತಾನೂ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಪಾಚಿಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಭೂದೇವಿಯನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ ಉದ್ಧರಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಭೂದೇವಿಯು, ಮುಂದೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೋಸ್ಕರ, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಲಘೂಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಪಾರ್ಥಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ - ‘ಶರಣಾಗತಿ’ - ಎಂಬ ಉಪಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ “ಚರಮ ಶ್ಲೋಕ”ವನ್ನೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಎರಡು ಗುಣಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಶರಣಾಗತರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ-

ಗೋಸ್ವರ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಈಶ್ವರಾಭಿಮಾನವನ್ನೂ ತೋರಿದು, ನಮ್ಮ-
 ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಸಹ್ಯವೆಂದು ತೋರುವ, ಎಷ್ಟೇ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವಾದರೂ
 ಮಾಡಿ ಶರಣಾಗತರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ತನ್ನ ಪ್ರಿಯ-
 ಳಾದ ಭೂದೇವಿಯು ಒಂದೇ ಪಾಚಿಯಿಂದ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾಗ, ಆಕೆ-
 ಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ತಾನೂ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಮಾಲಿನ್ಯದಿಂದ
 ಕೂಡಿದ ದೇಹದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ ಆಕೆಯನ್ನು ಭೋಗ್ಯಭೂತವಾಗಿ ತನ್ನ
 ಕೋರೆಹಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಪ್ರಿಯ ಪ್ರೇಯಸಿಯ-
 ರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೇಮಬಂಧವು ಕೂಡಿದ್ದರೆ, ಮಾಲಿನ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ,
 ಇತರರಿಗೆ ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದರೂ, ಆ ಪ್ರೇಮಿಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಒಬ್ಬರ-
 ದೇಹವು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಭೋಗ್ಯ ಭೂತವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ
 ಶರಣಾಗತರಾದ ಜೇತನರೆಲ್ಲರೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ, ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರು-
 ಗಳಿಂದ ಧಾರೆಯೆರೆದು ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟವರಾಗಿ, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಭಗವಂತನ
 ಪತ್ನೀಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಶರಣಾಗತರೂ, ಭೂದೇವಿಯಂತೆಯೇ, ಅವನಲ್ಲಿ
 ವಿಶೇಷವಾದ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ತಾಳಿ, ಅವನ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿ,
 ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯ ಪಾಪ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣವಾದ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ,
 ಪಾಂಚಭೌತಿಕ ದೇಹವೆಂಬ ಪಾಚಿಯಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟು ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ,
 ಆತನನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟರೆ, ನಮ್ಮನ್ನು ಈ
 ಸಾಗರದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು, ತಾನು ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದಿ
 ವಿಭವರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ, ಶ್ರೀರಂಗಾದಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿರುವ
 ಅರ್ಚಾಮೂರ್ತಿ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ, ಅಥವಾ ಪ್ರೇಯಸಿಯಾದ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ
 ಶರಣಾಗತನಿಗೂ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಅವರವರ ಇಷ್ಟದಂತೆ ಸೇವೆ ನೀಡಿ, ಸಂಸಾರ
 ಸಾಗರದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಲು, ಈ ಪಾಂಚಭೌತಿಕ ದೇಹದಿಂದ ಕೂಡಿರುವಲ್ಲಿಯೇ,
 ಅವರವರ ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮ್ಯವತಾರ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ-ಅವ-
 ತರಿಸಿ, (ತನ್ನ ಪರಸ್ಪರರೂಪದಿಂದ ಇಳಿದುಬಂದು) ತನ್ನ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಗಳನ್ನು
 ಬಿಟ್ಟು; ನಾನಾತರಹದ ಮಾಲಿನ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ದೇಹದಿಂದಿರುವ ಶರಣಾ-

ಗತರ ಭಕ್ತಿ (ಪ್ರೇಮ) ಭರಿತವಾದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಭೋಗ್ಯತಮವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. -ಎಂಬ ಅಂಶವೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.

ಎನ್ನಿರಪಡಿಯೇ = ಈ ರೀತಿ ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯ(ಪಾತುರ)ದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ, ಒನ್ನಾಲುಂ = ಯಾರೊಬ್ಬರಿಂದಲೂ, ಚಲಿಪ್ಪಿಕ್ಕುಒಣ್ಣಾದಪಡಿ = ಅಲುಗಾಡಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂತೆ, ತತ್ವಹಿತಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಲ್ = ತತ್ವಹಿತ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವಲ್ಲಿ, ಈ ವರಾಹಪುರಾಣವು, ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂಗಳಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್ = ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಬದ್ಧಚೇತನರೆಲ್ಲರೂ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಲು ಸ್ವತಃ ಅಸಮರ್ಥರೆಂದೂ, ಅವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಪರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನಿಗೇ ಇರುವುದೆಂದೂ, ಅವನು ಶರಣಾಗತ ಸಂತ್ರಾಣನನೆಂದು ಅವನು ಭಕ್ತ ಪರಾಧೀನನಾಗಿ ಭಕ್ತರನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಅವತಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಎತ್ತುವನೆಂದೂ ಅವನೇ ನಮಗೆ ಸ್ವಾಮಿ - ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನೂ, ಅವನನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅವನ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲವೆಂಬ - ಹಿತವನ್ನೂ, ಅವನನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಿಂದಲೇ ನಮಗೆ ಸರ್ವವಿಧವಾದ ಆನಂದವೂ ಲಭಿಸುವುದರಿಂದ, ಅವನನ್ನು ನಾವು ಬೇಡಿ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನೂ - ದೃಢವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮನದಟ್ಟಾಗುವಂತೆ, ಶ್ರೀ ವರಾಹಪುರಾಣವು, ಶ್ರೀ ವರಾಹಾವತಾರ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಲೀಲಾಕೃತ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಅವನ ಉಪದೇಶದಿಂದನಮಗೆ ತಿಳಿಸುವುದರಿಂದ, ಸಾತ್ವಿಕ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವರಾಹ ಪುರಾಣವು ಉಪಬೃಂಹಣಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಾದೇಯತಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಇದುಕ್ಕು ವಕ್ತೃವೈಲಕ್ಷಣ್ಯತ್ತಾಲುಂ ಶ್ರೋತೃವೈಲಕ್ಷಣ್ಯತ್ತಾಲುಂ ಅತಿಶಯಮುಂಡು. ವಕ್ತೃವೈಲಕ್ಷಣ್ಯಂ ಏದೆನ್ನಿಲ್ ? — ಇದುಕ್ಕು-ವಕ್ತಾವಾನ ಜ್ಞಾನೆಸ್ವಿರಾನ್ ಭ್ರಮನಿಪ್ರಲಂಭ ಪ್ರಮಾದಾಶಕ್ತಿ ಸಂಭಾವನೈಯೈ ಉಡೈಯ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞರೈ ಪೊಲನಿಕ್ಕೇ, ಸ್ವತಃ

ಸರ್ವಜ್ಞನಾಕೈಯಾಲೇ, ಇವನುಕ್ಕು ಭ್ರಮಮುಂ ಪ್ರಮಾದಮುಮ್ ಕೂಡಾದು. ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರಾದಿ ನಿರಪೇಕ್ಷ-ಪರಮಕಾರುಣಿಕನಾಕೈ-ಯಾಲೇ ಅಶ್ರಿತರ್ ತಿರತ್ತಿಲ್ ಇವನುಕ್ಕು ವಿಪ್ರಲಂಭಕತ್ವಂ ಘಟಿಯಾತು. “ಸರ್ವಜ್ಞಃ ಸರ್ವಕೃತ್ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಃ ಜ್ಞಾನ ಬಲದ್ಧಿ-ಮಾನ್” — ಇತ್ಯಾದಿ ಕಳಿಸರ್ಪಡಿಯೇ ಸರ್ವಶಕ್ತನಾಕೈಯಾಲೇ ಇವನುಕ್ಕು ಅಶಕ್ತಿ ಪ್ರಸಂಗಮುಮ್ ಇಲ್ಲೆ.

ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು, ತಾನು ಹೇಳುವ ವಿಷಯ-ವನ್ನು ತಾನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮೊದಲು ಅರಿತಿರಬೇಕು. ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುವಿಕೆಯೇ ‘ಭ್ರಮೆ’, ತಾನು ವಿಷಯ-ವನ್ನು ಹೇಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ತನಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಬರುವ ಉಪಕಾರಾದಿ ಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಕೆಲವೆಡೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವಿಕೆ, ಕೆಲವೆಡೆ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವಿಕೆಯೇ-‘ವಿಪ್ರಲಂಭ’, ಎಚ್ಚರಿಕೆ ತಪ್ಪಿ-ತನಗೆ ತೋರಿದಂತೆ ಹೇಳುವಿಕೆಯೇ - ‘ಪ್ರಮಾದ’, ವಿಷಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಅಥವಾ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದನೆಮಾಡಿ ತಿಳಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ-ವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯೇ - ‘ಅಶಕ್ತಿ’. ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವ ವಕ್ತಾವಾದವನು ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಭ್ರಮೆ, ವಿಪ್ರಲಂಭ, ಪ್ರಮಾದ, ಅಶಕ್ತಿ - ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ದೋಷಗಳಿಂದ ದೂರನಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ವಕ್ತಾವಾದವನು ದೋಷ-ರಹಿತನಾಗಿ, ವಿಶೇಷವಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿದ್ದು ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ, ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಷಯದ ವಕ್ತಾ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿರು-ವುದರಿಂದ, ಆ ವಿಷಯವು ವಕ್ತೃವೈಲಕ್ಷಣ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ - ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು - ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳ ಬೇಕೆಂಬ ಆಸಕ್ತಿ, ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿತು ಗ್ರಹಿಸುವಿಕೆ, ಅರಿತುದನ್ನು ಮರೆಯದಂತೆ ಧರಿಸುವಿಕೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ, ಶ್ರೋತಾ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ - ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಷಯವು ಶ್ರೋತೃವೈಲಕ್ಷಣ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಕೃತ (ಇದುಕ್ಕು) = ಈ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ವಕ್ತೃವೈಲಕ್ಷಣ್ಯದಿಂದಲೂ ಶ್ರೋತೃವೈಲಕ್ಷಣ್ಯದಿಂದಲೂ ಅತಿಶಯವುಂಟು. ವಕ್ತೃವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವು (ಏದೆನ್ನಿಲ್) ಹೇಗೆಂದರೆ- ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೆ ವಕ್ತಾವಾದ (ಜ್ಞಾನಪಿರಾನ್) ವರಾಹಸ್ವಾಮಿಯು, ಭ್ರಮವಿಪ್ರಲಂಭ ಪ್ರಮಾದಾಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದೇಹದಿಂದ ಕೂಡಿದ (ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞರ್) ಬದ್ಧಚೇತನರಂತಿಲ್ಲ. ಇವನು ಸ್ವತಃ ಸರ್ವಜ್ಞನಾದುದರಿಂದ ಇವನಲ್ಲಿ ಭ್ರಮವೂ ಪ್ರಮಾದವೂ ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವನ್ನು ಎದಿರುನೋಡದೇ, ಇತರರ ದುಃಖವನ್ನು ದೂರಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ (ಪರದುಃಖ ನಿರಾಚೀರ್ಷಾ ದಯಾ) ಕೂಡಿದ, ಅತಿಶಯವಾದ ಕರುಣೆ ಅಥವಾ ದಯಾಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಆಶ್ರಿತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ವಿಪ್ರಲಂಭಕತ್ವವು ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸರ್ವಜ್ಞಃ = ಚರಾಚರ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮತ್ತು ಜೀವರುಗಳೆಲ್ಲರ ಸರ್ವ ವಿಧವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವನು, ಸರ್ವಕೃತ್ = ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿಲಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವವನು, ಸರ್ವಶಕ್ತಿಃ = ಅಘಟಿತ ಘಟನಾಸಾಮರ್ಥ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವವಿಧವಾದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವವನು, ಜ್ಞಾನಬಲರ್ದಿಮಾನ್ = ಜ್ಞಾನ, ಬಲ, ಮುಂತಾದ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವವನು - ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಂತೆಯೇ ಆ ಭಗವಂತನು ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದುದರಿಂದ, ಇವನಲ್ಲಿ 'ಅಶಕ್ತಿ' - ಎಂಬ ದೋಷದ ಪ್ರಸಂಗವು ಸಂಭವಿಸುದಿಲ್ಲ.

ಇವ್ವವತಾರತ್ತುಕ್ಕು ಇವನ್ ತನ್ನದೈಯ ಅವಸ್ಥಾಂತರಂಗಳಿಲುಂ ಕಾಟ್ಟಿಲ್ ಏತ್ತವುಂಡು. ಎಜ್ಜನೇ ಎನ್ನಿಲ್ ? - ಇವ್ವವತಾರಂ ಒರುವಳಿಯಾಲೇ ಕರೈಯೇರಿನವರ್ಕ್ಕಳ್ಳಿ ಕೂಟ್ಟಿಕ್ಕೊಂಡು ಇರುಕ್ಕಿರವಳವೇಯಾನ ಪರರೂಪಂಪೋಲ್ ಅನ್ರಿಕ್ಕೈ, ಅಳುನ್ನಿನವರ್ಕ್ಕಳ್ಳಿ ಕರೈಯಾದಪಡಿ ಅಡುತ್ತು ಕರೈಯೇರ ವಿಡುಂಪಡಿಯಾಯಿರುಕ್ಕುನ್.

ಇವ್ವತಾರತ್ತುಕ್ಕು = ಈ ವರಾಹಾವತಾರಕ್ಕೆ, ಇವನ್ = ಇವನ, ತನ್ನದೈಯ = ತನ್ನದೇ ಆದ, ಅವಸ್ಥಾಂತರಂಗಳಿಲುಂಕಾಟ್ಟಿಲುಂ =

ಇತರ ಸ್ವರೂಪಗಳಿಗಿಂತಲೂ, ಏತ್ತಮುಂಡು = ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವುಂಟು. ಎಜ್ಜನೇ ಎನ್ನಿಲ್ = ಹೇಗೆಂದರೆ, — ಇವ್ವವತಾರಂ = ಈ ವರಾಹಾ ತಾರವು, ಒರುವಳಿಯಾಲೇ = (ಭಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಪತ್ತಿ-ಎಂಬ) ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಕರ್ತೃಯೇರಿನವರ್ಹಳ್ಳಿ = (ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದ ಆಚೆ) ದಡವನ್ನು (ಶ್ರೀವೈಕುಂಠವನ್ನು) ಸೇರಿರುವ (ನಿತ್ಯ) ಮುಕ್ತಾತ್ಮರನ್ನೂ, ಕೂಟ್ಟಿಕೊಂಡು = ಕೂಡಿಕೊಂಡು, ಇರುಕ್ಕಿರವಳನೇಯಾನ = ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ, ಪರರೂಪಂ ಪೋಲ್ = ಪರಸ್ವರೂಪದಂತೆ, ಅನ್ನಿಕ್ಕೇ = ಇಲ್ಲದೆ, ಅಳುಂದಿನವರ್ಹಳ್ಳಿ = (ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ) ಮುಳುಗಿರುವ (ಬದ್ಧ ಚೇತನರನ್ನು), ಕರ್ತೃಯಾದ ಪಡಿ = ಅವರಿಗೆ ಯಾನ ಪ್ರಮಾದವೂ ಸಂಭವಿಸದಂತೆ, ಅಡುತ್ತು = ಮೇಲೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಕರ್ತೃಯೇರವಿಡುಂಪಡಿ = ದಡವನ್ನು ಸೇರಿಸುವಂತೆ, ಇರುಕ್ಕುಮ್ = ಇರುತ್ತದೆ.

ಪರಮಾತ್ಮನ ಈ ವರಾಹಾವತಾರಕ್ಕೆ, ಅವನ ಸ್ವರೂಪಗಳಾದ ಪರ, ವ್ಯೂಹ, ವಿಭವ, ಹಾರ್ದ ಮತ್ತು ಅರ್ಚೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ, ಇತರ ಅವಸ್ಥೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಉಂಟು. ಹೇಗೆಂದರೆ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಸ್ವರೂಪವು ಶ್ರೀವೈಕುಂಠಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯರಿಂದಲೂ, ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಂದಲೂ ಮಾತ್ರ ಭಗವಂತನು ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ, ಕರ್ಮಬಂಧದಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಕೇವಲ ಶುದ್ಧರಾದ ಚೇತನರಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಅರೀತಿಯಾದ ಪರಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಬದ್ಧ ಚೇತನರಿಗೇನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿ, ಶ್ರೀವೈಕುಂಠಲೋಕವೆಂಬ ದಡವನ್ನು ಸೇರಿರುವ ಚೇತನರಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆ ಪರಸ್ವರೂಪದಂತಿಲ್ಲದೆ, ಈ ವರಾಹಾವತಾರವು, ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿರುವವರನ್ನು ಅವರಿಗೆ (ಪುಣ್ಯಪಾಪರೂಪವಾದ ಅಲೆಗಳಿಂದಲೂ, ಜನ್ಮ ಮರಣಗಳೆಂಬ ಸುಳಿಗಳಿಂದಲೂ) ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತೊಂದರೆಯಾಗದಂತೆ ಮೇಲೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಶ್ರೀವೈಕುಂಠವೆಂಬ ಆಚೆಯ ದಡವನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ವ್ಯೂಹಂಗಳೈಪ್ಪೋಲೇ ಭಕ್ತರಾನವರ್ಹಳ್ ಅಶ್ರಯಿಕ್ಕ
ಮೇಲಾಸ ನಿರುತ್ತಿಲಿರುಕ್ಕುಕ್ಕೆಯನ್ನಿಕ್ಕೈ. ¹“ಸಾರ್ವಣ್ಣುನುಡಮಂಗೈ-
ಪ್ಪತ್ತ” ರೆನ್ನಿರಪಡಿಯೇ, ಆಶ್ರಿತರ್ ಪಕ್ಕಲ್‌ತನ್ ಭಕ್ತಿತ್ತೋನೈ
²“ಕೇಳಲಾಯ್‌ಕ್ಕೇಳ್‌ಪುಕ್ಕಿಡನ್ನಿಡು” - ಎನ್ನಿರಪಡಿಯೇ, ಅವರ್‌ಕಳ್
ಇರುಣ್ಣಕ್ಕೇಳ್ ನಿಲತ್ತಿಲುಮ್ ಶೆನ್ನು ²“ತಡಮ್ ಪೇರುನೊಳಾರೈ
ತಳುವುಂ”-ಎನ್ನುಂ ಪಡಿಯಿರುಕ್ಕುವಾ.

ಈರೀತಿ, ವ್ಯೂಹಂಗಳೈ ಪ್ಪೋಲೇ = ವ್ಯೂಹಸ್ವರೂಪಗಳಂತೆ, ಭಕ್ತ-
ರಾನವರ್‌ಹಳ್ = ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠರು ಮಾತ್ರ, ಅಶ್ರಯಿಕ್ಕ ಮೇಲಾಸ
= ಅಶ್ರಯಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ, ನಿಲತ್ತಿಲ್ = ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುಕ್ಕುಕ್ಕೈ
ಅನ್ನಿಕ್ಕೈ = ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲದೆ, “ಸಾರ್ವಣ್ಣುನುಡಮಂಗೈ ಪ್ಪತ್ತ”-
ಎನ್ನಿರಪಡಿಯೇ = “ಹಾಲಿನ ಬಣ್ಣವುಳ್ಳ ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ಶ್ವೇತವರಾಹ-
ನೋಡನೆ ಭೂದೇವಿಯು ಕೂಡಿದಂತೆ” — ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ, ಆಶ್ರಿತರ್
ಪಕ್ಕಲ್ = ತನ್ನನ್ನು ಅಶ್ರಯಿಸುವವರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ, ತನ್ ಭಕ್ತಿತ್ತೋನೈ
= ತನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯು ಅವರಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ (ತೋರುವಂತೆ)

¹ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಅರ್ಚಾರ್ಯರು ಉದ್ಘರಿಸಿರುವ “ಸಾರ್ವಣ್ಣುನುಡ-
ಮಂಗೈ ಪತ್ತರ್” ಪಾಶುರದ ಪೂರ್ಣರೂಪ ಇಂತಿದೆ :

ಕಾರ್ವಣ್ಣುಮ್ ತಿರುಮೆನಿ ಕಣ್ಣುಮ್ ವಾಯುಮ್
ಕೈತ್ತಲಮುಮ್ ಅಡಿಯಿಣೈಯುಮ್ ಕಮಲವಣ್ಣುಮ್,
ಸಾರ್ವಣ್ಣುನುಡಮಂಗೈ ಪತ್ತರ್ ಪಿತ್ತರ್
ಪನಿಮಲರ್ ಮೇಲ್ ಸಾವೈಕ್ಕು ಪ್ಪಾವಮ್ ಶೆಯ್ಪೇನ್,
ಏರ್ವಣ್ಣವ್‌ಪೇದೈ ಎತ್ತೋಲ್ ಕೇಳಾಳ್
ಎಂಬಿರುಮಾನ್ ತಿರುವರಂಗಂ ಎಂಗೇ ಎನ್ನುಮ್
ನೀರ್ವಣ್ಣ ನೀರ್ವುಲೈಕ್ಕೇ ಪೋವೇನೆನ್ನುಮ್
ಇದುವನೋ ನಿರೈವಳಿಂದಾರ್ ನಿರ್ಮಮಾರೇ ||

ತಿರುನೆಡಂದಾಂಡಹ—೧೮.

‘ಕೇಳಲಾಯ್’ = ವರಾಹರೂಪಿಯಾಗಿ, ಕೀಳಾ = ಮಹಾಪ್ರಲಯ
ಜಲದ ಕೆಳಗೆ, ಪುಕ್ಕು = ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಇಡಂದಿಡುಂ = ಭೂಮಿಯನ್ನು
ಉದ್‌ರಿಸಿಯೂ’, ಎನ್ನಿರಪಡಿಯೇ = ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ, ಅವರ್-
ಕಳಿರುಂದ = ಅಶ್ರಿತರು ಇರುವ, ಕೀಳೊನಿಲತ್ತಿಲುಮ್ = ಕೀಳಾದ
ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ, ಶೆನ್ನು = ತಾನಾಗಿ ಹೋಗಿ, “ತಡಮ್ = ವಿಶಾಲವಾದ,
ಪೆರುಮ್ ತೋಳ್ = ಮಹಾಭುಜಗಳು, ಅರ = ತುಂಬುವಂತೆ,
ತಳುವುಂ = (ಭೂಮಿ ದೇವಿಯನ್ನು) ಆಲಿಂಗನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು’ ಎನ್ನುಂ
ಪಡಿ = ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ, ಇರುಕ್ಕುಮ್ = (ವರಾಹಾವತಾರದ
ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಿಯು) ಇರುತ್ತದೆ.

ಭಗವಂತನ ‘ವ್ಯೂಹ’ ಸ್ವರೂಪವು ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಾಣು-
ವಂತಹುದು. ಭಗವಂತನು ಅನಂತ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ,
ವ್ಯೂಹಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಧಾನವಾದ, ಜ್ಞಾನ, ಬಲ, ಐಶ್ವರ್ಯ,
ವೀರ್ಯ, ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ತೇಜಸ್ಸೆಂಬ - ಷಡ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತಾನೆ.
ಈ ಆರು ಗುಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ‘ಜ್ಞಾನಬಲ’ -ಎಂಬ ಎರಡು ಗುಣಗಳಿಂದ
ಕೂಡಿದವನಾಗಿದ್ದು ‘ಸಂಕರ್ಷಣ’ -ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವವನಾಗಿ

² ಕಿಡನ್ನಿರುನ್ನು ನಿನ್ನಳನ್ನು ಕೇಳಲಾಯ್-ಕೀಳೊ
ಪುಕ್ಕಿಡನ್ನಿ ಡುಮ್, ತನ್ನುಳ್- ಕರಕ್ಕುಮುಮಿಳುಮ್
ತಡಮ್ ಪೆರತ್ತೋಳಾರ ತಳುವುಮ್ ಪಾರೆನ್ನುಮ್
ಮಡನ್ನಯೈ, ಮಾಲ್ ಶೆಯ್ ಕಿನೈನಾಲಾರ್ ಕಾಣ್ಪಾರೇ ||

—ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ ತಿರುನಾಯ್ಮಾಳಿ (೨-೮-೭)

ಕಿಡನ್ನು = ಸಮುದ್ರತೀರದಲ್ಲಿ (ದಾರಿಗೋಸ್ಕರ) ದರ್ಭಶಯನದಲ್ಲಿ
ಮಲಗಿಯೂ, ಇರುನ್ನು = ಚಿತ್ರಕೂಟದಲ್ಲಿದ್ದು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಲೂ,
ನಿನ್ನು = ರಾವಣವಧಾನಂತರ ದೇವತಾಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಹಿಡಿದು-
ಕೊಂಡು ನಿಂತೂ (ಅಥವಾ ಅರ್ಚಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗಾದಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ,

ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಲಯ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. 'ಐಶ್ವರ್ಯವೇರ್ಯ' - ಎಂಬ ಎರಡು ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ 'ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ' - ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವವನಾಗಿ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಪ್ರವರ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. 'ಶಕ್ತಿ ತೇಜಸ್ವಿಂಭ' ಎರಡು ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ 'ಅನಿರುದ್ಧ' - ಎಂಬ ನಾಮದಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾ ಜಗತ್ಪಾಲನ ಮತ್ತು ತತ್ತ್ವೋಪದೇಶವನ್ನು ಸಂಕಲ್ಪಮಾತ್ರದಿಂದ ನಡೆಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಷಾಡ್ಗುಣ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ವಾಸುದೇವನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವವನಾಗಿ ಸ್ವೀರಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಆದಿಶೇಷನ ಮೇಲೆ ಪವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ವ್ಯೂಹದ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠರಾದವರು ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾ ಉಪಾಸನೆ ಪೂರೈವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಯಾದ ಬಳಿಕ, ಕರ್ಮಬಂಧವು ನೀಗಿದ ನಂತರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲದೇ ವರಾಹಾತಾರಕಾಲದಲ್ಲಿನ ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವು ವಿಶೇಷವಾದ ಆಶ್ರಿತವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದುದಾಗಿ, ಆಶ್ರಿತರಿಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಮಹಾ

ಶಯನಮಾಡಿಯೂ, ಕುಳಿತೂ, ನಿಂತೂ), ಅಳನ್ನು = ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನಾಗಿ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಅಳೆದು, ಕೇಳಲಾಯ್ = ವರಹಾರೂಪಿಯಾಗಿ, ಕೀಳ್ = ಸಮುದ್ರದಡಿಯಲ್ಲಿ, ಪುಕ್ಕು = ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಇಡನ್ನಿಡುಂ = ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿಯೂ, ತನ್ನುಳ್ = ತನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ, ಕರಕ್ಕುಂ = ಮರೆಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡೂ, ಉಮಿಳುಮ್ = ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಆವಿರ್ಭವಿಸುವಂತೆ ಉಗಿದೂ, ತಡಮ್ = ವಿಶಾಲವಾದ, ಪೆರುಮ್ತೋಳ್ = ಮಹಾಭುಜಗಳು, ಆರ = ತುಂಬುವಂತೆ, ತಳುವುಮ್ = ಆಲಿಂಗನಮಾಡಿಯೂ, (ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ) ಪಾರೆನ್ನುಮ್ = ಭೂಮಿಯೆಂಬ, ಮಡನ್ನಯ್ಯೆ = ದೇವಿಯನ್ನು, ಮಾಲ್ - ಈಶ್ವರನು, ಶೈಯೇಕಿನ್ = ಮಾಡುವ, ಮಾಲ್ = ಮೋಹನ ಕೃತ್ಯವನ್ನು, ಕಾಣ್ಪಾರ್ = ತಿಳಿಯಬಲ್ಲವರು, ಅರ್ = ಯಾರು ?

ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುವಂತೆ, (ಭೂಮಿತಾಯಿಯಿಂದ ಲಿಂಗ ತಾನೇ ಬಂದು ಅವಳೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡಂತೆ), ಆಶ್ರಿತರಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಬಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನೆಂಬ ಗುಣವನ್ನೂ ಪ್ರಖ್ಯಾಪನಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸಮುದ್ರದಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕೇವಲ ಭೂಮಿಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲು ವರಾಹ ಸ್ವರೂಪದ ಒಂದು ಅವತಾರವನ್ನೇ ಮಾಡಿ, ನೀರಿನೊಳಗಿಳಿದು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧೃವಿಸಿ, ತನ್ನ ವಿಶಾಲವಾದ ತೋಳಿನಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ಆಲಿಂಗನ-ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆನಂದವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಿದಂತೆ, ತನ್ನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತರಾಗಿ-ಭೂಮಿತಾಯಿಯಂತೆಯೇ ಪತ್ನೀಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಜೀತನನು, ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ - ಕರ್ಮಬಂಧವೆಂಬ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹೂತಿರುವಲ್ಲಿ, ಆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಜೀತನನನ್ನೂ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅವರವರ ಇಷ್ಟಬಂದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ, ಆಯಾಯ ಜೀತನರಿಗೆ (ಅಂತರ್ಯಾಮ್ಯವತಾರ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ) ತೋರಿ-ಕೊಂಡು, ಭೂಮಿಯನ್ನಪ್ಪಿಕೊಂಡಾಗ ಆಕೆ ಅವನ ವಿಶಾಲವಾದ ತೋಳಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡು ಆನಂದವನ್ನು ಪಡೆದಂತೆ, ಪರಮಾತ್ಮನು ಶರ-ಣಾಗತನಿಗೆ ವಿಶಾಲವಾದ ದಯಾಗುಣದಿಂದ ತನ್ನ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳ ಸ್ವರೂಪ-ವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಪ್ರಪನ್ನನ ಮನಸ್ಸು ಆ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನವಾಗಿ ಬೇರೆಲ್ಲಿಯೂ ಚಲಿಸದಂತಾಗಿ ಪರಿಪೂರ್ಣಾನಂದವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಜೀತನನಿಗೋಸ್ಕರವೂ ಅವನಿರು-ವಲ್ಲಿಗೆ ತಾನೇ ಬಂದು, ಒಂದೊಂದು ಅವತಾರವನ್ನೂ ಮಾಡಬಲ್ಲನೆಂದು ಕೇವಲ ಭೂಮಿಗೋಸ್ಕರ ಮಾತ್ರ ಅವತಾರವನ್ನೆತ್ತಿದ ವರಾಹಾತಾರವು ತೋರ್ಪಡಿಸುವುದರಿಂದ, ಪರಮಾತ್ಮನ ವ್ಯೂಹ ಸ್ವರೂಪಗಳಿಗಿಂತ ವರಾಹಾವ-ತಾರವು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾದುದು.

ಮತ್ಸ್ಯನತಾರಂ ಪೋಲೇ ತಾ ವೆತ್ತ ಪ್ರಜೈಗಥೈ ಉಲಾವಿತ್ತಿ-ರಿಯುಂ ಅಳವಿಲೆ, ಈಕ್ಷಣಮಾತ್ರತ್ತಾಲೆ ರಕ್ಷಿಕ್ಕುಂ ಅಳವನ್ನಿಕ್ಕೇ, ಇಜ್ಜೇ ಪ್ರಜೈಗಳ್ ನೀನೈಕ್ಕವುಮ್ ಮಾಟ್ಟಾದೇ ಕಾಷ್ಟಪಾಷಾಣ-ಸನ್ನಿಭನಾಯ್ ವಿಳುನ್ನು ಕಿಡಕ್ಕಿರ ಅಳವಿಲೇ, ಅವರ್ಕಳ್ ಅಡೈತ್ತ-

ನಿನ್ನೈವೈತ್ತಾ ಅನುಷ್ಠಿತ್ತು ರಕ್ಷಿಕ್ಕಿರಾನ್ -ಎನ್ನುಂಪಡಿಕ್ಕು ತನ್ ಪಾಶು -
ರಮೇ ಉಂಡು.

ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರಂ ಪೊಲೇ = ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರದಂತೆ, ತಾನ್ ಪೆತ್ತ
= ತಾನೇ ಪಡೆದ, ಪ್ರಜೈಗಳೈ = ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು, ಉಲಾವಿತ್ತಿರಿಯುಂ =
ಆಡಿಸುತ್ತಾ ಆಲೆದಾಡುತ್ತಾ, ಅಳವಿಲೇ = ಇರುವಂತೆಯೇ, ಈಕ್ಷಣಮಾತ್ರ-
ತ್ತಾಲೆ = ಕೇವಲ ವಾತ್ಸಲ್ಯಪೂರಿತವಾದ ದೃಷ್ಟಿಬೀರುವುದರಿಂದಲೇ,
ರಕ್ಷಿಕ್ಕುಂ ಅಳವನ್ನಿಕ್ಕೈ = ರಕ್ಷಿಸದಂತೆ - ಅಲ್ಲದೆ, ಇಜ್ಜೇ = ಈ ಸಂಸಾರ
ಸಾಗರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ, ಪ್ರಜೈಗಳ್ - ಚೇತನರು, ನಿನ್ನೈಕ್ಕವುಂ =
ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೂ, ಮಾಟ್ಟಾದೇ = ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ, ಕಾಷ್ಠಪಾಷಾಣಸನ್ನಿಭ-
ನಾಯ್ = ಕಟ್ಟಿಗೆ ಅಥವಾ ಕಲ್ಲುಗಳಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನರಾಗಿ, ವಿಳುನ್ದುಕಿಡ-
ಕ್ಕಿರ ಅಳವಿಲೇ = ಬಿದ್ದಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ, ಅವರಗಳ್ = ಆ
ಚೇತನರು, ಅಡೈತ್ತ = ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡ, ನಿನ್ನೈವೈ = ಸ್ಮರಣ-
ವನ್ನು, ತಾ = ತಾನು, ಅನುಷ್ಠಿತ್ತು = ಅನುಷ್ಠಿಸಿ, ರಕ್ಷಿಕ್ಕಿರಾನ್ =
ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. -ಎನ್ನುಂ ಪಡಿಕ್ಕು = ಎಂದು ಹೇಳಲು, ತ್ ಪಾಶುರಮೇ-
ಉಂಡು = ವರಾಹಾವತಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯು ಹೇಳಿದ ಶ್ಲೋಕಗಳೇ
ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿವೆ.

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನು, ಪ್ರಪಂಚ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ
ತೊಡಗಿದಾಗ, ಸತ್ತ್ವರಜಸ್ ತಮೋಗುಣಗಳ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ
ದೇಹಾದಿಗಳನ್ನೂ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಫಲಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು
ಅರ್ಹರಾದ ಚೇತನರನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ, ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮ-
ದೇವನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗಮನಿಸದೇ, ಕೇವಲ ರಜೋಗುಣ ಮತ್ತು ಕೇವಲ
ತಮೋಗುಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ ದೇಹವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ. ಈ ದೇಹವನ್ನು ಕೂಡಿ-
ಕೊಂಡ ಚೇತನರೇ ಮಧುಕೈಟಬರೆಂಬ ಇಬ್ಬರು ಅಸುರರು.

ಇವರು ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದ ಕೂಡಲೆ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನೂ
ಆಪಹರಿಸಿಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಸಮುದ್ರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆ ಕೂಡಲೆ,
ಜ್ಞಾನಚಕ್ಷುಸ್ಸಿನಂತಿದ್ದ ವೇದಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು

ಮುಂದೆ ತಾನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನೇ ಅರಿಯದೆ, ವೇದಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ತಾನು ಜ್ಞಾನಾಂಧನಾಗಿದ್ದಾನೆಂದೂ, ತನಗೆ ವೇದಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟು ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಸರ್ವ ಶಕ್ತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮೀನಿನ ರೂಪದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮತ್ಸ್ಯವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಮಧುಕೈಟಭರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ, ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳಿನಂತೆ ಎತ್ತಿ ಪೋಷಿಸಿ ತಂದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ಮಾನುಗಳು ತಮ್ಮ ಮರಿಗಳನ್ನು ವಾತ್ಸಲ್ಯಪೂರಿತವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ, ಮರಿಗಳು ಪುಷ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ತಾಯಿಯು ಮರಿಗಳಿಗೆ ಈ ವೀಕ್ಷಣೆ ಬಿಟ್ಟರೆ, ಇನ್ನಾವತರಹ ಪೋಷಣೆಯನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ಸ್ಯವತಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ತಾನೇ ಪಡೆದ ಮಕ್ಕಳಂತಿದ್ದ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಕೇವಲ ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಪೋಷಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಿದ. ಇನ್ನಾವ ಜೀತನರನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ.

ವರಾಹಾವತಾರದ ಪರಮಾತ್ಮನಾದರೋ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಜೀತನರಾರೇ ಆಗಲಿ, ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಸರಿಯಾಗಿದ್ದು, ದೇಹವು ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯದಿಂದಿದ್ದು, ಸತ್ತಾಧಾತುಗಳು ಸಮಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ, ಕರ್ಮಬಂಧಿತನಲ್ಲದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ತನಗೆ ರಕ್ಷಕನೆಂದು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿ (ಮತ್ತೆ ಮರತೇಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ರೂ), ಮರಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಅರಿವಿಲ್ಲದವನಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಲ್ಲುಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವರಾಹಸ್ವಾಮಿಯು, ಆ ಜೀತನನು ಹಿಂದೆ ತನ್ನನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡುದಾದನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು, ಆ ಜೀತನನಲ್ಲಿಗೆ ತಾನೇ ಬಂದು, ಅವನನ್ನು ಕರ್ಮ ಬಂಧದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ರಕ್ಷಣೆ ಕೇವಲ ಮತ್ಸ್ಯವತಾರದಂತೆ ಪರಿಮಿತವಾದ ಜೀತನರಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಜಾತಿ, ವರ್ಣ, ಲಿಂಗ, ವಯೋಭೇದವಿಲ್ಲದಂತೆ ಅಸಂಖ್ಯಾತರಾದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವುದಾಗಿ ವರಾಹನು ತನ್ನ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ತಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ

ವರಾಹಾವತಾರವು ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರಕ್ಕಿಂತಲೂ (ಬದ್ಧ ಜೀತನರಿಗೆ ಸಹಾಯ
ವಾಗುವ ವಿಷಯದಿಂದ) ಅಧಿಕವಾದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಕೂರ್ಮಾವತಾರಂ ಪೋಲೇ ಒರುಭೂಧರಂ ಭ್ರಮಿಕ್ಕೈಕ್ಕು
ಅಧಿಷ್ಠಾನಮಾಯ್ ನಿರೈಯನಿಕ್ಕೇ ಇದು ತಾ ಭೂಧರಮು
ಮಾಯ್ ಭೂಮಿಯುಂ, ಭೂಧರಂಗಳುಂ ಕುಲಜ್ಞಾದೇ³ “ಊನಿ
ಇಡನ್ನು ಎಯಿತ್ತಿಲ್ ಕೊಣ್ಣನಾನಿಲತಾನತ್ತನೇ” ಎನ್ನುವುದಿ ನಿಲೈನಿಕ್ಕ-
ಪ್ಪಣ್ಣುಮತಾಯಿರುನ್ನದು.

ಕೂರ್ಮಾವತಾರಂಪೋಲೇ = ಕೂರ್ಮಾವತಾರದಂತೆ, ಒರು-
ಭೂಧರಂ = ಒಂದು (ಮಂದರ)ಪರ್ವತವು, ಭ್ರಮಿಕ್ಕೈಕ್ಕು = ಸುತ್ತು-
ವುದಕ್ಕೆ (ಚಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ), ಅಧಿಷ್ಠಾನಮಾಯ್ = ಆಧಾರಭೂತನಾಗಿ,
ನಿರೈಯನಿಕ್ಕೇ = ನಿಂತುಕೊಂಡುದಂತಲ್ಲದೇ, ಇದು = ಈ ವರಾಹಾ-
ತಾರವು, ತಾ = ಸ್ವತಃ ತಾನು, ಭೂಧರಮುಮಾಯ್ = ಭೂಮಿ-
ಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು (ಧರಿಸಿ), ಭೂಮಿಯುಂ — ಭೂಮಿಯೂ,
ಭೂಧರಂಗಳುಂ = (ಭೂಮಿಯಿಂದ ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳೂ)ಪರ್ವತ-
ಗಳೂ, ಕುಲಜ್ಞಾದೇ-ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅಲುಗಾಡದಂತೆ, ಊನಿ-(ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ)
ಅಂಡಕಪಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಇದ್ದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತು, ಇಡನ್ನು-ಭೇದಿಸಿ,
ಎಯಿತ್ತಿಲ್ ಕೊಂಡ-ಕೊಂಬಿನ ಮೇಲೆ ಎತ್ತಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ, ನಾಳ್-ಕಾಲ-
ದಲ್ಲಿ (ಏಳ್ = ಸಪ್ತದ್ವೀಪರೂಪವಾದ, ಮಣ್ಣುಮ್ = ಭೂ ಭಾಗಗಳು,
ನಾನಿಲ್ = ಜಾರಿಬೀಳದಂತೆಯೂ, ಪಿನ್ನುಮ್ = ಮತ್ತು, ಏಳ್ಮಲೈ-

³ ಈ ಪಾಶುರದ ಪೂರ್ಣ ರೂಪವು ಇಂತಿದೆ :

ನಾನಿಲನೇಳ್ ಮಣ್ಣುಮ್ ತಾನತ್ತನೇ, ಪಿನ್ನುಮ್
ನಾನಿಲನೇಳ್ ಮಲೈತಾನತ್ತನೇ, ಪಿನ್ನುಮ್
ನಾನಿಲನೇಳ್ ಕಡಲ್ತಾನತ್ತನೇ ಅಪ್ಪನ್
ಊನಿಯಿಡನ್ನೆ ಯಿತ್ತಿಲ್ ಕೊಣ್ಣ ನಾಳೇ ||

(ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿ: ೭-೪-೩)

ಸಪ್ತ ಪರ್ವತಗಳೂ, ನಾನ್ರಿಲ = ಚಲಿಸದಂತೆಯೂ, ಪಿನ್ನುಮ್ = ಮತ್ತೂ, ಏಳ್ ಕಡಲ್ = ಸಪ್ತ ಸಮುದ್ರಗಳೂ, ನಾನ್ರಿಲ = ಭಿನ್ನ-ಮಾರ್ಗಗಳಾಗದಂತೆ, ತಾನತ್ತ = ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲೇ ಇದ್ದವು) ಎನ್ನುವುದು = ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ, ನಿಲೈನಿರ್ಕ್ಕು = ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ, ಪಣ್ಣು ಮತಾಯ್ — ಮಾಡುವುದಾಗಿ, ಇರುನ್ನದು = ಇದ್ದಿತು.

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ದೇವಾಸುರರು ಅಮೃತವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಆದೇಶವ ಮೇರೆಗೆ ಸಮುದ್ರ ಮಥನ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದರು. ಆಗ ಮಂದರ ಪರ್ವತವನ್ನು ಕಡೆಗೋಲನ್ನಾಗಿಯೂ, ವಾಸುಕಿಯನ್ನು ಕಡೆಯುವ ಹಗ್ಗವಾಗಿಯೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ದೇವತೆಗಳೊಂದುಕಡೆ, ಅಸುರರೊಂದುಕಡೆ ನಿಂತು ಕಡೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆಗ ಮಂದರ ಪರ್ವತವು ಬಹಳ ಭಾರವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಇತರ ಕಡೆಗೋಲಿನಂತೆ ತೇಲದೆ ಮುಳುಗುತ್ತಿತು. ಆಗ ಏನುಮಾಡುವುದು ಎಂದು ತೋಚದೆ, ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ಶರಣುಹೋಗಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನರುಹಿದರು. ಆಗ ಪರಮಾತ್ಮನು ತಾನೇ ಒಂದು 'ಅಮೆ'ಯ(ಕೂರ್ಮದ)ರೂಪವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಆ ಮಂದರಪರ್ವತವನ್ನು ತನ್ನ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿದ್ದು, ಆ ಪರ್ವತವು - ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಕಡೆಗೋಲಿನಂತೆ ಚಲಿಸಲು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿ ಸಮುದ್ರ ಮಥನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಮಾಡಿದ. ಆ ಕೂರ್ಮಾವತಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಭೂಧರ ಅಥವಾ ಪರ್ವತವು ಚಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಮಾಡಿದರೆ, ವರಾಹಾವತಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಭೂಧರ-ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಧರಿಸುವವನಾಗಿ, ಭೂಮಿಯೂ ಆ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಸ್ತುಗಳೂ (ಭೂಧರ-ಪರ್ವತಗಳೂ) ಸ್ವಲ್ಪವೂ (ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ) ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಚಲಿಸದಂತೆ, ಸಮುದ್ರ ಮಥ್ಯದಿಂದ ಮೇಲೆತ್ತಿ ರಕ್ಷಿಸಿದ. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಕೂರ್ಮಾವತಾರಕ್ಕಿಂತಲೂ, ಅಧಿಕವಾದ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಿದುದು ವರಾಹಾವತಾರವಾದುದರಿಂದ ಈ ವರಾಹಾವತಾರವು ಕೂರ್ಮಾವತಾರಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೂರ್ಣವಾದುದು.

ಶ್ರೀ ನೃಸಿಂಹಾವತಾರಂಪೋಲೇ ತಟ್ಟುಪ್ಪಟ್ಟ ತೋನ್ಮೈಯುಮ್
 ಪಿಳಕ್ಕುಮತನ್ರಿಕ್ಕೇ, ಇದು ಭೂಮಿಯೆಲ್ಲಾ ಮ್ ತಟ್ಟುಪಡಾದಪಡಿ
 'ಅದೃಗ್ಂಹತ್' - ಎನ್ನಿ ರಪಡಿಯೇಯಿರುಕ್ಕ ಪಣ್ಣ ಮತಾಯಿರುನ್ದ ದು.

ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹಾವತಾರಂ-ಪೋಲೇ = ನೃಸಿಂಹಾವತಾರದ ಹಾಗೆ, ತಟ್ಟು-
 ಪಟ್ಟುತೋನ್ಮೈಯುಮ್ = ಹೊಡೆದಾಗ ಮಾತ್ರ ತೋರಿಕೊಂಡುದು
 ಅಲ್ಲದೇ, ಪಿಳಕ್ಕುಮದನ್ರಿಕ್ಕೇ = (ಎಟುಬಿದ್ದ ಸ್ತಂಭವನ್ನೇ) ಸೀಳಿದಂತ
 ಲ್ಲದೇ, ಇದು = ಈ ವರಾಹಾವತಾರವು, ಭೂಮಿ ಎಲ್ಲಾ ಮ್ = ಭೂಮಿ-
 ಎಲ್ಲವೂ, ತಟ್ಟುಪಡಾದಪಡಿ = ಎಟು ಬೀಳದಂತೆ, (ಚದಿರಿ ಹೋಗದಂತೆ),
 'ಅದೃಗ್ಂಹತ್' - "ಚದಿರಿ ಹೋಗದಂತೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿ-
 ದನು" - ಎಂದು (ತೈತ್ತಿರೀಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ: ೧-೧-೩ರಲ್ಲಿ) ಹೇಳುವಂತೆ
 ಇರುಕ್ಕಪ್ಪಣ್ಣ ಮದಾಯಿರುನ್ದ ದು = ಇರುವಂತೆ ಮಾಡಿದುದಾಗಿದ್ದಿತು.

ನೃಸಿಂಹಾವತಾರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವು, 'ಪ್ರಹ್ಲಾದನು
 ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ' - ಎಂದು ಹೇಳಲು, 'ಈ ಕಂಭದಲ್ಲಿ
 ಪರಮಾತ್ಮನಿದ್ದಾನೆಯೇ ? ಇದ್ದರೆ ತೋರಿಸು' - ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾ, ಕಂಭ
 ವೊಂದನ್ನು ಜೋರಾಗಿ ಒದ್ದನು. ಆ ಕೂಡಲೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಆ ಕಂಭ-
 ವನ್ನೇ ಸೀಳಿಕೊಂಡು ನರಸಿಂಹನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ಇಲ್ಲಿ
 ಆಚಾರ್ಯರು, ವರಾಹಾವತಾರ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ - ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು
 ತೋರಬೇಕೆಂದು, ನೃಸಿಂಹಾವತಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಪಾತತಃ ದೋಷದಂತೆ
 ತೋರುವುದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಟುಬಿದ್ದವ-
 ರನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವುದುಂಟು. ಆದರೆ, ನೃಸಿಂಹನು, ಮೊದಲೇ
 ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನಿಂದ ಒದೆತ ತಿಂದ ಸ್ತಂಭವನ್ನು ಮತ್ತೇ ಸೀಳಿದಾಕಿ ಅದು
 ತುಂಡುತುಂಡಾಗಿ ಚೆದುರುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು - ಇದರಿಂದ ಎಟುಬಿದ್ದದಕ್ಕೆ
 ಮತ್ತೆ ಎಟು ಹಾಕಿದಂತಾದುದರಿಂದ ಇದು ಒಂದು ದೋಷವಲ್ಲವೇ ? ವರಾ-
 ಹಾವತಾರವು, ಆ ನೃಸಿಂಹಾವತಾರದಂತಿಲ್ಲದೇ, ಎಟೇ ಬೀಳದಿದ್ದ ಭೂಮಿಗಾ-
 ಗಲೀ ಅಥವಾ ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ವಸ್ತುವಿಗಾಗಲೀ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಎಟು ತಾಗದಂತೆ ಮಾಡಿ-

ಮದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅದಾವುದೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಚದುರಿ ಹೋಗದಂತೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕೂಡಿ-
 ಸಿಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸಿದನು. ಈ ವಿಷಯವು ತ್ರಿತ್ತಿರಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದ ಗನೆಯ
 ಅಷ್ಟಕ - ಗನೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ-೨ನೆಯ ಅನುವಾಕದಲ್ಲಿ (೧೯೬-೨ನೆಯ ಪಂಚಾ-
 ಶತ್‌ನಲ್ಲಿ) “ಸವರಾಹೋ ರೂಪಂ ಕೃತ್ವೋಪನೈಮಜ್ಜತ್ | ಸಪೃಥಿವೀ-
 ಮಥ ಅರ್ಭತ್ | ತಸ್ಯಾ ಉಪಹತ್ಯೋದಮಜ್ಜತ್ | ತತ್ಪುಷ್ಕರಪರ್ಣೇ
 ಪ್ರಥಯತ್ | ಯದಪ್ರಥಯತ್ | ತತ್ಪೃಥಿವ್ಯೈ ಪೃಥಿವಿತ್ವಮ್ | ಅಭೂದ್ವಾ
 ಇದಮಿತಿ | ತದ್ಭೂಮ್ಯೈ ಭೂಮಿತ್ವಮ್ | ತಾಂ ದಿಶೋನುನಾತ-
 ಸ್ಸಮನಹತ್ | ತಾಗ್ಂ ಶರ್ಕರಾಭಿರ ದೃಗ್ಂಹತ್ | ಶಂ ನೈನೋ-
 ಭೂದಿತಿ | ತಚ್ಚರ್ಕರಾಣಗ್ಂ ಶರ್ಕರತ್ವಮ್ | ಯದ್ವರಾಹವಿಹತಗ್ಂ
 ಸಂ ಭಾರೋ ಭವತಿ ||”-ಎಂಬಲ್ಲಿ ವರಾಹಾವತಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು
 ನಡೆಯಿಸಿದ ಲೀಲಾ ಚೇಷ್ಟೆಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದ
 “ಅದೃಂಗ್‌ಹತ್” -ಎಂಬ ಪದದಿಂದ (ವರಾಹನು)ಭೂಮಿಯ ವಸ್ತುಗಳಾ-
 ವುವೂ ಚದರಿ ಹೋಗದಂತೆ ಕೂಡಿಸಿಟ್ಟನು -ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯೂ ವರ್ಣಿಸಿದೆ.
 -ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀನಾಮನಾವತಾರನ್ವೋಲೇ “ಪೊಲ್ಲಾ ಕುರುಳುರುನಾಯ್
 ಪೊರ್‌ಕ್ಕೈಯಿಲ್ ನೀರೆತ್ತುಮ್” (ನಾಚ್ಚಿಯಾರ್ ತಿರುಮೋಳಿ:
 ೧೧-೫) ಎನ್ನುತನ್ನುಡೈಯ ಭೂಮಿಯೈ ¹ ಪಿರರ್ ಕೊಡುಕ್ಕುಕೊಳ್ -
 ಗೈಯನ್ನಿಕ್ಕೆ ಇದು ಮಹಾಬಲಿಯಾನೆ ಅಸುರನೈ ನಿರಾಕರಿತ್ತು
 ತನ್ನೂಮಿಯೈತ್ತಾನೇ ಕೈಕೊಂಡ ಅವತಾರಮಾಯಿರಕ್ಕುಮ್.

ನಾಮನಾವತಾರನ್ವೋಲೇ = ನಾಮನಾವತಾರದಂತೆ, “ಪೊಲ್ಲಾ =
 ಮೋಸದಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಕುರುಳುರುನಾಯ್ = ವಾಮನನ ರೂಪವನ್ನು
 ಪಡೆದು, ಪೊನ್‌ಕ್ಕೈಯಿಲ್ = ಚಿನ್ನದಂತಹ (ಸುಂದರವಾದ) ಕೈಯಲ್ಲಿ,
 ನೀರೆತ್ತೆಮ್ = (ದಾನವ) ಧಾರೆಯ ನೀರನ್ನು ಪಡೆದು, ತನ್ನೂಡೈಯ =
 ತನ್ನದಾದ, ಭೂಮಿಯೈ = ಭೂಮಿಯನ್ನು, ಪಿರರ್ = ಇತರರು,

ಕೊಡುಕ್ಕೈ = ಕೊಟ್ಟ, ಕೊಳ್ಳಗೈ = ದಾನರೂಪದ ವಸ್ತುವಾಗಿ, ಅನ್ನಿಕ್ಕೈ = ಪಡೆದುದಂತಿಲ್ಲದೆ, ಇದು = ಈ ವರಾಹಾವತಾರವು, ಮಹಾ-ಬಲಿಯಾನೆ ಅಸುರನೈ = ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನೆಂಬ ಅಸುರನನ್ನು ನಿರಾಕರಿತ್ತು = ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, (ಕೊಂದು) ತನ್ ಭೂಮಿಯೈ = ತನ್ನ ಭೂಮಿಯನ್ನು, ತಾನೇ ಕೈಕ್ಕೊಂಡ = ತಾನೇ ತನ್ನ ಕೈವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ, ಅವತಾರಮಾಯಿರಕ್ಕುಮ್ = ಅವತಾರವಾಗಿರುವುದು.

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯು, ತನ್ನ ಬಲದಿಂದ ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಮೂರುಲೋಕದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ ತನ್ನ ವಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇವೇಂದ್ರನು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟು, ತನ್ನ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ತಾನು ಮತ್ತೆ ಪಡೆಯುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಆಗ ಭಗವಂತನು, ಕಷ್ಟಪ ಮತ್ತು ಆದಿತಿಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಉದೇಂದ್ರನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ, ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಒಮ್ಮೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಯಾಗ ಭೂಮಿಗೆ ಕುಳ್ಳನಾಗಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ - ವಾಮನನ ವೇಷವೊಂದನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು (ಮೋಸದಿಂದ ತನ್ನ ನಿಜವಾದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು) ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ, -ಅವನಲ್ಲಿ ತಾನು ಅವನಿಗೆ ಮುಂದೆ ಮಾಡುವ ಮೋಸವು ಅಯಿದಂತೆ, ಕೇವಲ ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುವಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ತನಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು, ಅವನ ಮುಂದೆ ಸುಂವರವಾದ ಹೊನ್ನಿನಂತಿದ್ದ ತನ್ನ ಕೈ ನೀಡಿದನು. ಆಗ ವಾಮನನ ಕೈಯಿನ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರುಹೋದ ಬಲಿಯು ವಾಮನನಿಗೆ ತ್ರಿಪದ-ಪರಿಮಿತವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಮಾತುಕೊಟ್ಟು ದಾನದ-ಧಾರೆಯ ನೀರನ್ನು ವಾಮನನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದನು. ಆಗ ಪರಮಾತ್ಮನು ಕೂಡಲೆ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನಾಗಿ ಬೆಳೆದು ತನ್ನ ಒಂದು ಅಡಿಯಿಂದ ಭೂಲೋಕ, ಭುವಲೋಕ, ಸುವಲೋಕ, ಮಹೋಲೋಕ, ಜನೋಲೋಕ, ತಪೋಲೋಕ, ಸತ್ಯಲೋಕಗಳೆಂಬ ಸಪ್ತ ಉಧ್ವಲೋಕಗಳನ್ನೂ, ಮತ್ತೊಂದು ಅಡಿಯಿಂದ ಅತಲ, ವಿತಲ, ಪಾತಾಲ, ಸುತಲ, ತಲಾತಲ, ರಸಾತಲ, ಮಹಾತಲಗಳೆಂಬ - ಸಪ್ತ ಅಧೋಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಅಳೆದು, ಮತ್ತೊಂದು

ಹೆಜ್ಜೆ ಎಲ್ಲಿಡಲೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ, ಮಹಾಬಲಿಯು ಶಿರಬಾಗಿ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಅದರ ಮೇಲಿಟ್ಟು - ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶ್ವವನ್ನೇ, ತಾನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಾದ ಮಹಾಬಲಿಯು ತನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ದಾನರೂಪದ ವಸ್ತುವಾಗಿ ತನ್ನ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ.

ಆದರೆ, ಪರಹಾರೂಪದಲ್ಲಿಯಾದರೋ, ತನ್ನ ವಸ್ತುವಾದ ಭೂಮಿ-ಯನ್ನು ವಾಮನಾವತಾರದಂತೆ ದಾನರೂಪವಾಗಿ ಪಡೆಯದೆ ಅಸಹರಿಸಿದ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ, ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ತೋಳ್ಬಲದಿಂದಲೇ ಪಡೆದುದರಿಂದ ವರಾಹಾವತಾರವು ವಿಶಿಷ್ಟಪೂರ್ಣವಾದುದು.

ವಿರೋಧಿನಿರಾಕರಣತ್ತುಕ್ಕುಮುಳುವೇಂದ್ರವೇಂಡುಂ ಪರಶುರಾಮಾವತಾರಂ ಪೋಲನಿಕ್ಕೇ, ಇವ್ವವತಾರತ್ತಿಲ್ ವಿರೋಧಿನಿರಾಕರಣತ್ತುಕ್ಕು ಭೂಮಿತಾನೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಂಪಡಿ ಇರುನ್ದ ದು.

ವಿರೋಧಿನಿರಾಕರಣತ್ತುಕ್ಕು = ವಿರೋಧಿಗಳಾದ ದುಷ್ಟಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಲು (ಸಂಹರಿಸಲು), ಮುಳುವೇಂದ್ರವೇಂಡುಂ = ಕೊಡಲಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಲಪೇಕ್ಷಿಸಿದ, ಪರಶುರಾಮಾವತಾರಂಪೋಲ್ = ಪರಶುರಾಮಾವತಾರದಂತೆ, ಅನಿಕ್ಕೇ = ಇಲ್ಲದಂತೆ, ಇವ್ವವತಾರತ್ತಿಲ್ = ಈ ವರಾಹಾವತಾರದಲ್ಲಿ, ವಿರೋಧಿನಿರಾಕರಣತ್ತುಕ್ಕು = ವಿರೋಧಿಯಾದ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಲು (ಸಂಹರಿಸಲು), (ಬೇರಾವ ವಸ್ತುವನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೇ, ತಾನೇ ತನ್ನ ತೋಳ್ಬಲದಿಂದ ಅಸುರನನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದುದಕ್ಕೆ), ಭೂಮಿ = ಭೂದೇವಿಯು, ತಾನೇ = ಸ್ವತಃ ತಾನೊಬ್ಬಳೇ, ಸಾಕ್ಷಿಯಾಂಪಡಿ = ಸಾಕ್ಷಿಯಂತೆ, ಇರುನ್ದ ದು = ಇದ್ದಳು.

ಪರಶುರಾಮಾವತಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ೨೧ ಸಲ ಇಡೀ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಭಗವಂತನು, ತನ್ನ ಆಶ್ರಿತರಿಗೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾದ ದುಷ್ಟ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೆಲ್ಲರನ್ನೂ, ತನ್ನ ಆಯುಧವಾದ ಕೊಡಲಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಧ್ವಂಸಮಾಡಿದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯದಾದ ಕೊಡಲಿಯ ಸಹಾಯ-

ವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು. ಆದರೆ ವಾಮನಾವತಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ವಿರೋಧಿಯಾದ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ತನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವುದರ ಸಹಾಯವನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಭೂಮಿತಾಯಿಯೇ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಭೂತಳಾಗಿದ್ದಳು. ಆದುದರಿಂದ ಪರಶುರಾಮಾವತಾರ-
ಕೃಂತಲೂ ವರಾಹಾವತಾರವು ನೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾದುದು.

ಚಕ್ರವರ್ತಿ ತಿರುಮುಗನಾರ್ ಅವತಾರಂಪೋಲೇ ಭೂಮಿಯಿಲುಳ್ಳ ಚರಾಚರಂಗಳೈ ತ್ತ ಪದತ್ತಿಲೇ ಏತ್ತಂಅಳವನ್ನಿಕ್ಕೇ, ಇದು ಭೂಮಿ ತನ್ನೈತೋಳಿಲೇ ಎತ್ತುಂ ಅವತಾರಮಾಯಿರುಂದ್ಡದು.

ಚಕ್ರವರ್ತಿ ತಿರುಮುಗನಾರ್ = ದಶರಥ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಕುಮಾರ-
ನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ, ಅವತಾರಂಪೋಲೇ = ಅವತಾರದಂತೆ, ಭೂಮಿ-
ಯಿಲುಳ್ಳ = ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿದ್ದ, ಚರಾಚರಂಗಳೈ = ಚರಾಚರವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ-
ವನ್ನೂ, ತ್ತ ಪದತ್ತಿಲೇ = ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವಾದ ಶ್ರೀ ವೈಕುಂಠಲೋಕಕ್ಕೆ
ಏತ್ತುಂ ಆಳವು = ಹತ್ತಿಸಿದಂತೆ, ಅನ್ನಿಕ್ಕೇ = ಇಲ್ಲದೆ, ಇದು = ಈ ವರಾಹಾವ-
ತಾರವು, ಭೂಮಿತನ್ನೈ = (ಚರಾಚರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ) ಭೂಮಿಯನ್ನು,
ತನ್ನೈ ತೋಳಿಲೇ = ತೋಳಿನಮೇಲೆ, ಏತ್ತುಂ = ಹೊತ್ತುಕೊಂಡ ಅವತಾರ-
ಮಾಯಿರುಂದ್ಡದು = ಅವತಾರವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಭಗವಂತನು ದಶರಥನ ಮಗನಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದಾಗ,
ತನ್ನ ಅವತಾರದ ಅವಸಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಚರಾಚರವಸ್ತುಗ-
ಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವಾದ ಶ್ರೀವೈಕುಂಠಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದನು.
ಇದರಿಂದ ತನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ಭೂದೇವಿಗೆ, ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಯಲ್ಲಿ ತನಗೆ
ಮಕ್ಕಳಂತಿದ್ದ ಚರಾಚರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸಂತೋಷವಿಲ್ಲದೆ,
ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಯ ರಸಾಸ್ವಾದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಆದರೇ
ವರಾಹಾವತಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದ ಭೂಮಿ-
ತಾಯಿಯೊಡನೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ, ಆಕೆ ಮುಂದೆ ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಯಲ್ಲಿ

ಚರಾಚರಗಳೆಂಬ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದು ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಯ ರಸಾಸ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ತನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯನ್ನು ತನ್ನ ತೋಳಿನಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ತಂದು ಆನಂದದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿದನು. ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮಾ-
ವತಾರಕ್ಕಿಂತಲೂ ವರಾಹಾವತಾರವು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾದುದು.

ಬಲಭದ್ರಾವತಾರಂಪೋಲೇ ಭೂಮಿಕ್ಕು ಕ್ಷತಿಯೈ ಪಣ್ಣವ-
ದೊರು ಉಪಕರಣತ್ತೈ ಕೈಯಿಲ್ ಕೊಂಡಿರುಕ್ಕೈ ಅನಿಕ್ಕೇ, ಇದು
ಭೂಮಿಕ್ಕು ಕ್ಷತಿನರಾದ ಪಡಿ ಯೆಡುಕ್ಕುಮ್ ಸಹಜಮಾನ ಮುಖ್ಯೋ-
ಪಕಾರತ್ತೈಯುಡೈತ್ತಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್.

ಬಲಭದ್ರಾವತಾರಂಪೋಲೇ = ಬಲರಾಮಾವತಾರದಂತೆ, ಭೂಮಿಕ್ಕು
= ಭೂಮಿಗೆ, ಕ್ಷತಿಯೈ = ಗಾಯವನ್ನು, ಪಣ್ಣವದು = ಉಂಟುಮಾಡುವ,
ಒರು ಉಪಕರಣತ್ತೈ = (ನೇಗಿಲೆಂಬ) ಒಂದು ಉಪಕರಣವನ್ನು, ಕೈಯಿಲ್
= ಕೈಯಲ್ಲಿ, ಕೊಂಡಿರುಕ್ಕೈ = ಹೊಂದಿರುವಂತೆ, ಅನಿಕ್ಕೇ = ಇಲ್ಲದೇ.
ಇದು = ಈ ವರಾಹಾವತಾರವು, ಭೂಮಿಕ್ಕು = ಭೂದೇವಿಗೆ, ಕ್ಷತಿನರಾದಪಡಿ
= ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಉಂಟಾಗದಂತೆ, ಎಡುಕ್ಕುಮ್ = ಮೇಲೆತ್ತಲು,
ಸಹಜಮಾನ = ಸಹಜವಾದ (ತನ್ನ ಪ್ರೇಮದಿಂದ, ಆಕೆಗೂ ಮತ್ತು ಆಕೆ-
ಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಜನ್ಮತಾಳುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ) ಮುಖ್ಯ ಉಪಕಾರತ್ತೈ-
ಮುಡೈತ್ತಾಯ್ = ಮುಖ್ಯವಾದ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವುದಾಗಿ,
ಇರುಕ್ಕುಮ್ = ಇರುತ್ತದೆ.

ಬಲರಾಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ನೇಗಿಲನ್ನು ತನ್ನ ಉಪಕರಣ-
ವಾಗಿ ಹೊಂದಿದ್ದ. ಈ ನೇಗಿಲನ್ನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಊಳುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ
ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಉಪಕರಣವು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೆತ್ತುವುದರಿಂದ,
ಭೂಮಿಗೆ ಗಾಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆ ರೀತಿ ಗಾಯವನ್ನುಂಟು
ಮಾಡುವ ಉಪಕರಣವನ್ನು ಸದಾ ಧರಿಸಿದ್ದ ಬಲರಾಮಾವತಾರಕ್ಕಿಂತ
ವರಾಹಾವತಾರವು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾದುದು. ಈ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ, ಸರಮಾ-
ತ್ಮನು ತನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯಾದ ಭೂದೇವಿಯು ಸಮುದ್ರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿ-

ದ್ದಾಗ, ಅವಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಏಟು ತಗುಲದಂತೆ ಆಕೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಸಹಜವಾದ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಮೇಲೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಅಂತೆಯೇ ಭೂದೇವಿಯೊಡನೆ ತಾನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿರಲು, ಆಕೆಯೂ ಪ್ರೇಮ ಭರಿತವಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಆತನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡು, ಮುಂದೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಾಳುವ ಮಕ್ಕಳು ನಿರಂತರವಾದ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಾಗ, ಅವಳ ಮಾತಿಗೆ ಓಗೊಟ್ಟು ಪರಮಾತ್ಮನು, ಆ ಉಪಾಯವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ, ಆ ಭೂಮಿತಾಯಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಜನ್ಮ ಪಡೆದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

“ಶಿಷ್ಯಸ್ತೇಹಂ ಶಾಧಿಮಾಂ ತ್ವಾಂ ಪ್ರಪನ್ನಂ” -ಎನ್ನವನುಕ್ಕು ಉಪದೇಶಿಕ್ಕತೊಡಂಗಿ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳಿಲೇ ಅಧಿಕರಿತ್ತು ಕಡೈಯಾಯಿರುಪ್ಪದೊರು ಶ್ಲೋಕತ್ತಿಲೇ ಪರಮಹಿತತ್ತೈ ಕಾಟ್ಟಿನ ಕೃಷ್ಣಾನತಾರನುನ್ರಿಕ್ಕೇ ಇದು “ಅಹಂ ಶಿಷ್ಯಾ ಚ ದಾಸೀ ಚ ಭಕ್ತಾ ಚ ತ್ವಯಿ ಮಾಧವ” ಎನ್ನಾರ್ಕು ಆರಂಭತ್ತಿಲೇ ಮುಳುಕಿ ಮುಣಂಕೊಂಡು ಉಪದೇಶಿಕ್ಕುಂ ಪಡಿಯಾಯಿರುನ್ನದು.

“ಅಹಂ=ನಾನು, ತೇ=ನಿನ್ನ, ಶಿಷ್ಯ=ಶಿಷ್ಯನು, ತ್ವಾಂ=ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಪನ್ನಂ=ಶರಣುಹೋಗಿರುವ, ಮಾಂ=ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು, ಶಾಧಿ=(ಉಪಾಯವನ್ನು) ಉಪದೇಶಿಸು” (ಭಗವದ್ಗೀತೆ, ೨ ಅ.) ಎನ್ನವನುಕ್ಕು=ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ, ಉಪದೇಶಿಕ್ಕು=ಉಪದೇಶಿಸಲು, ತೊಡಂಗಿ=ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳಿಲೇ=ಕರ್ಮಯೋಗ, ಜ್ಞಾನಯೋಗ, ಭಕ್ತಿಯೋಗಾದಿಗಳಲ್ಲಿ, ಅಧಿಕರಿತ್ತು=(ಇರುವ ವಿಷಯವನ್ನು) ಉಪದೇಶಿಸಿ, ಕಡೈಯಾಯಿರುಪ್ಪದು=(ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ-ಉಪದೇಶವಾಗಿ) ಕೊನೆಯದಾಗಿರುವ, ಒರುಶ್ಲೋಕತ್ತಿಲೇ=“ಸರ್ವಧರ್ಮಾನ್” ಎಂಬ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಪರಮಹಿತತ್ತೈ=ಪರಮಹಿತವಾದ ‘ಶರಣಾಗತಿ’ -ಎಂಬ ಉಪಾಯವನ್ನು, ಕಾಟ್ಟಿನ=ತೋರಿಕೊಟ್ಟ,

ಕೃಷ್ಣಾನತಾರಮುನಿಕ್ಯೆ = ಕೃಷ್ಣಾನತಾರದಂತಿಲ್ಲದೇ, ಇದು = ಈ ನರಾಹಾ-
 ವತಾರವು, “ಮಾಧವ = ಎಲೈ ! ತ್ರಿಯಾಪತಿಯೇ !, ತ್ವಯಿ = ನಿನ್ನಲ್ಲಿ,
 ಅಹಂ = ನಾನು, ಶಿಷ್ಯಾ = ಶಿಷ್ಯಳೂ, ದಾಸೀ = ದಾಸಿಯೂ, ಚ = ಮತ್ತು
 ಭಕ್ತಾ - ಭಕ್ತಳೂ (ಆಗಿದ್ದೇನೆ)” — ಎನ್ನಾಕುರ್ಫ = ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಭೂಮಿ-
 ತಾಯಿಗೆ, ಆರಂಭತ್ತಿಲೆ = (ತನ್ನ ಉಪದೇಶದ) ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ,
 ಮುಳುಕಿ = ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ, ಮುಣಂಕೊಂಡು = ಅದರ
 ಸಾರಭೂತವಾದ (ಸುಲಭೋಪಾಯವಾದ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು) ಉಪದೇಶಿಸ್ಕುಂ
 ಪಡಿಯಾಯ್ = ಉಪದೇಶಿಸುವಂತೆ, ಇರುನ್ದಡು = ಇದ್ದಿತು.

ಭಗವಂತನು ಕೃಷ್ಣಾನತಾರ ಮಾಡಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ
 ಕೌರವ-ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರಲು, ಧರ್ಮಾ-
 ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರಿಯದೆ, ಅವುಗಳ ಭಯದಿಂದ ಆ ಕುಲಗೊಂಡ-
 ಪಾರ್ಥನು ಏನೂಮಾಡಲೂ ತೋಚದೆ, ತನ್ನ ರಥದ ಸಾರಥಿಯಾಗಿದ್ದ
 ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿ “ಎಲೈ ಕೃಷ್ಣನೇ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಶಿಷ್ಯ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಶರಣು-
 ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ನಾನೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸು” — ಎಂದ
 ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಕರ್ಮಯೋಗ,
 ಜ್ಞಾನಯೋಗ-ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳನ್ನು (ಸಂಸಾರ ತರಣೋಪಾಯವಾಗಿ) ಉಪ-
 ದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿದ ಅರ್ಜುನನು — “ಮನಸ್ಸು
 ಚಂಚಲವಾಮದು. ನೀನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಯಾವುದೇ ಯೋಗವನ್ನೂ
 ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ನಾನು ಅಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಕಾಪಾಡು”
 ಎಂದು ಬೇಡಿದಾಗ, ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಬಹು ಸುಲಭೋಪಾಯವಾದ ಪರಮ-
 ಹಿತವಾದ ‘ಶರಣಾಗತಿ’ ಎಂಬ ಉಪಾಯವನ್ನು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ
 ಉಪದೇಶಿಸಿದನು.

“ಸರ್ವಧರ್ಮಾನ್ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಮಾಮೇಕಂ ಶರಣಂವ್ರಜ |

ಅಹಂ ತ್ವಾ ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾ ಶುಚಃ||”

—ಭಗವದ್ಗೀತೆ (೧೮)

“ನೀನು ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗಾದಿಗಳನ್ನು ಅನು-
ಷ್ಠಿಸಲು ಅಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಶರಣು-
ಹೋಗು. (ನೀನು ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕಾದ ಆ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ
ನಾನೇ ನಿಂತು) ನಿನ್ನನ್ನು ಸರ್ವವಿಧ ಪುಣ್ಯ ಪಾಪರೂಪ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡು-
ಗಡೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ದುಃಖಪಡಬೇಡ” -ಎಂದು ಕೃಷ್ಣಾವತಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮೊದಲು ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿ ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾದ ಉಪಾಯವನ್ನು ಉಪ-
ದೇಶಿಸಿ, ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಅವನು, ಅವುಗಳನ್ನು ತಾನು ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ-
ವಿಲ್ಲವೆಲ್ಲಾ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಅವನು ತನ್ನ ಅಶಕ್ತತೆಯನ್ನು
ಅರುಹಿದ ಬಳಿಕ, ಸುಲಭೋಪಾಯವಾದ ಪರಮಹಿತವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು.

ವರಾಹಾವತಾರಕಾಲದಲ್ಲಿಯಾದರೋ, ಭೂದೇವಿಯು ವರಾಹನನ್ನು
ಕುರಿತು- “ಎಲೈ ! ಮಾಧವನೇ ! ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯಳೂ, ದಾಸಳೂ,
ಭಕ್ತಳೂ ಆಗಿದ್ದೇನೆ” -ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿಯೇ ಪರಮ ಕರುಣೆಯಿಂದ
ಕೂಡಿ ಪರಮಾತ್ಮನು, ವೇದಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲಾ ಮುಳುಗಿ, ಅದರಲ್ಲಿ
ಸಾರಭೂತವಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಸುಲಭವಾದ ಉಪಾ-
ಯವೂ ಆಗಿರುವ ಪರಮಹಿತವೂ ಆದ :ಶರಣಾಗತಿ’ಯನ್ನು (ಇತರ ಕರ್ಮ
ಯೋಗಾದಿಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಕ್ಲೇಶಕ್ಕೆ ಒಳಗುಮಾಡದೆ) ನೇರವಾಗಿ ಉಪ-
ದೇಶಿಸಿದನು. ಆದುದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರಕ್ಕಿಂತಲೂ ವರಾಹಾವತಾರವು
ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾದುದಾಗಿದೆ.

“ಕರ್ಕಿಯಾಮಿನ್ನಂ” -ಎನ್ನುವಪಡಿ ಭಾವೈಪಕಾರಕಮಾನ
ಕಲ್ಕೃವತಾರಂ ಪೋಲನಿಕ್ಕೇ ಇದು ಭೂತೋಪಕಾರಮುಂಡಾನ
ಅವತಾರಮಾಯಿರುನ್ನದು.

“ಕರ್ಕಿಯಾಮಿನ್ನಂ”=ಇನ್ನೂ ಕಲ್ಕೃವತಾರವಾಗಬೇಕು, ಎನ್ನುಂ-
ಪಡಿ=ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ, ಭಾವೈಪಕಾರಕಮಾನ=ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಮುಂದೆ ಉಪಕಾರಕವಾಗುವ, ಕಲ್ಕೃವತಾರಂಪೋಲನಿಕ್ಕೇ=ಕಲ್ಕೃವತಾರ-
ದಂತಿಲ್ಲದೆ, ಇದು= ಈ ವರಾಹಾವತಾರವು, ಭೂತೋಪಕಾರಮುಂಡಾನ

= ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಉಪಕರಿಸಿರುವ, ಅವತಾರಮಾ-
ಯಿರುನ್ನಡು = ಅವಕಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆ,

ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಕಲ್ಕ್ಯವತಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ಪುರಾಣಾದಿಗಳು ನಮಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಆ ಕಲ್ಕ್ಯವತಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರ-
ಮಾತ್ಮನು ಮಾಡುವ ಉಪದೇಶವು ಅವನ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿಯೂ, ನಂತರ
ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಜನ್ಮವೆತ್ತುವ ಜೀತನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಉಪಕಾರಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
ಈಗ ನಾವಿರುವುದು ಕಲಿಯುಗದ ಪ್ರಥಮಪಾದದಲ್ಲಿ, ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾದ-
ದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವತರಿಸಿ ಮುಂದೆ ಅವನು ಕೊಡುವ ಉಪದೇಶಾದಿಗಳು
ಏನುಂಟೋ, ಅದು ನಮಗೀಗ ತಿಳಿಯದಿರುವುದರಿಂದ, ಆ ಕಲ್ಕ್ಯವತಾರದಿಂದ
ಈಗ ನಮಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ. ವರಾಹಾವತಾರವಾದರೋ
ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆದು, ಧರ್ಮಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶವೇ
ಇಲ್ಲದ ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಅಶಕ್ತರೂ
ಆದ ನಮಗೆ ಲಘೂಪಾಯವಾದ 'ಶರಣಾಗತಿ'ಯನ್ನು ಮೊದಲೇ ವರಾಹನು
ಉಪದೇಶಿಸಿ ಉಪಕರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಕಲ್ಕ್ಯವತಾರಕ್ಕಿಂತಲೂ ವರಾಹಾವ-
ತಾರವು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾದುದು.

ಆಕೈಯಾಲಿಪ್ಪುರಾಣಪ್ರವರ್ತಕಮಾನ ಇವ್ವವತಾರತ್ಯುಕ್ತು
ಮಾನಮಿಲಾದಾರ್ಪೋಲೇ ಉಪಮಾನಮುಂ ಇಲ್ಲೈ.

ಆ ಕೈಯಾಲ್ = ಅದುದರಿಂದ, ಇಪ್ಪುರಾಣ = ಈ ವರಾಹಪುರಾಣ-
ದಲ್ಲಿ, ಪ್ರವರ್ತಕಮಾನ = ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ, ಇವ್ವವತಾರತ್ಯುಕ್ತು = ಈ
ವರಾಹಾವತಾರಕ್ಕೆ, ಮಾನಮಿಲಾದಾರ್ಪೋಲೇ = ತನ್ನ ಈಶ್ವರಾಭಿಮಾನ-
ವಿಲ್ಲದಂತೆಯೇ, ಉಪಮಾನಮ್ = ಉಪಮಾನ (ಅಥವಾ ಇದರಲ್ಲಿರುವ-
ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಇದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಲ್ಪಡುವ ವಸ್ತುವೂ) ಇಲ್ಲೈ =
ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿರುವಂತೆ ಭಗವಂತನ ಪರ, ವ್ಯಾಹಸ್ವರೂಪಗಳಿಗಿಂತಲೂ

ಇತರ ಒಂಭತ್ತು ಅವತಾರಸ್ವರೂಪಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ-
ಪೂರ್ಣವಾದ, ವರಾಹ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾಗಿರುವ ಈ ವರಾಹಾವ-
ತಾರದ ಭಗವಂತನು ಅವತಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ
ಹೂತಿದ್ದ, ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಭೂಮಿಯನ್ನುದ್ಧರಿಸಲು ತನ್ನ ಈಶ್ವರಾ-
ಭಿಮಾನವನ್ನೂ ತೊರೆದು, ನೀರು ತೊಟ್ಟುಕುತ್ತಿರುವ ದೇಹದಿಂದ ಕೂಡಿ,
ತಾನೂ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದನು. ಈ ರೀತಿ
ಈಶ್ವರಾಭಿಮಾನವನ್ನೂ ತೊರೆದು ಆರ್ತಪ್ರಾಣಪರಾಯಣನಾದ ವರಾಹನಿಗೆ,
(ಇವನ ಸಮಾನವಾದ ಧರ್ಮವುಳ್ಳ) ಹೋಲಿಸಲ್ಪಡುವ ವಸ್ತುವೂ ಮತ್ತೊಂ-
ದಿಲ್ಲ. ಇವನ ಅವತಾರವೇ-‘ಅನುಪಮ’ವಾದುದು.

ಇವ್ಯವತಾರತ್ವೈ ಮನ್ವಾದಿ ಪರಮಾಪ್ತಪರಿಗಣನೈಯಿಲೇ
ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವರ್ತಕರ್ತೃಗಳ ತಾಂಗಳೇ ಶೇರ್ತಾರ್ತಗಳ್. ಇಪ್ಪಡಿ
ವಕ್ತೃವೈಲಕ್ಷಣ್ಯತಾಲೇ ಇಪ್ಪುರಾಣಂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಮ್.

ಇವ್ಯವತಾರತ್ವೈ=ಈ ವರಾಹಾವತಾರವನ್ನು, ಮನ್ವಾದಿ=ಮನು-
ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಮೊದಲಾದ, ಪರಮಾಪ್ತಪರಿಗಣನೈಯಿಲೇ=ಪರಮಾ-
ಪ್ತವಾದ ಶಬ್ದಪ್ರಮಾಣಗಳ ಎಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವರ್ತಕರ್ತೃಗಳ್
=ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರಮಾಡುವವರು, ತಾಂಗಳೇ=ತಾನಾಗಿಯೇ
ಶೇರ್ತಾರ್ತಗಳ್=ಸೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಪ್ಪಡಿ=ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ, ವಕ್ತೃ-
ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯತಾಲೇ=(ವಕ್ತೃವೈಲಕ್ಷಣ್ಯ) ‘ಹೇಳುವವರ ವಿಲಕ್ಷಣತೆ’-ಇಂದ,
ಇಪ್ಪುರಾಣಂ=ಈ ವರಾಹಪುರಾಣವು, ಉತ್ಕೃಷ್ಟಮ್=ಉತ್ತಮವಾದುದು.

‘ಪ್ರಮಾ’ ಎಂದರೆ ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನ. ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಲುಸಾಧನವಾ-
ದುದು ಪ್ರಮಾಣ. ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿಯಲು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ, ಅನು-
ಮಾನ, ಶಾಬ್ದವೆಂಬ ಮೂರು ವಿಧವಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೂ
ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುವ
ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ-ಆಯಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೇ ‘ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ’ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳು ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲದೆ ಇರುವ (ಸಾಹಚರ್ಯ) ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನು, ಆ ಎರಡರಲ್ಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಂಡಾಗ ಮತ್ತೊಂದೂ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇದೆಯೆಂಬ ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ಮೊದಲಿಂದ ಅವೆರಡರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದಿರುವ (ಒಟ್ಟಿಗಿರುವಿಕೆ) ಸಾಹಚರ್ಯಜ್ಞಾನದಿಂದ ಉಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿ ಉಹಿಸುವಿಕೆಯೇ 'ಅನುಮಾನ' ಪ್ರಮಾಣ. ಯಥಾರ್ಥವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶಬ್ದ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು 'ಶಬ್ದಪ್ರಮಾಣ' -ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಪೌರುಷೇಯವಾಗಿ, ಪುರುಷಕರ್ತೃಕವಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಜೇತನನಿಂದ ಸಂಭವಿಸಬಹುದಾದ ದೋಷ ಗಂಧವೇ ಇಲ್ಲದೆ, ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಬೇರೊಂದು ರೂಪಾಂತರವಾಗಿ ಶಬ್ದರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದು "ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ" -ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ವೇದಗಳು ನಮಗೆ ಸತ್ಯಾರ್ಥಬೋಧಕವಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚವಾದ ಶಬ್ದಪ್ರಮಾಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸತ್ಯವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನುಡಿಯುವವನನ್ನು 'ಆಪ್ತ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. "ಆಪ್ತಸ್ತು ಯಥಾರ್ಥವಕ್ತಾ". ಕೆಲವು ಅತೀಂದ್ರಿಯವಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಾವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ-ಮಾನದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಆಪ್ತವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. "ಆಪ್ತವಾಕ್ಯಂ ಪ್ರಮಾಣಮ್" ಇದನ್ನು 'ಶಬ್ದಪ್ರಮಾಣ' ವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ, ತತ್ತ್ವವನ್ನರಿತು, ಎಂದೂ ಸುಳ್ಳಾದದೆ, ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಅರಿತುಹುವ ನಮ್ಮ ಋಷಿಗಳ ಮಾತೆಲ್ಲವೂ -ನಮಗೆ ಶಬ್ದಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತದೆ.

ಯಾವುದರಿಂದ ಜೇತನರಿಗೆ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಏಳಿಗೆ ಮತ್ತು ನಿರಂತರವಾದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೋ ಅದನ್ನು ಧರ್ಮವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. "ಯತಃ ಅಭ್ಯುದಯನಿಶ್ರೇಯಸಃ ಸಧರ್ಮಃ. ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸಿ ಧರ್ಮಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುವವರೇ ಧರ್ಮಪ್ರವರ್ತಕರು. ಇವರು ವೇದ ವೇದಾರ್ಥಗಳನ್ನರಿತವರಾಗಿದ್ದು ಧರ್ಮ-ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ

ಕೊಂಡವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ವೇದಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ-
ಪಾದ್ಯವಾಗಿರುವ ವಿಷಯಗಳಿಗನುಗುಣವಾದ, ಸತ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ
ವೇದವಿರುದ್ಧವಲ್ಲದ ತತ್ತ್ವವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಮಗೆ ತಿಳಿಸುವ
ಕೆಲ ಋಷಿಮುನಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ 'ಆಪ್ತ' (ಶಬ್ದ) ಪ್ರಮಾಣ
ವಾಗಿ ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಮನುವೇ ಮೊದಲಾದ
ಶಾಸ್ತ್ರಕರ್ತೃಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪರಮಾಪ್ತಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.
ಆ ಪರಮಾಪ್ತ ಪ್ರಮಾಣಗಳಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವರಾಹ ಪುರಾಣ-
ವನ್ನೂ ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದುದರಿಂದ ಮೊದಲೇ ವಿವರಿಸಿರುವಂತೆ 'ಸತ್ಯಾ-
ರ್ಥವನ್ನೇ ತಿಳಿಸುವ'- ವಕ್ತೃ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನೂ ಈ ಪುರಾಣವು ಹೊಂದಿ-
ರುವುದರಿಂದ. ಇತರ ಪುರಾಣಾದಿಗಳಿಗಿಂತ ಈ ವರಾಹ ಪುರಾಣವು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ-
ವಾದುದು.

ಶ್ರೋತೃವೈಲಕ್ಷಣ್ಯತ್ತಾಲುಂ ಇದು ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟಮ್. ಎಂಗನೇ
ಎನ್ನಿಲ್, ಶ್ರೀಭೂಮಿಪಿರಾಟ್ಟಿಯೈ ಜಗತ್ತುಕ್ಕು ಈಶಾನ್ಯೆ ಎನ್ನು
ಶ್ರುತಿಶೊಲ್ಲುಕ್ಕೈಯಾಲೇ ಚೇತನಾಚೇತನರೂಪಮಾನ ಜಗತ್ತಿರ್ಕಾಟ್ಟಿಲ್
ಇವಳುಡೈಯ ಉತ್ಕರ್ಷಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮ್.

ಶ್ರೋತೃವೈಲಕ್ಷಣ್ಯತ್ತಾಲುಂ = ಕೇಳುವವರ ವಿಲಕ್ಷಣತೆಯಿಂದಲೂ,
ಇದು = ಈ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕವು, ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟಮ್ = ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂ-
ತಲೂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಮಾತಾಗಿದೆ, ಎಂಗನೇಎನ್ನಿಲ್ = ಹೇಗೆಂದರೆ,
ಶ್ರೀಭೂಮಿ ಪಿರಾಟ್ಟಿಯೈ = ಭೂದೇವಿಯನ್ನು, ಈಶಾನ್ಯೆಎನ್ನು = (ಜಗ-
ತ್ತಿಗೆ) ಒಡೆಯಕೆಂದು, ಶ್ರುತಿಶೊಲ್ಲುಕ್ಕೈಯಾಲೇ = ವೇದಗಳು ಹೇಳುವುದ
ರಿಂದ, ಚೇತನಾ ಚೇತನರೂಪಮಾನ = ಚೇತನ ಮತ್ತು ಅಚೇತನ ಕೂಡು-
ವಿಕೆಯಿಂದ ತೋರುವ ಜಗತ್ತಿರ್ಕಾಟ್ಟಿಲುಂ = ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕಿಂತಲೂ, ಇವಳು-
ಡೈಯ = ಈ ಭೂಮಿತಾಯಿಯು, ಉತ್ಕರ್ಷಂ = ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯು,
ಪ್ರಸಿದ್ಧಮ್ = ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳುವವರ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯದಿಂದಲೂ ಈ ವರಾಹ

ಚರಮಶ್ಲೋಕವು ಬಹಳ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದು. ವರಾಹನಿಂದ ಉಪದೇಶ-
ಪಡೆದ ಭೂಮಿತಾಯಿಯ ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ “ಅಸ್ಯೇಶಾನಾ ಜಗತೋ ವಿಷ್ಣು ಪತ್ನೀ”
(ತೈ.ಸಂ.೪ಕಾಂ,೪ಪ್ರ,೧೨೮,೫ಪಂ), “ಅಸ್ಯೇಶಾನಾ ಭುವನಸ್ಯಾಧಿಪತ್ನೀ”,
“ಈಶಾನಾದೇವೀ ಭವನಸ್ಯಾಧಿಪತ್ನೀ” (ತೈ.ಬ್ರಾ,೩೮, ೧೨ಪ್ರ,೩೮,೨ಪಂ)
(ಭಗವಂತನಂತೆಯೇ ವಿಷ್ಣು ಪತ್ನಿಯಾದ ಈ ಭೂಮಿತಾಯಿಯು ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲಾ
ಸ್ವಾಮಿನಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ) -ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ, ಈಕೆಯು
ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ, ಜೀತನಾ ಜೀತನರೂಪವಾದ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕಿಂತಲೂ
ವಿಲಕ್ಷಣವಾದುದರಿಂದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾಳೆ.

“ಕೃತಾಗಸಃ ಕ್ಷಾಮ್ಯುತಿ ಕೇಶವಾಶ್ರಿತಾನಕಿಂಚಿನಾನ್ ಸ್ತಾಫ
ಕಮಲಾ ಕಟಾಕ್ಷಯೇತ್ | ನ ಚ ಪ್ರಸಜ್ಯ ಪ್ರತಿಷೇಧಸೀತಿ ಯತ್
ಕ್ಷಮಾತ್ಸಮೇವೋರ್ವಿ ಸಹಸ್ವಮಾಮುಸಿ ||” -ಎನ್ನಿರಪಡಿ ಸರ್ವಂ
ಸಹೈಯಾನ ಇವಳುಕ್ಕು ಸರ್ವೇಶ್ವರನುಕ್ಕಾಟ್ಟಿಲುಮ್, ಪೆರಿಯ
ಪಿರಾಟ್ಟಿ ಕಾಟ್ಟಿಲುಮ್ ಕ್ಷಮಾದಿಗುಣ ಭೂಯಸ್ಸೈಯುಂಡಾಯಿರು-
ನ್ನದು.

“ಕೇಶವಾಶ್ರಿತಾನ್ = ಭಗವಂತನನ್ನು ಶರಣುಹೋಗಿ, ಅವನನ್ನೇ
ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ, (ಕೇಶವನು), ಕೃತಾಗಸಃ = ಅಪರಾಧವ-
ನ್ನೆಸಗಿದವರಾದರೂ, ಕ್ಷಾಮ್ಯುತಿ = ಕ್ಷಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಮಲಾ = ಶ್ರೀದೇವಿ-
ಯಾದರೋ, ತಾಫ ಅಕಿಂಚಿನಾನ್ = ಅಕಿಂಚನರಾಧವರನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ,
ಕಟಾಕ್ಷಯೇತ್ = ಕಟಾಕ್ಷಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾಳೆ. (ಹೀಗಿರಲು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಜನ್ಮ-
ವೆತ್ತಿ, ಆ ಜೀತನರು ಅನೇಕವಿಧವಾದ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ
ಅಪರಾಧವನ್ನೆಸಗಿದ್ದರೂ, ಭಗವಂತನೂ ಶ್ರೀದೇವಿಯೂ ಅವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ
ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೂ -ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ಅವರಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆನೀಡುವ ಸಮಯ-
ದಲ್ಲಿಯೂ) ಯತ್ = ಯಾವ ನಿನ್ನ ಸಹನ ಶೀಲತೆಯಿಂದ, ಪ್ರಸಜ್ಯ =
(ಆ ಜೀತನರ) ಅಪರಾಧವನ್ನೂ (ಅಥವಾ ಅವರು ಕೇಶವಾಶ್ರಿತರಲ್ಲವೆಂದಾ-
ಗಲೀ, ಅಕಿಂಚನರಲ್ಲವೆಂದಾಗಲೀ) ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ, ಹೇ ಉರ್ವೀ = ಎಲೈ ಭೂಮಿ-
ತಾಯಿಯೇ ನೀನು, ನ ಚ ಪ್ರತಿಷೇಧಸಿ = (ಅವರ ರಕ್ಷಣೆಗೆ) ತಡೆಯುಂಟು-

ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ - ಇತಿ = ಎಂದು (ನಿನ್ನನ್ನು) ಕ್ಷಮಾತ್ಮಮೇವ = ಕ್ಷಮಾ-
ಗುಣವೇ ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತಂತಿರುವಳೆಂದು ಹೇಳುವರೋ, (ಆ ನೀನು) ಮಾಮುಹಿ
= (ಅಪರಾಧಗಳನ್ನೆ ಸಗುತ್ತಿರುವ) ನನ್ನನ್ನೂ, ಸಹಸ್ವ = ಕ್ಷಮಿಸು", - ಎನ್ನಿರ-
ಪಡಿ = ಎಂದು ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಸರ್ವಂ ಸಹೈಯಾನ =
ಸರ್ವವಿಧವಾದ ಅಪಚಾರಗಳನ್ನೂ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ಇವಳುಳ್ಳು = ಈ
ಭೂಮಿತಾಯಿಗೆ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನುಕ್ಯಾಷ್ಟೈಲುಮ್ = ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ಪರ-
ಮಾತ್ಮನಿಗಿಂತಲೂ ಪೆರಿಯಪಿರಾಷ್ಟೈಕ್ಯಾಷ್ಟೈಲುಮ್ = ಶ್ರೀದೇವಿಗಿಂತಲೂ,
ಕ್ಷಮಾದಿಗುಣಭೂಯಸ್ಸೈಯಂಞಾಯಿರುನ್ದದು = ಸಹನಶೀಲತೆಯೇ
ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳು ಅಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಭಗವಂತನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಶರಣುಹೋದ ಜೀತನರನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ, ಅವರು
ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀದೇವಿಯಾದರೋ ಅಕಿಂ-
ಚನರಾದ ಜೀತರನ್ನು ತನ್ನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷವನ್ನು ಬೀರಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾಳೆ.
ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿರುವ ಈ ಜೀತನರು ಮಾಡಿರುವ ಸರ್ವವಿಧವಾದ
ಅಪರಾಧಗಳೂ ಭೂಮಿತಾಯಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ, ಇವರಲ್ಲಿ ಯಾರು
ಕೇಶವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿರುವವರು, ಯಾರು ಅಕಿಂಚನರೂ, ಯಾರಲ್ಲ - ಎಂಬ ಎಲ್ಲ
ವಿಷಯಗಳೂ ಇವಳಿಗೆ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಪಡೆದ,
ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಈ ಎಲ್ಲ ಜೀತನರನ್ನೂ ಉದ್ಧರಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂಬ ಹೆಬ್ಬ-
ಯಕೆಯುಳ್ಳ ಈ ಭೂಮಿತಾಯಿಯು, ಅಪರಾಧವನ್ನೆ ಸಗಿದವರು - ಅದಿಲ್ಲದಿರು-
ವವರು, ಕೇಶವಾಶ್ರಿತರು - ಕೇಶವನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸದವರು, ಅಕಿಂಚನರು -
ಅಂತಿಲ್ಲದಿರುವವರು - ಎಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ, ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ತರಹ-
ವಾದ ದೋಷವೇ ತಿಳಿಯದಿರುವ ವಾತ್ಸಲ್ಯವೆಂಬ ಗುಣದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದ-
ರಿಂದ ಯಾವ ಒಬ್ಬ ಜೀತನನ ದೋಷವನ್ನೂ ಪ್ರಸ್ತಾಪಮಾಡಿ, ಅವನು
ಪರಮಾತ್ಮನ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಅನರ್ಹನೆಂದೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇವಳು
ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪರಮಾತ್ಮನಂತೆ ಇವಳನ್ನು ಜೀತನರು ಆಶ್ರಯಿಸಲೇಬೇಕೆಂದು-
ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಶ್ರೀದೇವಿಯಂತೆ ಅಕಿಂಚನರಾದ ಜೀತನರೇ ಆಗ-

ಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈಕೆ ವರಾಹನನ್ನು ಬೇಡುವಲ್ಲಿಯೂ -“ಮತ್ಕೃತೇ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಲಘೂಪಾಯಂ ವದಪ್ರಭೋ” -“ಎಲೈ ಪ್ರಭುವೇ! ನನಗೋಸ್ಕರ ಎಲ್ಲ ಚೇತನರಿಗೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಬಹಳ ಸುಲಭವಾದ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳು” -ಎಂದು, ಯಾವ ಭೇದವೂ ಇಲ್ಲದೆ (ಸರ್ವಭೂತ) ಎಲ್ಲ ಚೇತನರ ಹಿತವನ್ನೇ ಬಯಸುವವಳಾಗಿ, ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಅಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲ ಚೇತನರ ಅಪರಾಧವನ್ನೂ ಸಹಿಸುವವಳಾದುದರಿಂದ ಇನಳು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕ್ಷಮಾಗುಣವೇ ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತಂತಿದ್ದಾಳೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮೇಲೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾವು ಮಾಡುವ ಅಪರಾಧವನ್ನೂ ಆಕೆ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದೆ. ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯದಿಂದ ಈಕೆಯು ಭಗವಂತ ಮತ್ತು ಶ್ರೀದೇವಿಗಿಂತಲೂ, ಕ್ಷಮಾ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಹೊಂದಿದ್ದಾಳೆ -ಎಂದೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಇಪ್ಪಡಿಯಾನಾಲ್ ಇವಳುಕ್ಕು ತಂಗಳೈಕ್ಕಾಟ್ಟಿಲ್ ಏತ್ತತ್ತೈ ಸೂರಿಗಳ್ ತಾಂಗಲೇ ಅರಿವಾರ್‌ಕಳ್, ಆಕ್ಕೈಯಾಲ್ ಕರ್ಮವತ್ತೈರಾನವರ್‌ಕಳ್ ಸ್ವಕಾರ್ಯಾರ್ಥಮಾಕಕ್ಕೇಳ್‌ಕ್ಕು ಉರವಿಲ್ಲಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಜರ್ ಉಪದೇಶಿಕ್ಕು ಪ್ರವೃತ್ತಂಗಳಾನ ಪುರಾಣಾಂತರಂಗಳ್‌ಪೋಲ್ ಅನ್ರಿಕ್ಕೈ, ಸರ್ವಲೋಕಜನನಿಯಾನವಿವಳ್ ಜಗದ್ಧಿತಮಾಕಕ್ಕೇಳ್‌ಕ “ಪಿತಾಸಿ ಲೋಕಸ್ಯ ಚರಾಚರಸ್ಯ” -ಎನ್ನಿರಪಡಿಯೇ ಸರ್ವಲೋಕ-ಪಿತಾವಾನವನ್ ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯೈ ಪ್ರವೃತ್ತಮಾನ ಪುರಾಣಮಾಕೈಯಾಲೇ ಇದು ಎಲ್ಲಾತ್ತಿಲುಂ ಅಧಿಕಮ್.

ಇಪ್ಪಡಿಯಾನಾಲ್ = ಈರಿತಿ ಭೂದೇವಿಯು ಭಗವಂತ ಮತ್ತು ಶ್ರೀದೇವಿಗಿಂತಲೂ ಕ್ಷಮಾದಿಗುಣಗಳನ್ನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದಲೇ, ಇವಳುಕ್ಕು = ಈ ಭೂಮಿಗೆ, ತಂಗಳೈಕ್ಕಾಟ್ಟಿಲ್ = ತಮಗಿಂತಲೂ, ಏತ್ತತ್ತೈ = ಅಧಿಕವಾಗಿರುವ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು, ಸೂರಿಗಳ್ = ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳು ತಾಂಗಲೇ = ತಾನೇ, ಅರಿವಾರ್‌ಗಳ್ = ಅರಿತಿರುತ್ತಾರೆ. ಆಕ್ಕೈಯಾಲ್ =

ಆದುದರಿಂದ, ಕರ್ಮವಶ್ಯರಾನವರ್ಕಳ್ = ಕರ್ಮಬಂಧಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವರು, ಸ್ವಕಾರ್ಯಾರ್ಥಮಾಕ = ತಮ್ಮ ಪ್ರಯೋಜನಾರ್ಥವಾಗಿ, ಕೇಳಕ = ಕೇಳಲು, ಉರವಿಲ್ಲಾದ = ಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ, ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞರ = (ಬದ್ಧ) ಜೀವರು ಉಪದೇಶಕ್ಕೆ = ಉಪದೇಶಿಸಿ, ಪ್ರವೃತ್ತಂಗಳಾನ = ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ, ಪುರಾಣಾಂತರಂಗಂಗಳ್ ಪೊಲ್ = ಇತರ ಪುರಾಣಗಳಂತೆ, ಅನ್ರಿಕ್ಕೆ = ಇಲ್ಲದೆ, ಸರ್ವಲೋಕಜನನಿಯಾನ ಇವಳ್ = ಸರ್ವಲೋಕಕ್ಕೂ ತಾಯಿಯಾದ ಈ ಭೂತಾಯಿಯು, ಜಗದ್ಧಿತಮಾಕ = ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಹಿತಮಾಡಬೇಕೆಂದು, ಕೇಳಕ = ಕೇಳಲು, “ಚರಾಚರಸ್ಯ = ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ, ಲೋಕಸ್ಯ = ಲೋಕಕ್ಕೆ, ಪಿತಾಸಿ = ತಂದೆಯಾಗಿದ್ದೀಯೆ” - ಎನ್ನಿ ರಪಡಿ ಯೇ = ಎಂದು (ಆಳವಂದಾರರು ತಮ್ಮ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ) ಹೇಳಿರುವಂತೆಯೇ, ಸರ್ವಲೋಕ ಪಿತಾವಾನವನ್ = ಸರ್ವಲೋಕಕ್ಕೂ ತಂದೆಯಾದ ವರಾಹಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನು, ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ಯು = ಕೃಪೆಮಾಡಿ ಹೇಳಿ, ಪ್ರವೃತ್ತಮಾನ = ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ, ಪುರಾಣಮಾಕೈಯಾಲೇ = ಪುರಾಣವಾದುದರಿಂದ, ಇದು = ಈ ವರಾಹಪುರಾಣವು, ಎಲ್ಲಾತ್ತಿಲುಂ = ಎಲ್ಲ ಪುರಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ, ಅಧಿಕಮ್ = ಅಧಿಕ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳದು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಭೂದೇವಿಯು, ಪರಮಾತ್ಮ ಮತ್ತು ಶ್ರೀದೇವಿಗಿಂತಲೂ ಕ್ಷಮಾದಿಗುಣಗಳನ್ನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನರಿತ, ಸ್ವರೂಪಿಗಳು, ಈಕೆ ತಮಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದ ಹಿರಿಮೆವುಳ್ಳವಳೆಂದರಿತಿದ್ದಾರೆ. ಇತರ ಕೆಲ ಪುರಾಣಗಳಾದರೋ, ಬದ್ಧಜೀವನೊಬ್ಬ, ತನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೇಳಿ, ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಾ ಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಮತ್ತು ಅಬ್ಜಜ್ಞನಾದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಬದ್ಧಜೀವನನು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಪುರಾಣಾಂತರಗಳಂತಿಲ್ಲದೆ, ಸರ್ವಲೋಕಕ್ಕೂ ಜನನಿಯಾದ ಭೂಮಿತಾಯಿಯು, ಜಗದ್ಧಿತಾರ್ಥವಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು, ಆಳವಂದಾರವರು ತಮ್ಮ ‘ಸ್ತೋತ್ರರತ್ನ’ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ “ಪಿತಾಸಿ ಲೋಕಸ್ಯ ಚರಾಚರಸ್ಯ” - “ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಲೋಕಕ್ಕೆ ನೀನು ತಂದೆಯಾಗಿದ್ದೀಯೆ” - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಂತೆಯೇ ಸರ್ವಲೋಕಗಳಿಗೂ ತಂದೆಯಾದ ವರಾಹಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನು ಕೃಪೆಮಾಡಿ

ಉಪದೇಶಿಸಿ, ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಈ ವರಾಹಪುರಾಣವು, ಇತರ ಪುರಾಣಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳದುದಾಗಿದೆ.

“ಸರ್ವೇಷಾಮೇವಧರ್ಮಾಣಾಂ ಉತ್ತಮೋ ವೈಷ್ಣವೋವಿಧಿಃ”¹
-ಎನ್ನು ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶೋಷಿತ ವಿಶೇಷಧರ್ಮಪ್ರಾಚುರ್ಯತ್ತಾಲುಂ
ಇದು ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟಮ್.

“ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ = ಸರ್ವವಿಧವಾದ, ಧರ್ಮಾಣಾಂ = ಧರ್ಮ-
ಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ವೈಷ್ಣವೋ ವಿಧಿಃ = ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾದ
ಧರ್ಮವು, ಉತ್ತಮಃ = ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು.” -ಎನ್ನು = ಎಂದು ಮಹಾಭಾ-
ರತದಲ್ಲಿ = ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ, ಶೋಷಿತ = ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ, ವಿಶೇಷ-
ಧರ್ಮಪ್ರಾಚುರ್ಯತ್ತಾಲುಂ = ವಿಶೇಷವಾದ ವೈಷ್ಣವಧರ್ಮವನ್ನೇ ಅಧಿಕ-
ವಾಗಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದಲೂ, ಇದು = ಈ ವರಾಹಪುರಾಣವು, ಸರ್ವೋತ್ಕೃ-
ಷ್ಟಮ್ = ಎಲ್ಲ ಪುರಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು.

ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ ರಾಜಸ ತಾಮಸಪುರಾಣಗಳು ಐಹಿಕವಾದ
ಕೆಲವು ಫಲವಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿ, ಬ್ರಹ್ಮ,
ರುದ್ರ, ಇಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವೇವತೆಗಳ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಆಯಾ
ದೇವತೆಗಳ ಭಕ್ತರು ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕಾದ ಕೆಲವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ.
ಮಹಾಭಾರತದ ಅನುಶಾಸನಿಕಪರ್ವದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ, ಸರ್ವವಿಧವಾದ
ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರಿಂದ (ವಿಷ್ಣು ವನ್ನೇ ಪಡೆಯಲು) ಅನುಷ್ಠಿಸ-
ಲ್ಪಡಲೇಬೇಕಾದ ಧರ್ಮವು ಬಹಳ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದರಿಂದಲೂ, ಆ ಧರ್ಮ-
ವನ್ನೇ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಈ ವರಾಹಪುರಾಣವು ತಿಳಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಇದು ಎಲ್ಲ
ಪುರಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದು.

ಇದು ಮುಮುಕ್ಷುಕ್ಕುಕ್ಕು ಸಾಕ್ಷಾದ್ವಾ ಪರಂಪರಯಾನಾ

¹ ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕದ ಉತ್ತರಾರ್ಧವು ಇಂತಿದೆ: “ರಕ್ಷತೇ ಭಗವಾನ್
ವಿಷ್ಣುಃ ಭಕ್ತಾನ್ ಆತ್ಮಶರೀರವತ್” -ಭಾರತ-ಅನುಶಾಸನಿಕಪರ್ವ(೩೬-೨೪)

ನೋಕ್ಷೋಪಾಯಮಾಕ ವಿಹಿತಜ್ಞಾಳಾನ- ಸಮ್ಪಾರ್ಜನ ಉಪಲೇಪನ
ಚೂರ್ಣ ಚಿತ್ರನಾಲಾಕರಣ ದೀಪಾರೋಪಣ ಹವಿನಿವೇದನ, ನಂದನ-
ವನ ಕರಣಾ, ವಿನಾನ ನಿರ್ಮಾಣ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ಪ್ರಣಾನು ಕಥಾಶ್ರವಣ
ಸ್ತುತಿಸಂಕೀರ್ತನ ಗುಣಕಥನ ಗೀತನೃತ್ಯಧಾರಣಾಧ್ಯಾನಾದಿ ವಿಶೇಷ
ಧರ್ಮಂಗಳ್ ತನ್ನಿಲ್ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಮುಮಾಯ್ ಸ್ವಾದುವುಮಾನ
ಉಪಾಂಕು ವಿಶೇಷತ್ವ ಪ್ರತಿಸಾದಿಕ್ಕಿರಳಪ್ರಕರಣಂ ಉಪಜೀವ್ಯತಮಮ್

ಇದು=ಇದು, ಮುಮುಕ್ಷುಕ್ಕುಳುಕ್ಕು=ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯ-
ಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರಿಗೆ, ಸಾಕ್ಷಾದ್ವಾ=ನೇರವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಪರಂಪರ-
ಯಾವಾ = ಪರಂಪರೆಯಾಗಿಯಾಗಲಿ, ನೋಕ್ಷೋಪಾಯಮಾಕ =
ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಉಪಾಯವಾಗಿ, ವಿಹಿತಂಗಳಾನ=ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿ-
ರುವ, ಸಮ್ಪಾರ್ಜನ=(ಭಗವಂತನಿಂದಿರದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕಸ ಗುಡಿಸುವಿಕೆ)
ಉಪಲೇಪನ=ಸಾರಿಸುವಿಕೆ. ಚೂರ್ಣಚಿತ್ರ (ಕರಣ)=ರಂಗೋಲಿ ಹಾಕು-
ವಿಕೆ, ನಾಲಾಕರಣ=ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಸಮರ್ಪಿಸುವಿಕೆ, ದೀಪಾ-
ರೋಪಣ =ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚುವಿಕೆ, ಹವಿನಿವೇದನ=ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾಡಿ
ಸಮರ್ಪಿಸುವಿಕೆ, ನಂದನವನಕರಣ=ಭಗವತ್ಕೈಂಕರ್ಯೋಪಯುಕ್ತವಾದ
ತುಳಸೀಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ತೋಟಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಿಕೆ, ವಿನಾನ
ನಿರ್ಮಾಣ=ಭಗವಂತನಿಂದಿರದ ಗೋಪುರಾದಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವಿಕೆ, ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ
=ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡುವಿಕೆ, ಪ್ರಣಾನು=ನಮಸ್ಕರಿಸುವಿಕೆ,
ಕಥಾಶ್ರವಣ=ಭಗವಂತನ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವಿಕೆ, ಸ್ತುತಿಸಂಕೀರ್ತನ=
ಸ್ತೋತ್ರವಾಡಿ, ಅವನ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡುವಿಕೆ, ಗುಣಕಥನ=
ಭಗವದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಗೀತ=
ಅವನ ಲೀಲಾಜೀಷ್ಟಿತಗಳನ್ನು ಸಂಗೀತಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುವಿಕೆ, ನೃತ್ಯ=ಭಗವ-
ದ್ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪರವಶನಾಗಿ ಅನನ ಲೀಲಾಜೀಷ್ಟಿತಗಳನ್ನು ನರ್ತನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ
ಹಾವಭಾವಗಳಿಂದ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವಿಕೆ, ಧಾರಣಾಧ್ಯಾನಾದಿ = "ಧಾರಣಾ"
-ಎಂಬ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ತನ್ನ ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿ

ನಿರಂತರವಾಗಿ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತತೆಯಿಂದ (ಧ್ಯಾನ) ಚಿಂತಿಸುವಿಕೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಶೇಷ ಧರ್ಮಗಳ್ = ವಿಶೇಷ ಧರ್ಮಗಳೂ (ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ), ತನ್ನಿಲ್ = ಭಗವಂತನಲ್ಲಿಯೇ, ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಮುಮಾಯ್ = (ಜಾತಿ, ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸೇ ಮೊದಲಾದ ಯಾವ ಭೇದವೂ ಇಲ್ಲದೆ) ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಧಿಕಾರವಿರುವ, ಸ್ವಾದುವುಮಾನ = ರುಚಿಕರವಾದ, (ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಇಷ್ಟಪಡುವಂತಿರುವ), ಉಪಾಯವಿಶೇಷತ್ವೈ = ವಿಶೇಷವಾದ ಒಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು (ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು), ಪ್ರತಿಸಾದಿಕ್ಕಿರ = ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವ, ಇಪ್ರಕರಣಂ = ಈ ವರಾಹಚರಮ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರಕರಣವು, ಉಪಜೀವ್ಯತಮಮ್ = ಅತಿಶಯವಾದ ಉಪಜೀವ್ಯವಾಗಿದೆ, (ಬದುಕಲು ಸಾಧನವಾದುದಾಗಿದೆ).

ಈ ಮೇಲಿನ ಗದ್ಯಖಂಡದಲ್ಲಿ, ಮುಮುಕ್ಷುವಿಗೆ ನೇರವಾಗಿಯೇ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿಯೇ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಧನಗಳಾದ ಭಗವತ್ಕೈಕಾರ್ಯರೂಪವಾದ ಸಂಮಾರ್ಜನಾದಿ ವಿಶೇಷ ಧರ್ಮಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಎಲ್ಲರೂ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಈ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತಿ, ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸೇ ಮೊದಲಾದ ಭೇದದಿಂದ ಕೆಲ ಕೆಲವರು ಕೆಲಕೆಲ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವುಂಟು. ಮತ್ತು ಈ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳೂ ಒಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿ ನಿವೃತ್ತರಾಗುವಂತಿಲ್ಲ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಆವೃತ್ತಿಯುಂಟು. ಆದರೇ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನವಾದರೋ, ಯಾವ ಭೇದವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಅರ್ಹವಾದ ಮತ್ತು ಆವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಒಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ (ಸಕೃತ್) ಅನುಷ್ಠಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಫಲವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುವುದರಿಂದ ಸುಕರವೂ, ಸುಲಭವೂ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇಷ್ಟವಾದುದಾಗಿ ರುಚಿಕರವೂ ಆದುದಾಗಿದೆ. ಜೀವಿಸಲು ಅಥವಾ ಬದುಕಲು ಸಾಧನವಾದುದನ್ನು 'ಉಪಜೀವ್ಯ' -ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡಿದವನು, ತನ್ನ ರಕ್ಷಾಭರವನ್ನು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಮತ್ತೆ ಆ ಭಗವಂತನು ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಯೇ ತೀರುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದ ಮುಂದೆ ತನಗೇನಾಗುತ್ತದೋ ಎಂಬ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ,

ಶರಣಾಗತಿಮಾಡಿದ ದಿನದಿಂದ ನಿರ್ಭರನೂ ನಿರ್ಭಯನೂ ಆಗಿ ದೇಹಾವ-
ಸಾನದವರೆವಿಗೂ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೂ, ಸಂತೋಷದಿಂದ ಜೀವಿ-
ಸಿರಲು, ಸಾಧನವಾದುದರಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಭಗವತ್ಪ್ರಿಯಕರ್ಯಗಳೆಲ್ಲದಕ್ಕಿಂ-
ತಲೂ, ಶರಣಾಗತಿಯು ಅತಿಶಯವಾದ ಉಪಜೀವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿ-
ಪಾದಿಸುವ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಈ ಪ್ರಕರಣವೂ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಗೆ
ಉಪಜೀವ್ಯತಮವಾಗಿದೆ -ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇವ್ವುಸಾಯವಿಶೇಷಂ “ಸಾಹಿಸರ್ವತ್ರ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸರ್ವಕಾಮ-
ಫಲಪ್ರದಾ, ತಾವದಾರ್ತಿಃ ತಥಾನಾಂಛಾ” (ವಿ.ಪು.೧-೯-೭೬) ಇತ್ಯಾ-
ದಿಗಳಿರ್ಪಡಿಯೇ ಯಥಾಧಿಕಾರಮ್ ಮೋಕ್ಷ ತದುಸಾಯಾದಿಗಳ್ಳಿ
ಸಾಧಿಕ್ಕವತಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್.

ಇವ್ವುಸಾಯವಿಶೇಷಂ=ಈ ‘ಶರಣಾಗತಿ’ ಎಂಬ ವಿಶೇಷವಾದ
ಉಪಾಯವಾದರೋ, “ಸಾಹಿ=‘ಶರಣಾಗತಿ’ಯಾದರೋ, ಸರ್ವತ್ರ=ಎಲ್ಲೆ-
ಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಸರ್ವೇಷಾಂ=ಎಲ್ಲರಿಗೂ, ಸರ್ವಕಾಮಫಲಪ್ರದಾ=ಎಲ್ಲ
ವಿಧವಾದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಾಗಿರುವುದು, (ಯಾವತ್=ಎಲ್ಲಿಯ-
ವರೆವಿಗೂ, ಶರಣಂ ನಯಾತಿ=ಶರಣುಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೋ) ತಾವತ್=
ಅಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೂ, ಅರ್ತಿಃ=ನಾನಾತರಹದ ಪೀಡೆಗಳೂ, ತಥಾ=ಹಾಗೆಯೇ
ನಾಂಛಾ=ನಾನಾತರಹದ ಇಚ್ಛೆಗಳೂ (ಇರುತ್ತವೆ)”. -ಇತ್ಯಾದಿಕಳಿರ್ಪ-
ಡಿಯೇ=ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆಯೇ, ಯಥಾಧಿಕಾ-
ರಮ್=ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ, ಮೋಕ್ಷ=ಸಂಸಾರ ನಿವೃತ್ತಿ, ತದು-
ಸಾಯಾದಿಕಳಿ=ಅದರ ಉಪಾಯವೇ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು, ಸಾಧಿಕ್ಕ-
ವತಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್=ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವುದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಐಹಿತವಾದ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಕೆಲಕಾಮ್ಯಕರ್ಮ-
ಗಳು, ಕೆಲಕೆಲ ಫಲಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಕೊಡಬಲ್ಲುದು. ಆದರೆ ಶ್ರಿಯಃಪತಿ-
ಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಶರಣಾಗತಿಯಾದರೋ, ನಮಗೆ
ಹಿತವಾದ ಐಹಿಕಾಮುಷ್ಮಿಕವಾದ ಸರ್ವವಿಧವಾದ ಫಲವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಅದನ್ನೇ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ “ಶರೀರಾರೋಗ್ಯಮೈಶ್ವರ್ಯಂ ಭೋಗಾಂಶ್ಚೈವಾ-
ನುಸಂಸಂಗಿಕಾನ್ | ದದಾತಿ ಧ್ಯಾಯಿನಾಂ ಪುಂಸಃ ಅಪವರ್ಗಪ್ರದೋ ಹರಿಃ”
[ತನ್ನನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಿಕೊಡುವ ಹರಿಯು(ಅವರು
ಕೇಳದಿದ್ದರೂ) ಶರೀರದ ಆರೋಗ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ದೇಹದಿಂದ ಕೂಡಿರುವಲ್ಲಿ
ಸಂತೋಷದಿಂದ: ಅನುಭವಿಸಬಹುದಾದ ಅನುಸಂಗಿಕವಾದ ಭೋಗಗಳನ್ನೂ
ಅನುಗ್ರಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ]” -ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೀಯಃ-
ಪತಿಯಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದವನು ಐಹಿಕಾಮುಷ್ಠಿಕವಾದ ಯಾವುದೇ
ಫಲವನ್ನೂ ಪಡೆಯಲೂ, ತಾನು ಇತರ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನೂ
ಮಾಡಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ
ಈ ಚೇತನನನ್ನು ನಾನಾ ತರಹದ ಪೀಡೆಗಳು ಹಿಂಸಿಸಬಹುದು, ಅಥವಾ
ನಾನಾ ತರಹದ ತುಚ್ಛವಾದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇಚ್ಛೆಯುಂಟಾಗಬಹುದು.
ಶರಣಾಗತನಾದ ಬಳಿಕ, ಚೇತನನ ರಕ್ಷಾಭರವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಪರಮಾ-
ತ್ಮನು ಇವನಿಗೆ ಸರ್ವವಿಧ ಫಲವನ್ನೂ ತಾನೇ ವಿತರಣೆಮಾಡಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ
ರಕ್ಷಿಸುವುದರಿಂದ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಆ ಶರಣಾಗತನಿಗೆ ಯಾವ ತರಹದ
ಪೀಡೆಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಭಗವಂತನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಚೇತನನು ಇಚ್ಛಿಸುವುದ-
ರಿಂದ, ಇತರ ವಿಷಯಗಳ ಆಸೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವನಿಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಮುಮುಕ್ಷುಗಳು ಎರಡುವಿಧ—‘ಆರ್ತ’ ಮತ್ತು ‘ದೃಷ್ಟ’ -ಎಂದು,
ಭಗವಂತನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಕೆಲ ಚೇತನರು, ಅವನನ್ನು
ಬಿಟ್ಟು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕಾಲವೂ ಇರಲಾರದೆ, ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ
ತನಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರೇ ಆರ್ತರು.
ಅಂತಹ ಚೇತನರಿಗೆ ಆ ಕೂಡಲೇ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನಂಟುಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೆ
ಕೆಲವರು ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮವು ಕಳೆಯುವವರೆವಿಗೂ ಅಂದರೇ ಈ ದೇಹಾವ-
ಸಾನದ ವರೆವಿಗೂ, ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸುಖ ದುಃಖಗಳನ್ನನುಭವಿಸಲೂ
ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಚೇತನರು ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನು-
ಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗಿ — “ಏತದ್ದೇಹಾವಸಾನೇ ಮಾಂ ತೃತ್ವಾದಂ ಪ್ರಾಪಯ

ಸ್ವಯಮ್” -ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. -ಇವರೇ ‘ದೃಷ್ಟ’ರೆಂಬ ಮಮು-
ಕ್ಷುಗಳು. ಈ ಆರ್ತ ಅಥವಾ ದೃಷ್ಟರು ಅವರವರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ
ತಕ್ಷಣವೋ ಅಥವಾ ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲಿಯೋ, ಅವರು ಪಡೆಯುವ ಮುಕ್ತಿ
ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಈ ವರಾಹ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕವು
ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಇತ್ತೈ ಶ್ರೀಭೂಮಿಪಿರಾಷ್ಟ್ರ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಾರ್ವಜ್ಞತಾಲೇ ಅರಿ-
ನ್ನಿರುಕ್ತಚೆಯ್ ದೇಯುಮ್ ಪ್ರಜಾಹಿತಾರ್ಥಮಾಕ ಮಾತಾಕೈಳ್-
(ಳ್)ಕ್ಕ, ಸರ್ವಭೂತ ಸುಹೃತ್ತಾನಪಿತಾ ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ ವಾರ್ತೆಯ್-
ಎನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಾಕವೇಂಡುಮೆನ್ನು ತಿರುವುಳ್ಳಂಪತ್ತಿ, ಅಜ್ಜರುಮಾಯ್
ಅಶಕ್ತರುಮಾನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳುಕ್ಕು ಗುರೂಪಾಯತ್ತೈ ನಿಧಿತ್ತಾಲ್,
ಇದುಕುರುವಿಯ್ ಕಳುತ್ತಿಲೇ ಕಟ್ಟಿನ ಪನಂಕಾಯ್ ಪೋಲೇ-
ಯಾಮ್.

ಇತ್ತೈ = ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಶ್ರೀಭೂಮಿಪಿರಾಷ್ಟ್ರ = ಭೂದೇ-
ವಿಯು, ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಾರ್ವಜ್ಞತಾಲೇ = ತನ್ನ ಸಹಜವಾದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ
ಅರಿಯುವ (ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ) ಗುಣದಿಂದಲೇ, ಅರಿನ್ನಿರುಕ್ತ ಚೆಯ್ ದೇಯುಮ್
= ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಲಾದರೂ, ಪ್ರಜಾಹಿತಾರ್ಥಮಾಕ = ಪ್ರಜೆಗಳ
ಹಿತಕ್ಕೋಸ್ಕರ, ಮಾತಾಕೈಳ್ = ಲೋಕಮಾತಾವಾದ ಭೂಮಿತಾಯಿಯು
ಕೇಳಲು, ಸರ್ವಭೂತ ಸುಹೃತ್ತಾನ = ಎಲ್ಲ ಜೀವನರಿಗೂ ಹಿತವನ್ನೇ ಬಯ-
ಸುವ, ಪಿತಾ = ಲೋಕಪಿತಾವಾದ ವರಾಹರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯ-
ಣನು, ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ ವಾರ್ತೆಯ್ = ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಆಡಿದ ಮಾತೆಂದು,
ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಾಕವೇಂಡುಮೆನ್ನು = ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಬೇಕೆಂದು, ತಿರುವುಳ್ಳಂಪತ್ತಿ
= ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಅಜ್ಜರುಮಾಯ್ = ಭಗವಂತನನ್ನು ಪಡೆ-
ಯಲು ಹಾದಿಯನ್ನೇ ಅರಿಯದಿರುವ, ಅಶಕ್ತರುಮಾನ = ಕರ್ಮಯೋಗಾ-
ದಿಗಳನ್ನನುಷ್ಠಿಸಲು ಶಕ್ತರಲ್ಲದ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳುಕ್ಕು = ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ,
ಗುರೂಪಾಯತ್ತೈ = ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲದಿರುವ ಗುರೂಪಾಯವಾದ ಕರ್ಮ-

ಯೋಗ, ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಸಹಕೃತವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನೂ, ವಿಧಿತ್ತಾಲ್ = ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿಸಿದರೇ, ಕುರುವಿಯನ್ ಕುಳುತ್ತಿಲ್ = ಗುಬ್ಬ-ಚ್ಚಿಯ ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ, ಪನಂಕಾಯ್ ಕಟ್ಟಿನ ಪೋಲೇಯಾಮ್ = ಬಹಳ ಭಾರವಾದ (ತಾಟನುಂಗು) ತಾಳೇಕಾಯಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಇವರ್ ಕಳುಕ್ಕು ವಿಹಿತಮಾನ ಅನ್ತಿಮಪ್ರತ್ಯಯಮುನ್ ಮರಣಾ ವಸ್ಥೆಯಿಲ್ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಾಪ್ತವಿಷಯತ್ತಿಲ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮಾಕ-ಮಾಟ್ಟಾ ತ ಪಡಿಯಾಲೇ ಸ್ವಯತ್ನತ್ತಾಲ್ ಸಾಧಿಕ್ಕಪ್ರೋಕಾಡು.

ಇವರ್ ಕಳುಕ್ಕು = ಈ ಅಜ್ಜರೂ ಅಶಕ್ತರೂ ಆದ ಚೇತನರಿಗೆ, ವಿಹಿತಮಾನ = (ಭಕ್ತಿಯೋಗ ನಿಷ್ಕನಿಗೆ) ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ, ಅನ್ತಿಮಪ್ರ-ತ್ಯಯಮುನ್ = ದೇಹಾವಸಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಉಸಿರೇಯುವಾಗಲೂ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾಗಿರುವ ಭಗವಚ್ಚಿಂತನೆಯಾದರೋ, ಮರಣಾವಸ್ಥೆಯಿಲ್ = ಸಾಯುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಮನಸ್ಸು = ಮನಸ್ಸು, ಪ್ರಾಪ್ತವಿಷಯತ್ತಿಲ್ = ಹೊಂದಬೇಕಾದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮಾಕಮಾಟ್ಟಾದಪಡಿಯಾಲ್ = ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ, ಸ್ವಯತ್ನತ್ತಾಲ್ = ತನ್ನ ಯತ್ನದಿಂದಲೇ, ಸಾಧಿಕ್ಕಪ್ರೋಕಾಡು = ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಾಗ “ಯಂಯಂವಾಪಿ ಸ್ಮರನ್ ಭಾವಂ ತ್ಯಜಂತ್ಯಂತೇ ಕಳೇಬರಮ್ । ತಂತಮೇ-ವೈತಿ ಕೌಂತೇಯ” ಕೊನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಭಾವನೆ-ಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಚೇತನನು ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡುತ್ತಾನೆಯೋ, ಆಯಾ ಭಾವನೆಗನುಗುಣವಾದ ದೇಹವನ್ನೇ (ಜನ್ಮವನ್ನೇ) ಮುಂದೆ ಪಡೆಯು-ತ್ತಾನೆ” -ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದಿರುವ ಭಕ್ತಿಯೋಗ ನಿಷ್ಕನಿಗೆ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಗವಚ್ಚಿಂತನೆಯು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ನಿರಂತರವಾಗಿ ತೈಲಧಾರೆಯಂತೆ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಚಿಂತ-ನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಿರುವ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಕನಿಗೆ ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯ-ವಾದುದು, ಒಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಚಿಂತನೆಮಾಡುವುದೇ ಕಷ್ಟ-

ಕರವಾಗಿರುವ ಅಜ್ಞರೂ ಅಶಕ್ತರೂ ಆಗಿರುವ ಚಂಚಲ ಮನಸ್ಕರಾದ ಚೇತನ-
ರಿಗೆ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಾಪ್ತವಿಷಯವಾದ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿಯೇ
ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಭಗವಂತನಿಂದಲೇ
ನಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅಂತ್ಯಕಾಲಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಈ ಚೇತನರು ತನ್ನ ಯತ್ನದಿಂದಲೇ
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಅನಪಿನ್ವು ಸ್ವರೂಪಪರಿಕರಾದಿಕಳಾನ ಶುನ್ಯೈಯೆಟ್ಟಿದೊರು
ಲಘೂಪಾಯತ್ತೈ ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ಯನೇಂಡುಮೆನ್ನು ವಿಣ್ಣಪ್ಪಂ ಶೆಯ್ಯ
ಸಿದ್ಧೋಪಾಯಭೂತರಾಯ್ ಸರ್ವಜ್ಞರುಮಾನ ಶ್ರೀವರಾಹನಯಿ-
ನಾರ್ ತಮ್ಮುಡೈಯವ ಶೀಕರಣಾರ್ಥ ಮಾಕ-ಸಾಧ್ಯಮಾನ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞ
ಸಾರತ್ತೈ ಇವ್ವಳವಿಲೇ ಪ್ರಸನ್ನನಾಯ್ “ತನ್ಮ ಶನ್ಮಾನ್ತರಂಕಾತ್ತು
ಅಡಿಯಾರ್ ಕಳೈ ಕೊಂಡುಪೋಯ್, ತನ್ನೈ ಪೆರುತ್ತಿ ತನ್ ತಾಳಿಣೈ-
ಕ್ಕೀಳ್ ಕೊಳ್ಳುಂ” ಪಡಿಯೈ ‘ಸ್ಥಿತೇನುನಸಿ’ -ಎನ್ನುತೊಡಂಗಿ ಇರಂಡು
ಶ್ಲೋಕತ್ತಾಲೇ ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ ಕಿರಾರ್.

ಅನಪಿನ್ವು = ಅಂದಮೇಲೆ, ಸ್ವರೂಪಪರಿಕರಾದಿಕಳಾನ = ಭಕ್ತಿ-
ಯೋಗನಿಷ್ಠಗೆ ಬೇಕಾದ ಷಡಂಗಸಹಿತ ವೇದಾಧ್ಯಯನ, ತದರ್ಥಜ್ಞಾನ,
ಕರ್ಮಯೋಗಾದ್ಯನುಷ್ಠಾನ, ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗವೇ ಮೊದಲಾದ ಸ್ವರೂಪ
ಪರಿಕರಾದಿಗಳ, ಶುನ್ಯೈಯೆಟ್ಟಿದು = ಭಾರವಾದ ಉಪಾಯವನ್ನು ತಳ್ಳಿಹಾ-
ಕುವ, ಒರು ಲಘೂಪಾಯತ್ತೈ = ಒಂದು ಸುಲಭೋಪಾಯವನ್ನು,
ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ಯನೇಂಡುಂಎನ್ನು = ಅನುಗ್ರಹಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು, ವಿಣ್ಣಪ್ಪಂ-
ಶೆಯ್ಯ = ಭೂಮಿತಾಯಿಯು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಲು, ಸಿದ್ಧೋಪಾಯಭೂತ-
ರಾಯ್ = ಚೇತನೋದ್ಧಾರಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮೊದಲೇ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಸಿದ್ಧೋ-
ಪಾಯನಾಗಿರುವ, ಸರ್ವಜ್ಞರುಮಾನ = ಸರ್ವಜ್ಞನೂ ಆದ, ಶ್ರೀವರಾಹ-
ನಯಿನಾರ್ = ಶ್ರೀ ವರಾಹಸ್ವಾಮಿಯು, ತಮ್ಮುಡೈಯ ವಶೀಕರಣಾರ್ಥ-
ಮಾಕ = ತನ್ನನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಸಾಧ್ಯಮಾನ = ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ
ಅನುಷ್ಠಿಸಲಾಗುವ (ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯವಾದ) ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞ ಸಾರತ್ತೈ =

(ಕೇವಲ ಜೀತನನ ಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ, ಅವನನ್ನು ಸಂತುಷ್ಟಗೊಳಿಸಿ ಪೂಜಿಸುವ) ಜ್ಞಾನ-ಯಜ್ಞದ ಸಾರವನ್ನು, ಇವ್ವಳವಿಲೇ = ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಯ್ = ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ, ಶನ್ಮ ಶನ್ಮಾನ್ತರಂ = ಜನ್ಮ ಪರಂಪರೆಗಳು ಕಾತ್ಮ = ಉಂಟಾಗದಂತೆ ತಡೆದು, ಅಡಿಯಾರ್ಕಳೈ = ತನ್ನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡಿದವರನ್ನು, ಕೊಂಡುಪೋಯ್ = ಪರಮಪದಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ತನ್ಮೈಪೆರುತ್ತಿ = ಸ್ವರೂಪಾವಿಭಾವವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ತನ್ ತಾಳಿಣೈ-ಕ್ಕೀಳ್ = ತನ್ನ ತಿರುವಡಿಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ, ಕೊಳ್ಳುಮ್ = ಕೈಂಕರ್ಯ ಮಾಡುವಂತೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ, ಪಡಿಯೈ = ಪ್ರಕಾರವನ್ನು, 'ಸ್ಥಿತೇಮನಸಿ' - ಎನ್ನುತೊಡಂಗಿ = 'ಸ್ಥಿತೇ ಮನಸಿ' - ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಇರಂಡುಶ್ಲೋಕ-ತ್ತಾಲೇ = ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ, ಅರುಳಿಚ್ಚಿಯ್ ಕಿರಾರ್ = ಕೃಪೆಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಜೀತನರು ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಅಥವಾ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೆ, ಪರಮ ಕಾರುಣಿಕನಾದ ಭಗವಂತನು ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ನಾನಾತರಹದ ದುಃಖವನ್ನಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಆ ಜೀತನರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ ಜೀತನರಿಗೆ ಆಯಾಯ ಜನ್ಮ ಪಡೆಯುವಾಗ ತನ್ನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಾನೆ.

“ಜಾಯಮಾನಂ ಹಿ ಪುರುಷಂ ಯಂ ಪಶ್ಯೇನ್ನೃಧುಸೂದನಃ |
ಸಾತ್ವಿಕಃ ಸ ತು ವಿಜ್ಞೇಯಃ ಸ ನೈ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥ ಚಿಂತಕಃ ||”

— ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ, ಆಜೀತನರು ಆಯಾ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಸತ್ತ್ವಗುಣ ಭೂಯಿಷ್ಠರಾಗಿದ್ದು ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವುದೆಂತು ? ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಾವು ಪಡೆಯುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವೆಂತು ? - ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಸದಾಚಾರ್ಯರ ಕಟಾಕ್ಷ, ಉಪದೇಶಾದಿಗಳಿಂದ ಸದರ್ಥಗಳನ್ನೂ ತತ್ತ್ವಹಿತ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಅರಿತವರಾಗಿ ಭಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು

ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ಕರ್ಮಬಂಧವನ್ನು ನೀಗಿ ಶ್ರೀವೈಕುಂಠವನ್ನು ಸೇರಿ ಪರಮಾತ್ಮ-
ನೊಡನೆನಿರಂತರವಾಗಿ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ.

‘ತಸ್ಯ ಚ ವಶೀಕರಣಂ ತಚ್ಛರಣಾಗತಿರೇವ’ -ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ,
ಭಕ್ತಿ, ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳು, ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು, ಅವನು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ-
ವಾದ ಕೃಪೆ ತೋರುವಂತೆ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾಗಿ, ಅವು
ಆಯಾಯಾ ಫಲವನ್ನವೇಕ್ಷಿಸುವ ಜೇತನರ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದುದ-
ರಿಂದ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯ ವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

“ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಪ್ರಮುಖಂ ತದ್ವಶೀಕಾರಕಾರಣಂ |

ತತ್ತತ್ಪಲಾರ್ಥೀ ಸಾಧ್ಯತ್ವಾತ್ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಂ ವಿದುರ್ಬುಧಾಃ ||

(ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರ-ಸಿದ್ಧೋಪಾಯಶೋಧನಾಧಿಕಾರ -ಶ್ಲೋಕ-೨೮)

ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಸಾಧಕನಾದ, ದಯಾನಿಧಿಯಾದ
ಶ್ರೀಯಃಪತಿಯು, ಜೇತನರು ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯವಾದ ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಗಳನ್ನು
ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಮುನ್ನವೇ, ಅವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ
ನಿಂತಿರುವುದರಿಂದ ಜೇತನರ ಫಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಶ್ರೀಯಃಪತಿಯಾದ
ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

“ಸಮಸ್ತ ಪುರುಷಾರ್ಥಾನಾಂ ಸಾಧಕಸ್ಯ ದಯಾನಿಧೀಃ |

ಶ್ರೀಮತಃ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತ್ವಾತ್ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯಮಿಮಂ ವಿದುಃ ||”

(ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರ-ಸಿದ್ಧೋಪಾಯ ಶೋಧನಾಧಿಕಾರ-ಶ್ಲೋಕ-೨೯)

ಅಕಿಂಚನರೂ, ಅಶಕ್ತರೂ ಆದ ಜೇತನರಿಗೆ, ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಶಕ್ತರಾದ
ಜೇತನರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರೆ,
ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವ ಅವುಗಳು ಕೇವಲ ಭಾರವಾದ ಹೊರೆಯಾಗು-
ತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ, ಆ ಭಾರವಾದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಲಘುವಾದ
ಉಪಾಯವೊಂದನ್ನು ಅಶಕ್ತರಾದ ಜೇತನರಿಗೋಸ್ಕರ ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕೆಂದು

ಭೂಮಿಯು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗಿ ಭಕ್ತಿ ಯೋಗಾದಿಗಳಿಗೆ ಅನರ್ಹರಾಗಿರುವ ಜೀತನರ ಅಶಕ್ತತೆಯನ್ನೂ ಅರಿತಿರುವ, ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾದ ವರಾಹಸ್ವಾಮಿಯು ತನ್ನನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನ ಯಜ್ಞಸಾರವನ್ನು, ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ, ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರರು ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿ (೩-೩-೩)ಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ, 'ಶರಣಾಗತರಿಗೆ ಅವರ ಕರ್ಮದಿಂದ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಜನ್ಮ-ಸಂತತಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಶ್ರೀವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಒಯ್ದು, ಅವರಿಗೆ ಸ್ವರೂಪಾವಿಭಾವವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಅಡಿದಾವರೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಂಕರ್ಯ ಮಾಡುವಂತೆ' -ತಾನು ಮಾಡುವ ಪ್ರಕಾರವನ್ನೂ, 'ಸ್ಥಿತೇಮನಸಿ' -ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗುವ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಕೃವೆಗೈದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವ್ವಡೈವೇ "ಸಭ್ರಾತುಶ್ಚರಣೌಗಾಡಂ" -"ಭವಾಂಸ್ತು ಸಹವೈದೇಹ್ಯಾ" -ಎನ್ನಿರ ಇರಂಡು ಶ್ಲೋಕಂಗಳೈಯುಮ್, ಚರಮ ಶ್ಲೋಕತ್ತಿಲ್ ಪೂರ್ವೋತ್ತರಾರ್ಥಂಗಳೈಯುಮ್ 'ಅಕಲಕಿಲ್ಲೇನ್' ಮುದಲಾನೆ ಇರಂಡು ಪಾಟ್ಟುಕ್ಕಳೈಯುಮ್ ಅನ್ಯೋನ್ಯೋಪಕಾರಕಂಗಳಾಕ ಅನುಸಂಧಿಪ್ಪದು.

ಇವ್ವಡೈವೇ=ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, "ಸಭ್ರಾತುಶ್ಚರಣೌಗಾಡಂ" "ಭವಾಂಸ್ತು ಸಹವೈದೇಹ್ಯಾ" -ಎನ್ನಿರ="ಸಭ್ರಾತುಶ್ಚರಣೌ ಗಾಡಂ" ಮತ್ತು "ಭವಾಂಸ್ತು ಸಹವೈದೇಹ್ಯಾ" -ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ, ಇರಂಡು ಶ್ಲೋಕಂಗಳೈಯುಮ್ =ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೂ, ಚರಮ-ಶ್ಲೋಕತ್ತಿಲ್ =ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಹೇಳಿದ "ಸರ್ವಧರ್ಮಾನ್ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ" -ಎಂದಾರಂಭಿಸುವ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿನ, ಪೂರ್ವೋತ್ತರಾರ್ಥಂಗಳೈಯುಮ್ =ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಾರ್ಥದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೂ, 'ಅಕಲಕಿಲ್ಲೇನ್' ಮುದಲಾನೆ = 'ಅಕಲಕಿಲ್ಲೇನ್' -ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಪಾಶುರವೇ ಮೊದಲಾದ, ಇರಂಡುಪಾಟ್ಟು-ಕಳೈಯುಮ್ =(ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರವರ) ಎರಡು ಹಾಡುಗಳನ್ನೂ, ಅನ್ಯೋನ್ಯ-

ಉಪಕಾರಕಂಗಳಾಕ=ಪರಸ್ಪರ ಉಪಕಾರಕಗಳಾಗಿ, ಅನುಸಂಧಿಷ್ಟದು= ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡುವುದು.

ಈ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸನ್ನಿವೇಶ- ದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದ, ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಮತ್ತು ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರವರ ಕೆಲ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತಿಗಳೆ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಉಪಕಾರಕಗಳಾಗಿ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ, ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಸೀತೆಯೊಡನೆ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಲು ಒಪ್ಪಿದೊಡನೆ, ನಿರಂತರವಾಗಿ, ಅವರಿಬ್ಬರ ಕೈಂಕರ್ಯ ಮಾಡುವುದೇ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಅರಿತಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು, ಅವರಿಬ್ಬರ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ತನಗೆ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಅಡಿದಾವರೆಯಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಕ್ರಮವನ್ನು ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರು ಇಲ್ಲಿ ಉಪಹರಿಸಿರುವ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳೂ ಇಂತಿವೆ:—

“ಸಭ್ರಾತುಶ್ಚರಣೌ ಗಾಢಂ ನಿಶೀಡ್ಯ ರಘುನಂದನಃ |
ಸೀತಾಮುನಾಚಾತಿಯಶಾ ರಾಘವಂ ಚ ಮಹಾವ್ರತಮ್ ||
ಭವಾಂಸ್ತು ಸಹ ವೈದೇಹ್ಯಾ ಗಿರಿಸಾನುಘುರಂಸ್ಯತೇ |
ಅಹಂ ಸರ್ವಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಜಾಗ್ರತಸ್ಸಪತಶ್ಚತೇ ||

(ರಾಮಾಯಣ ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡ)

ರಘುನಂದನಃ=ರಘುವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ, ಅತಿಯಶಾಃ=ಮಹತ್ತಾದ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ, ಸಃ=(ಉಪಾಯಾಂತರಗಳನ್ನರಿಯದೆ ಬಾಷ್ಪ-ಪರ್ಯಾಕುಲನಾದ) ಆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು, ಭ್ರಾತುಃ=ತನ್ನ ಅಣ್ಣನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ, ಚರಣೌ=ಎರಡು ಕಾಲುಗಳನ್ನೂ, ಗಾಢಂ=ಬಹು ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ (ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸಪೂರ್ವಕವಾಗಿ), ನಿಶೀಡ್ಯ=ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು,

ಸೀತಾಂ = (ಲೋಕಸಿತಾವಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಒಂದುವೇಳೆ ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೂ, ಮಹಾತಾಯಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣವತಾರಳಾದ ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡರೆ, ಅವಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ವಿಫಲವಾಗದಂತೆ, ಆಕೆ ಪುರುಷ-ಕಾರಭೂತಳಾಗಿ ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನೂ ಒಪ್ಪುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆಂಬ ಭರವಸೆಯಿಂದ) ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನೂ ಮಹಾವ್ರತಮ್ = “ನತ್ಯಜೇಯಂಕಥಂಚನ” = “ಶರಣಾಗತನನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಕೈಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ” -ಎಂದೂ, ಮತ್ತು “ಸಕೃದೇವ ಪ್ರಪನ್ನಾಯ ತವಾಸ್ಥಿತಿ ಚ ಯಾಚತೇ | ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯೋ ದದಾಮ್ಯೇತದ್ವ್ರತಂ ಮಮ” — “ಒಂದುಸಲ, ನಿನಗೆ ನಾನು ಸೇರಿದವನಾಗಿದ್ದೇನೆ, ನನ್ನ ರಕ್ಷಾಭರ ನಿನಗೆ ಸೇರಿದುದು ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು” -ಎಂದು ಶರಣುಹೋದವನಿಗೆ, (ಅವನು ಯಾರೇ ಆಗಲಿ) ಅವನಿಗೆ (ಎಲ್ಲ ಭೂತಗಳ ಸಕಾಶದಿಂದಲೂ) ಅಭಯವನ್ನು ನೀಡಿ ಕಾಪಾಡುತ್ತೇನೆ. ಇದೇ ನನ್ನ ವ್ರತ” -ಎಂದು ಶರಣಾಗತರನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ದಾದ ವ್ರತವೊಂದನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿರುವ, ರಾಘವಂ ಚ = (ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಸ್ವರೂಪಿಣಿಯಾದ ಸೀತಾದೇವಿಯೊಡನೆ) ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನೂ ಸಹ ಕುರಿತು, ಉವಾಚ = ಹೇಳಿದನು.

ವೈದೇಹ್ಯಾಸಹ = ಸೀತೆಯೊಡನೆ, ಭವಾಂಸ್ತು = ನೀವಾದರೋ ಗಿರಿಸಾನುಷು = ಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲುಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ರಂಸ್ಯತೇ = ವಿಹರಿಸಿ, ತೇ = ಸೀತಾಸಮೇತನಾದ ನಿಮಗೆ, ಜಾಗ್ರತಃ = ಎದ್ದಿರುವಾಗಲೂ, ಚ = ಮತ್ತು, ಸ್ವಪತಃ = ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೂ (ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ, ಆಯಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಆಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಉಚಿತವಾದ) ಸರ್ವಂ = ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಅಹಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ = ನಾನು ಮಾಡುವೆನು.

ಈ ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿರಡರಲ್ಲಿ, ಮೊದಲನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಶ್ರೀರಾಮನ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಲ್ಲಿ ಶರಣುಹೋದಂತೆ, ನಮಗೆ ನಿರಂತರವಾದ, ಐಹಿಕಾಮುಷ್ಠಿಕವಾದ ಭಗವಂತನ ಕೈಂಕರ್ಯಶ್ರೀ ಲಭಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಭಗವಂತನ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಲ್ಲಿ ಶರಣುಹೋಗುವುದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ

ಉಪಾಯವಿಲ್ಲವೆಂದೂ; ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ರಾಮನ ಪಾದವನ್ನು ಹಿಡಿದಂತೆ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಮಹಾ ವಿಶ್ವಾಸಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ; ಸೀತೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ರಾಘವನನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸದಂತೆ, ನಾವೂ ಶರಣಾಗತೃನುಷ್ಠಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುರುಷಕಾರಭೂತಳಾದ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ-ರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮ ರಕ್ಷಾಭರಸಮರ್ಪಣರೂಪವಾದ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಈರಿತಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ, ಶರಣಾಗತರನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಣವನ್ನು ಮಾಡುವುದೇ ವ್ರತವನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ಮಹಾವ್ರತನಾದ ಶ್ರೀಯಃಪತಿಯು ನಮ್ಮನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸಿಯೇ ತೀರುತ್ತಾನೆಂದೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥವಾದ ಮೋಕ್ಷಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅವನಲ್ಲಿ ನಾವು ಮಾಡುವ ಶರಣಾಗತಿಯೊಂದೇ - ಉಪಾಯವಾದುದು. ವರಾಹ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿನ “ಸ್ತರ್ತಾ ವಿಶ್ವರೂಪಂ ಚ ಮಾಮುಜಂ” -ಎಂಬಲ್ಲಿ ಈ ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ಮರಣಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯಃಪತಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ರಕ್ಷಕನೆಂದೂ, ಶರಣಾಗತರನ್ನು ಅವನು ಎಂದೂ ಕೈಬಿಡನೆಂದೂ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿಶಿಷ್ಯನಾದ ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ರಕ್ಷಾಭರವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ, ಅವನಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡು, ಅವನನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಅವನು ಶರಣಾಗತನಾದ ಜೀತನನ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾನಾಗಿ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಾನೆ -ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಮೇಲಿನ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದ ಎರಡನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ, ಈ ಕೆಳಕಂಡ ವಿಷಯಗಳು ದ್ಯೋತಿಸಿತಾಗುತ್ತವೆ. ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಶರಣುಹೋದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು, ರಾಮನಲ್ಲಿ ಅರುಹುವಲ್ಲಿ ಸೀತಾರಾಮರಿಬ್ಬರೂ ರಮಿಸುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ತಾನು ಎಚ್ಚರವಾಗಿರುವಲ್ಲಿಯೂ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿಯೂ, ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸರ್ವವಿಧವಾದ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಶರಣಾಗತನೂ ಶ್ರೀಯಃಪತಿಯಲ್ಲಿ

ಶರಣುಹೋಗುವಲ್ಲಿ, ಆ ದಿವ್ಯ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ, ಸರ್ವದೇಶ, ಸರ್ವಕಾಲ, ಸರ್ವಾವಸ್ಥೋಚಿತವಾದ ಸರ್ವವಿಧ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನೂ ಎಸಗುವುದೇ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವಾದುದರಿಂದ, ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿದ ಉತ್ತರ ಕ್ಷಣದಿಂದಲೇ ತನಗೆ ದೇಹಾವಸಾನವಾಗುವವರಿವಿಗೂ ಈ ಪ್ರಕೃತಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವಾಗ ನಿರಪರಾಧವಾದ ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನೂ, ದೇಹವಸಾನವಾದ ಬಳಿಕ ಶ್ರೀವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾದ ಭಗವಂತನ ಕೈಂಕರ್ಯ ಶ್ರೀಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ಸ್ಮೃತರ್ತಾ” “ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಣಮಾಡುವವನನ್ನು” -ಎಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ, ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ಮರಣಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಶರಣುಹೋಗಿ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಅವನಲ್ಲಿ ಕೈಂಕರ್ಯಶ್ರೀಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ, ಆ ರೀತಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡವರಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಕೈಂಕರ್ಯಶ್ರೀಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನೆಂದೂ, ಒಂದುವೇಳೆ ಶರಣಾಗತನ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವು ಪ್ರಬಲವಾಗಿದ್ದು ಐಹಿಕವಾದ ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯಾದುದು, ಇವರಿಂದ ದೇಹಾವಸಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯಕಾಲಸ್ಮೃತ್ಯಾದಿಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಭಗವಂತನು “ನಯಾಮಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಂ” -ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ದೇಹಾವಸಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಅವನಿಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸರ್ವವಿಧವಾದ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡುವ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನೆಂದೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಮೇಲಿನ ರಾಮಾಯಣದ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಸೀತಾಸಮೇತನಾದ ರಾಮನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ, ಮತ್ತು ಸೀತಾರಾಮರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದೂ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಮತ್ತು ಕೈಂಕರ್ಯದೇಶಿಯಲ್ಲಿ (ಉಪೇಯದೇಶಿಯಲ್ಲಿ) ಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ನಾರಾಯಣನ ಕೈಂಕರ್ಯವೇ

ನಮಗೆ ಸ್ವರೂಪಸಿದ್ಧವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮಹಾ-
 ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಕೇವಲ ಪುರುಷಾಕಾರಭೂತಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಪುರುಷಾರ್ಥ ಅನು-
 ಗ್ರಾಹಕಳೂ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ. ಆದುದರಿಂದ ವರಾಹಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ
 “ಮಾಂಸ್ಮರ್ತಾ” - “ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಣೆಮಾಡುವವರನ್ನು - ಎಂಬಲ್ಲಿ ‘ಶ್ರಿಯಃ
 ಪತಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಣೆಮಾಡುವವರನ್ನು’ - ಎಂದೂ, “ಅಹಂ ಸ್ಮರಾಮಿ
 ಮದ್ಭಕ್ತಂ ನಯಾಮಿ ಪರಮಾಂಗತಿಂ”- (ದೇಹಾವಸಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ) ‘ಶ್ರಿಯಃ
 ಪತಿಯಾದ ನಾನೇ ನನ್ನ ಭಕ್ತನನ್ನು (ಶರಣಾಗತನನ್ನು) ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು
 ಶ್ರೀವೈಕುಂಠಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತೇನೆ’ - ಎಂದೂ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸ-
 ಬೇಕು - ಎಂಬ ಆಶಯದಿಂದಲೇ ಆಚಾರ್ಯರು ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ-
 ವನ್ನು ತಿಳಿಯುವಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕ-
 ಗಳನ್ನೂ ಉಪಕಾರಕವಾಗಿ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಂತೆಯೇ, ವರಾಹಚರಮಶ್ಲೋಕಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವಲ್ಲಿ,
 ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ-
 ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಪೂರ್ವೋತ್ತರಾರ್ಥಗಳ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಉಪ-
 ಕಾರಕವಾಗಿ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಮಹಾಭಾರತದ ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ,
 ಕೌರವ ಪಾಂಡವರ ಉಭಯಪಕ್ಷದ ಸೈನ್ಯವೂ ಪರಸ್ಪರ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು
 ಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವಲ್ಲಿ, ಅಧರ್ಮವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದೇ
 ತನ್ನ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅಧರ್ಮವೇ ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತಂತಿರುವ
 ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವ
 ತನ್ನ ಗುರುಗಳೂ ಅನುಬಂಧಿಗಳೂ ಆದವರನ್ನು ತಾನು ಕೊಲ್ಲುವುದು
 ಅಧರ್ಮವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಏನೂ ತೋಚದೆ, ಕಿಂಕರ್ತವ್ಯಮೂಢನಾಗಿ,
 “ಕಾರ್ಪಣ್ಯದೋಷೋಪಹತ ಸ್ವಭಾವಃ ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ತ್ವಾಂ ಧರ್ಮಸಂ-
 ಮೂಢ ಚೇತಾಃ | ಯಚ್ಛ್ರೇಯಸ್ಸಾಸ್ಯಂ ನಿಶ್ಚಿತಂ ಬ್ರೂಹಿ ತನ್ನೇ
 ಶಿಷ್ಯಸ್ತೇಷಾಂ ಶಾಧಿ ಮಾಂ ತ್ವಾಂ ಪ್ರಪನ್ನಮ್ || “ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆವೃತ-

ವಾದ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಅಧರ್ಮವನ್ನು ವಿವಿಚ್ಛವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಬುದ್ಧಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವ ನಾನು, ನಿನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಶ್ರೀಯಸ್ಕರವಾದುದಾವುದೋ ಅದನ್ನು ನೀನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸು, ನಿನಗೆ ನಾನು ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಶರಣುಹೋಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು (ನಾನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು) ವಿಧಿಸು (ಆಜ್ಞಾಪಿಸು)! ” -ಎಂದು ಬೇಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅರ್ಜುನನವ್ಯಾಜದಲ್ಲಿ ಜೇತನ ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ಉಪನಿಷದರ್ಥಸಾರಭೂತವಾದ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನ್ನು ಪದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ, ಮೊದಲು ಕರ್ಮ-ಯೋಗ, ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಸಹಕೃತವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಪದೇಶಿಸಿದನು. ಆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಅರ್ಜುನನು, ಆ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ತನ್ನ ಪಾಪ-ಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತೊಳೆದುಹಾಕಿ, ತನಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು ಸತ್ಯವಾದರೂ, ಅದು ನಿರಂತರವಾಗಿ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಬಹುಕಷ್ಟದಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ದುಷ್ಕರತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಮತ್ತು ಭಗವತ್ಸಾಯುಜ್ಯವೆಂಬ ಅದರ ಫಲವು ಬಹಳ ವಿಳಂಬವಾಗಿ ಲಭಿಸುವುದರಿಂದಲೂ, (“ದೀರ್ಘಕಾಲ ನೈರಂತರ್ಯಾದರಸೇವನೀಯೋಪಾಯದೌಷ್ಟರ್ಯಾತ್, ಫಲವಿಳಂಬಾದ್ವಾ” -ತಾತ್ಪರ್ಯಚಂದ್ರಿಕಾ) ಆ ಭಕ್ತಿಯೋಗಾರಂಭಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವನ್ನು ತರುವ ತನ್ನ ಪಾಪಗಳಾದರೋ ಅನಂತವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಅದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳು ಬಹುಕಾಲ ಸಾಧ್ಯವಾದುದರಿಂದಲೂ, ತನ್ನ ಆಯುಷ್ಯವಾದರೋ ಪರಿಮಿತಕಾಲವಾದುದರಿಂದಲೂ ತಾನು ಆ ಭಕ್ತಿಯೋಗಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡಲು ಅನರ್ಹನೆಂದು ತಿಳಿದು, ತನಗೆ ಮೋಕ್ಷವೇ ಇಲ್ಲವೇ ? -ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ದುಃಖಿತನಾಗಿರಲು, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನರೂಪ ಉಪಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಚರಮಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. [ಭಕ್ತಿಯೋಗಸ್ಯತದಾರಂಭವಿರೋಧಿ ಪಾಪನಾಮಾನಂತ್ಯಾತ್ ತತ್ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ರೂಪೈಃ ಧರ್ಮೈಃ ಪರಿಮಿತಕಾಲಕೃತ್ಯೈಃ | ತೇಷಾಂ ದುಸ್ತರತಯಾ ಅತ್ಮನಃ ಭಕ್ತಿಯೋಗಾನರ್ಹತಾಮಾಲೋಚ್ಯ ಶೋಚತಃ

ಅರ್ಜುನಸ್ಯ ಶೋಕಮಪನುದನ್ ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ, - ಭಗವ-
ದ್ರಾಮಾನುಜ ಗೀತಾಭಾಷ್ಯ] ಆ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕವಾದರೋ ಇಂತಿದೆ :

“ಸರ್ವಧರ್ಮಾನ್ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಮಾಮೇಕಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ|

ಅಹಂ ತ್ವಾ ಸರ್ವಪಾಪೇ ಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾ ಶುಚಃ||

“ಸರ್ವಧರ್ಮಾನ್ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ = ಐಹಿಕಾಮುಷ್ಮಿಕ ಫಲಸಾಧನ-
ಭೂತವಾದ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ಭಕ್ತಿಯೋಗಾಂಗವಾದ ಸಪರಿಕರವಾದ
೩೨ ವಿಧವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೋಪಾಸನಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು, ಮಾಮೇಕಂ =
ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ, ಶರಣಂವ್ರಜ = ಮರೆಹೋಗು, ಅಹಂ = ನಾನು, ತ್ವಾ =
ನಿನ್ನನ್ನು, ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯಃ = ಸರ್ವವಿಧವಾದ, ಸಂಚಿತ, ಆಗಾಮಿ ಮತ್ತು
(ಅನಭ್ಯುಪಗತ) ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ, ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ =
ಬಿಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮಾಶುಚಃ = (ಭಕ್ತಿಯೋಗಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡಲು ಶಕ್ತನಲ್ಲ
ವೆಂದು) ದುಃಖಿಸಬೇಡ.”

ಈ ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ
ಶರಣುಹೋದಬಳಿಕ, ಅನ್ಯದೇವತಾ ಭಜನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದೆಂಬುದು
‘ಮಾಮೇಕಂ’ = ‘ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ’ - ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.
“ಸರ್ವಧರ್ಮಾನ್ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಮಾಮೇಕಂ ಶರಣಂವ್ರಜ” = ಎಂಬ
ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದತ್ವ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಇರುವುದೆಂದು
ಮೋಕ್ಷೇಚ್ಛುವು ಅವನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಶರಣುಹೋಗಬೇಕೆಂದೂ, ಮೋಕ್ಷಪ್ರದಾ-
ನಕ್ಕೆ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಶರಣುಹೋಗುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನಾವುದೂ
ಉಪಾಯಾಂತರವಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮೇಲಿನ ಅರ್ಥವೆಲ್ಲ
ವನ್ನೂ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ “ಮಾಂಸ್ಮರ್ತಾ” = ನನ್ನನು ಸ್ಮರಿಸು-
ವವನನ್ನೂ - ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಬೇಕು.

ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕದ ಉತ್ತರಾರ್ಥವಾದ “ಅಹಂ ತ್ವಾ ಸರ್ವಪಾಪೇ-
ಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾಶುಚಃ” - ಎಂಬಲ್ಲಿ, ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನು

ವಿದ್ಯೋಪಾಸನೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡೊಡನೆ, ತತ್ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅವನು ಮಾಡಿದ ಸಂಚಿತ ಆಗಾಮಿಕರ್ಮಗಳೂ, ತಮತ್ತರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನೇಸಗುವ ಅಬುದ್ಧಿ ಕೃತವಾದ ಕರ್ಮಗಳೂ ಅವನಿಗೆ ಅಂಟುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು [“ತದಧಿಗಮೇ ಉತ್ತರ ಪೂರ್ವಾಘಯೋಃ ಅಶ್ಲೇಷವಿನಾಶಾತ್”](ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ)ಹೇಳಿರುವುದು ಶರಣಾಗತನಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುವುದೆಂದೂ, ಆದುದರಿಂದಲೇ ಕರ್ಮದ-ಸಂಕೋಲೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದಿ ಶರಣಾಗತನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವನೆಂದೂ, ಆದುದರಿಂದ ಶರಣಾಗತನು ತಾನು ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹನೆಂದು ದುಃಖಪಡಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಉತ್ತರಾರ್ಧವಾದ “ತತಸ್ತಂ ಮ್ರಿಯಮಾಣಂ ತಂ ಕಾಷ್ಠ-ಸಾಷಾಣ ಸನ್ನಿಭಮ್ | ಅಹಂಸ್ಮರಾಮಿ ಮದ್ಭಕ್ತಂ ನಯಾಮಿ ಪರಮಾಂ-ಗತಿಂ ||” ಎಂಬಲ್ಲಿ, ಶರಣಾಗತನು ಒಂದುವೇಳೆ ಶರಣಾಗತ್ಯುತ್ತರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಯಥೋಕ್ತ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ, ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯಕಾಲಸ್ಮೃತ್ಯಾದಿಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗದಿದ್ದರೂ, ಪರಮಾತ್ಮನೆ, ಆ ಜೀತನನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸಕೃತ್ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಶರಣಾಗತಿರೂಪವಾದ ಸ್ಮರಣವನ್ನು ತಾನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವನನ್ನು ಸರ್ವ-ವಿಧವಾದ ಪಾಪದ ಸಂಕೋಲೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ, ಶ್ರೀವೈಕುಂಠಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಅವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಪ್ರಪನ್ನಜನಕೂಟಸ್ಥರಾದ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ವರು, ತಿರುಮಲೈಯ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಅಡಿಡಾವರೆಯಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವಲ್ಲಿ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಿದ ಎರಡು ಪಾಶುರ (ಪದ್ಯ) ಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ವರಾಹ ಚರಮ-ಶ್ಲೋಕದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯುವಲ್ಲಿ ಉಪಕಾರಕವಾಗಿ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಎರಡೂ ಪದ್ಯಗಳೂ ಇಂತಿವೆ :

ಅಕಲಕಿಲ್ಲೇ ನಿರೈಯುಮೆನ್ನು ಅಲರ್‌ಮೇಲ್ ಮಂಗೈಯುರೈಮಾರ್ಬಾ |
ನಿಕರಿಲ್ ಪುಕಳಾಯ್ ಉಲಹಮೂನ್ನುಡೈಯಾಯ್ ಎನ್ನೈ ಅಳ್ವಾನೇ |

ನಿಕರಿಲ್ ಅಮರರ್ ಮುನಿಕ್ಕುಣಂಗಳ್‌ವಿರುಂಬುಂ ತಿರುವೇಂಗಡತ್ತಾನೇ |
 ಪುಕಲೊನ್ನಿಲ್ಲಾ ವಡಿಯೇನ್ ಉನ್ನಡಿಕ್ಕೀಳ್ ಅಮರ್‌ನ್ನು
 ಪುಕುನ್ನೇನೇ ||

(ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿ : ೬-೧೦-೧೦)

ಇರೈಯುಮ್ = ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ, ಅಕಲಕ್ಕಿಲ್ಲೇನ್ = ಬಿಟ್ಟಿರಲು
 ನಾನು ಶಕ್ತಳಲ್ಲ, ಎನ್ನು = ಎಂದು, ಅಲರ್‌ಮೇಲ್‌ಮಂಗೈ = ಕಮಲಪುಷ್ಪ-
 ದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯು, ಉರೈ = ನಿತ್ಯವಾಸಮಾಡುವ,
 ಮಾರ್ಬಾ = ವಕ್ಷಸ್ಥಲವುಳ್ಳವನೇ, ನಿಕರಿಲ್ = ತನಗೆ ಸಮಾನವಿಲ್ಲದ,
 ಪುಕಳಾಯ್ = ದಿವ್ಯಕೀರ್ತಿಯುಳ್ಳವನೇ, ಮೂನ್ನುಲಹಮ್ = ತ್ರಿವಿಧ
 ಜೀತನಾಜೀತನ ಪ್ರಪಂಚಗಳನ್ನೂ, ಉಡೈಯಾಯ್ = ಪಡೆದಿರುವ
 ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ಎನ್ನೈ = ನನ್ನನ್ನು, ಅಳ್ವಾನೇ = ಆಳುವವನೇ, ನಿಕರಿಲ್ =
 ಅನ್ಯಾದೃಶರಾದ, ಅಮರರ್ = ದೇವತೆಗಳೂ, ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳೂ, ಮುನಿ-
 ಕ್ಕುಣಂಗಳ್ = ಮುನಿಗಳ ಸಮೂಹವೂ, ವಿರುಂಬುಮ್ = ಆದರದೊಡನೆ
 ಬಂದು ಆಶ್ರಯಿಸುವ, ತಿರುವೇಂಗಡತ್ತಾನೇ = ಶ್ರೀವೆಂಕಟಾದ್ರಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸ-
 ಮಾಡುವ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ಪುಹಲ್ = ಶರಣ್ಯಾನ್ತರವು, ಒನ್ನಿಲ್ಲಾ = ಒಂದೂ
 ಇಲ್ಲದೆ, ಅಡಿಯೇನ್ = ದಾಸನಾದ ನಾನು, ಉನ್ನಡಿಕ್ಕೀಳ್ = ನಿನ್ನ ಪಾದದ
 ಕೆಳಗೆ, ಅಮರ್‌ನ್ನು = ಸೇರಿಕೊಂಡು, ಪುಕುನ್ನೇನ್ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆನು.

ಈ ಪಾಶುರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್‌ವರು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ವಕ್ಷಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ
 ಧರಿಸಿರುವ ಶ್ರೀನಿವಾಸನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತೃನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ, ನಾವು
 ಶ್ರೀ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಶರಣುಹೋಗಬೇಕೆಂದೂ, ತ್ರಿವಿಧವಾದ
 ಜೀತನಾ ಜೀತನವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಇವನು ಸ್ವಾಮಿಯೆಂದೂ, ನಿಸ್ಸಮಾಭ್ಯಧಿಕ-
 ನೆಂದೂ, ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಾಧನೆ-
 ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮುನಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಶ್ರೀವೈಕುಂಠಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ನಿತ್ಯ-
 ಸೂರಿಗಳೂ ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಪಡುವ ಸ್ವಾಮಿ ಇವನೆಂದು ಹೇಳಿರು-

ವುದರಿಂದ, ಉಪಾಯ ದೆಶೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಉಪೇಯದೇಶೇ ಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನೇ ನಮಗೆ ರಕ್ಷಕನೆಂದ ನೆಂದೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಅರ್ಥವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವರಾ "ವಿಶ್ವರೂಪಂ ಚ ಮಾಮಜಂ -ಸ್ಮರ್ತಾ" -ಎಂಬಲ್ಲಿ ಬೇಕು.

ಅಡಿಕೈಳ್ ಅಮರ್ನ್ನು ಪುಕುನ್ನು ಅಡಿಯಿರಾ ಕೊಡುಕ್ಕುಮ್, ಪಡಿಕೈಳಿಲ್ಲಾ ಪೈರುಮಾನೈ ಚ್ಚಡಗೋಪನ್, ಮುಡಿಪ್ಪಾನ್ ಶೊನ್ನನಾಯಿರತ್ತು ಕೈವೈಪತ್ತುಮ್, ಪಿಡಿತ್ತಾರ್ ಪಿಡಿತ್ತಾರ್ ವೀಟ್ಟಿ ನುಳ್ ನಿಲಾವುವರೇ ||

(ತಿರುವಾಯ

ಅಡಿಯಿರಾ = ದಾಸ ಭೂತರಾದವರೇ, ಪಾದಗಳ ಕೆಳಗೆ, ಅಮರ್ನ್ನು = ಸೇರಿಕೊಂಡು, ಪುಕು ವಾಗಿ) ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ವಾಳ್ಮಿನ್ = ಬಾಳಿರಿ, ಎನ್ನು ಎ ಹೇಳಿ, ಅರುಳ್ ಕೊಡುಕ್ಕುಮ್ = ತನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವ = ರೀತಿಗೆ, ಕೇಳಿಲ್ಲಾ = ಸಮಾನವಿಲ್ಲದ, ಪೈರುಮಾನೈ ಸ್ತುತಿಸಲು, ಪಳನ = ಸಸ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಭರಿತವಾದ ಕುರು ಪುರಿಯ, ಶಡಗೋಪನ್ = ಶ್ರೀಶರಾರಿಮುನಿಯು ಮುಡಿಪ್ಪಾನ್ = ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು, ಶೊನ್ನ = = ಸಹಸ್ರ ಪದ್ಯಮಾಲೆಯೊಳು, ತಿರುವೇಂಗಡತ್ತು ಕ ಸೇರಿದ, ಇವೈತ್ತುಪಮ್ = ಈ ಹತ್ತು ಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಯಿಸಿ ಪಠಿಸುವವರನ್ನು, ಪಿಡಿತ್ತಾರ್ = ಆಶ್ರಯಿಸುವ ಯನಾನುಳ್ = ಪರಮಪದದಲ್ಲಿ, ವೀಟ್ಟಿರುನ್ನು ನಿಲಾವುವರೇ = ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ (ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವನ್ನೂ ತಿರುವರು.

ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ, ಆಳ್ವಾರವರು, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ತನ್ನ ಅವತಾರ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞೇತನೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಹೆಬ್ಬಯಕೆಯಿಂದ ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ, ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಪರಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ತಾನೇ ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ತನ್ನ ದಯಾಮಯತ್ವಗುಣವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನೆಂದೂ, ಇವನಲ್ಲಿ ಶರಣುಹೋಗಿದವರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಆ ಶರಣಾಗತರ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಜ್ಞೇತನರೂ ಭಗವಂತನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಮೋಕ್ಷಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು, ಶ್ರೀವೈಕುಂಠಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವರೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿನ ‘ಮಾಂಸ್ಮರ್ತಾ’ ‘ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವನನ್ನು’ -ಎಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ, ಅವರ ದಯಾಗುಣ ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವವನ್ನೂ ‘ನಯಾಮಿ ಪರಮಾಗತಿಂ’ = ‘ಪರಮಪದಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತೇನೆ’ -ಎಂಬಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತನೂ ಅವನ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾದ ಜ್ಞೇತನರೂ ಭಗವಂತನಿಂದ ಪರಮಪದಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಶಾಶ್ವತವಾದ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆಂಬರ್ಥವನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯುವಲ್ಲಿ, ಮೇಲೆ ವರ್ಣಿಸಿರುವ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಮತ್ತು ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರರ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತಿಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಉಪಕಾರಕಗಳಾಗಿ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಇನ್ನೆ ಇರಂಡಿಲ್ ಪೂರ್ವಶ್ಲೋಕಂ “ಮತ್ಕೃತೇ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಲಘೂಪಾಯಂ ನದ ಪ್ರಭೋ” -ಎನ್ನು ಕೇಟ್ಟು ಉಪಾಯ ವಿಶೇಷಕ್ಕೆ ಕಾಲಾಧಿಕಾರ ಪ್ರಕಾರ ವಿಷಯ ವಿಶೇಷಗಳೊಡೆ ಕೂಡ ಕಾಟ್ಟು ಕಿರಿದು.

ಇನ್ನೆ ಇರಂಡಿಲ್ = ಈ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕಗಳೆರಡರಲ್ಲಿ, ಪೂರ್ವಶ್ಲೋಕಂ = ಮೊದಲನೆಯ ಶ್ಲೋಕವು, “ಮತ್ಕೃತೇ = ನನಗೋಸ್ಕರ,

ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ = ಎಲ್ಲ ಜೀತನರಿಗೂ, ಲಘೂಪಾಯಂ = ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಬಹಳ ಸುಲಭವಾದ ಉಪಾಯವೊಂದನ್ನು, ಪ್ರಭೋ = ಎಲೈ ವರಾಹ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ವದ = ಹೇಳಿರಿ” - ಎನ್ನು = ಎಂದು, ಕೇಟ್ಟೆ = ಭೂಮಿ-ತಾಯಿಯು ಕೇಳಿದ, ಉಪಾಯವಿಶೇಷತ್ವೈ = ವಿಶೇಷವಾದ ಉಪಾಯವನ್ನು, ಕಾಲ = ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವಕಾಲ, ಅಧಿಕಾರ = ಆ ಉಪಾಯವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಜೀತನನಿಗಿರಬೇಕಾದ ಅರ್ಹತೆ, ಪ್ರಕಾರ = ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಕ್ರಮ, ವಿಷಯ = ಉಪಾಯದ ವಿಷಯ, ಇವುಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷಂಗೇಳೋಡೆಕೂಡ = ವಿಶೇಷಗಳ ಸಮೇತ, ಕಾಟ್ಟುಕಿರತು = ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಉತ್ತರಶ್ಲೋಕಂ ಉಪಾಸನತ್ತುಕ್ಕುಪೋಲೇ ಅನ್ತಿಮಪ್ರತ್ಯಯಮುಮ್ ಉಪಾಯಕೋಟಿಯಿಲೇ ಶೋರುಕಿ ಸ್ವಯತ್ನಸಾಧ್ಯಮಾಕವೇಂಡಾತಪಡಿ ಸರ್ವಭರಸ್ವೀಕಾರಂ ಪಣ್ಣಿನ ಶರಣ್ಯನುಡೈಯ ವ್ಯಾಪಾರವಿಶೇಷತ್ತಾಲೇ ದೇಶಕಾಲಾದಿ ಪರಿಚ್ಛೇದರಹಿತ ಕೈಂಕರ್ಯಪರ್ಯಂತ ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥಲಾಭತ್ವೈಕಾಟ್ಟುಕಿರತು.

ಉತ್ತರಶ್ಲೋಕಂ = ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿನ “ತತಸ್ತಂಮ್ರಿಯಮಾಣಂತು” - ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಎರಡನೆಯ ಶ್ಲೋಕವು, ಉಪಾಸನತ್ತುಕ್ಕುಪೋಲೇ = ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಅನ್ತಿಮಪ್ರತ್ಯಯಮುಮ್ = ದೇಹಾವಸಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಸ್ಮರಣೆಯು, ಉಪಾಯಕೋಟಿಯಿಲೇ ಶೋರುಕಿ = ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿಸಿ, ಸ್ವಯತ್ನಸಾಧ್ಯಮಾಕ = ಜೀತನನು ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೇ ಸಾಧಿಸಲ್ಪಡುವಂತೆ ವೇಂಡಾತಪಡಿ = ಬೇಡದಂತೆ, ಸರ್ವಭರಸ್ವೀಕಾರಂ ಪಣ್ಣಿನ = ಸರ್ವವಿಧವಾದ ರಕ್ಷಣೆಯ ಹೊಣೆಯನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ, ಶರಣ್ಯನುಡೈಯ = (ಶರಣುಹೋದ) ಎಲ್ಲ ಜೀತನರ ರಕ್ಷಕನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ, ವ್ಯಾಪಾರವಿಶೇಷತ್ತಾಲೇ = ವಿಶೇಷವಾದ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ, ದೇಶಕಾಲಾದಿಪರಿಚ್ಛೇದರಹಿತ = ದೇಶ ಅಥವಾ ಕಾಲವೇ ಮೊದಲಾದುದರಿಂದ ನಿಯಮಿತವಲ್ಲದ, ಕೈಂಕರ್ಯ ಪರ್ಯಂತ = ನಿತ್ಯ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವವರೆವಿಗೂ,

ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥಲಾಭಕ್ಕೆ = ಉಂಟಾಗುವ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಲಾಭವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನು ತೈಲಧಾರೆಯಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಿರಂತರ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕಾದುದರಿಂದ, ಅವನಿಗೆ ದೇಹಾವಸಾನಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ಮರಣೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಅದೂ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದುದು. ಅದುದರಿಂದ ಅಂತಿಮಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನು ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಶರಣಾಗತನಾದರೋ ತನ್ನ ಸರ್ವವಿಧವಾದ ರಕ್ಷಾಭರವನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಅರ್ಪಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಮುಂದೆ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ತಾನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೃತ್ಯಗಳಾವುದೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಅಂತಿಮಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಪಡೆಯಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ಶರಣಾಗತನ ರಕ್ಷಾಭರವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಪರಮಾತ್ಮನು, ಜೀತನನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಶರಣುಹೋದ ಕ್ಷಣದಿಂದ ಹಿಡಿದು ದೇಶಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದರಹಿತವಾದ ಶ್ರೀವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವವರೆಗೂ ಇರುವ ಅವನ ಸರ್ವವಿಧವಾದ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ತಾನೇ ಹೊತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಶರಣಾಗತನಿಗೆ, ಅವನ ದೇಹಾವಸಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನು ತನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸದಿದ್ದರೂ, ತಾನೇ ಅವನನ್ನು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವನಿಗೆ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥ ಲಾಭವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾನೆ - ಎಂದು ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿನ ಎರಡನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಇಂಗೇ 'ಸ್ಥಿತೇ ಮನಸಿ' - ಎನ್ನುವೇಂಡುಮೋ? ಸರ್ವಸ್ಮೃತಿ-ಕಳುಕ್ಕುವಂ ಇಂಗೇ ಮನಸ್ಸಿನುಡೈಯಸ್ಥಿತವೇಂಡಿಯನೋಯಿರು-ಪ್ಪದು? -ಎನ್ನಿಲ್, "ಚಂಚಲಂಹಿ ಮನಃ ಕೃಷ್ಣ" ಎನ್ನುಮ್ "ಅಸಂ-ಶಯಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಮನೋದುರ್ನಿಗ್ರಹಂ ಚಲಂ" ಎನ್ನುಂ ಶೋಲ್ಲುಕಿರಪಡಿಯೇ ವಾಸರಂಪೋಲೇ ಕಟ್ಟಿವೈತ್ತಾಲುಂ ಕಾಪೇಯಮ್ ವಿಡಾದ ಮನಸ್ಸು ಒರು ಸುಕೃತವಿಶೇಷವುಡಿಯಾಕ ಉಂಡಾನ

ಸತ್ತ್ವೋನ್ನೇಷವಶತ್ತಾಲೇ ಸದಾಚಾರ್ಯೋಪದಿಷ್ಟಮಾನ ಪರತತ್ತ್ವ
ಪರಮಹಿತ ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥಂಗಳಿಲ್ ತೇವಿವಮ್ ತುಣಿವುಮ್
ತ್ವರೆಯುಮ್ ಪಿರಕ್ಕುಂ ಪಡಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಮಾನವಳವೊಳಿಯ ಇಂಗು-
ಶೊಲ್ಲುಕಿರ ಸ್ಮರಣವಿಶೇಷತ್ತುಕ್ಕು, ಕರ್ಮಾಂತರಂಗಳಿಲ್ ಪೋಲೇ
ಒರುದೇಶಕಾಲ ವಿಶೇಷ ನಿಯಮಮಿಲ್ಲೆ, ಪುಣ್ಯಾಪುಣ್ಯ ದೇಶಕಾಲ
ವಿಶೇಷಂಗಳಾಲ್ ವರುವದೊರು ಫಲೋತ್ಕರ್ಷಾಪಕರ್ಷಮುಮಿಲ್ಲೆ
ಯೆನ್ನೆಕ್ಕಾಕ - ಇಂಗು 'ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿತಮಾಯುಳ್ಳವಿಡತ್ತಿಲ್'
-ಎನ್ನಿರದು.

ಇಂಗೇ = ಈ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ (ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿ-
ಸಲು ಸಮಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ) 'ಸ್ಥಿತೇಮನಸಿ' = ಮನಸ್ಸು
ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಲು ಎನ್ನು ವೇಂಡುಮೋ = ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕವೋ ?
(ಏಕೆಂದರೆ) ಸರ್ವಸ್ಮೃತಿಗಳುಕ್ಕುಮ್ = ಸರ್ವವಿಧವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ
ಅಂಗಗಳಾದ ಉಪಾಸನೆಗಳಿಗೂ, ಇಂಗೇ = ಇಲ್ಲಿ, ಮನಸ್ಸಿನುಡೈಯಸ್ಥಿತಿ =
ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವಿಕೆಯು (ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತತೆಯು) ವೇಂದ್ರಿಯನೋ
ಇರುವುದು = ಬೇಕಾಗಿಯೇ ಇರುವುದಲ್ಲವೇ ? ಎನ್ನಿಲ್ = ಎಂದರೆ,
(ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕರ್ಮಯೋಗ, ಜ್ಞಾನಯೋಗ, ಮತ್ತು
ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳನ್ನು, ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ, ಆ ಉಪದೇಶ-
ವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಅರ್ಜುನನು ಆ ಯೋಗಗಳನ್ನು ತಾನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವುದು
ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಯೋಗಗಳು
ನಿರಂತರವಾದ ವಿಚ್ಛಿತ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತತೆಯಿಂದ ಭಗವಂತನ ಸ್ಮರಣ-
ೆಯಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡಬೇಕಾದುವು. ಆದರೆ ಚಂಚಲಮನಸ್ಸಿನಾದ ತನಗೆ ಅದು
ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು -ಹೇಳುವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ) "ಕೃಷ್ಣ = ಎಲೈ ಕೃಷ್ಣನೇ !
ಮನಃ = ಮನಸ್ಸು, ಚಂಚಲಂಹಿ = ಚಂಚಲವಾದುದು" -ಎನ್ನುಮ್ =
ಎಂದೂ, (ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ)
"ಮಹಾಬಾಹೋ = ಅತಿಯಾದ ತೋಳ್ಬಲದಿಂದ ಕೂಡಿದ ದಪ್ಪನಾದ
ತೋಳುಗಳುಳ್ಳವನೇ, ಮನಃ = ಮನಸ್ಸು, ದುರ್ನಿಗ್ರಹಂ = ಒಂದುಕಡೆ

ತಡೆದಿಡಲು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಕರವಾದುದು, ಚಲಂ=ಚಂಚಲ ಸ್ವಭಾವ-
ವುಳ್ಳುದು, (ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ) ಅಸಂಶಯಂ = ಸಂಶಯವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ”
-ಎನ್ನು = ಎಂದು, ಶೋಲ್ಲುಕಿರಪಡಿಯೇ = ಹೇಳಿರುವಂತೆಯೇ, ವಾನರಂ-
ಪೋಲೆ = ಕಪಿಯಂತೆ, ಕಟ್ಟಿವೈತ್ತಾಲುಂ = (ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು) ಕಟ್ಟಿ-
ಟ್ಟರೂ, ಕಾಪೇಯಮ್ = ತನ್ನ ಕಪಿಸ್ವಭಾವವನ್ನು (ಚಾಂಚಲ್ಯವನ್ನು)
ವಿಡಾದ = ಬಿಡದಿರುವ, ಮನಸ್ಸು = ಮನಸ್ಸಾದರೋ, ಒರು = ಒಂದು,
ಸುಕೃತವಿಶೇಷಮುಡಿಯಾಕ = ವಿಶೇಷವಾದ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡು-
ವಿಕೆಯಿಂದಲೇ, ಉಂಡಾನೆ = ಉಂಟಾದ, ಸತ್ತೋನ್ನೇಷವಶತ್ತಾಲೆ =
ಸತ್ಯಗುಣವು ತಲೆಯೆತ್ತಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದ, ಸದಾಚಾರ್ಯೋಪದಿಷ್ಟಮಾನೆ
= ಸದಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಪರತತ್ವ ಪರಮಹಿತ ಪುರು-
ಷಾರ್ಥಂಗಳಿಲ್ = ಜೇತನಾ ಜೇತನರಿಗೆಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಶ್ರಿಯೇ-
ಪತ್ತಿಯೇ ಪರತತ್ವವೆಂದೂ, ಅವನ ಅಡಿದಾವರೆಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಶರಣು
ಹೋಗುವುದೇ ಜೇತನನಿಗೆ ಪರಮ ಹಿತವಾದುದೆಂದೂ, ದಾಸನಾದ ಜೇತನನು
ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸರ್ವದೇಶ, ಸರ್ವಕಾಲ, ಸರ್ವಾವಸ್ಥೆ-
ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನೆಸಗುವುದೇ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥ-
ವೆಂದೂ ತಿಳಿದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ, ತೆಳಿವುಮ್ = ತಿಳಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವೂ. ತುಣಿ-
ವುಮ್ = ಅವುಗಳನ್ನು ತಾನು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಿಕೆಯು, ತ್ವರೆ-
ಯುಮ್ = ಅದಷ್ಟು ಜಾಗೃತೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಉಪಾಯಾನು-
ಷ್ಠಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯೂ, ಪಿರಕ್ಕುಂಪಡಿ = ಉಂಟಾಗುವಂತೆ,
ಪ್ರತಿಷ್ಠಮಾನವಳವೊಳಿಯು = ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿರುವಿಕೆಯಿಂದನ್ನು
ಬಿಟ್ಟು, ಇಂಗು = ಈ (ಶರಣಾಗತಿ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಹೇಳುವ) ವರಾಹ
ಚರಮಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಶೋಲ್ಲುಕಿರ = ಹೇಳುವ, ಸ್ಮರಣವಿಶೇಷ-
ತ್ತುಕ್ಕು = ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ಮರಣಮಾಡಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿಸುವ ಉಪಾಯ
ವಿಶೇಷಕ್ಕೆ, ಕರ್ಮಾಂತರಂಗಳಿಲ್ ಪೋಲೇ = ಇತರೇತರ ಕರ್ಮಗಳಂತೆ,
ಒರುದೇಶಕಾಲನಿಯಮಮಿಲ್ಲೈ = ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅಥವಾ
ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಪುಣ್ಯಾಪುಣ್ಯ-

ದೇಶಕಾಲವಿಶೇಷಗಳಾಲ್ = ಪುಣ್ಯವಾದ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪುಣ್ಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ, ಅಥವಾ ಪರ್ವಾದಿ ಪುಣ್ಯ-ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿ-ಸುವಲ್ಲಿ ದೇಶಕಾಲ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದ, ವರುವದು = ಬರುವ, ಒರುಫಲೋಪಕ-ರ್ಷಾಪಕರ್ಷಮುಮಿಲ್ಲೆ = ಪುಣ್ಯದೇಶ ಪುಣ್ಯಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಿಸು-ವುದರಿಂದ ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಅಧಿಕವಾದ ಫಲ ಬರುವಿಕೆಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಪುಣ್ಯೇತರ ದೇಶಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಿಸುವುದರಿಂದ ಕಡಿಮೆ ಫಲ ಬರುವಿಕೆ-ಯಾಗಲೀ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಯೆನೆ ಕ್ಕಾಗ = ಎಂದು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ, ಇಂಗು = ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, 'ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿತಮಾಯುಳ್ಳವಿಡತ್ತಿಲ್' = ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಎನ್ನಿರದು = ಎಂದು ಹೇಳಿರು-ವುದು.

ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ತೈಲಧಾರೆಯಂತೆ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅವನಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿರ-ವಾಗಿರುವಿಕೆ ಅಥವಾ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತತೆ -ಎಂಬುದು ನಿರಂತರವಾಗಿರಬೇಕು. ಶರಣಾಗತನಿಗಾದರೋ, ಅವನು ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನಮಾಡುವ ಒಂದು ಕ್ಷಣ-ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತತೆ ಇದ್ದರೆ ಸಾಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲು, ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ 'ಸ್ಥಿತೇ ಮನಸಿ' -ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಜೀತನರು ತಮ್ಮ ಅನಾದಿಯಾದ ಕರ್ಮವಾಸನೆಯಿಂದ ನಾನಾ-ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಾಳಿ, ಅನೇಕವಿಧವಾದ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿ-ದ್ದರೂ, ದಯಾನಿಧಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು, ಆ ಜೀತನರನ್ನೂ ಕರ್ಮಬಂಧ-ದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಆ ಜೀತನರು ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಅಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯಾಗಲೀ ಮಾಡುವ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸವೊಂದನ್ನು ಎದಿರುನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸ, ಪರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿನ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿನ ಸ್ನಾನ ಇತ್ಯಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳು -ಸುಕೃತ ವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಒಬ್ಬ ಕೇವಲ ಹೊಟ್ಟೆಹೊರುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ, ಮಾರಾಟವೇ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲಸ-

ಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿ ತಿರುಮಲೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡು-
ವಿಕೆಯೂ, ಬೆಸ್ತನೊಬ್ಬನು ಗೃಹಣಾದಿಪರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಪ್ರಾಣಿಹಿಂಸೆ-
ಯಾದ ವಿನಾಸ ಹಿಡಿಯುವ ಕೆಲಸವಲ್ಲೇ ನಿರತನಾಗಿ ಅಕಸ್ಮತ್ತಾಗಿ ತನ್ನ
ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬಲೆಯು ಜಾರಿ ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಾಗ, ಆ ಬಲೆಯನ್ನು
ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಾಗ, ಅದು ಪರ್ವ-
ಕಾಲ ಮಹಾನದೀ ಸ್ನಾನ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವೆಂದು ಅವನು ಮುಳುಗದಿದ್ದರೂ,
ದಯಾನಿಧಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು, ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮಾಡಿದ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸ ಮತ್ತು
ಗಂಗಾನದೀ ಸ್ನಾನವು ಅಬುದ್ಧಿ ಕೃತವಾದರೂ ಸುಕೃತ ವಿಶೇಷವೆಂದೇ ಪರಿಗಣಿ-
ಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಯಾವ ಜೀತನರೇ ಆಗಲೀ ಬುದ್ಧಿ ಕೃತವಾಗಲೀ
ಅಬುದ್ಧಿ ಕೃತವಾಗಲೀ ಮಾಡಿದ ಯಾದೃಚ್ಛಿಕವಾದ ಸುಕೃತ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದ,
ಅವರಿಗೆ ಮೊದಲು ಪರಮಾತ್ಮನ ಕೃಪೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಆ
ಜೀತನರಿಗೆ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮ ಪಡೆಯುವಾಗ ಮಧುಸೂದನನ ಕಟಾಕ್ಷವು
ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ. “ಜಾಯಮಾನಂ ಹಿ ಪುರುಷಂ ಯಂ ಪಶ್ಯೇನ್ಮಧುಸೂದನಃ
ಸಾತ್ವಿಕಃ ಸ ತು ವಿಜ್ಞೇಯಃ ಸ ವೈಮೋಕ್ಷಾರ್ಥ ಚಿಂತಕಃ ||”-ಜನ್ಮ ಪಡೆ-
ಯುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಜೀತನನನ್ನು ಮಧುಸೂದನನು ಕಟಾಕ್ಷಿಸು-
ತ್ತಾನೆಯೋ, ಅವನು ಸತ್ತ್ವಗುಣ ಪ್ರಚುರವಾಗಿ ಸಾತ್ತ್ವಿಕನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ,
ಕರ್ಮದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಸೇರುವ ಪುರುಷಾ-
ರ್ಥದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷ
ವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯೂ, ಪರಮಾತ್ಮನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಭಿಮುಖ್ಯ (ಭಕ್ತಿಯೂ),
ಸಾತ್ತ್ವಿಕರೊಂದಿಗೆ ಸಂಭಾಷಣೆಯೂ, ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಭಾಷಣೆ-
ಯಿಂದ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ತತ್ತ್ವ, ಹಿತ, ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳ ಪರಿಚಯವಾಗಿ, ಅವು-
ಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಸದಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿ-
ಸುತ್ತಾನೆ.

ಈಶ್ವರಸ್ಯ ಚ ಸೌಹಾರ್ದಂ ಯದೃಚ್ಛಾಸುಕೃತಂ ತಥಾ |

ವಿಷ್ಣೋಃ ಕಟಾಕ್ಷ ಮುದ್ದೇಷಂ ಅಭಿಮುಖ್ಯಂ ಚ ಸಾತ್ತ್ವಿಕೈಃ |

ಸಂಭಾಷಣಂ ಷಡೇತಾನಿ ಆಚಾರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಹೇತವಃ ||

-ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರ ಉಪೋದ್ಭೂತಾಧಿಕಾರ.

ಸದಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ತತ್ಪ್ರಹಿತ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದು, ತನಗೆ ಪರಮಹಿತವಾದ 'ಶರಣಾಗತಿ' -ಎಂಬ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಶರಣಾಗತನಿಗೆ 'ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕು' ಎಂದು-ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವರಾಹಸ್ವಾಮಿಯು ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ 'ಸ್ಥಿತೇ-ಮನಸಿ' -ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಅನಾಲ್ ಶರೀರಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದ ಪೋದು ಮನಸ್ಸಿನುಡೈಯ ಸ್ಥಿತಿ ಕೂಡುನೋ? ಅಪ್ಪೋದು ಇವನ್ ಪ್ರಮಾದನಿದ್ರಾದಿಗಳಾಲೇ ಅಪೇಕ್ಷಿತಸ್ತರಣತ್ತೈ ಪಣ್ಣಮಾಟ್ವದೊಳಿಯಾನೋ? ಆಗೈಯಾಲ್ 'ಸುಸ್ವಸ್ಥೇ ಶರೀರೇ' ಎನ್ನುವೇಂಡುಮೋ? -ಎನ್ರಿಲ್ ಶಿಲ ಕರ್ಮಂ-ಗಳುಕ್ಕು ಶರೀರಾವಸ್ಥಾರೂಪಮಾನ ವಯೋ ವಿಶೇಷಮುಮ್, ಶುದ್ಧಾದ್ಧಿದಿಗಳುಮ್, ಪ್ರಾಜ್ಞುಖಾಸೀನತ್ವಾದಿಗಳುಮ್ ಅಪೇಕ್ಷಿತಂಗಳಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್. ಇದುಕ್ಕು ಅಪ್ಪಡಿಯನ್ನು. ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಪ್ರತಿಸಂಧಾನ-ತ್ತಕ್ಕು ಅನುಗುಣವಾಗ ಶರೀರತ್ತಿನುಡೈಯ ಸುಸ್ವಸ್ಥದಶೆಯೈ ವೇಂಡು-ವದು. ಮುಟ್ಟುಂ ಯೋಗೋಪಯುಕ್ತ ಮನೋನಿಯಮನತ್ತುಕ್ಕು ಚೊನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಾದಿಗಳುಮ್ ವೇಂಡಾ ವೆನ್ನೈಕ್ಕಾಗ ಶರೀರಂ ಸುಸ್ವಸ್ಥ-ಮಾನವಳವಿಲೇ ಎನ್ನಿರದು.

ಅನಾಲ್ = 'ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಲು' -ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದರೆ, ಶರೀರಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದಪೋದು = ಶರೀರವು ಆರೋಗ್ಯದಿಂದ ತಾನಿರಬೇಕಾದ ದೆಶೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದಿರಲು, ಮನಸ್ಸಿನುಡೈಯಸ್ಥಿತಿ = ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವಿಕೆಯು, ಕೂಡುನೋ = ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆಯೋ? ಅಪ್ಪೋದು = ಶರೀರ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಇವನ್ = ಈ ಜೀತನನು, ಪ್ರಮಾದನಿದ್ರಾದಿಗಳಾಲೇ = ಎಚ್ಚರಿಕೆ ತಪ್ಪಿರುವಿಕೆ, ನಿದ್ರೆಯೇ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಂದ, ಅಪೇಕ್ಷಿತಸ್ತರಣತ್ತೈ = ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಪದಿಷ್ಟವಾದ, ಭಗವಂತನಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವ, ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಆವಶ್ಯಕವಾದ ಭಗವಂತನ-

ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು, ಪಣ್ಣಮಾಟ್ಟಾದೊಳಿಯಾನೋ = ಮಾಡದೇ ಹಾಗೆಯೇ
 ಇರುವನಲ್ಲವೋ? ಅಗ್ನಿಯಾಲ್ = ಅದುದರಿಂದಲೇ, 'ಸುಸ್ವಸ್ಥೇ ಶರೀರೇ' =
 "ಶರೀರವು ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯದಿಂದಿರಲು - ಎನ್ನುವೇಡುಂಮೋ = ಎಂದು
 ಹೇಳಬೇಕೋ? - ಎನ್ರಿಲ್ = ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೆ, ಶಿಲಕರ್ಮಗಳುಳ್ಳು =
 ಕೆಲವು ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ, ಶರೀರಾವಸ್ಥಾರೂಪಮಾನ = ಶರೀರದ ಒಂದು ಅವ-
 ಸ್ಥೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ, ವಯೋವಿಶೇಷಮುಮ್ = ವಿಶೇಷವಾದ ವಯಸ್ಸು
 ಶುದ್ಧಾದಿಗಳುಮ್ = ದೇಹ ಶುದ್ಧಿಯೇ ಮೊದಲಾದುವುಗಳೂ, ಪ್ರಾಣು-
 ಖಾಸೀನತ್ವಾದಿಗಳುಮ್ = ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದೇ
 ಮೊದಲಾದುವುಗಳೂ, ಅಪೇಕ್ಷಿತಂಗಳಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್ = ಅವಶ್ಯವಾಗಿ-
 ಬೇಕಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದುಕ್ಕು = ಈ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ
 'ಶರಣಾಗತಿ'ರೂಪವಾದ ಭಗವತ್ಸ್ಮರಣಕ್ಕೆ, ಅಪ್ಪಡಿಯನ್ನು = ಆ ಮೇಲೆ
 ಹೇಳಿದಂತೆ ಕರ್ಮಾಂತರಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದ ನಿಯಮಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ,
 ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಪ್ರತಿಸಂಧಾನತ್ತುಕ್ಕು = ಭಗವಂತನ ಶಾಸನವಾದ ಚರಮ-
 ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿನ ಅರ್ಥಾನುಸಂಧಾನರೂಪವಾದ ಭಗವತ್ಸ್ಮರಣಕ್ಕೆ, ಅನು =
 ಗುಣವಾಗ = ಅನುಗುಣವಾದ, ಶರೀರತ್ತಿನುಡೈಯ = ಶರೀರದ, ಸುಸ್ವಸ್ಥ-
 ದಶೆಯೈ = ಸರಿಯಾದ ಆರೋಗ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯು, ವೇಂಡುವಡು = ಅಪೇಕ್ಷಿ-
 ಸಬ್ಬಡುತ್ತದೆ. ಮಟ್ಟುಂ = ಮತ್ತು, ಯೋಗೋಪಯುಕ್ತ = ಕರ್ಮ-
 ಯೋಗಾದಿಗಳಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ, ಮನೋನಿಯಮನತ್ತುಕ್ಕು = ಮನ-
 ಸ್ಸನ್ನು ಚಂಚಲಗೊಳ್ಳದಂತೆ ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಲು, ಶೊನ್ನ = ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ,
 ಅಭ್ಯಾಸಾದಿಗಳುಂ = ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುವುದೇ ಮೊದಲಾದುವು-
 ಗಳೂ, ವೇಂಡಾವೆನ್ನೈಕ್ಕಾಗ = ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ,
 ಶರೀರಂ ಸುಸ್ವಸ್ಥಮಾನವಳವಿಲೇ = 'ಶರೀರವು ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ-
 ದಿಂದಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ', - ಎನ್ನಿರಡು = ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು.

ಇಜ್ಜು ಸ್ವಸ್ಥಮಾಗೈಯಾನದು, ಅಪೇಕ್ಷಿತ ವಿಸ್ಮರಣೋನ್ಮಾದ
 ನಿದ್ರಾದಿಹೇತುವಾನ ದಶೈಕಳಿಕ್ಕೈ, ಸುಸ್ವಸ್ಥಮಾಗೈಯಾನದು, ಸತ್ತೋ-

ನೋಷವಿಶೇಷತ್ತಾಲೇ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥರುಚಿಪಿರಕ್ಕೈಕ್ಕು ಅನುಗುಣ-
ಮಾಕ್ಕೈ, ಇಂದ ಶರೀರಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಂ ತಾನ್ ಆಯುರ್ವೇದೋಕ್ತಮಾನ
ಧಾತುಸಾಮ್ಯತ್ವೈ ಯೋಳಿಯವರುನೋ? ಆನಾಲ್ 'ಧಾತು ಸಾಮ್ಯೇ
ಸ್ಥಿತೇ' ಎನ್ನದೆನ್ನಿನ್ರಿಲ್ ? ಇವ್ವಿಡತ್ತಿಲ್ ಸರ್ವರುಕ್ಕುಂ ಸಂಭಾವಿತಮಾನ
ಧಾತುಸಾಮ್ಯತ್ತಾಲೇ ವರುಮ್ ಶರೀರಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯೈಯೋಳಿಯ ಸಮಾರ್ಥಿ
ಪರರ್ಕ್ಕುಪ್ಪೋಲೇ ಆಸನಪ್ರಾಣಾಯಾಮಾದಿಕಳಾಲೇ ಒರು ಅಪೂನ-
ಶರೀರಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಮ್ ತೇಡವೇಂಡಾ -ಎನ್ನಪಡಿ.

ಇಬ್ಬು = ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ (ಹೇಳಿರುವ), ಸ್ವಸ್ಥಮಾಗ್ನಿಯಾನದು =
ಶರೀರ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವಾದರೋ, ಅಪೇಕ್ಷಿತ = ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿರುವ,
ವಿಸ್ತರಣ = ಮಾಡಬೇಕಾದ ಭಗವಚ್ಚಿಂತನ (ಶರಣಾಗತಿ) ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೇ
ಮರೆಯುವಿಕೆ, ಉನ್ಮಾದ = ಎಚ್ಚರತಪ್ಪುವಿಕೆ, ನಿದ್ರಾದಿಹೇತುವಾನ =
ನಿದ್ರೆಯೇ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ, ದಶೈಕಳಿಕ್ಕೈ = ಸ್ಥಿತಿಯಿಲ್ಲ-
ದಿರುವಿಕೆ, ಸುಸ್ವಸ್ಥಮಾಗ್ನಿಯಾನದು = ಸುಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವಾದರೋ,
ಸತ್ತ್ವೋನ್ಮೇಷವಿಶೇಷತ್ತಾಲೇ = ಚೇತನನಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸತ್ವಗುಣ
ಉದ್ರೇಕವಾದುದರಿಂದ, ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥರುಚಿ ಪಿರಕ್ಕೈಕ್ಕು = ಪರಮ-
ಪುರುಷಾರ್ಥವಾದ, ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಪಡೆಯುವ ಆಸೆಯುಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ,
ಅನುಗುಣಮಾಕ್ಕು = ಅನುಗುಣವಾಗಿರುವಿಕೆ, ಇಂದಶರೀರಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಂತಾನ್
= ಈ ಶರೀರಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವಾದರೋ, ಆಯುರ್ವೇದೋಕ್ತಮಾನ =
ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ, ಧಾತುಸಾಮ್ಯತ್ವೈ = ರಸ, ರಕ್ತ,
ಮಾಂಸ, ಮೇದಸ್, ಅಸ್ಥಿ, ಮಜ್ಜಾ, ಶುಕ್ರ (ಅಥವಾ ಶೋಣಿತ) -ಎಂಬ
ವಿಳು ಧಾತುಗಳೂ ತಾವಿರಬೇಕಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವಿಕೆ-ಎಂದು 'ಧಾತು
ಸಾಮ್ಯೈ' -ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು, ಒಳಿಯವರುನೋ ? = ಹೊಂದದೇ ಉಂಟಾಗು-
ತ್ತದೆಯೋ ? ಆನಾಲ್ = ಹಾಗೆ ಒಂದುವೇಳೆ ಶರೀರ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವು, ಆಯು-
ರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಧಾತುಸಾಮ್ಯತೆಯಿಲ್ಲದೆಯೇ ಉಂಟಾಗುವುದಾದರೆ,
“ಧಾತುಸಾಮ್ಯೇ ಸ್ಥಿತೇ”-ಎನ್ನು ಎನ್ನಿನ್ರಿಲ್ = 'ಧಾತುಸಾಮ್ಯವಿರುವಲ್ಲಿ'

-ಎಂದು ಹೇಳುವುದೇಕೆಂದರೆ, ಇನ್ನಿಡತ್ತಿಲ್ = ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ-
 ರುಕ್ಕುಂ ಸಂಭಾವಿತಮಾನ=ಆಯುರ್ವೇದೋಕ್ತವಾದ ಧಾತುಸಾಮ್ಯವು
 ಇರುವ, ಇಲ್ಲದಿರುವ - ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಉಂಟಾಗುವ, ಧಾತುಸಾಮ್ಯತ್ತಾಲೆ=
 ಧಾತುಸಾಮ್ಯದಿಂದ, ವರುಮ್ = ಬರುವ, ಶರೀರಸ್ವಸ್ಥತೈ ಒಳಿಯು=
 ಶರೀರ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಸಮಾಧಿಪರರ್ಕ್ಕುಪೋಲೆ = ಭಕ್ತಿ-
 ಯೋಗನಿಷ್ಠರಿಗೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಆಸನ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಾದಿಗಳಾಲೇ=
 ಆಸನ, ಪ್ರಾಣಯಾಮ, ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರಾದಿಗಳಿಂದ (ಉಂಟಾಗುವ), ಒರು
 ಅಪೂರ್ವ ಶರೀರಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಮ್ = ಒಂದು ಅಪೂರ್ವವಾದ ಶರೀರಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ-
 ವನ್ನು, ತೇಡನೇಂಡಾ = ಹುಡುಕಬೇಡ, ಎನ್ರಪಡಿ = ಎಂದು
 ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು.

ಇಜ್ಜು ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ವೇಂಡುಮಳವು ಮನಸ್ಸಿತ್ಯಾದಿಗಳೈ ಚೊಲ್ಲು-
 ಗಿರದಾಹೈಯಾಲೇ ಅಧಿವ್ಯಾಧಿ ಮಾನ್ಗಳುಕ್ಕು ಪ್ರಪತ್ತಿ ಚೊಲ್ಲುಮದು
 ನಿರುದ್ಧಮನು. ಇಪ್ಪಡಿಕಳಾಲೇ “ಪ್ರಪತ್ತೇಃ ಕ್ವಚಿದಪ್ಯೇವಂ
 ಪರಾಪೇಕ್ಷಾ ನ ವಿದ್ಯತೇ” -ಎನ್ನು ಶೊನ್ಮ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯಂ ಪ್ರಕಾಶಿತ
 ಮಾಯಿಟ್ಟು.

ಇಂಗು = ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು = ಶರಣಾಗತಿಗೆ, ವೇಂಡು-
 ಮಳವು = ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಾತ್ರ, ಮನಸ್ಸಿತ್ಯಾದಿಗಳೈ = ಸ್ಥಿರವಾಗಿ
 ಮನಸ್ಸಿರುವಿಕೆಯೇ ಮೊದಲಾದುವು, ಚೊಲ್ಲುಗಿರದಾಹೈಯಾಲೇ=
 ಹೇಳುವುದರಿಂದ, ಅಧಿವ್ಯಾಧಿಮಾನ್ಗಳುಕು = ಮನೋರೋಗ (ಆಧಿ), ದೈಹಿಕ
 ರೋಗ (ವ್ಯಾಧಿ) ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಚೇತನರಿಗೂ, ಪ್ರಪತ್ತಿಚೊಲ್ಲುಮದು=
 ಭರಸಮರ್ಪಣಮಾಡುವುದನ್ನು ಹೇಳುವುದು, ನಿರುದ್ಧಮನು = ವಿರೋಧ-
 ವಾದುದಲ್ಲ. ಇಪ್ಪಡಿಕಳಾಲೇ = ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ,
 “ಪ್ರಪತ್ತೇಃ = ಪ್ರಪತ್ಯನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ, ಕ್ವಚಿದಪಿ = ಎಲ್ಲಿಯೂ, ಏವಂ =
 ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ, ಪರಾಪೇಕ್ಷಾ = ಬೇರೊಂದರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು, ನವಿದ್ಯತೇ=
 ಇರುವುದಿಲ್ಲ” — ಎನ್ನು = ಎಂದು, ಶೊನ್ಮ = ಹೇಳಿದ, ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯಂ =
 ಮತ್ತೊಂದರ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯು, ಪ್ರಕಾಶಿತಮಾಯಿಟ್ಟು =
 ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

- 1 “ನಿನ್ರವಾನಿಲ್ಲಾನೆಂಜಿನೈಯುಡೈಯೇನ್” (ಪೆರುಯತಿರುನೊಳಿ : ೧-೧-೪), “ಮಹತಾಪುಣ್ಯಪಣ್ಣೇನ ಕ್ರೀತೇಯಂ ಕಾಯನಾ-
ಸ್ತಯಾ| ಪ್ರಾಪ್ತಂ ದುಃಖೋದಧೇಃ ಪಾರಂ ತ್ವರಯಾವನ್ನ-
ಭಿದ್ಯತೇ || (ಭಾಗವತ)

“ನಿನ್ರವಾನಿಲ್ಲ=ನಿಂತಕಡೆ ನಿಲ್ಲದಿರುವ (ಚಂಚಲ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ) ನೆಂಜಿನೈ=ಮನಸ್ಸನ್ನು, ಉಡೈಯೇನ್=ಹೊಂದಿರುವ ನಾನು”-[ಎಂದು ತಿರುಮಂಗೈ ಆಳ್ವಾರವರು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಚಂಚಲಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಜೀತನರು], “ತ್ವಯಾ=ನಿನ್ನಿಂದ, ಮಹತಾ=ಅತ್ಯಧಿಕವಾದ, ಪುಣ್ಯಪಣ್ಣೇನ=ಪುಣ್ಯ-ವೆಂಬ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಇಯಂ=ಈ, ಕಾಯನಾಃ=ದೇಹವೆಂಬ ದೋಷಿಯು, ಕ್ರೀತಾ=ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಯಾವನ್ನಭಿದ್ಯತೇ= (ಅದು) ಒಡೆದುಹೋಗುವುದರೊಳಗಾಗಿ, ದುಃಖೋದಧೇಃ=ದುಃಖದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಸಂಸಾರಸಾಗರದ, ಪಾರಂ = ಮತ್ತೊಂದು ದಡವನ್ನು, ಪ್ರಾಪ್ತಂ=ಸೇರಲು, ತ್ವರ=ಆದಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸು”.

1 ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ತಿರುಮಂಗೈ ಆಳ್ವಾರವರ ಪೂರ್ಣ ಪದ್ಯವೂ ಅದರ ಅರ್ಥವೂ ಈರೀತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ:-

“ವೆನ್ರಿಯೇ ವೇಂಡಿ ವೀಳ್ ಪೊರುಟ್ಟುರುಂಗಿ ವೇಳ್ಳುಣಾರ್ ಕಲವಿಯೇ ಕರುದಿ, ನಿನ್ರವಾನಿಲ್ಲಾನೆಂಜಿನೈಯುಡೈಯೇನ್ ಎನ್ ಶೆಯಾಗೇನ್ ನೆಡುವಿ-
ಶುಂಬಣವುಮ್, ಪನ್ರಿಯಾಯ್ ಅನ್ರ ಪಾರಗಮ್ ಕೇಂಡ ಪಾಳಿಯಾ-
ನಾಳಿಯಾನರುಳೇ, ನನ್ರನಾನ್ ಉಯ್ಯನಾನ್ ಕಂಡುಕೊಂಡೇನ್
ನಾರಾಯಣಾವೆನ್ನುಂ ನಾಮಮ್ ||”

ವೆನ್ರಿಯೇ ವೇಂಡಿ - (ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಆಚಾರ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದ ಪರಮಪೂಜ್ಯರನ್ನು) ಜಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿ, ವೀಳ್ ಪೊರುಟ್ಟುರುಂಗಿ -
ನಶ್ವರವಾದ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಆಸೆಪಟ್ಟು, ವೇಲ್ ಕಣಾರ್ ಕಲವಿಯೇ ಕರುದಿ -
ವೇಲಾಯುಧದಂತೆ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸುಂದರವಾದ

2 ಕಿಳರೊಳಿಯಿಳಮೈ ಕೆಡುವುದನ್ನುನ್ನಮ್” (ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿ-೨-೧೦-೧) -ಎನ್ನುಮ್ ಅರ್ಘಂ ತೋಟ್ರಿ ‘ಸತಿ’ -ಎನ್ನಿರದು. ಇದು ಮೂನ್ನಿಲುಮ್ ಅನ್ವಯಿಕ್ಕಿರದು.

ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಆಸೆಪಟ್ಟು, (ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಾನಾಬಗೆಯಾಗಿ) ನಿನ್ನಅನ್ನಿಲ್ಲ = ನಿಂತಕಡೆ ನಿಲ್ಲದೆ ಚಂಚಲವಾದ, ನೈಂಜಿನೈಯುಡೈಯೇನ್ = ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನಾನು, ಎನ್ ಶೆಯ್ ಕೇನ್ = ಏನು ಮಾಡುವೆನು? ಅನ್ನು = ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ನೆಡುವಿಶುಂಬು ಅಣವುಂ = ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಆಕಾಶ, ಅನಾಕಾಶವೆರಡೂ ಒಂದುಕ್ಕೊಂದು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಬೆಳೆದ, ಪನ್ನಿಯಾಯ್ ಪಾರಕಮ್ ಕೀಂಡ ಪಾಳಿಯಾನ್ = ಮಹಾವರಾಹಸ್ವರೂಪನಾಗಿ, ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೇ ಉದ್ಧರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಸಮುದ್ರದಡಿಯಿಂದ ಕಿತ್ತು ತಂದ ಕೈಯುಳ್ಳ, ಆಳಿಯಾನ್ = ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರಧಾರಿಯಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ, ಅರುಳೇ = ಕೃಪೆಯಿಂದಲೇ, ನಾನ್ = ನಾನು, ನನ್ನುಉಯ್ಯು = ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉಜ್ಜೀವಿಸಲು, ನಾರಾಯಣಾ ಎನ್ನುಂ ನಾಮಮ್ = ‘ನಾರಾಯಣ’ -ಎಂಬ ಭಗವಂತನ ನಾಮವನ್ನು, ಕೆಂಡುಕೊಂಡೇನ್ = ಕೆಂಡುಕೊಂಡೆನು.

ಅಹಂಕಾರ ಮಮಕಾರಗಳಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾ ತುಚ್ಛವಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸೆಪಟ್ಟು ಚಂಚಲಗೊಂಡ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ನಾನು ಉಜ್ಜೀವಿಸುವುದೆಂತು -ಎಂದಿರುವಲ್ಲಿ, ಭೂದೇವಿಯನ್ನುದ್ಧರಿಸಿದ ವರಾಹಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ಕೃಪೆಗೈದು ಉಪದಿಷ್ಟವಾದ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ, ಅವನ ಸ್ಮರಣೆ-ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದ, ‘ಓಂನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ’-ಎಂಬ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರವನ್ನೇ ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉಜ್ಜೀವಿಸಲು ಸಾಧನವಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಂಡೆ.

2 ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರವರ ಪಾಶುರವಾದ ‘ಕಿಳರೊಳಿಯಿಳಮೈ’- ಪದ್ಯದ ಪೂರ್ಣರೂಪವೂ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ ಪದಾರ್ಥ-ತಾತ್ಪರ್ಯವೂ ಇಂತಿದೆ :-

‘ಕಿಳ್‌ರ್ = ಪ್ರವೃದ್ಧ ಮಾನವಾದ, ಒಳಿ = ತೇಜಸ್ಸು, ಇಳ್‌ಮೈ = ಯೌವನವು, ಕೆಡುವದನ್ ಮುನ್ನಮ್ = ನಾಶಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ!’ -ಎನ್ನುಂ ಅರ್ಥತೋಟ್ರಾ = ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಬೇಕೆಂದೇ ‘ಸತಿ’—(ದೇಹಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವಿದ್ದು ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ)

ಕಿಳರೊಳಿಯಿಳಮೈ ಕೆಡುವದಮುನ್ನಮ್,
ವಳರೊಳಿಮಾಯೋ ಮರುನಿಯಕೋಯಿಲ್,
ವಳರಿಳಮ್ ಪೊಳಿಲ್ ಶೂಳ್ ಮಾಲಿರುಂ ಶೋಲೈ
ತಳರ್ವಿಲರಾಕಿಲ್ ಶಾರ್ವದು ಶದಿರೇ || (೨-೧೦-೧)

ಕಿಳ್‌ರ್ = ಪ್ರವೃದ್ಧ ಮಾನವಾದ, ಒಳಿ = ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳ, ಇಳ್‌ಮೈ = ಯೌವನವು, ಕೆಡುವದನ್ ಮುನ್ನಮ್ = ನಾಶಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ, ವಳರ್ = ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ, ಒಳಿ = (ಗುಣೋತ್ಕರ್ಷಪ್ರಯುಕ್ತವಾದ) ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ, ಮಾಯೋ = ಆಶ್ಚರ್ಯಗುಣಜೀಷ್ಣಿತನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, ಮರುನಿಯ = ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವ, ಕೋಯಿಲ್ = ದಿವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿ, ವಳರ್ = ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುತ್ತಿರುವ, ಇಳಮ್ ಪೊಳಿಲ್ = ಎಳೆಗಿಡಗಳಿಂದ, ಶೂಳ್ = ಪರಿವೃತವಾದ, ಮಾಲಿರುಂಶೋಲೈ = ‘ತಿರುಮಾಲಿರುಂ ಶೋಲೈ’ ಪರ್ವತವನ್ನು, ತಳರ್ವು ಇಲರಾಕಿ(ಲ್) = ಆಯಾಸವಿಲ್ಲದಂತೆ, ಶಾರ್ವದೇ = ಆಶ್ರಯಿಸುವುದೇ, ಶದಿರ್ = ಚಾತುರ್ಯವು (ಯುಕ್ತವು).

ಯೌವನವಿರುವಾಗಲೇ ದಿವ್ಯಮಾಯಾಗುಣ ಜೀಷ್ಣಿತನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ದಿವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ತಿರುಮಾಲಿರುಂ ಶೋಲೈ ಮಲೈ ಎಂಬ ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು (ಅಲ್ಲಿ ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿರುವ ‘ಸುಂದರ ಬಾಹು’ ನಾಮಾಂಕಿತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು) ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸುವುದಕ್ಕೇ ಯುಕ್ತವಾದುದು. ಇದೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥವಾದುದು, ಈ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ‘ಸುಸ್ವಸ್ಥೇ ಶರೀರೇ ಸತಿ’ -ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು.

‘ಇರುವಲ್ಲಿ’ ಎನ್ನಿರದು = ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು. ಇದು = ಈ ‘ಸತಿ’
(ಇರುವಲ್ಲಿ) ಎಂಬ ಅವ್ಯಯವನ್ನು, ಮೂನ್ರಿಲುಮ್—‘ಸ್ಥಿತೇ ಮನಸಿ’,
(ಸ್ಥಿರವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು), ‘ಸುಸ್ವಸ್ಥೇ ಶರೀರೇ’ (ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯದಿಂದಕೂಡಿದ
ಶರೀರವಿರಲು) ‘ಧಾತುಸಾಮ್ಯೇ ಸತಿ’ (ಸಪ್ತಧಾತುಗಳೂ ಸಮವಾದ ಸ್ಥಿತಿ-
ಯಲ್ಲಿರಲು) —ಎಂಬ ಮೂರು ಪದಗಳೊಡನೆಯೂ, ಅನ್ವಯಕ್ಕಿರದು—
ಒಂದೊಂದು ಪದಕ್ಕೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕೂಡಿಸಿ ಅರ್ಥಮಾಡಬೇಕು.

ತಿರುಮಂಗೈ ಆಳ್ವಾರವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಚಂಚಲ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ
ಜೀವತನರು, ಭಾಗವತ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಶುಕಬ್ರಹ್ಮರು ಪರೀಕ್ಷಿತ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ
ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಕರ್ಮಬಂದದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು
ಸೇರಲು, ಸಾಧನವಾದ ‘ಶರಣಾಗತಿ’ —ಎಂಬ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಲು
ಸಹಾಯಕವಾದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ದೇಹವನ್ನು ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತವಾದ
ಅತ್ಯಧಿಕವಾದ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ, ನಶ್ವರವಾದ ಈ ದೇಹವು
ಎಂದು ನಷ್ಟವಾಗುವುದೋ ತಿಳಿಯದು. ಆದುದರಿಂದ ಎಂದೋ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ-
ದಲ್ಲಿ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡೋಣವೆಂದಿಲ್ಲದೆ, ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರವರು
ಹೇಳಿದಂತೆ — ‘ಪ್ರವೃದ್ಧ ಮಾನವಾದ ತೇಜಸ್ಸು ಮತ್ತು ಯೌವನವು ನಷ್ಟ
ಹೊಂದುವ ಮುನ್ನವೇ’, ಅಂದರೆ ಆದಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆ, ದೇಹಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವಿದ್ದು
ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವಲ್ಲಿಯೇ, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕೆಂಬ
ಬುದ್ಧಿಬಂದ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಾಭರವನ್ನರ್ಪಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥ-
ರಾಗಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ, ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೇಹ
ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವಿದ್ದು ಧಾತುಸಾಮ್ಯವಿದ್ದು ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ‘ಇರುವಲ್ಲಿ’ ‘ಸತಿ’
—ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

“ಸಾಹಿ ಸರ್ವತ ಸರ್ವೇಷಾಂ”— ಎನ್ನಿರಪಡಿಯೇ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನು-
ಡೈಯ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಮ್ ತೋಟ್ರಿ ‘ಯೋ ನರಃ’ ಎನ್ನಿರದು. ಇದಕ್ಕು
ಒರು ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾದಿ ಅಧಿಕಾರನಿಯಮು ಮಿಲ್ಲೆ ಸತ್ಯವಚನಾದಿಗಳ್ಳಿ-
ಪ್ಪೋಲೇ ಸಾಮಾನ್ಯಧರ್ಮಮಾಗ್ನಿಯಾಲೇ ಶರಣ್ಯ, ಶರಣಾಗತಿ

ತತ್ಪಲಜ್ಞಾನಂ ಉಡೈಯಾರಿಲ್ಲಾ ರುಕ್ಕುವಾ ರುಚಿಯಿರುನ್ದ ಪೋದು
 “ಸರ್ವಂಯೋಗ್ಯಮನಾಯಾಸಂ”, “ಸರ್ವಲೋಕ ಶರಣ್ಯಾಯ”-
 ಎನ್ನಿರ ವಿಷಯತ್ತೈ ಪಟ್ಟಿಕ್ಕುರೈಯಿಲ್ಲೈ -ಎನ್ನು ತಾತ್ಪರ್ಯಮ್.

“ಸಾಹಿ = ಆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಾದರೋ, ಸರ್ವತ್ರ = ದೇಶಕಾಲ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ
 ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಸರ್ವೇಷಾಂ = ಜಾತಿ, ವರ್ಣ, ಲಿಂಗ, ವಯೋಭೇದವಿಲ್ಲದೆ
 ಎಲ್ಲರಿಗೂ (ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಉಪಾಯವಾಗಿದೆ)” -ಎನ್ನಿರಪಡಿಯೇ
 ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆಯೇ, ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿರುಡೈಯ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಂ = ಪ್ರಪತ್ತಿ
 ಅಥವಾ ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಧಿಕಾರವುಂಟೆಂದು, ತೋಟ್ರಿ =
 ತೋರಿಸಲು, ‘ಯೋ ನೆರಃ’ = ನರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ‘ಯೋ ನೆರಃ’
 (ಯಾವ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನೂ), ಎನ್ನಿರದು = ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು. ಇದುಕ್ಕು
 = ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ, ಒರುವರ್ಣಾಶ್ರಮಾದಿ ಅಧಿಕಾರಿ ನಿಯಮಮುಂ
 ಇಲ್ಲೈ = (ಕರ್ಮ ಯೋಗಾದಿಗಳಿಗಿರುವಂತೆ) ಈ ಒಂದು ವರ್ಣದವರು
 ಮಾತ್ರವೇ, ಅಥವಾ ಈ ಆಶ್ರಮದವರು ಮಾತ್ರವೇ ಅನುಷ್ಠಿಸಬಹುದು.
 ಇವರು ಮಾತ್ರವೇ, ಇದಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು -ಎಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯ-
 ವಚನಾದಿಗಳೈಪ್ಪೋಲೇ = ‘ನಿಜವನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಕು’ ನೊದಲಾದುವುಗಳಂತೆ
 ಸಾಮಾನ್ಯ ಭರ್ಮಮಾಗೈಯಾಲೆ = ಎಲ್ಲ ಜೀತನರಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ
 ಭರ್ಮವಾದುದರಿಂದ, ಶರಣ್ಯ = ರಕ್ಷಕನಾದ ಪರಮಾತ್ಮ, ಶರಣಾಗತಿ = ಅವ-
 ನನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಮಾಡಬೇಕಾದ ‘ಶರಣಾಗತಿ’ -ಎಂಬ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ-
 ಕ್ರಮ, ತತ್ಪಲಜ್ಞಾನಂ = ಆ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ತಾನು ಸಂಸಾರಬಂಧ
 ವನ್ನು ನೀಗಿ, ಮುಕ್ತದಶೆಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿಯಲ್ಲಿ ಪಡೆಯುವ ಪರಿಪೂರ್ಣ
 ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವೇ ನೊದಲಾದುವುಗಳ ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ಉಡೈಯಾರಿಲ್ಲಾ, -
 ರುಕ್ಕುವಾ = ಹೊಂದಿರುವ ಎಲ್ಲರಿಗೂ, ರುಚಿಯಿರುನ್ದ ಪೋದು =
 ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿರುಚಿ ಉಂಟಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ
 “ಅನಾಯಾಸಂ = ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಆಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ, ಸರ್ವಂಯೋಗ್ಯಂ =
 ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಮರೆಹೋಗಲು ಯೋಗ್ಯನಾದ, [ಅಪ್ರಮಾದಂ = ಸ್ವತಃ ಎಂದೂ

ಎಚ್ಚರತಪ್ಪದಿರುವ ಮತ್ತು ಬೇರೆಯವರೂ ಎಚ್ಚರತಪ್ಪುವಿಕೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ, ಅನೂಪಮಂ = ಅವನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಲು ಅವನಂತೆ ಗುಣವಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ವಸ್ತುವೇ ಇಲ್ಲದಿರುವ, ಪ್ರಪನ್ನಾರ್ಥಹರಂ = ತನ್ನಲ್ಲಿ ಶರಣು-ಹೋದ ಚೇತನರ ಪೀಡೆ ಅಥವಾ ದುಃಖವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ, ವಿಷ್ಣುಂ = ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ - ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನು, ಶರಣಂ-ಗಂತುಮರ್ಹಸಿ = ಮರೆಹೋಗಲು ನೀನು ಯೋಗ್ಯನಾಗಿದ್ದೀಯೆ) - ಎಂದೂ, [ವಿಭೀಷಣನು ರಾಮಾವತಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಶ್ರೀರಾಮನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತ್ಯನು-ಷ್ಠಾನಮಾಡಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ] ಸರ್ವಲೋಕ ಶರಣ್ಯಾಯ = ಚೇತನಾ ಚೇತನರಿಂದ ಕೂಡಿದ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಕ್ಕೂ ರಕ್ಷಕನಾದ [ಮಹಾತ್ಮನೇ = ಮಹಾತ್ಮನಾದ, ರಾಘವಾಯ = ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ, ಉಪಸ್ಥಿತಂ = ಅವನಲ್ಲಿ ದಾಸನಾಗಿ ಶರಣುಹೋಗಲು ಬಂದು ನಿಂತಿರುವ, ನೂಂ = ನನ್ನ ವಿಷಯವನ್ನು, ನಿವೇದಯತ = ತಿಳಿಸಿರಿ] ಎನ್ನಿರವಿಸಯತ್ಯೈ = -ಎಂದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿನ ಶರಣ್ಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಚೇತನನ ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನದ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನೂ ಪಟ್ಟಿ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ಕುರೈಯಿಲ್ಲೆ = ಯಾವವಿಧವಾದ ಕೊರತೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ಎನ್ನುತಾತ್ಪರ್ಯಮ್ = ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ.

ಅನಾಲಮ್ 'ಯು' ಎನ್ನಿರವಳವೇ ಅನ್ವೇಯಾದೋ ? 'ನರ' ಎನ್ನದು ಮಿಕುವಿಯನ್ನೋ ? ಇದು ತಾನ್ "ಸಿದ್ಧಗಂಧರ್ವ ಯಕ್ಷಾಶ್ಚ ತತಸ್ತಾಂ ಶರಣಂ ಗತಾಃ" (ರಾಮಾಯಣ, ಬಾಲಕಾಂಡ. ೧೫೫-೧೫೬ ಶ್ಲೋಕ), "ತದುಪಯೋಗಿ ಬಾದರಾಯಣಃ ಸಂಭವಾತ್" (೧-೩-೨೫ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ) -ಎನ್ನುಮ್ ದೇವಾದಿಗಳುಳ್ಳುಂ ಪರಮ ಪುರುಷ ಸಮಾಶ್ರಯಣಾಧಿಕಾರಮ್ ಶೊನ್ಮ ವಿಡಂಗಳೋಡೇ ವಿದೋಧಿ ಯಾದೋ ? -ಎನ್ನಿಲ್, "ದುರ್ಲಭೋ ಮಾನುಷೋದೇಹಃ", "ಮಾನುಷ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್" ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರ್ಪಡಿಯೇ ಸ್ಥಾವರಾದಿ ದಶೈಕಳಿನ್ಮ ಮಹಾಲಾಭತ್ವೈಯುಮ್ "ವಿಚಿತ್ರಾ ದೇಹ ಸಂಪತಿಃ

ಈಶ್ವರಾಯ ನಿವೇದಿತುಮ್” - ಇತ್ಯಾದಿಕಳಿಲ್ ಚೊನ್ನ ವಳಿತಪ್ಪಿನಾಲ್
ಉಳ್ಳ ಅನರ್ಥತ್ತೆಯುಮ್ ನಿನ್ನೆಪ್ಪಿಕ್ಕೆಯಾಲೇ ನರಶಬ್ದಂ
ಸಪ್ರಯೋಜನಮ್.

ಅನಾಲುಮ್ = ಆದರೂ, ‘ಯಃ’ - ಎನ್ನಿರುವಳನೇ = ‘ಯಃ’ (ಯಾವ
ಒಬ್ಬನು) ಎಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿಯೇ, ಅಮೈಯಾದೋ = ಈ ಅರ್ಥವು
ಕೂಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ? ‘ನರಃ’ - ಎನ್ನದು = ‘ನರಃ’ ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಹೇಳುವುದು
ಮಿಗುದಿಯನ್ನೋ = ಅಧಿಕವಲ್ಲವೋ ? ಇದು ತಾನ್ = ಈ ‘ನರಃ’ ಎಂಬ
ಶಬ್ದವು (ಲೋಕಕಂಟಕನಾದ ರಾವಣನ ಕಾಟದಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಪಾರುಮಾಡ
ಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಗಂಧರ್ವ ಯಕ್ಷಾದಿಗಳೂ ಶರಣು
ಹೋದ ಸನ್ನಿವೇಷವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿನ) ಸಿದ್ಧ-
ಗಂಧರ್ವ ಯಕ್ಷಾಶ್ಚ = ಸಿದ್ಧರೂ, ಗಂಧರ್ವರೂ, ಮತ್ತು ಯಕ್ಷರೂ, ತ್ವಾಂ
= ನಿನ್ನನ್ನು, ಶರಣಂಗತಾಃ = ಶರಣುಹೋಗಿದ್ದಾರೆ (ಎಂದು ಹೇಳುವ
ವಾಕ್ಯದಿಂದಲೂ), “ತತ್ = ಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸನೆಯು, ಉಪರ್ಯಪಿ =
ನಮಗೆ ಮೇಲೆ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಕೂಡ
ವುಂಟೆಂದು, ಬಾದರಾಯಣಃ = ಶ್ರೀವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
ಏಕೆಂದರೆ, ಸಂಭವಾತ್ = ಅರ್ಥಿತ್ವ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳೆರಡೂ ಆವರಿಗೂ
ಮನುಷ್ಯರ ಹಾಗೆ ಇರುವುದರಿಂದ” ಎನ್ನಮ್ = ಎಂದು ಹೇಳುವ
(ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವ) ದೇವಾದಿಗಳುಕ್ಕುಂ =
ದೇವಾದಿಗಳಿಗೂ ಪರಮಪುರುಷ ಸಮಾಶ್ರಯಣಾಧಿಕಾರಮ್ = ಪರಮ
ಪುರುಷನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವಿಕೆಯು ಉಂಟೆಂದು, ಶೊನ್ನ = ಹೇಳಿದ, ಇಡಂ-
ಗಳೋಡೇ = ವಾಕ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ, ವಿರೋಧಿಯಾದೋ = ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವೋ ?
- ಎನ್ನಿಲ್ = ಎಂದರೆ, (ದೇಹಿನಾಂ = ದೇಹಪಡೆಯುವ ಜೀತನರಿಗೆ,
ಕ್ಷಣಭಂಗುರಃ = ಕೆಲಕಾಲ ಮಾತ್ರವಿದ್ದು ನಾಶವಾಗುವ) ಮಾನುಷಃ =
ಮನುಷ್ಯನ, ದೇಹಃ = ದೇಹವನ್ನು ಪಡೆಯುವಿಕೆಯಾದರೋ, ದುರ್ಲಭಃ
= ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದುದು. (ತತ್ರಾಪಿ = ಆ ಮನುಷ್ಯದೇಹ ಪಡೆದಾಗಲೂ,
ವೈಕುಂಠಪ್ರಿಯದರ್ಶನಂ = ಅನಂದದಾಯಕವಾದ ಯಾವ ವಿಕಾರಕ್ಕೂ

ಒಳಗಾಗದ ಭಗವಂತನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಪಡೆಯುವಿಕೆಯಾದರೋ, ದುರ್ಲಭ ಮತ್ತು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದುದು),” ಅಸ್ಮಿನ್ ಲೋಕೇ = ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಮಾನುಷ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ = ಮಾನುಷ್ಯ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದಿ, (ಮೂಕೋವಾ ಮೂಗನಾಗಿರಲಿ, ವಾ = ಅಥವಾ. ಬಧಿರೋಽಪಿ = ಕಿವುಡನಾಗಿರಲಿ, ಯಾರು, ಸಂಸಾರಾತ್ = ಜನ್ಮ ಮರಣಚಕ್ರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂಸಾರದಿಂದ ನಾಪಕ್ರಮತಿ = (ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವ ಸಾಧನವನ್ನೆ-ಸಗಿ) ದೂರನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಸಖಲು = ಅವನಾದರೋ ಬ್ರಹ್ಮಹಾಭವೇತ್ = ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡವ-ನಾಗುತ್ತಾನೆ),” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ ಪಡಿಯೇ = ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ಪುರಾಣ-ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆಯೇ, ಸ್ಥಾವರಾದಿದಶೈ ಕಳಿನ್ದ = ವೃಕ್ಷವೇ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಾವರಗಳಾಗಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವನಾಗಿ, ಮಹಾಲಾಭತ್ತೈಯುಮ್ = ಅತಿ ಮಹತ್ತರವಾದ ಲಾಭವನ್ನೂ; “ವಿಚಿತ್ರಾದೇಹಸಂಪತ್ತಿಃ = ನಾನಾ ತರಹವಾದ ದೇಹವನ್ನು ಪಡೆದು ಕೊಂಡಿರುವಿಕೆಯಾದರೋ; ಈಶ್ವರಾಯ = ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ, ನಿವೇದ-ಯಿತುಂ = (ಜೇತನನನ್ನು) ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ = ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಚೂನ್ದ = ಹೇಳಿದ, ವಳಿತಪ್ಪಿನಾಲ್ = ದಾರಿತಪ್ಪಿದರೆ, ಉಳ್ಳ = ಉಂಟಾಗುವ, ಅನರ್ಥತ್ತೈಯುಂ = ಅನರ್ಥ-ವನ್ನೂ, ನಿನ್ಯೈಪ್ಪಿಕ್ಕೈಯಾಲೇ = ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತರುವುದರಿಂದಲೂ, ನರಶಬ್ದಂ ‘ನರಃ’ = ಎಂಬ ಶಬ್ದವು, ಸಪ್ರಯೋಜನಮ್ = ಪ್ರಯೋಜನವುಳ್ಳದ-ದಾಗಿದೆ.

ಇದು ದೇವಾದಿಗಳುಳ್ಳುಂ ವ್ಯವಚ್ಛೇದಕಮಸ್ತು, ಕರ್ಮಭೂಮಿ ಗತರಾನ ಉಚಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳೈ ಮುನ್ನಿಟ್ಟು ದೇವಾದಿಗಳೈಯುಮ್ ಉಪಲಕ್ಷಿಕ್ಕಿರದು. ಇಜ್ಜು ನರಶಬ್ದಂ ಯೋಗತ್ತಾಲೇ ಆತ್ಮವಾಚಿ-ಯಾಯ್ ವಿಧಿಸ್ತಭಾವತ್ತಾಲೇ ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯರೆಲ್ಲಾರೈಯುಮ್ ಕಾಟ್ಟು ಕಿರದಾಗವುಮಾಮ್: ಯಾವನೊರು ನರನ್ ಎನ್ನಿರವಿತ್ತಾಲ್ ಎಲ್ಲಾ ಉ-ಕ್ಕುಮ್ ನಿನ್ಯೈವುಕೂಡಾದು, ಇವ್ವಧಿಕಾರಿ ದುರ್ಲಭನ್ - ಎನ್ನಿರ ಅರ್ಥತ್ತೈಯುಮ್ ತೋತ್ತುಕಿರದು.

ಇದು--ಈ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ 'ನರ' ಶಬ್ದವು, ದೇವಾದಿಗಳುಳ್ಳುಂ ವ್ಯವಚ್ಛೇದಕಮನು = ದೇವಾದಿಗಳಿಗನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು, ಕರ್ಮಭೂಮಿಗತರಾನ = ಕರ್ಮಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಾಳಿರುವ. ಉಚಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳೈಮುನ್ನಿಟ್ಟು = (ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಪುಣ್ಯವಿಶೇಷದಿಂದ, ಈ ಜನ್ಮ ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ, ಮಧುಸೂದನನಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ,) ಶರಣಾಗತನಾದಲು ಯೋಗ್ಯರಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ದೇವಾದಿಗಳೈಯುಂ = [ಮೋಕ್ಷ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಯುಳ್ಳ] ದೇವಾದಿಗಳನ್ನೂ, ಉಪಲಕ್ಷ್ಯಕರದು = ಲಕ್ಷ್ಯೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಇಬ್ಬು = ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ನರಶಬ್ದಂ = 'ನರಃ' -ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದವಾದರೋ, ಯೋಗತತ್ತಾಲೇ = 'ರೀಜ್-ಕ್ಷಯೇ, ನ ವಿದ್ಯತೇ ಕ್ಷಯಃ ಯಸ್ಯ' -ಎಂಬವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ, 'ಕ್ಷಯ ಅಥವಾ ನಾಶವಿಲ್ಲದವನು ನರ' ಎಂಬ ಯೌಗಿಕ ಅರ್ಥದಿಂದ, ಆತ್ಮನಾಚಿಯಾಮ್ = (ನಾಶವಿಲ್ಲದ) ಆತ್ಮನನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುವುದಾಗಿ, ವಿಧಿಸ್ವಭಾವತತ್ತಾಲೇ = ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ಮರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶರಣುಹೋಗಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯರೆಲ್ಲಾರೈಯುಮ್ = ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಟ್ಟು, ಆ ಮಾತಿಗೆ ಕಟ್ಟುಬೀಳುವವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ, ಕಾಟ್ಟುಕಿರದಾಗವುಮಾಮ್ = ತೋರಿಸಿಕೊಡುವುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಯಾವನೊರು ನರನ್ = 'ಯಃ ನರಃ' - 'ಯಾವನೊಬ್ಬ ನರನೂ', ಎನ್ನಿರವಿತ್ತಾಲ್ = ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಎಲ್ಲಾರುಕ್ಕುಮ್ = ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ, ಅನಧಿಕಾರಿಗಳಾದ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ, ನಿನ್ನೈವಕೂಡಾದು = ಸ್ಮರಣೆ ಉಂಟಾಗುವುದೆಂದು ಅನ್ವಯಿಸಬಾರದು. (ಈ 'ಯೋ ನರಃ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವು), ಇವ್ವಧಿಕಾರಿ = ಈ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಮೊರೆಯಿಡುವ ಅಧಿಕಾರಿಯು, ದುರ್ಲಭನ್ = ಬಹಳ ಅಪರೂಪ ಎನ್ನಿರ = ಎಂಬ, ಅರ್ಥತ್ವೈಯುಮ್ = ಅರ್ಥವನ್ನೂ, ತೋತ್ತುಕಿರುದ = ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಪ್ಪಡಿಕಾಲತ್ವೈಯುಮ್ ಅಧಿಕಾರತ್ವೈಯುಮ್ ಶೋಧಿತ್ತು,

ಅಕಿಂಚನತಮನಾನು ಇವ್ಯಧಿಕಾರಿಯಿನ್ನುಡೈಯ ಕೃತ್ಯವಿಶೇಷತ್ವೈ
ಅರುಳಿಚ್ಚೆ ಯ್ ಕಿರಾನ್.

ಇಪ್ಪಡಿ = ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಕಾಲತ್ವೈಯುಮ್ =
ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ಮರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶರಣುಹೋಗಲು ಉಚಿತವಾದ
ಸಮಯವನ್ನೂ, ಅಧಿಕಾರತ್ವೈಯುಮ್ = (ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ) ಅಧಿಕಾರ-
ವನ್ನೂ, ಶೋಧಿತ್ತು = ವಿಚಾರಣೆಮಾಡಿ, ಅಕಿಂಚನತಮನಾನ್ =
ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಅತಿಶಯವಾದ ಅಕಿಂಚನೈವುಳ್ಳ,
ಇವ್ಯಧಿಕಾರಿಯಿನ್ನುಡೈಯ = ಈ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಮಾಡಬೇಕಾದ, ಕೃತ್ಯ-
ವಿಶೇಷತ್ವೈ = ವಿಶೇಷವಾದ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು, ಅರುಳಿಚ್ಚೆ ಯ್ ಕಿರಾನ್ =
(ನರಾಹಸ್ವಾಮಿಯು, ಮುಂದೆ,) ಕೃಪೆಗೈದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

‘ಸ್ಮರ್ತಾ’ - ಉಪಾಸನಂ ಪೋಲೇ ಪ್ರಪದನಮುಮ್ ಶಾಸ್ತ್ರ-
ಜನ್ಯ ಜ್ಞಾನತ್ರಳನನ್ನಿಕ್ಕೇ “ಮಾಮೇಕಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ” ಎನ್ನಿರಪಡಿಯೇ
ವಿಧೇಯ ಮಾಯಿರುಪದೊರು ಸ್ಮೃತಿವಿಶೇಷಮಾಗೈಯಾಲೇ. ಇಂಗಿ,
ಅವಿಧೇಯ ಜ್ಞಾನವಾದಿಗಳುಕ್ಕು ಅವಕಾಶಮಿಲ್ಲೈ.

- ‘ಸ್ಮರ್ತಾ’ = ‘ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ಮರಣೆಮಾಡುವವನು’ - ಎಂದು
ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಉಪಾಸನಂಪೋಲೇ = ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿನ ಪರಮಾ-
ತ್ಮೋಪಾಸನೆಗಳಂತೆಯೇ, ಪ್ರಪದನಮುಂ = ಶರಣಾಗತಿಯೂ ಶಾಸ್ತ್ರಜನ್ಯ-
ಜ್ಞಾನತ್ರಳನನ್ನಿಕ್ಕೇ = (ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾದ) ಶಾಸ್ತ್ರಾಧ್ಯಯನ-
ಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಜೀವಪರಮಾತ್ಮರ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನಾದಿಗಳನ್ನು
ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರಲೇಬೇಕೆಂಬ ವಿಷಯವೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, “ಮಾಮೇಕಂ-
ಶರಣಂವ್ರಜ” = “ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಮರೆಹೋಗು” - (ಎಂದು ಕೃಷ್ಣ
ಪರಮಾತ್ಮನು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ) ಎನ್ನಿರಪಡಿಯೇ = ಹೇಳಿರುವಂತೆಯೇ,
ವಿಧೇಯ ಮಾಯಿರುಪದೊರು ಸ್ಮೃತಿವಿಶೇಷಮಾಗೈಯಾಲೇ =
ಅನುಷ್ಠಿಸಿಯೇತೀರಬೇಕಾದ ಒಂದು ಸ್ಮರಣವಿಶೇಷವಾದುದರಿಂದ, ಇಂಗಿ =

ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ, ಅವಿಧೇಯಜ್ಞಾನವಾದಿಗಳುಳ್ಳು—(ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಾನು ದಾಸ, ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ನಿರ್ಹೇತುಕವಾದ ಕರುಣೆಯಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ, ಅದುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ ನಾವು ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಭಗವದ್ರೂಪನು ಜರೇ ಸಮಗಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ, ಅವರಿಗೆ ನಾವು ಸೇರಿದವರು -ಎಂಬ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನಮಗೆ ಮುಕ್ತಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ವಾದಿಸಿ 'ಮಾ ಮೇಕಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ' -ಎಂಬಲ್ಲಿ, 'ಶರಣಂ ವ್ರಜ' -ಶರಣುಹೋಗು -ಎಂಬಲ್ಲಿನ ಗತ್ಯರ್ಥಕ. ವಾದ 'ವ್ರಜ' ಧಾತುವಿಗೆ, ಜ್ಞಾನಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿ 'ನಾನೇ ರಕ್ಷಕನೆಂದು ತಿಳಿ' -ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿ, 'ಜ್ಞಾನಾನ್ಮುಕ್ತಿಃ' -ಕೇವಲ ಈ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿ -ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಇಲ್ಲಿನ 'ವ್ರಜ' ಶಬ್ದವು, ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕಾದ ಯಾವ ಒಂದು ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ವಾದಿಸುವ -ಅವಿಧೇಯ ಜ್ಞಾನವಾದಿಗಳಿಗೆ, ಅವಕಾಶಮಿಲ್ಲೆ !.....ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮಂಡಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಇಂದ ಸ್ತೂತಿಯಿಲ್, ಆವೃತ್ತಿಕ್ಕು ಜ್ಞಾಪಕಮಿಲ್ಲಾ ಮೈಯಾಲೂಂ, ಪ್ರಕರಣಾಂತರಂಗಳಿಲೇ ಸಕೃತ್ ಶಬ್ದಾದಿಗಳಾಲ್ ಅನಾವೃತ್ತಿ ಕಾಣ್ಗೆಯಾಲೂಂ, ಇಂಗೇ ಸರ್ವಕಾಲತ್ತಿಲುಂ ಸರ್ವರುಕ್ಕುಂ 'ಮಾಂ' ಎನ್-ಗೈಯಾಲೂಂ, ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಶರೀರಾವಸಾನತ್ತಿಲ್ ಮೋಕ್ಷಮೆನ್ನು ತೋಟುಕಿರ ಸ್ವಾರಸ್ಯತ್ತುಕ್ಕು ಬಾಧಕಮಿಲ್ಲಾ ಮೈಯಾಲೂಂ, ಸ್ವಯತ್ಸಾಧ್ಯ - ಅಂತಿಮಪ್ರತ್ಯಯ ನಿರಪೇಕ್ಷತ್ವೆ ಶೋಲುಕ್ಕೈಯಾಲೂಂ, 'ತತಃ -ನನ್ನಿರಬ್ಬಂ ಆವೃತ್ತಿಕ್ಕು ವಿಲಕ್ಕಾಗೆ ತೋಟುಕ್ಕೈಯಾಲೂಂ, ಇದು ಉಪಾಸನಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳಿಲ್ ಶೋಲುಕಿರ ಸ್ತೂತಿಯೆನ್ನು.

ಇಂದ ಸ್ತೂತಿಯಿಲ್ = ಈ ಮರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಆವೃತ್ತಿಕ್ಕು = ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಲು, ಜ್ಞಾಪಕಮಿಲ್ಲಾ ಮೈಯಾಲೂಂ = ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಪ್ರಕರಣಾಂತರಂಗಳಿಲೇ =

(ಪರಮಾತ್ಮನು, ರಾಮಾವತಾರಾದಿಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ 'ಶರಣು' -ಎಂದು ಒಮ್ಮೆ ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರಿಗೂ ಸರ್ವವಿಧದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವನೆಂದು ಹೇಳಿರುವ, ಶ್ರೀರಾಮ ಚರಮಶ್ಲೋಕವೇ ಮೊದಲಾದ) ಇತರ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ, 'ಸಕೃತ್' ಶಬ್ದಾದಿಗಳಾಲ್ = 'ಸಕೃತ್' (ಒಮ್ಮೆ) -ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ, ಅನಾವೃತ್ತಿ = ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದು, ಕಾಣ್ಕೆಯಾಲುಂ = ಕಾಣುವುದರಿಂದಲೂ, ಇಂಗೇ = ಈ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಸರ್ವಕಾಲತ್ತಿಲುಂ = (ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಸಮಯನಿರ್ದೇಶವಿಲ್ಲದೆ) ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಸರ್ವರುಕ್ಕುಂ = (ಯಾವ ಭೇದವೂ ಇಲ್ಲದೆ) ಎಲ್ಲ ಜೇತನನಿಗೂ, 'ಮಾಂ' -ಎನ್ನೆಯಾಲುಂ = "ನನ್ನನ್ನು" -(ಸತ್ಪಾ-ಸ್ಮರಿಸುವವನನ್ನು) ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಶರೀರಾವಸಾನತ್ತಿಲ್ = ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮದಿಂದುಂಟಾಗಿರುವ ಈ ಶರೀರವು ಬಿದ್ದೊಡನೆ, ಮೋಕ್ಷಮೆನ್ನು = ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂದುಂಟಾಗುವ ಜನ್ಮ-ಮರಣ ಚಕ್ರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಬಹುದೆಂದು, ತೊಟ್ಟುಕಿರ = ತಿಳಿದು ಬರುವ, ಸ್ವಾರಸ್ಯತ್ವಕ್ಕು = ಸ್ವಾರಸ್ಯಕ್ಕೆ, ಬಾಧಕಮಿಲ್ಲಾ ಮೈಯಾಲುಂ = ಬಾಧಕವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯಿಂದಲೂ; ಸ್ವಯತ್ನಸಾಧ್ಯ = ಜೇತನನು ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೇ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾದ, ಅಂತಿಮಪ್ರತ್ಯಯ = ದೇಹ ಬಿದ್ದು ಹೋಗುವ ಕೊನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ವಿಷಯವಾದ ಜ್ಞಾನದ, ನಿರಪೇಕ್ಷತೈ = ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲವೆಂಬುದು, ಶೋಲುಗೈಯಾಲುಂ = ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ತತಃ = (ಒಮ್ಮೆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿದ) 'ಬಳಿಕ' ಎನ್ನಿರಶಬ್ದಂ = ಎನ್ನುವ ಪದವು, ಅವೃತ್ತಿಕ್ಕು = ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುವಿಕೆಯನ್ನು, ವಿಲಕ್ಷಾಗ = ತಳ್ಳಿಹಾಕುವಂತೆ, ತೋಟ್ಟುಗೈಯಾಲುಂ = ತೋರುವುದರಿಂದಲೂ, ಇದು = ಈ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕವು, ಉಪಾಸನಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳಿಲ್ = ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ಶೋಲುಗಿರ = ಹೇಳುವ, ಸ್ಮೃತಿಯೆನ್ನು = ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲ.

ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಶ್ರುತಿ - ಸ್ಮೃತೀತಿಹಾಸಗಳಿಂದ

ತಿಳಿದುಬರುವ ಮಾರ್ಗವು ಎರಡು : ಮೊದಲನೆಯದು ಕರ್ಮಯೋಗ, ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಸಹಕೃತವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗ, ಎರಡನೆಯದು ಶರಣಾಗತಿ. [ಈ ಎರಡು ಉಪಾಯಗಳ ವಿಷಯವೂ, ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಉಪೋದ್ಘಾತ ಭಾಗದ ೩, ೪ ಮತ್ತು ೫ನೆಯ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ].

ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನಿಗೆ, ಉಪಾಸನೆ ಕೈಗೊಂಡೊಡನೆ ಅವನ ಆಗಾಮಿ ಮತ್ತು ಸಂಚಿತಕರ್ಮಗಳೆರಡೂ ಅಳಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾತ್ರ, ಅವನು ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕು. “ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಣಾಂ ಭೋಗಾದೇವಕ್ಷಯಃ” ಈ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮವು ಉಪಾಸಕನ ಅದೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ತೀರಬಹುದು. ಅಥವಾ ಜನ್ಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ತೀರಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಉಪಾಸಕನಿಗೆ ಉಪಾಸನೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ದೇಹಾಂತರದಲ್ಲಿಯೇ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇವನ ಉಪಾಸನೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಒಮ್ಮೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ನಿರಂತರವಾಗಿ (ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ) ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕು. ಅವನು ಮಾಡುವ ಉಪಾಸನಾಬಲದಿಂದ, ಸ್ವಯಂತ್ವ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ, ಉಪಾಸಕನಿಗೆ ದೇಹಾವಸಾನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮ ಪ್ರತ್ಯಯ ಅಥವಾ ಕೊನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಚಿಂತನೆಯು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಇದರಿಂದಲೇ ಇವನಿಗೆ ಪ್ರಾರಾಬ್ಧ ಕರ್ಮವು ಕಳೆದಿದ್ದರೆ ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಕರ್ಮವು ಕಳೆಯದಿದ್ದರೆ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಇವನ ವಿದ್ಯಾ ಉಪಾಸನೆಯು ಮುಂದುವರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಅಂತಿಮಸ್ಮೃತಿ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾದುದು. ಈ ರೀತಿಯಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಉಳಿದವರಾದ ಸ್ತ್ರೀ ಶೂದ್ರಾದಿಗಳೂ ವೇದಾಧ್ಯಯನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡದ ತ್ರೈವರ್ಣಿಕ ಪುರುಷರೂ ಅನಧಿಕಾರಿಗಳು. ಇವರೂ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಬಹಳ ಸುಲಭವಾದ ಉಪಾಯವೆಂದರೆ, ಶರಣಾಗತಿ. ಶರಣಾಗತಿಯ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಪರಮಾತ್ಮನು ಶ್ರೀರಾಮಾವಾತಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಭೀಷಣನು ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಜೀತನವರ್ಗಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ— “ಸಕೃದೇವ ಪ್ರಪನ್ನಾಯ ತವಾಸ್ಮಿತಿ ಚಯಾಚತೇ | ಅಭಯಂ ಸರ್ವ ಭೂತೇಭ್ಯೋ ದದಾಮ್ಯೇ-

ತ್ವದ್ವೃತಂ ಮಮ ||” (ಯಾವ ಒಬ್ಬನು, ಒಮ್ಮೆ (ಸಕೃತ್) ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಶರಣುಹೋಗಿ ನಿನ್ನನ್ನೇ ನಾನು ಸೇರಿದವನು, ನನ್ನ ರಕ್ಷಾಭರಣವಾಗಿ ನಿನ್ನಿಗೆ ಸೇರಿದುದೆಂದು ಹೇಳುವನೋ, ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಜೀತನಾ ಜೀತನಗಳಿಂದಲೂ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಒದಗದಂತೆ ಅಭಯಪ್ರಧಾನ ಮಾಡಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. -ಇದೇ ನನ್ನ ವ್ರತ) -ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಕಾಲಸೀಮೆಯಿಲ್ಲ, ಅಧಿಕಾರಿಸೀಮೆಯಿಲ್ಲ, ಅಂದರೆ, ಜಾತಿಭೇದ, ಲಿಂಗಭೇದ ವರ್ಣಭೇದ, ಆಶ್ರಮಭೇದಗಳಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಜೀತನನಾದರೂ ಈ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಬಹುದು.

ಮೇಲಿನ ಈ ರಾಮಚರಮ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ‘ಸಕೃತ್’ (ಒಮ್ಮೆ) -ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶರೀರ ಮನಸ್ಸುಗಳು ‘ಸುಸ್ಪೃಷ್ಟವಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ತನ್ನನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿದರೆ ಸಾಕು’ -ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಆ ಚಿಂತನೆಗೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಂತೆ ನಿರಂತರವಾದ ಆ ವೃತ್ತಿಯು ಹೇಳಿದಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಅಂತೆಯೇ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಒಮ್ಮೆ ಚಿಂತಿಸಿದರೆ ಸಾಕು, (ತತಃ) ಬಳಿಕ ಅವನು ದೇಹಾವಸಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳಂತೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ ನಾನಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಸ್ಮರಣಮಾಡಿ-ಕೊಂಡು ಬಂದು ಪರಮಗತಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಒಯ್ಯುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಇಲ್ಲಿನ ‘ತತಃ’ -ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಆ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತಳ್ಳಿಹಾಕುವುದರಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನಂತೆ ಈ ಶರಣಾಗತನಾದ ಜೀತನನಿಗೆ ಸ್ವಯಂತ್ವ ಸಾಧ್ಯವಾದ ದೇಹಾವಸಾನಕಾಲದಲ್ಲಿನ ಅಂತಿಮಪ್ರತ್ಯಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಲೂ-ಈ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕವು ಉಪಾಸನಾದಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲ.

ಇಂಗುಂ “ಸಕೃದೇವ ಪ್ರಪನ್ನಾಯ” -ಎನ್ನಿರೆ ಅರ್ಥಂ ತೊಟ್ಟು ಕಿರದು. ಇದು ಪ್ರಾರ್ಥನಾಪೂರ್ವಕಭರಣ್ಯಾಸಂ ಎನ್ನೊಮಿಡಂ ಇದುಕ್ಕು ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸಾದಿಕಳ್ ಅಂಗಂಗಳೆನ್ನೊಮಿಡಮುಮ್ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾದಿ ಧರ್ಮಂಗಳಿತುಕ್ಕು ಅಂಗಗಳನ್ನಿಕ್ಕ ಸ್ವಂತಂತ್ರಾಜ್ಞಿಯಾರೇ ವರುಕಿನ್ನೆ ಎನ್ನುಮಿಡಮುಮು ಪ್ರಕರಣಾಂತರಂಗಳಿಲೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳದು.

ಇಂಗುಂ=ಈ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ, 'ಸಕೃದೇವ ಪ್ರಪನ್ನಾಯ' -ಎನ್ನಿರ=‘ಒಮ್ಮೆ ಶರಣುಹೋದವನಿಗೆ’ ಎಂದು ಹೇಳುವ (ಶ್ರೀರಾಮ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ) ಅರ್ಥಂ = ಅರ್ಥವು, ತೊಟ್ಟುಕಿರದು= ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಇದು=ಈ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ಮರಣಮಾಡುವಿಕೆಯಾದರೋ, ಪ್ರಾರ್ಥನಾಪೂರ್ವಕ-ಭರನ್ಯಾಸಂ = ‘ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು’ -ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ನಮ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಯ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಣಮಾಡುವಿಕೆ (ಭರನ್ಯಾಸ), -ಎನ್ನುಮಿಡಂ = ಎಂದು ತಿಳಿಸುವ ಸಂದರ್ಭವಾಗಿದೆ. ಎಂಬುದನ್ನೂ, ಇದುಕ್ಕು = ಈ ರೀತಿಯಾದ ಸ್ಮರಣಪೂರ್ವಕವಾದ ಭರನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ, ಮಹಾವಿಶಾಸಾದಿಗಳ್ ಅಂಗಂಗಳಿನ್ನುಮಿಡಮುಮ್ = ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸವೇ ಮೊದಲಾದುವು ಅಂಗಗಳು ಎಂದು ತಿಳಿಸುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾದಿ ಧರ್ಮಂಗಳ್ = ವರ್ಣ-ಧರ್ಮ, ಆಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳು, ಇದುಕ್ಕು=ಈರೀತಿಯಾದ ಸ್ಮರಣಪೂರ್ವಕವಾದ ಶರಣಾಗತಿಗೆ, ಅಂಗಂಗಳನ್ನಿಕ್ಕೆ=(ಭಕ್ತಿಯೋಗವಂತೆ)ಅಂಗಗಳಾಗದಿದ್ದರೂ, ಸ್ವತಂತ್ರಾಚ್ಛೇಯಾಲೇ = ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞಾರೂಪಕವಾದ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ವಿಧಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೇ, ವರುಗಿನ್ರನ = ಶರಣಾಗತನೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂದು ಅರ್ಥಬರುವಿಕೆಯನ್ನೂ, ಪ್ರಕರಣಾಂತರಂಗಳಿಲೇ = ಇತರ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳದು=ಕಂಡು ಅರಿಯುವುದು.

ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ‘ಮಾಂಸ್ಮರ್ತಾ’ -‘ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುವವನನ್ನು’ -ಎಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಅವರ್ತಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಶ್ರೀರಾಮ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ‘ಸಕೃದೇವ ಪ್ರಪನ್ನಾಯ’-‘ಒಮ್ಮೆ ಶರಣುಹೋದವನಿಗೂ’ -ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ತೋರಿಬಂದು, ಒಮ್ಮೆ ಸ್ಮರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಶರಣುಹೋದವನನ್ನು, ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಪರಮಗತಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಾನೆಂದು ಅರಿಯಬೇಕು.

ಈ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ಮರಣ, ಕೇವಲ ಸ್ಮರಣಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ಜೀತನನು ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಮಾಡಿ, ಅವನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ರಕ್ಷಾಭರ ಸಮರ್ಪಣೆಮಾಡುವುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ 'ನ್ಯಾಸ', 'ಭರಸಮರ್ಪಣ', 'ಶರಣಾಗತಿ', 'ಪ್ರಪತ್ತಿ'—ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈ ವರಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಈ ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಐದು ಅಂಗಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸದಿದ್ದರೂ, ಇತರ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಚ-ರಾತ್ರಾತ್ಮಾದಿ ಅಗಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸಾದಿ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಈ ಸ್ಮರಣರೂಪಕ್ಕೆ ಅಂಗಗಳಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಶರಣಾಗತಿಮಾಡುವವನಿಗೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ—ಐದು ಅಂಗಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ವಿಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವು— “ಆನುಕೂಲ್ಯಸ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪಃ ಪ್ರಾತಿಕೂಲ್ಯಸ ವರ್ಜನಂ | ರಕ್ಷಿಸ್ಯತೀತೇ ವಿಶ್ವಾಸಃ ಗೋಪ್ತೃತ್ವನರಣಂ ತಥಾ | ಅತ್ಮನಿಷ್ಠೇ ಪ ಕಾರ್ಪಣ್ಯೇ ಸದ್ವಿಧಾ ಶರಣಾಗತಿಃ ||” —ಎಂದು.

ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಶರಣುಹೋಗುವ ಮುನ್ನ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯ ಐದು ಅಂಗಗಳನ್ನೂ ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ೧. ಆನುಕೂಲ್ಯಸ್ಯಸಂಕಲ್ಪಃ = ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನೇ — ಅಂದರೆ ಅವನ ಆಜ್ಞಾ — ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯರೂಪಗಳಾದ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ, ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ಭಗವಂತನಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ಸಂತೋಷವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಅವನ ಭಕ್ತರ ಪರಿಚಾರ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡುವುದು. ೨. ಪ್ರಾತಿಕೂಲ್ಯಸ್ಯವರ್ಜನಂ = ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಕೂಲವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡದಿರುವಿಕೆ, —ಅಂದರೆ, ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞಾ, ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯರೂಪವಾದ ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡದಿರುವಿಕೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಾಗವತಾಪಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದೂ, ಅನ್ಯದೇವತಾ ಭಜನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಿಕೆಯೇ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವುಗಳಿಂದ ದೂರನಾಗಿರುವುದು. ೩. ರಕ್ಷಿಸ್ಯತೀತಿ

ವಿಶ್ವಾಸಃ = ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಶರಣುಹೋದರೆ, ಅವನು ರಕ್ಷಿಸಿಯೇ ತೀರುತ್ತಾನೆಂಬ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದೂ; ೪. ಗೋಪ್ತೃತ್ವವರಣಂ — ಮೋಕ್ಷವು ಪುರುಷಾರ್ಥವಾದುದರಿಂದ, ಪುರುಷನಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಪಡೆಯಲ್ಪಡಬೇಕಾದುದು. ಅದುದರಿಂದಲೇ 'ರಕ್ಷಿಸು' — ಎಂದು ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಭಗವಂತನು, ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದಲೇ "ರಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷಾಂ ಪ್ರತೀಕ್ಷತೇ" = ಭಗವಂತನು, 'ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು' — ಎಂದು ಚೇತನನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದನ್ನೇ ಎದಿರುನೋಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ಅವನಲ್ಲಿ 'ನೀನೇ ನನಗೆ ರಕ್ಷಕನಾಗಿರ ಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿ' ಅವನನ್ನು ವರಿಸುವುದು — ಮತ್ತು ೫. ಕಾರ್ಪಣ್ಯಂ = ತಾನು ಭಕ್ತಿಯೋಗಾದಿಗಳನ್ನು ನುಷ್ಠಿಸಲು ಶಕ್ತನಲ್ಲವೆಂದೂ, ತಾನು ಅಕಿಂಚಿತ್ನನೆಯೆಂದೂ, ಭಗವಂತನನ್ನು ಮರೆಹೋಗುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಹಾದಿಯೇ ಇಲ್ಲ — ಅನನ್ಯಗತಿಕನೆಂದೂ ತನ್ನ ಅಶಕ್ತತೆಯನ್ನು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಅರುಚುವಿಕೆ — ಈ ಐದು ಅಂಗಗಳ ಸಹಿತವಾಗಿ ತನ್ನ ರಕ್ಷಾಭರವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸುವುದೇ 'ಆತ್ಮ ನಿಕ್ಷೇಪ' ಅಥವಾ 'ಭರಸಮರ್ಪಣ'. ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ 'ಸ್ಮರ್ತಾ' — ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ, ಮೇಲಿನ ಶರಣಾಗತಿಯ ಐದು ಅಂಗಗಳ ಸಹಿತ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ಮರಣೆಮಾಡಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಶರಣುಹೋದವನನ್ನು, ಅವನ ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪರಮಗತಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಾನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳು ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನಿಗೆ, ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶರಣಾಗತನಿಗೆ ಅವು ಅಂಗವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವು ಶ್ರುತಿ-ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳು ಭಗವಂತನ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಆಜ್ಞಾ ರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಭಗವದ್ಭಕ್ತನೇ ಆದರೂ, ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞಾ ರೂಪವಾದ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹಿತವಾದ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸದಿದ್ದರೆ, ಅವನು ಭಗವಂತನ ದ್ವೇಷಿಯಾಗಿ ಭಗವಂತನ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ — "ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತೀ ಮನ್ಯೈವಾಜ್ಞಾ ಯಸ್ಮಾ ಮುಲ್ಲಂಘ್ಯ ವರ್ತತೇ | ಅಜ್ಞಾ ಜ್ಞೇದೀ ಮಮದ್ರೋಹೀ ಮದ್ಭಕ್ತೋಽಪಿ ನ ವೈಷ್ಣವಃ"

—ಎಂದು ಪ್ರಕರಣಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ‘ಸ್ಮರ್ತಾ’ —ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ಮರಣೆಮಾಡುವವನು, ತನ್ನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಭಗವಂತನು ಖೋಲ್ಲಾಸಾರ್ಥವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯವು ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳದಿದ್ದರೂ, ಇತರ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನೂ ಕಂಡು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಇದು ಪೂರ್ವಪ್ರಕರಣತ್ತಾಲುಂ ಉತ್ತರಶ್ಲೋಕತ್ತಾಲುಂ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಾಲೇ, ತನ್ನೆ ಒಳಿಂದಾರ್ ಮುಮುಕ್ಷುಳುಕ್ಕು ಆಶ್ರಯಣೀಯರೆನ್ನೆ ಕಾಕವುಮ್, ತನ್ನೆ ಆಶ್ರಯಿತ್ತೇ ಮೋಕ್ಷಂ ಪೆರ-
ನೆಂಡುಂ ಎನ್ನೆ ಕ್ಕಾಕವುಮ್, ಇಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಇಲಕ್ಕಾನ ತ್ ಪಡಿಕಳ್ಳಿ ಪರತ್ವಸಾಲಭ್ಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಕಮಾನ ಪದತ್ರಯತ್ತಾರೇ ಅರುಳಿಚ್ಚಿಯ-
ಹಿರಾನ್.

ಇದು = ಈ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವಿಷಯ ವಾದರೋ, ಪೂರ್ವಪ್ರಕರಣತ್ತಾಲುಂ = ಮೊದಲು ಭೂಮಿತಾಯಿಯು ವರಾಹನನ್ನು “ಮತ್ಯತೇ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಲಘೂಪಾಯಂನದ ಪ್ರಭೋ” —“ಎಲೈ ಪ್ರಭುವೇ! ನನಗೆ ಸ್ವರ ಎಲ್ಲ ಜೀತನರಿಗೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಸುಲಭವಾದ ಉಪಾಯವೊಂದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ” —ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಸಂಗ ದಿಂದಲೂ, ಉತ್ತರಶ್ಲೋಕತ್ತಾಲುಂ = ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ವರಾಹನು ಹೇಳಿದ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿನ, “ನಯಾಮಿ ಪರಮಾಂಗತಿ” = ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಣೆಮಾಡುವವರನ್ನು ದೇಹಾವಸಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಮಗತಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಾಲೇ = ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಪತ್ತಿ ವಿಷಯಕವಾದುದರಿಂದ, ತನ್ನೆ ಒಳಿಂದಾರ್ = ತನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಮುಮುಕ್ಷುಳುಕ್ಕು = ಮೋಕ್ಷಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯುಳ್ಳ ಜೀತನರಿಗೆ, ಆಶ್ರಯಣೀಯರೆನ್ನೆ-
ಕ್ಕಾಕವುಂ = ಬೇರೆ ಯಾರುತಾನೇ ಆಶ್ರಯ ನೀಡುವವರಿದ್ದಾರೆ ? —ಅಂದರೆ

ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಆಶ್ರಯನೀಡುವವರಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ತನ್ನ ಆಶ್ರಯಿತ್ತೇ = ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಯೇ, ಮೋಕ್ಷಂ ಪೆರೆವೇಂಡುಂ = ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು, ಎಸ್ಕೈಕ್ಕಾಕವುಮ್ = ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ, ಇಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು = ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ, ಇಲಕ್ಕಾನ = ಅವಶ್ಯಕವಾದ, ತ್ ಪಡಿಕ್ಕಳೈ = ತನ್ನ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಪರತ್ವಸೌಲಭ್ಯ-ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಕಮಾನ = ಪರತ್ವ ಸೌಲಭ್ಯಗುಣಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುವ, ಪದತ್ರಯತ್ತಾಲೆ = ವಿಶ್ವರೂಪಂ, ಮಾಂ, ಮತ್ತು ಅಜಂ ಎಂಬ ಮೂರು ಪದಗಳಿಂದ, ಅರಳಿಚ್ಚೆಯ್ ಕಿರಾನ್ = ಕೃಪೆಯಿಂದ ವರಾಹನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇದಿಲ್ ‘ವಿಶ್ವರೂಪಂ’ - ಎನ್ನಿರಪದಂ ನಾರಂಗಳೈ ಅಯನಮಾಕ ಉಡೈಯವನ್ ಎನ್ನಿರಾಪ್ಪೋಲೇ ವಿಶ್ವತ್ತೈಯುಂ ತನಕ್ಕು ಶರೀರಮಾಕ ಉಡೈಯವನ್ ಎನ್ನಿರದು.

ಇದಿಲ್ = ಪರತ್ವ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸುವ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮೂರು ಪದಗಳಲ್ಲಿ, ‘ವಿಶ್ವರೂಪಂ - ಎನ್ನಿರಪದಂ’ = ‘ವಿಶ್ವರೂಪಂ’ ಎಂಬ ಪದವು, ನಾರಂಗಳೈ ಅಯನಮಾಕ ಉಡೈಯವನ್ = ‘ನಾರಾಯಣ’ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ, ‘ರೀಪ್ಪೋಲೇ’ - ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ, ‘ರಾಃ’ - ಎಂದರೆ ಕ್ಷಯ ಹೊಂದುವುದು, ಯಾವುದು ಕ್ಷಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವು (ನ ವಿದ್ಯತೇ ಕ್ಷಯಂ ಯೇಷಾಂ ತೇ) ‘ನಾರಾಃ’ ಅಂದರೆ, ಕ್ಷಯವಿಲ್ಲದಿರುವ ಆತ್ಮರು - ‘ನಾರಾಃ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ‘ನಾರಾಃ ಆಯನಂ ಯಸ್ಯ’ = ‘ಜೀವಾತ್ಮರು ಯಾರಿಗೆ ಶರೀರವಾಗಿದ್ದಾರೆಯೋ ಅವನು’ - ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ‘ನಾರಾಯಣ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದವುಂಟಾಗಿದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ‘ಈ ನಾರಾಯಣ ಶಬ್ದದಿಂದ ‘ಜೀತನ ರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಇವನು ದೇಹವನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ’ ಎಂಬರ್ಥವು ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ಎನ್ನಿರಾಪ್ಪೋಲೆ = ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ, ವಿಶ್ವತ್ತೈಯುಂ ತನಕ್ಕು ಶರೀರಮಾಕ ಉಡೈಯವನ್ = ‘ವಿಶ್ವಮೇವರೂಪಂಯಸ್ಯ’ ‘ಜೀತನಾ

ಜೇತನಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಯಾರಿಗೆ ರೂಪ ಅಥವಾ ದೇಹವಾಗಿದೆಯೋ ಅವನು' - ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವ, 'ವಿಶ್ವರೂಪ' ಶಬ್ದವು, 'ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ತನಗೆ ಶರೀರವನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವವನು' ಎನ್ನಿ ರದು = ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಇತ್ತಾಲ್ ಸರ್ವತ್ತುಕ್ಕುಂ ಅಧಾರಮುಮಾಯ್ ನಿಯಂತಾವು-
ಮಾಯ್ ಶೇಷಿಯುಮಾಯ್, ಇವೈ ತನ್ನಾಲೇ ಇವತ್ತಿನುಡೈಯ
ಸತ್ತಾಸ್ಥಿತಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ್ ತಾನಿಟ್ಟಿವಳಕ್ಕಾಯ್ ಕೈಂಕರ್ಯೋದ್ದೇಶ್ಯನು-
ಮಾಯ್ ಸ್ವಾರ್ಥಮಾಕಂ ಸಾಧುಪರಿತ್ರಾಣಾದಿಗಳಿಲುಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿಕ್ಕಿ
ರಾನೆನ್ನುಮ್ ಆಶ್ರಯಣೀಯನ್ ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತನಾಕೈಯಾಲೇ
ಆಶ್ರಯಿಸ್ವಾರ್ಕು ನಿತ್ಯಸನ್ನಿಹಿತನೆನ್ನುಮ್ ತೋಟ್ಟುಕಿರದು.

ಇತ್ತಾಲ್ = ಈ ಭಗವಂತನು ಜೇತನಾಜೇತನರಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ
ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ - ಎಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ,
ಸರ್ವತ್ತುಕ್ಕುಂ = ಎಲ್ಲ ಜೇತನಾ ಜೇತನಗಳಿಗೂ ಅಧಾರಮುಮಾಯ್ =
ಇವನೇ ಅಧಾರನಾಗಿದ್ದಾನೆಂದೂ, ನಿಯಂತಾವುಮಾಯ್ = ಅವುಗಳನ್ನು
ನಿಯಮಿಸುವವನಾಗಿದ್ದಾನೆಂದೂ, ಶೇಷಿಯುಮಾಯ್ = ರಕ್ಷಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ
ನೆಂದೂ, ಇವೈ = ಇವುಗಳಲ್ಲಿ, ತನ್ನಾಲೇ = ತನ್ನಿಂದಲೇ, ಇವತ್ತಿನುಡೈಯ
= ಈ ಜೇತನಾ ಜೇತನಗಳ, ಸತ್ತಾಸ್ಥಿತಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ್ = ಇರುವಿಕೆ,
ತೋರುವಿಕೆ, ಜೇಷ್ಠಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಿಕೆಯು ತಾನಿಟ್ಟಿವಳಕ್ಕಾಯ್ =
ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ ನಡೆಯುವುದೆಂದೂ, ಕೈಂಕರ್ಯೋದ್ದೇಶ್ಯನು-
ಮಾಯ್ = ಜೇತನರು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಉದ್ದೇಶ್ಯ-
ನೆಂದೂ, ಸ್ವಾರ್ಥಮಾಕಂ = ತನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ, ಅಂದರೇ
ತನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ತನ್ನವರೆಲ್ಲಾ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಬಾಳಬೇಕೆಂಬ ತನ್ನ
ಹೆಬ್ಬಯಕೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಬೇಕೆಂದೇ, ಸಾಧು ಪರಿತ್ರಾಣಾದಿಗಳಿಲುಂ =
ಸಾಧು ಪರಿತ್ರಾಣನವೇ ಮೊದಲಾದ ತನ್ನ ಲೀಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಕ್ಕಿರಾ-
ನೆನ್ನುಮ್ = ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆಂದೂ, ಆಶ್ರಯಣೀಯನ್ = ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ

ಆಶ್ರಯಿಸಲು ಅರ್ಹನಾದವನೆಂದೂ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತನಾಕೈಯಾಲೇ = ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನಾದುದರಿಂದ, ಆಶ್ರಯಿಸ್ವಾರ್ಥ = ಆಶ್ರಯಿಸುವವರಿಗೆ, ನಿತ್ಯ ಸನ್ನಿಹಿತನೆನ್ನುಮ್ = ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಇರುವವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆಂದೂ, ತೋಟ್ಟುಕ್ಕಿರದು = ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಸ್ವರೂಪಸನ್ನಿಧಿ ಸೂರಿಕಳುಕ್ಕುಮ್ ಮುಕ್ತರುಕ್ಕುಮ್ ಯೋಗಿ ಕಳುಕ್ಕುಂ ಕಾಣಲಾ ಮತ್ತನೈಯನೋ? ವಿಗ್ರಹವಿಶಿಷ್ಟಾನಾನಾಲುಂ ಪರವ್ಯೂಹಂಗಳ್ ಇಂಗುಳ್ಳಾರ್ಕು ಇಲಕ್ಕಾಕವಟೋ - ಎನ್ನಿರ ಇಂದ ವಿಭೂತಿಯಿಲೇ ಎಲ್ಲಾ ಕುಂ ಆಶ್ರಯಿಕ್ಕಲಾಂಪಡಿ ವಿಭವರೂಪತ್ತಾಲ್ ವಂದು ನಿರ್ಕಿರ ನಿಲೈಯುಂ, ಇದುಕ್ಕು ಮೂಲಮಾಯ್ ಆಶ್ರಯ-ಣೇಯತೈಕ್ಕುರಿಸ್ಪಾನ ಕೃಪಾಧಿಕಳುಮ್ ತೋಟ್ಟಿ 'ಮಾಂ' ಎನ್ನಿರಾನ್.

ಸ್ವರೂಪಸನ್ನಿಧಿ = (ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ) ಪರಮಾತ್ಮನು ಸ್ವಸ್ವರೂಪದಿ-
ದಿರುವಿಕೆಯು, ಸೂರಿಕಳುಕ್ಕುಂ = ಶ್ರೀವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿರುವ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳಿಗೂ,
ಮುಕ್ತರುಕ್ಕುಂ = ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಗೂ, ಯೋಗಿಗಳುಕ್ಕುಂ = ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ,
ಕಾಣಲಾಂ ಅತ್ತನೈಯನೋ? = (ಮಾತ್ರವೇ) ಕಾಣಬಹುದಲ್ಲವೇ?
ವಿಗ್ರಹವಿಶಿಷ್ಟಾನಾನಾಲುಂ = ವಿಗ್ರಹರೂಪದಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರೂ,
ಪರವ್ಯೂಹಂಗಳ್ = ಶ್ರೀವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಸ್ವರೂಪವೂ,
ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯೂಹಸ್ವರೂಪವೂ, ಇಂಗುಳ್ಳಾರ್ಕು =
ಈ ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜೀತನರಿಗೆ, ಇಲಕ್ಕಾಕವಟೋ = (ಲಕ್ಷ್ಯವಾ-
ಗದೋ) ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಲಾಭ್ಯವಲ್ಲವೋ? - ಎನ್ನಿರ = ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ,
ಇಂದ ವಿಭೂತಿಯಿಲೇ = ಈ ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಯಲ್ಲೇ, ಎಲ್ಲಾ ಕುಂ =
ಎಲ್ಲರಿಗೂ, ಆಶ್ರಯಿಕ್ಕಲಾಂಪಡಿ = ಆಶ್ರಯಿಸಲನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ,
ವಿಭವ ರೂಪತ್ತಾಲ್ = ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದಿ ವಿಭವರೂಪಗಳಿಂದ, ವಂದು =
ಬಂದು, ನಿರ್ಕಿರ ನಿಲೈಯುಂ = ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಯು, ಇದುಕ್ಕು
ಮೂಲಮಾಯ್ = ಈ ರೀತಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಜೀತನರ ಮುಂದುಬರುವುದಕ್ಕೆ

ಮೂಲಕಾರಣವಾದ, ಆಶ್ರಯಣೀಯತೈಕ್ಕುರಿಪ್ಪಾನ = ನಾವು ಅವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವನು ಅರ್ಹನು - ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಗುರುತಾದ, ಕೃಪಾದಿ-
ಗಳುಮ್ = ಅವನ ದಯೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳೂ, ತೋಟ್ರಿ = ಪ್ರಕಾಶ
ಪಡಿಸುವುತಕ್ಕೋಸ್ಕರ, 'ಮಾಂ' ಎನ್ನಿರಾನ್ = 'ವಿಶ್ವರೂಪನಾದ' 'ನನ್ನನ್ನು'
-ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

“ಸಮುತ್ಥಿತೋ ನೀಲ ಇವಾಚಲೋ ಮಹಾನ್”, ನೀಲಮರೈ
ಯಿರಂಡು ಪಿರೈಕವ್ವಿನಿಮಿರ್ನ್ದೊಪ್ಪ - ಕೋಲವರಾಹ ಮೊನ್ರಾಯ್
ನಿಲಂ ಕೋಟೈಡಕ್ಕೊಂಡನೆಂದಾಯ್” - ಎನ್ನಿರಪಡಿಯೇ, ಪೋಕ್ಕತ್ತು
ವಿಳುಂದಾರೈ ಯೆಡುಕ್ಕೈಕ್ಕು ಅನುಗುಣವಾನ ಶುಭಾಶ್ರಯವಿಗ್ರಹ
ವಿಶೇಷತ್ತೋಡೇ ತೋತ್ತಿನವನ್ನೈ ನಿನ್ನೈಕ್ಕುಮವನಕ್ಕು, “ಆಯಾಸಃ
ಸ್ತರಣೇಕೋಽಸ್ಯ” - ಎನ್ನಿರಪಡಿಯೇ ಅರಿಮೈಯಿಲ್ಲೈ ಎನ್ನು-
ತಾತ್ಪರ್ಯಮ್.

ಇಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ವರಾಹಾವತಾರದ ವರ್ಣನಾ
ಶ್ಲೋಕದ ಪೂರ್ಣರೂಪವು ಇಂತಿದೆ:- “ತತಃ ಸಮುತ್ಕ್ಲಿಷ್ಟಸ್ವಧರಾಂ ಸ್ವದಂ
ಷ್ಟಯಾ, ಮಹಾವರಾಹಃ ಸ್ಫುಟಪದ್ಮಲೋಚನಃ । ರಸಾತಲಾತ್ ಉತ್ಪಲ
ಪತ್ರಸನ್ನಿಭಃ ಸಮುಚ್ಛ್ರಿತೋ ನೀಲ ಇವಾಚಲೋ ಮಹಾನ್ ॥ ತತಃ =
(ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಮುದ್ರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವಿತಿಟ್ಟಾಗ,
ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೂ, ಭೂದೇವಿಯೂ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟ ಬಳಿಕ,
ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ಕೊಂದ) ನಂತರ, ರಸಾತಲಾತ್ = ರಸಾತಲದಿಂದ,
ಸ್ವಧರಾಂ = ಭೂದೇವಿಯನ್ನು, ಸ್ವದಂಷ್ಟಯಾ = ತನ್ನ ಕೇರೆಹಲ್ಲಿ
ನಿಂದಲೇ, ಉತ್ಪಲೈಃ = ಮೇಲಕ್ಕೆ ತಂದು, ಉತ್ಪಲಪತ್ರಸನ್ನಿಭಃ =
ಕನ್ನೈದಿಲೆಯ ಎಲೆಯಂತೆ ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದ ದೇಹಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ,
ಸ್ಫುಟಪದ್ಮಲೋಚನಃ = ಅರಳಿದ ಕಮಲವಂತಿರುವ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ,
ಮಹಾವರಾಹಃ = ಬೃಹದಾಕಾರದ ಹಂದಿಯ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದ್ದ
ಭಗವಂತನು, ಮಹಾನ್ ದೊಡ್ಡದಾದ ನೀಲಃ ಅಚಲಃ ಇವ = ನೀಲ

ಮಣಿಯ ಪರ್ವತವಂತೆ, ಸಮಚ್ಛ್ರಿತಃ = ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು

ಮೇಲೆ, ಅಚಾರ್ಯರು ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ತೆಗೆದು ಹೇಳಿರುವ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರವರ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತಿಯಾದ “ನೀಲಮರೈಯಿರಂಡು” ಪದ್ಯದ ಪೂರ್ಣರೂಪವು ಇಂತಿದೆ—

ಕೋಲಮಲರ್ ಪಾವೈಕ್ಕನ್ಪಾಕಿಯವೆನ್ನನೈಯೋ,
ನೀಲಮರೈಯಿರಂಡು ಪಿರೈಕವ್ವಿ ನಿಮಿರ್ನ್ದದೊಪ್ಪ,
ಕೋಲವರಾಹ ಮೊನ್ನಾಯ್ ನಿಲಂ ಕೂಟ್ಟಿಡಕ್ಕೊಂಡನೆಂದಾಯ್
ನೀಲಕ್ಕಡಲ್ ಕಡೈಂದಾಯ್ ಉನ್ನೈಪೆತ್ತಿನಿ ಪೊಕ್ಕುವನೋ ||

(ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿ : ೧೦-೧೦-೭)

ಕೋಲ = ಸೌಂದರ್ಯವುಳ್ಳ, ಮಲರ್ ಪಾವೈಕ್ಕು = ಪದ್ಮೋದ್ಭವ-
ಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ, ಅನ್ಪಾಕಿಯ = ಪ್ರಿಯವಲ್ಲಭನಾದ, ಎನ್
ಅನ್ನೈಯನ್ = ನನ್ನ ಪ್ರೇಮಮೂರ್ತಿಯಾದ, ನೀಲವರೈ = ಒಂದು
ಮಹಾ ನೀಲಮಣಿ ಪರ್ವತವು, ಇರಂಡುಪಿರೈ = ಎರಡು ಚಂದ್ರರನ್ನು,
ಕವ್ವಿ = ಬಾಯಿಂದ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ನಿಮಿರ್ನ್ದದು ಒಪ್ಪ = ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದಂತೆ,
ಕೋಲ = ಸೌಂದರ್ಯವುಳ್ಳ, ವರಾಕಮ್ ಒನ್ನಾಯ್ = ಅದ್ವಿತೀಯವಾದ
ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ, ನಿಲಮ್ = ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೂಟ್ಟಿಡೈಕೊಂಡ =
ತನ್ನ ದಂಷ್ಟಾಗ್ರದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ರಕ್ಷಿಸಿದ, ಎನ್ನಾಯ್ = ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯೇ
ನೀಲಕ್ಕಡಲ್ = ನೀಲವಾದ ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಡೈನ್ದಾಯ್ = ಕಡೆದು
ದೇವತೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದವನೇ, ಉನ್ನೈ = ಇಂತಹ ರಕ್ಷಕನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು
ಪೆಟ್ಟು = ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ಇನಿ = ಇನ್ನೂ, ಪೊಕ್ಕುವನೋ = (ನಿನ್ನನ್ನು)
ಬಿಡುವೇನೋ ? (ಎಂದಿಗೂ ಬಿಡಲಾರೆನು).

ಎನ್ನಿರಪಡಿಯೇ = ಈ ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯಗಳೆರಡರಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವಂತೆಯೇ
ಪೊಕ್ಕುತ್ತವಿಳುಂದಾರೈ = (ಭೂದೇವಿಯಂತೆಯೇ) ಬೇರೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲದೆ

(ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ) ಬಿದ್ದಿರುವವರನ್ನು, ಎಡುಕ್ಕೈಕ್ಕು = ಮೇಲೆತ್ತುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ, ಅನುಗುಣಮಾನ = (ಆಯಾ ಜೀತನರಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯಲು) ಅನುಗುಣವಾದ ಶುಭಾಶ್ರಯ ವಿಗ್ರಹವಿಶೇಷತೋಡೆ = ಶುಭಾಶ್ರಯವಾದ ವಿಶೇಷವಾದ ಮೂರ್ತಿಸ್ವರೂಪದಿಂದ, ತೋತ್ತಿನ = ತೋರಿಕೊಂಡ, ಎನ್ನೈ = ನನ್ನನ್ನು, ನಿನ್ನೈಕ್ಕುಮವನುಕ್ಕು = ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುವವನಿಗೆ, “ಅಯಾಸಃ ಸ್ಮರಣೇಕೋಽಸ್ಯ” - ಎನ್ನಿರಪಡಿಯೇ (ಅಯಾಸಃ ಸ್ಮರಣೇಕೋಽಸ್ಯ ಸ್ತೃತೋ ಯಚ್ಛತೀಶೋಭನಂ | ಪಾಪಕ್ಷಯಶ್ಚ ಭವತಿ ಸ್ಮರತಾಂ ತಂ ಅಹರ್ನಿಶಮ್) - “ಹಗಲು ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಅವನನ್ನು ಸ್ಮರಣೆಮಾಡುವವನ ಪಾಪವೆಲ್ಲವೂ ನಶಿಸಿಹೋಗುತ್ತದೆ, ಅಂತಹವನಿಗೆ ಅವನು ಮಂಗಳವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುವವರಿಗೆ, ಸಂಸಾರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ತೊಳಲುವುದರಿಂದಂಟಾಗುವ ಆಯಾಸವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ” - ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆಯೇ, ಅರಿಮೈ ಯಿಲ್ಲೈ ಎನ್ನುತಾತ್ಪರ್ಯಂ = ಅವನ ಶುಭಾಶ್ರಯವಾದ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸ್ಮರಣೆಮಾಡುವವನಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವೆಂಬ ದುಃಖವಿರುವುದಿಲ್ಲ - ಎಂಬುದೇ ತಾತ್ಪರ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

“ವಿಶ್ವರೂಪಂ ಚ ಮಾಮ್” - ಎನ್ನಿರಪದಂಗಳಿಲೇ ಜಗದ್ಧಿತಾನ-ತಾರತ್ವ ಶರಣ್ಯತ್ವ ಪ್ರಾಪ್ಯತೋಪಯುಕ್ತ ಸರ್ವಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಕಾರತ್ವ-ಮುಮ್ ಸಿದ್ಧಿಕ್ಕಿರದು. ಇದು ಅನುಕ್ತ ಸಮುಚ್ಚಯಮಾನ ಚಕಾರ-ತ್ತಾಲೇಯಾಕವುಮಾಮ್.

ರಕ್ಷಕನಿಗೆ ಪರತ್ವ ಮತ್ತು ಸೌಲಭ್ಯ - ಎರಡು ಗುಣಗಳೂ ಇರಬೇಕು. ಇತರರಾರೂ ಬಂದು ಆಶ್ರಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವ ‘ಸೌಲಭ್ಯ’ವಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಪರತ್ವವಿದ್ದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ, ಅಥವಾ, ಆಶ್ರಯಿಸಲು ಬಹು ಸುಲಭವಾಗಿದ್ದು ರಕ್ಷಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಪರತ್ವವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಪರತ್ವ ಸೌಲಭ್ಯ

ಗುಣಗಳೂ ಇವೆ -ಎಂಬುದನ್ನು ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ 'ವಿಶ್ವರೂಪಂ ಚ ಮಾಮುಚು' -ಎಂಬಲ್ಲಿ ವರಾಹನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

'ವಿಶ್ವರೂಪಂ ಚ ಮಾಮು' -ಎನ್ನಿರಪದಂಗಳಿಲೇ = "ವಿಶ್ವರೂಪಂ ಚಮಾಮು" -ಎನ್ನುವ ಪದಗಳಲ್ಲಿ, (ವಿಶ್ವರೂಪವೆಂಬ ಪದವು ಪರತ್ವದ್ಯೋತಕವಾದ) ಜಗದ್ಧಿತಾವತಾರತ್ವ - ಜಗತ್ತಿಗೆ ಹಿತವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ಅವನು ಅವತರಿಸುವ ಗುಣವನ್ನೂ, ಶರಣ್ಯತ್ವ = ರಕ್ಷಕನಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿರುವ 'ದಯೆಯೇ' ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳನ್ನೂ, ('ಮಾಂ' 'ನನ್ನನ್ನು' -ಎಂಬ ಪದವು ಸೌಲಭ್ಯದ್ಯೋತಕವಾದ) ಪ್ರಾಪ್ಯತೋಯುಕ್ತ = ಇತರಿಂದ ಪಡೆಯಲು ಉಪಯುಕ್ತವಾದ, ('ಚ' -ಮತ್ತು -ಎಂಬ ಪದದಿಂದ) ಸರ್ವಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಕರತ್ವಮಾಮು = ಕ್ಷಮಾ, ವಾತ್ಸಲ್ಯಾದಿ ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವಿಕೆಯೂ, ಇದು = ಈ ದಯಾಕ್ಷಮಾ, ವಾತ್ಸಲ್ಯಾದಿ, ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಕರತ್ವವು, ಅನುಕ್ತಸಮುಚ್ಚಯಮಾನ = ಹೇಳಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ ಹೇಳುವ, ಚಕಾರತ್ತಾಲೆ = 'ಚ' -ಎಂಬ ಅನ್ವಯದಿಂದ ಆಕವುಮಾಮು = ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಆನಾಲುಂ 'ವಿಶ್ವರೂಪಂ' -ಎನ್ನಿರಪದತ್ತಿಲ್ ಶೊನ್ನ ಸರ್ವ-ಶರೀರತ್ತಾಲುಂ, ಇದು ತನ್ನಾಲೇ ಫಲಿತಂಗಳಾನ ಸರ್ವೋಪಾದಾನತ್ವ ನಿಮಿತ್ತತ್ವಂಗಳಾಲುಂ ಚೇತನಾಚೇತನ ದೋಷಗಂಳೆಲ್ಲಾಂ ಶಂಕಿಕ್ಕಲಾಂ-ಪಡಿಯೆನ್ನೋ ಇರುಪ್ಪದು.

ಆನಾಲುಂ = ಭಗವಂತನು ಸರ್ವಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಕರನೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದರೂ, 'ವಿಶ್ವರೂಪಂ' ಎನ್ನಿರಪದತ್ತಿಲ್ = 'ವಿಶ್ವರೂಪಂ' -ಎಂಬುವ ಪದದಲ್ಲಿ ಶೊನ್ನ = ಹೇಳಿದ, ಸರ್ವಶರೀರತ್ತಾಲುಂ = ಸರ್ವವಿಧವಾದ ಚೇತನಾಚೇತನಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ದೇಹವನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ -ಎಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದಲೂ, ಇದು = ಈ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು, ತನ್ನಾಲೇ ಫಲಿತಂಗಳಾನ = ತನ್ನಿಂದಲೇ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಚೇತನಾಚೇತನಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಪಂಚ,

ಸರ್ವೋಪಾದಾನತ್ವನಿಮಿತ್ತತ್ವಂಗಳಾಲಂ = ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಉಪಾದಾನ ಮತ್ತು ನಿಮಿತ್ತ ಕಾರಣಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಚೇತನಾಚೇತನದೋಷಂಗಳೆಲ್ಲಾಂ = ಚೇತನಾಚೇತನರ ದೋಷಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಶಂಕಿಕ್ಕಲಾಂ = ಪಡಿಯನ್ನೋ = ಶಂಕಿಸುವಂತಿದೆಯಲ್ಲವೇ, ಇರುಪ್ಪದು = ಇರುತ್ತದೆ.

ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರು, ಆಪಾತತಃ ಎರಡು ತರಹವಾಗಿ ತೋರುವ ಶಂಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಆ ಶಂಕೆಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ವೊದಬನೆಯದಾಗಿ ಭಗವಂತನು ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿ, 'ವಿಶ್ವರೂಪ' ನೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವರಿಂದ, ಚೇತನಾಚೇತನಾತ್ಮಕವಾದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ದೋಷಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ, ಅವನೂ ದೋಷಭೂಯಿಷ್ಠನಲ್ಲವೇ ? ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಚೇತನಾಚೇತನಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಉಪಾದಾನ ಮತ್ತು ನಿಮಿತ್ತ ಕಾರಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಂದರೆ, ಒಂದು ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಕುರಿತು, ಅದರ ಕಾರಣವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯವಸ್ಥೆ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವುದಿರುತ್ತದೆಯೋ, ಅದನ್ನು ಉಪಾದಾನಕಾರಣವೆನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಕಾರ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕಾರಣವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಿಯಮೇನ ಇದ್ದು ಆ ವಸ್ತುವಿನ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವ ವಸ್ತು ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಆ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಕುರಿತು, ನಿಮಿತ್ತ ಕಾರಣವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಒಂದು ಮಡಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಣ್ಣು ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣ. ಕುಂಬಾರ ನಿಮಿತ್ತ ಕಾರಣ. ಅಂತೆಯೇ ಚೇತನಾಚೇತನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಈ ಪ್ರಪಂಚವು, ಕಾರಣವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಇದರ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯವಸ್ಥೆಯೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಪರಮಾತ್ಮನು, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದುದರಿಂದ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ರುಕ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕಾರ್ಯಕಾರಣವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮಣ್ಣು ಹೇಗೆ ಮಡಕೆಗೆ ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣವೋ, ಅಂತೆಯೇ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಕುರಿತು ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಉಪಾದಾನಕಾರಣ. ಮಡಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಕುಂಬಾರನು, ಅದರ

ಕಾರಣವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದು, ಅದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ಅದಕ್ಕೆ ನಿಮಿತ್ತ ಕಾರಣನಾಗುವಂತೆಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನು, “ಇದಗ್ಂ ಸೃಜಿಯ” - ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ, ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದರಿಂದ, ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಕುರಿತು, ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣನೂ ಹೌದು. ಉಪಾದನ ಕಾರಣ ನಾದುದರಿಂದ ಅಜೇತನಗತವಾದ ಸಂಕೋಚವಿಕಾಸಾದಿ ದೋಷಗಳೂ, ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣನಾದುದರಿಂದ ‘ಅಲ್ಪಜ್ಞತ್ವಾದಿ’ ದೋಷಗಳೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮ-ನಲ್ಲಿಯೂ ಇರಬಹುದೆಂಬ - ಶಂಕೆಯೂ ತೋರುವಂತದೆಯಲ್ಲವೇ ?

ಪಿರಕ್ಕಿರವನ್ನನುಕ್ಯಮ್ ಮತ್ತುಂ ಪಿಸಾರುಡೈಯ ಪ್ರಕಾರಂಗಳ್ ಉಂಡಾಕಾದೋ ? ಅವತಾರಂಗಳಿಲೇ ಶೋಕಮೋಹಾದಿಕಳ್ ಶೊಲ್ಲ-ವುಂಕಾಣ್ಗೆ ಲೋಮೋ ? ಇಪ್ಪಡಿಯಾಲ್, “ಸ್ವರಕ್ಷಣೈಶ್ಯಶಕ್ತಸ್ಯ ಕೋ ಹೇತುಃ ಪರರಕ್ಷಣೇ” - ಎನ್ನಿರ ಚೋದ್ಯಮ್ ವಾರಾದೋ ? - ಎನ್ನ.

ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ, ಜೇತನಾ ಜೇತನಗಳೆಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ಭಗವಂತನು ‘ವಿಶ್ವರೂಪ’ನೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಪಿರಕ್ಕಿರವನ್ನನು-ಕ್ಯಮ್ = ಹುಟ್ಟುವವನಿಗೂ, ಮುಟ್ಟು = ಮತ್ತು, ಪಿಸಾರುಡೈಯ ಪ್ರಕಾರಂಗಳ್ = ಹುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ, ಅವರವರ ಕರ್ಮದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ದುಃಖಮೋಹಾದಿಗಳಿಂದ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಅನುಭವ ಅಥವಾ ನಡವಳಿಕೆಗಳು, ಉಂಡಾಗಾದೋ = (ಭಗವಂತನಿಗೂ) ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ ? ಅವತಾರಂ-ಗಳಿಲೇ = ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದ್ಯವತಾರ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ, ಶೋಕಮೋಹಾದಿಗಳ್ = ಸೀತಾವಿಯೋಗಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ದುಃಖ, ವಿಭೀಷಣ ಸುಗ್ರೀವ, ಲಕ್ಷ್ಮಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ಮೋಹಾದಿಗಳೂ, ಶೊಲ್ಲವುಂ = ಹೇಳಲು, ಕಾಣ್ಗೆ ಲೋಮೋ = ಕಾಣುತ್ತದೆಯಲ್ಲವೇ ? ಇಪ್ಪಡಿಯಾಲ್ = ಈರೀತಿ ಯಾಗಿ ತಾನೇ ದುಃಖಮೋಹಾದಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವಲ್ಲಿ, ಸ್ವರಕ್ಷಣೇಪಿ ಅಶಕ್ತಸ್ಯ = ತನ್ನನು ತಾನೇ ದುಃಖಮೋಹದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವಂತೆ

ಮಾಡಿ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಶಕ್ತನಾದವನು, ಪರರಕ್ಷಣೇ = ಇತರರನ್ನು ದುಃಖ ಸಾಗರದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ - ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಕೋಹೇತುಃ = ಪ್ರಮಾಣವೇನಿದೆ ? - ಎನ್ನಿರ = ಎಂಬ ಚೋದ್ಯಮ್ = ಶಂಕೆಯು, ವಾರಾದೋ = ಬರುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಎನ್ನ = ಎಂದು ಶಂಕಿಸಿದರೇ.

‘ಅಜಮೆನ್ನು ಪುರುಷಾಂತರ ಸಜಾತೀಯ ಜನ್ಮನಿಷೇಧತ್ತಾಲೆ ತನ್ನುಡೈಯ ಹೇಯಪ್ರತಿಭಟತ್ತೈ ಕಾಟ್ಟುಕಿರಾನ್’.

(‘ವಿಶ್ವರೂಪಂಚಮಾನುಜಮ್’ - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಲ್ಲಿ) ಅಜಮೆನ್ನು ಅಜಮ್ = ‘ಜನ್ಮವಿಲ್ಲದಿರುವವನನ್ನು’ - ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದದಿಂದ, ಪುರುಷಾಂತರ ಸಜಾತೀಯ ಜನ್ಮನಿಷೇಧತ್ತಾಲೆ = ಇವನಂತೆಯೇ ಇರುವ ಬೇರೊಬ್ಬ ಸಜಾತೀಯ ಪುರುಷನಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನೂ, ಇವನಿಗೆ ಕರ್ಮಬಂಧಿತವಾದ ಜನ್ಮವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನೂ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ತನ್ನುಡೈಯ ಹೇಯ - ಪ್ರತಿಭಟತ್ತೈ = ತನ್ನ ದೋಷಗುಣಗಳಿಂದ ದೂರವಾಗಿರುವಿಕೆಯನ್ನೂ, ಕಾಟ್ಟುಕಿರಾನ್ = ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇಂಗು ಜನನತ್ತೈ ನಿಷೇಧಿತ್ತದು ಮುಟ್ಟುಮುಳ್ಳ ಭಾವವಿಕಾರಂಗಳ್ ಷಡೂರ್ಮಿಗಳೆನ್ನಾಪೋಲೇ, ಶೊನ್ನ ಚೇತನಾಚೇತನ ದೋಷಂಗಳೆಲ್ಲಾತ್ತೈಯುಂ ನಿಷೇಧಿಕ್ಕುಮ್ ಅದುಕ್ಕು ಉಪಲಕ್ಷಣ ಮಾಕೈಯಾಲೇ ಅಶಕ್ತಿರೂಪಮಾನ ದೋಷಂ ಕಳಿನ್ನು ಹೇಯಪ್ರತಿಭಟತ್ತಮುಮ್ ಸಿದ್ಧಿಕ್ಕಿರದು.

ಇಂಗು = ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ‘ಅಜಂ’ - ಎಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ, ಜನನತ್ತೈ ನಿಷೇಧಿತ್ತದು = ಜನ್ಮವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದುದು, ಮುಟ್ಟುಮುಳ್ಳ = ಇತರ ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂದ ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿರುವ, ಭಾವವಿಕಾರಂಗಳ್ = ಹುಟ್ಟುವಿಕೆ, ಇರುವಿಕೆ, ಬೆಳೆಯುವಿಕೆ, ಕ್ಷಯಿಸುವಿಕೆ, ನಾಶವಾಗುವಿಕೆ, ರೂಪಾಂತರವನ್ನು ಹೊಂದುವಿಕೆ - ಎಂಬ ಆರು ವಿಧವಾದ - ಭಾವವಿಕಾರಗಳನ್ನೂ, ಷಡೂರ್ಮಿಗಳ್ = ಶೋಕ, ಮೋಹ, ಹಸಿವು,

ಬಾಯಾರಿಕೆ, ಮುಪ್ಪು ಮತ್ತು ಮರಣ -ಎಂಬ ಆರು ವಿಧವಾದ 'ಊರ್ಮಿ' ಗಳನ್ನೂ, ಎನ್ನಾಪೂರ್ವಲೇ = (ಅವನಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು.) ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂದ ಜನ್ಮಪಡೆದವರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ, ಭಾವವಿಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಷಡೂರ್ಮಿ ದೋಷಗಳಿರುವುದರಿಂದ, ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂದ ಜನ್ಮಪಡೆಯದಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಈ ದೋಷಗಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಅಂತೆಯೇ, ಶೊನ್ನ = ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಂಕೋಚವಿಕಾಸವೇ ಮೊದಲಾದ, ಚೇತನಾ-ಚೇತನ ದೋಷಗಳೆಲ್ಲಾತ್ವೈಯುಂ = ಚೇತನ ಮತ್ತು ಅಚೇತನಗಳಿಗೆ ಸಂಭವಿಸುವ ದೋಷಗಳಿಲ್ಲವನ್ನೂ, ನಿಷೇಧಿಕೃಮ್ = ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು, ನಿಷೇಧಿಸುತ್ತದೆ. ಅದುಕ್ಯು = ಆ ರೀತಿ ನಿರ್ದೋಷ-ನಾಗಿರಲು, ಉಪಲಕ್ಷಣಮಾಕೈಯಾಲೇ = ಹೆಗ್ಗುರುತಾದ, ಅಶಕ್ತಿರೂಪ-ಮಾನದೋಷಂ ಕಳಿನ್ನು = ಜನ್ಮ ಮರಣ ಚಕ್ರದಿಂದ ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ ಎಂಬ ದೋಷವೂ ಕಳೆದು, ಹೇಯಪ್ರತಿಭಟಿತ್ವಮುಮ್ = ಹೇಯ ಗುಣಗಳನ್ನು (ಜೀವನಿಗೆ ಕರ್ಮ ಬಂಧದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಜನ್ಮ, ಮರಣ, ತತ್ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ದೋಷಗಳೆಂಬ ಕೆಟ್ಟ ಗುಣಗಳನ್ನು) ತಳ್ಳಿಹಾಕುವಿಕೆ -ಎಂಬ ಗುಣವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆಂದೂ, ಸಿದ್ಧಿಕ್ಶಿರದು = ಅರ್ಥವು ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಅನತಾರಂಗಳಿಲ್ ಶೋಕಾದಿಗಳ್ ಶೊನ್ನವಿಡತ್ತುಕ್ಕು ಅಭಿನಯಿ-
ತ್ತಿಲೇ ತಾತ್ಪರ್ಯಮ್. ಇವ್ಯರ್ಥತ್ವೈ ೧. "ಮನುಷ್ಯದೇಹಿನಾಂ
ಚೇಷ್ಟಾಂ", ೨. "ಈಶನ್ನಪಿ ಮಹಾಯೋಗಿ", ೩. "ತೇನ
ವಂಚಯಂತೇ ಲೋಕಾನ್", ೪. "ನಿಲವರಂಪಿಲ ಪಲಪಿರ-
ಸ್ಪಾಯ್, ಒಳಿವರು ಮುಳುನಲಮ್" — ಇತ್ಯಾದಿಗಳ್ಳೆ ಇಂಗಿ
ಅನುಸಂಧಿಸದು.

ಅನತಾರಂಗಳಿಲ್ = ಅವತಾರಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಶೋಕಾದಿಗಳ್ ಶೊನ್ನ
ವಿಡತ್ತುಕ್ಕು = ಭಗವಂತನು ದುಃಖಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿರುವ
ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ, ಅಭಿನಯತ್ತಿಲೇತಾತ್ಪರ್ಯಂ = ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುವ

ನಟನು, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ದುಃಖಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸದಿದ್ದರೂ, ನಾಟಕದ ಪ್ರಸಂಗಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಶೋಕಮೋಹಾದಿಗಳನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ ತೋರಿಸುವಂತೆ, ಪರಮಾತ್ಮನೂ ದುಃಖಾದಿಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಅಭಿನಯಿಸಿದಂತೆ, ಅರಿಯಬೇಕು. ಇವ್ವರ್ಧತ್ತೈ = ಈ ರೀತಿಯಾದ ಅಭಿನಯರೂಪದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತೋರುವ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಶ್ಲೋಕಗಳೇ ಮೊದಲಾಮವನ್ನು - ಇಂಗಿ = ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಅನುಸಂಧಿಪ್ಪದು = ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡುವುದು.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಪ್ರತೀಕಗಳಾಗಿ ಉದ್ಧರಿಸುವ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಮತ್ತು ಆಚಾರ್ಯರ ಪಾಶುರಗಳ ಪೂರ್ಣರೂಪ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಿವೆ:

೧. “ಮನುಷ್ಯದೇಹೀನಾಂ ಚೇಷ್ಟಾಂ ಇತ್ಯೇವಂ ಅನುವರ್ತತೇ |
ಲೀಲಾ ಜಗತ್ಪತೇಃ ತಸ್ಯ ಛಂದಸಃ ಸಂಪ್ರವರ್ತತೇ ||
(ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ : ೫-೨೨-೧೪)

(ಮನುಷ್ಯರ ದೇಹದಿಂದ (ಅವತಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಅವನು ನಡೆಯಿಸುವ ಚೇಷ್ಟೆಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಜಗತ್ತಿಗೆ ಒಡೆಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಲೀಲಾರೂಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವನ ಇಷ್ಟದಂತೆ ಆಯಾ ಚೇಷ್ಟೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.)

೨. “ಈಶನ್ನಪಿ ಮಹಾಯೋಗೀ ಸರ್ವಸ್ಯ ಜಗತಃ ಪ್ರಭುಃ |
ಕರ್ಮಾಣ್ಯಾರಭತೇ ಕರ್ತುಂ ಕೀನಾಶ ಇವ ದುರ್ಬಲಃ ||
(ಮಹಾಭಾರತ - ಉದ್ಯೋಗಪರ್ವ-೬೨ ಅ ೨೪ ಶ್ಲೋಕ)

(ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಪ್ರಭುವಾಗಿ, ಅಘಟಿತಘಟನಾಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಮಹಾಯೋಗಿಯಾದ, ಎಲ್ಲ ಚೇತನಾಚೇತನವರ್ಗವನ್ನೂ ತನ್ನ ನಿಯಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ (ಅವತಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ) ದುರ್ಬಲನಾದ (ಕೀನಾಶಃ) ರೈತನೊಬ್ಬನು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸದಂತೆ, ಏನೂ ಅಡ್ಡಿಯದವನಂತೆ ತನ್ನ ಚೇಷ್ಟೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ.)

೩. “ತೇನವಂಚಯತೇ ಲೋಕಾ ಮಾಯಾಯೋಗೇನ ಕೇಶವಃ |
ಯೇತಮೇವ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ ನ ತೇ ಮುಹ್ಯಂತಿ ಮಾನವಃ ||”
—(ಮಹಾಭಾರತ-ಉದ್ಯೋಗಪರ್ವ ೬೨-೨೫)

(ಕೇಶವನಾದರೋ ತನ್ನ (ಸಂಕಲ್ಪ) ಮಾಯೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ಜನರನ್ನೂ ಮೋಹಕ್ಕೆ ಒಳಗುಮಾಡಿ ಮೋಸಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ, ಯಾರು ಅವನನ್ನೇ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತಾರೆಯೋ, ಆ ಮನುಷ್ಯರು ಅವನ ಮಾಯೆಯ ಮೋಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ.)

೪. ಎಳಿವರುನಿಯಲ್ಲಿನ ನಿಲೈವರಂಬಿಲ ಪಲಪಿರಪ್ಪಾಯ್,
ಒಳಿವರುಮುಳುನಲಂ ಮುದಲಿಲ ಕೇಡಿಲ ವಿಡಾಮ್,
ತೆಳಿದರು ನಿಲೈಮೈಯದೊಳಿವಿಲನ್ ಮುಳುವದು-
ಮಿರೈಯೋನ್

ಅಳಿವರು ಮರುಳಿನೋಡಕತ್ತನನ್ ಪುರತ್ತನನೈಯ್ತೇ ||

(ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ ತಿರುವಾಯ್ಮೌಳಿ : ೧-೩-೨)

ನಿಲೈ = ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿಯೂ, ವರಂಬು = ಒಂದು ನಿಯತಿಯೂ, ಇಲ್ಲ = ಇಲ್ಲದ, ಪಲ = ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರವಾದ, ಪಿರಪ್ಪಾಯ್ = ಅವತಾರಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಮುದಲಿಲ = ಆದಿಯಿಲ್ಲದ, ಕೇಡಿಲ = ಅನ್ತವಿಲ್ಲದ, ಮುಳುನಲಂ = (ಪೂರ್ಣಾನಂದ) ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳೆಲ್ಲಾ, ಒಳಿವರುಂ = ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ, ಎಳಿವರುಂ ಇಯಳ್ವಿನನ್ = ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನೇ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿಯುಳ್ಳವನ್ನೂ, ವಿಡಾಮ್ = ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ, ತೆಳಿದರುಂ = ವಿಶದವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನಂಟುಮಾಡುವ, ಅದುನಿಲೈಮೈ = ಆ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು, ಮುಳುವದುಮ್ = ಪೂರ್ಣವಾಗಿ, ಒಳಿವಿಲನ್ = ಸಂತವಾಗಿಯುಳ್ಳ, ಇರೈಯೋನ್ = ಸ್ವಾಮಿಯೂ (ಆದ ಭಗವಂತನು), ಅಳಿವರುಮ್ = ಉಪಕಾರಕವಾದ, ಅರುಳಿನೋಡು = ಕೃಪೆಯೊಡನೆ, ಅಮೈನ್ನು = ಕೂಡಿದವನಾಗಿ, ಅಕತ್ತನನ್ = (ಆಶ್ರಿತರಿಗೆ) ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿರುವವನು, ಪುರತ್ತನನ್ = ಇತರರಿಗೆ ಬಾಹ್ಯನು.

ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಸೌಲಭ್ಯದಿಂದ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಅವತಾರ-
ಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ನಿಯತಿಯೂ
ಇಲ್ಲದವನಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಆದ್ಯಂತರವಿಲ್ಲದ ಪರಿಪೂರ್ಣಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳುಳ್ಳವ-
ನಾಗಿ, ದಿವ್ಯತೇಜೋನಿಧಿಯಾಗಿ, ಯಾವಾಗಲೂ ಮೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಫಲ
ಪ್ರದನಾಗಿ ಏಕವಿಧಸ್ಥಿತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.
ಮತ್ತು ಸಕಲಲೋಕೋಪಕಾರಕವಾದ ತನ್ನ ಕೃಪಾಗುಣದಿಂದ ಆಶ್ರಿತರಿಗೆ
ಅಂತರಂಗ ಪ್ರಿಯನಾಗಿಯೂ, ಅನಾಶ್ರಿತರಿಗೆ ಬಾಹ್ಯನಾಗಿ ದುರ್ಲಭನಾಗಿಯೂ
ಇರುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಮೇಲೆ ಉದಹರಿಸಿರುವ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಗಳಿಂದ, ಭಗವಂತನು ಅವತಾರ
ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಶೋಕಮೋಹಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದಂತೆ ತೋರುವಿಕೆಯು
ಕೇವಲ ಅಭಿನಯವೇ ವಿನಹ ವಾಸ್ತವಿಕವಾದುದಲ್ಲ, ಅವನು ಹೇಯಗುಣ-
ರಹಿತನು—ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಪ್ಪಡಿ ಇಶ್ಲೋಕತ್ತಾಲ್ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯ ಭೂತನಾನ ಶರಣ್ಯ-
ನೈಯುಂ ಅವನುಡೈಯ ವಶೀಕರಣಾರ್ಥಮಾಕ ಸಾಧ್ಯಮಾನ ಅಧಿಕಾರಿ-
ಕೃತ್ಯ ವಿಶೇಷತ್ತೈಯುಮ್ ಶ್ರುತಿಸ್ತುತಿಕಳಿಲ್ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ತೋಟ್ಟಿ
ಅನುವಾದ ಸ್ವರೂಪಮಾನ ವಾಕ್ಯತ್ತಾಲೇ ಕಾಟ್ಟಿ, ಭರಸ್ವೀಕಾರಂ ಪಣ್ಣಿನೆ
ತನ್ನುಡೈಯ ಕೃತ್ಯಮಾಕ “ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರಂ ಕಾತ್ತು” ಇತ್ಯಾದಿಕಳಿಲ್
ಶೊಲ್ಲುಕಿರ ಸರ್ವಾನಿಷ್ಟ ನಿವರ್ತನತ್ತೈಯುಮ್ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥ
ಪ್ರಾಪಣತ್ತೈಯುಮ್ ಪ್ರಪನ್ನನ್ ತಿರತ್ತಿಲ್ ವಾಶಿತೋಟ್ಟಿ ಉತ್ತರ
ಶ್ಲೋಕತ್ತಾಲೆ ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ ಕಿರಾನ್.

ಇಪ್ಪಡಿ = ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಇಶ್ಲೋಕತ್ತಿಲ್ = ಈ
ವರಾಹಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಪೂರ್ವ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಸಿದ್ಧೋಪಾಯ
ಭೂತನಾನ ಶರಣ್ಯನೈಯುಂ = ಜೀತನನು ‘ರಕ್ಷಿಸು’ —ಎಂದು ಕೇಳುವ

ಮುನ್ನವೇ ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ನಿಂತಿರುವ — ಸಿದ್ಧೋಪಾಯ ಭೂತನಾದ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ, ರಕ್ಷಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಕನಾದ ಭಗವಂತನ ವಿಷಯವನ್ನು, ಅವನುಡೈಯ ವಶೀಕರಣಾರ್ಥ ಮೂಕ ಸಾಧ್ಯಮಾನ = ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು (ಒಲಸಿಕೊಳ್ಳಲು) ಮಾಡಿಯೇ ತೀರಬೇಕಾದ, “ತಸ್ಯ ಚ ವಶೀಕರಣಂ ತಚ್ಚರಣಾಗತಿರೇವ” — ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ, ಅವನ ಅಡಿದಾವರೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು, ಅಧಿಕಾರ ಕೃತ್ಯವಿಶೇಷತ್ರೈಯುಮ್ = ಆ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಲು ಯೋಗ್ಯರಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾರೆಂಬುದನ್ನೂ, ಅವರು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಗಳಾವುವು ಎಂಬುದನ್ನೂ, ಶ್ರುತಿಸ್ತೃತಿಗಳಿಲ್ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ-ತೋಟ್ಟಿ = ಶ್ರುತಿಸ್ತೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನೂ, ಅನುವಾದ ಸ್ವರೂಪಮಾನ ವಾಕ್ಯತ್ತಾಲೇ ಕಾಟ್ಟಿ = ಅನುವಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುವ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸಿ, ಭರಸ್ವೀಕಾರಂ ಪಣ್ಣಿನೆ = ತನ್ನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡಿದ ಜೀತನನ ‘ರಕ್ಷಾಭರ’ — ರಕ್ಷಿಸುವಹೊಣೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹೊತ್ತು ಕೊಂಡಿರುವ, ತನ್ನುಡೈಯ = ತನ್ನದಾದ, ಕೃತ್ಯಮೂಕ = ಕೆಲಸವಾದ “ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರಂಕಾತ್ತು” = ‘ಶರಣಾಗತನ ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರಗಳನ್ನು (ಜನ್ಮಮರಣ ಚಕ್ರವನ್ನೆ’) ತಪ್ಪಿಸಿ ಭಗವಂತನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ — ಎಂದು ಹೇಳುವ, ಇತ್ಯಾದಿಕಳಿಲ್ = ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ, ಶೋಲ್ಲುಕಿರ = ಹೇಳಿರುವ, ಸರ್ವಾನಿಷ್ಟನಿವರ್ತನತ್ರೈಯುಂ = ಪುನರ್ಜನ್ಮಾದಿ ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಅನಿಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮವನ್ನೂ, ಪರಮ-ಪುರುಷಾರ್ಥಪ್ರಾಪಣತ್ರೈಯುಂ = ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥವಾದ ಶ್ರೀವೈಕುಂಠ ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿಸುವಿಕೆಯೂ, ಪ್ರಪನ್ನನ್ ತಿರತ್ತಿಲ್ = ಶರಣಾಗತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ವಾಶಿತೋಟ್ಟಿ = ಮನದಟ್ಟಾಗುವಂತೆ, ಉತ್ತರಶ್ಲೋಕತ್ತಾಲೆ-ಎರಡನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ, ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ ಕಿರಾನ್ = ವರಾಹಸ್ವಾಮಿಯು ಕೃಪೆಮಾಡಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

‘ತತಃ’ — ಎನ್ನಿರಪದತ್ತಿಲ್, ಸ್ಮರಣಂ ಹೇತುಮಾಕನೆನ್ರು

ಪೊರುಳಾನಾಲ್, ಇದುಕ್ಕೊರು ಪ್ರಯೋಜನಮಿಲ್ಲೆ. 'ತಮ್'— ಎನ್ನಿ ರವಳನಾಲುಂ ಇದು ತೋಟ್ಟುನ್. ಇಪ್ಪಡಿಯೇ 'ಸ್ಮರಣತ್ತುಕ್ಕು ಪಿನ್ನು' — ಎನ್ನು ತಾತ್ಪರ್ಯಂ ಕೊಂಡಾಲುಂ, ಮಿಕ್ಕುದಿಯಾಮೆನ್ನಿಲ್ ಅರ್ತಿವಿಶೇಷಾದಿಕಳಾಲೇ ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಅನಂತರ ಕ್ಷಣತ್ತಿಲೇ ಶರೀರಾನ್ತ- ತ್ತಿಲ್ ಪ್ರಸ್ತುತಮಾನಾಲುಂ, ಇಂದ ಸ್ಮರಣತ್ತಳನೇ ವ್ಯಾಜಮಾಕ ಶರೀರಾನ್ತತ್ತಿಲ್ (ಶರೀರಾಂತರಂ) ಪ್ರವೇಶಿಯಾದಪಡಿ ಅಪ್ಪೋದೇ ರಕ್ಷಿಪ್ಪನ್. ಇವನುಕ್ಕು ಭರನ್ಯಾಸಂ ಪಣ್ಣಿನ ವಿಷಯತ್ತಿಲ್ ಕರ್ತವ್ಯ ಶೇಷಮಿಲ್ಲೆ — ಎನ್ನು ತೋಟ್ಟುಕ್ಕೆಕ್ಕಾಕ 'ತತ' — ಎನ್ನಿ ರದು.

ಎರಡನೆಯ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ, ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ 'ತತ' — ಎನ್ನಿ ರಪದತ್ತಿಲ್ = 'ಬಳಕ' — ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ತೋರುವ 'ತತ' ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ, ಸ್ಮರಣಂ ಹೇತುವಾಕ ನೆನ್ನು ಪೊರುಳಾನಾಲ್ = ಸ್ಮರಣವನ್ನೇ ಕಾರಣವನ್ನಾಗಿಸಿ, 'ಸ್ಮರಣಮಾಡಿದ ಬಳಕ'—ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿದರೆ, ಇದುಕ್ಕು ಒರುಪ್ರಯೋಜನಮಿಲ್ಲೆ = ಈ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, 'ತಮ್' ಎನ್ನಿ ರವಳನಾಲುಂ = 'ತಮ್' — ಆ ಸ್ಮರಣಮಾಡಿದವನನ್ನೂ ಸರಮಗತಿಗೆ ಒಯ್ಯತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ, ಇದುತೋಟ್ಟುಂ = 'ಸ್ಮರಣಾ- ನಂತರ'—ಎಂಬರ್ಥವು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಇಪ್ಪಡಿಯೇ = ಇದೇರೀತಿ, 'ತಮ್' ಶಬ್ದದಿಂದ ತೋರುವ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಮತ್ತೇ, ಸ್ಮರಣತ್ತುಕ್ಕು ಪಿನ್ನು = ಸ್ಮರಣಮಾಡಿದ ಬಳಕ, ಎನ್ನುತಾತ್ಪರ್ಯಂ ಕೊಂಡಾಲುಂ = ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದರೂ, ಮಿಕ್ಕುದಿಯಾಮೆನ್ನಿಲ್ = ಹೇಳಿದುದನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನ ವಲ್ಲವೋ — ಎಂದರೆ, ಅರ್ತಿವಿಶೇಷಾದಿಕಳಾಲೇ = ಭಗವಂತನ ಪೂರ್ಣ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಾಣದೇ ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಇರಲಾಗದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಜೀತನರು, ಅವನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅರ್ತಿವಿಶೇಷವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡು ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡಿದರೆ, ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು

ಅನಂತರಕ್ಷಣತ್ತಿಲೇ = ಶರಣಾಗತಿಯ ಉತ್ತರ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ, ಶರೀರಸಾತಂ
 ಪ್ರಸ್ತುತಮಾನಾಲೂಂ = ದೇಹಾವಸಾನ ಸಂಭವಿಸಿದರೂ, ಇಂದ ಸ್ಮರಣ-
 ತ್ತಳವೇ = ಪೂರ್ವಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆ ಜೀತನರುಮಾಡಿದ ಶರಣಾಗತರೂಪವಾದ
 ಸ್ಮರಣವನ್ನೇ, ವ್ಯಾಜಮಾಕ = ನೆಪವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಶರೀರಾಂತತ್ತಿಲ್ =
 ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲಿ, (ಶರೀರಾಂತರಂ) ಪ್ರವೇಶಿಯಾದಪಡಿ = ಇತರ
 ದೇಹಾಂತರಗಳನ್ನು (ಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ) ಪ್ರವೇಶಿಸದಂತೆ, ಅಪ್ಪೋದೇ
 ಆಗಲೇ, ರಕ್ಷಿಪ್ಪನ್ = ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ, ಇವನುಕ್ಕು =
 ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ, ಭರನ್ಯಾಸಂ ಪಣ್ಣಿನವಿಷಯತ್ತಿಲ್ = ಭರನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ
 ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಕರ್ತವ್ಯಶೇಷಮಿಲ್ಲೈ = ಮುಂದೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಯಾವ
 ಒಂದು ಕರ್ತವ್ಯವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಎನ್ನು = ಎಂದು, ತೋಟ್ಟುಕ್ಕೈಕ್ಕಾಕ
 ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ, 'ತತಃ'—ಎನ್ನಿರದು — 'ತತಃ' (ಅನಂತರ)
 ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು.

'ತಮ್'—ಎನ್ನದು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಯ್ ಚಾತಕವೃತ್ತಿಯಾಯ್)
 ತನಕ್ಕುವರುಮ್ ಮರಣತ್ಯೈ ಪ್ರಿಯಾತಿಥಿಯೈಪ್ಪೋಲೇ ಪಾರ್ತಿರುಕ್ಕು
 ಮವನೈ—ಎನ್ನಪಡಿ.

'ತಮ್'—ಎನ್ನದು = ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ 'ತಮ್'
 (ಅವನನ್ನೂ) ಎಂಬ ಪದವು, ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಯ್ = ತಾನು ಮಾಡಬೇಕಾದ,
 ತನ್ನ ರಕ್ಷಾಭರವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಣಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಕೃತಾರ್ಥ-
 ನಾಗಿ, ಚಾತಕವೃತ್ತಿಯಾಯ್ = ಚಾತಕಪಕ್ಷಿಯು ತನಗೆ ಹಿತವಾದ ಮಳೆ
 ಯನ್ನು ಸುರಿಸುವ ಮೋಡಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಎದಿರುನೋಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತು
 ಕೊಳ್ಳುವಂತೆ, ತನುಕ್ಕುವರುಮ್ = ತನಗೆ ಬರುವ, ಮರಣತ್ಯೈ =
 ಸಾವನ್ನು, ಪ್ರಿಯಾತಿಥಿಯೈಪ್ಪೋಲೇ = 'ಮೃತ್ಯುಂ ಪ್ರಿಯಮಿವಾತಿಥಿಮ್'
 —ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ, ಪ್ರಿಯವಾದ ಅತಿಥಿಯು ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು,
 ಪಾರ್ತಿರುಕ್ಕುಮವನೈ = ಎದಿರುನೋಡುತ್ತಿರುವವನನ್ನು, ಎನ್ನಪಡಿ =
 ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು.

‘ಮದ್ಭಕ್ತಂ’—ಎನ್ನು ನಮ್ಮೆಯೇ ನಿರತಿಶಯ ಭೋಗ್ಯಮಾಕ ಉಕನ್ನು ಪತ್ತಿನವನೈ ಎನ್ನಿರದು. ‘ತಂ—ಮದ್ಭಕ್ತಂ’—ಎನ್ನಿರ ಇರಂಡು ಪದತ್ತಾಲುಮಾಕ ಅನನ್ಯೋಪಾಯನುಮಾಯ್ ಅನನ್ಯಪ್ರಯೋಜನಮಾನವನೈ ಎನ್ನಿರಾನ್. ಇತ್ತಾಲೇ ಐಶ್ವರ್ಯಕೈವಲ್ಯಾರ್ಥಪ್ರಪನ್ನ-ರೈಯುಮ್ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥೋಪಾಸಕರೈಯುಮ್ ವ್ಯವಚ್ಛೇದಿಕ್ಕಿರದು.

‘ಮದ್ಭಕ್ತಂ’ — ಎನ್ನು = ‘ಮದ್ಭಕ್ತಂ’ (ನನ್ನ ಭಕ್ತನನ್ನು) — ಎಂದು ವರಾಹನು ಹೇಳಿರುವ ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಪದವು, ನಮ್ಮೆಯೇ = ನಮ್ಮನ್ನೇ, ನಿರತಿಶಯ ಭೋಗ್ಯಮಾಕ=ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭೋಗ್ಯರೂಪವಾದ ವಸ್ತುವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು, ಉಕನ್ನು = ಸಂತೋಷದಿಂದ, ಪತ್ತಿನವನೈ = ಆಶ್ರಯಿಸಿದವನನ್ನು, ಎನ್ನಿರದು = ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ತಂ — ಮದ್ಭಕ್ತಂ’ = ಆ ನನ್ನ ಭಕ್ತನನ್ನು, ಎನ್ನಿರ = ಎನ್ನುವ, ಇರಂಡುಪದ-ತ್ತಾಲುಮಾಕ = ಎರಡು ಪದಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿಸಿ, ಅನನ್ಯೋಪಾಯನುಮಾಯ್ = ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಶರಣುಹೋಗುವುದೊಂದನ್ನುಳಿದು, ಬೇರೆ ಉಪಾಯವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸದ, ಅನನ್ಯಪ್ರಯೋಜನಮಾನವನೈ = ಭಗವಂತನನ್ನು, ಸೇರುವುದೊಂದನ್ನುಳಿತು ಬೇರೆ ಇತರ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸದಿರುವ ಪ್ರಪನ್ನನನ್ನು, ಎನ್ನಿರಾನ್ = ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇತ್ತಾಲೇ = ಇದರಿಂದ, ಐಶ್ವರ್ಯಕೈವಲ್ಯಾರ್ಥಪ್ರಪನ್ನರೈಯುಮ್ = ಐಹಿಕವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವಸಲುವಾಗಿ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟ ಆರ್ತ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಾರ್ಥಿಗಳನ್ನೂ, ಕೈವಲ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಶರಣುಹೋದ ‘ಜಿಜ್ಞಾಸು’ ಗಳನ್ನೂ, ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥೋಪಾಸಕ-ರೈಯುಂ = ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನಾಗಿ ವಿದ್ಯೋಪಾಸನೆ ಮಾಡುವವರನ್ನೂ, ವ್ಯವಚ್ಛೇದಿಕ್ಕಿರದು = ಬೇರ್ಪಡಿಸುತ್ತವೆ. (ಅಂದರೆ, ಆರ್ತ, ಜಿಜ್ಞಾಸು ಮತ್ತು ಅರ್ಥಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿ ವರಾಹನು ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.)

ಕಾರುಣಿಕನಾನ ಈಶ್ವರನ್ ಎಲ್ಲಾರುಕ್ಕುಂ ಮೋಕ್ಷಂ ಕೊಡುಕ್ಕು

ಪ್ರಾಪ್ತನೇಯಾಕಿಲುಂ, ಅನಾದಿಕರ್ಮಪ್ರವಾಹ ವಿಷಯಮಗ್ನರಾನ
ಅಧಿಕಾರಿಕಳುಕ್ಕು ನಿರ್ವ್ಯಾಜಮಾಕ ಮೋಕ್ಷಂ ಕೊಡುತ್ತಾಲ್ ಕರ್ಮಾ-
ನುರೂಪಫಲಪ್ರದಾಯಿತ್ವ ನಿಯಮಂ ಕುಲೈಯುಮ್. ಅದು
ಕುಲೈಯಾಮೈಕ್ಕಾಕ ಇಪ್ಪದದ್ವಯತ್ತಿಲ್ ಶೊನ್ನ ಅಕಾರ ಮುಡೈ-
ಯಾರ್ಕು ಮೋಕ್ಷಮೆನ್ನಿರದು.

ಕಾರುಣಿಕನಾನ ಈಶ್ವರನ್ = ದಯಾಮಯನಾದ ಭಗವಂತನು,
ಎಲ್ಲಾರುಕ್ಕುಂ = ಎಲ್ಲರಿಗೂ, ಮೋಕ್ಷಂ ಕೊಡುಕ್ಕು = ಮೋಕ್ಷವನ್ನು
ಅನುಗ್ರಹಿಸಲು, ಪ್ರಾಪ್ತನೇಯಾಕಿಲುಂ = ಸಮರ್ಥನೇ ಆದರೂ, ಅನಾದಿ-
ಕರ್ಮ ಪ್ರವಾಹವಿಷಯಮಗ್ನರಾನ = ಅನಾದಿಯಾದ ಕರ್ಮಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ
ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡು, (ವಿಷಿಣ್ಣಂತಿ ಬಧ್ನಂತಿ ಇತಿ ವಿಷಯಾಃ) ತಮ್ಮನ್ನು
ಬಂಧಕ್ಕೆ ಒಳಗುಮಾಡುವ ಶಬ್ದ. ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ ಮತ್ತು ಗಂಧ
ವೆಂಬ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿರುವ, ಅಧಿಕಾರಿಕಳುಕ್ಕು = ಅಧಿಕಾರಿ
ಗಳಿಗೆ, ನಿರ್ವ್ಯಾಜಮಾಕ = ಯಾವ ಒಂದು ಕಾರಣವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಮೋಕ್ಷಂ
ಕೊಡುತ್ತಾಲೇ = ಮೋಕ್ಷವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಿದರೆ, ಕರ್ಮಾನುರೂಪ ಫಲ-
ಪ್ರದಾಯಿತ್ವ ನಿಯಮಂ = ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಫಲವನ್ನು
ನೀಡುತ್ತಾನೆಂಬ ನಿಯಮವು, ಕುಲೈಯುಂ = ಭಂಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು =
ಆ ನಿಯಮವು, ಕುಲೈಯಾಮೈಕ್ಕಾಕ = ಭಂಗವಾಗದಿರಲು, ಇಪ್ಪದ-
ದ್ವಯತ್ತಿಲ್ = 'ತಂ - ಮದ್ಭಕ್ತಂ' (ಆ ನನ್ನ ಭಕ್ತನನ್ನು) — ಎಂಬ
ಎರಡು ಪದಗಳಲ್ಲಿ, ಶೊನ್ನ = ಹೇಳಿದ, ಅಕಾರಮುಡೈಯಾರ್ಕು = ಆಕಾರ-
ವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ, ಅಂದರೆ ಭಗವಂತನನ್ನುಳಿದು ಇನ್ನಾವವಸ್ತುವನ್ನೂ
ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ, ಅವನನ್ನೇ ಪಡೆಯಲು ಅವನ ಅಡಿದಾವರೆಯಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿ
ಮಾಡಿರುವ ಭಗವದ್ಭಕ್ತನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ, 'ಮೋಕ್ಷಂ' ಎನ್ನಿರದು =
ಮೋಕ್ಷವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು.

ಕಾರುಣ್ಯಮೊನ್ನೈಯುಂ ಪ್ರಧಾನಮಾಕ್ಕಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ವತಂತ್ರ-
ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೈ ಕುಲೈಕ್ಕುಸಾರ್ತಾಲ್, ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪತೆ ಇಲ್ಲಾಮೈಯಾಲೇ,

ಇಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಂ ಅಳಿನ್ನು ನಿರೀಶ್ವರವಾದಂ ಪ್ರಸಂಗಿಕ್ಕುಮ್.
 ಇಪ್ಪಡಿಯೇ ಸರ್ವರುಂ ಈಶ್ವರಕೃಪೆಯಾಲೇ ನಿತ್ಯಮುಕ್ತರಾಕತ್ತಟ್ಟಿನ್ನು?
 —ಎನ್ನಿರ ಚೋದ್ಯಮುಮ್ ಪರಿಹೃತಮ್. ಜಗತ್ಕಾರಣತ್ವ ಮೋಕ್ಷ-
 ಪ್ರದತ್ವಾದಿಕಳ್ ಇಲ್ಲಾದುಪೋದು ಒರುವನ್ನಿ ವಿಶೇಷಿತ್ತು ಈಶ್ವರನ್
 ಎನ್ನಿಕ್ಕು ಪ್ರಮಾಣಮಿಲ್ಲೆಯಿರೇ.

ಕಾರುಣ್ಯವೊನ್ನೈಯುಮ್ ಪ್ರಧಾನಮಾಕ್ಕು = ಭಗವಂತನು
 ಕರುಣಾಮಯ ಮೂರ್ತಿ. ಎಲ್ಲ ಚೇತನರನ್ನೂ ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕೆಂಬುದೇ ಅವ
 ಹೆಬ್ಬಯಕೆ. ಅದುದರಿಂದ ಕೇವಲ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡಿದ
 ಚೇತನರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೋಕ್ಷವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದು, ಅವನ
 ನಿರ್ಹೇತುಕವಾದ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ಚೇತನರಿಗೂ, ಅವರು ಉಪಾಯಾನು-
 ಷ್ಠಾನ ಮಾಡಲಿ ಅಥವಾ ಮಾಡದಿರಲಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ -
 ಎಂದು, ಅವನ 'ಕರುಣೆ' ಅಥವಾ 'ದಯಾ' ಎಂಬ ಗುಣವುಂದನ್ನೇ
 ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಟ್ಟು, ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ವತಂತ್ರವ್ಯವಸ್ಥೆಯೈ = ಅವನ ಆಜ್ಞಾ-
 ರೂಪವಾದ ಶೃತಿस्ಮೃತಿಗಳೆಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುವ,
 ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡದಿರುವ ಚೇತನರಿಗೆ, ಅವರವರ
 ಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ ಜನ್ಮಮರಣಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡು, ಸುಖದುಃಖಾದಿ
 ಗಳನ್ನು ಅವರು ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು,
 ಕುಲೈಕ್ಕು ಸ್ಪಾರ್ತಾಲ್ = ಅಳಿಸಿಹಾಕಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಲು ತೊಡಗಿದರೆ,
 ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪತೆಯಿಲ್ಲಾನ್ಮೈಯಾಲೇ = ಭಗವಂತನು, ಒಮ್ಮೆ, ಉಪಾಯಾ-
 ನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡದಿರುವವರಿಗೆ ಅವರವರ ಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ ಫಲ
 ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಮಾಡಿದ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ನಡೆಯಿಸದುದರಿಂದ, ಅವನಲ್ಲಿ
 'ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪತೆ' ಎಂಬ ಗುಣವು ಇಲ್ಲದೇ ಹೋಗುವುದರಿಂದ, ಇಸ್ವಾ-
 ತಂತ್ರ್ಯಂ ಅಳಿನ್ನು = ಚೇತನರಿಗೆ ಬಂಧ ಮೋಕ್ಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ
 ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ನಷ್ಟವಾಗಿ, ನಿರೀಶ್ವರವಾದಂ ಪ್ರಸಂಗಿಕ್ಕುಮ್ = ಅವನೂ
 ಒಬ್ಬ ಬದ್ಧನಾದ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಚೇತನನಂತಾಗಿ ಅವನ ಈಶ್ವರತ್ವವೇ

ಅಳಿದುಹೋಗಿ, ಈಶ್ವರನೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವ ನೀರಿಶ್ವರವಾದ ಪ್ರಸಂಗ-
ವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇಪ್ಪಡಿಯೇ = ಈ ರೀತಿಯಾಗಿಯೇ, ಸರ್ವರುಕ್ಕುಂ =
ಎಲ್ಲರಿಗೂ (ಅವರು ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಲಿ ಮಾಡದಿರಲಿ), ಈಶ್ವರ-
ಕೃಪೆಯಾಲಿ = ಪರಮೇಶ್ವರನ ಕೃಪೆಯಿಂದ, ನಿತ್ಯ ಮುಕ್ತರಾಕತ್ತೆ ಟ್ಟಿನ್ನ =
ನಿತ್ಯಮುಕ್ತರಾಗಲು ಅಭ್ಯಂತರವೇನಿದೆ ? ಎನ್ನಿರ ಚೋದ್ಯಮುಮು
ಪರಿಹೃತಮ್ = ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೂ ಪರಿಹಾರ ಸಿಕ್ಕಂತಾಗುತ್ತದೆ.
ಜಗತ್ಕಾರಣತ್ವನೋಕ್ಷಪ್ರದತ್ವಾದಿಗಳ್ ಇಲ್ಲಾದುಪೋಡು = ಜಗತ್ತಿನ
ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿ ಲಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವಿಕೆ, ಅನಾದಿಯಾದ ಕರ್ಮದಿಂದ
ಬದ್ಧರಾದ ಜೀತನರಿಗೆ ಅವರು ಮಾಡುವ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ
ನೋಕ್ಷವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾದ ದಯಾ,
ಕ್ಷಮಾ, ಸೌಲಭ್ಯ, ಸೌಶಿಲ್ಯತ್ವಾದಿ ಗುಣಗಳೂ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ,
ಇತರ ಜೀತನಂತೆಯೇ ಅವನೂ ಆದುದರಿಂದ, ಒರುವನ್ನೆ = ಒಬ್ಬನನ್ನು
ಮಾತ್ರ, ವಿಶೇಷಿತ್ತು = ವಿಶೇಷವಾಗಿಸಿ, ಈಶ್ವರನೆನ್ನೈಕ್ಕು = ಈಶ್ವರನೆಂದು
ಹೇಳಲು, ಪ್ರಮಾಣಮಿಲ್ಲೈಯಿರೇ = ಪ್ರಮಾಣವಿಲ್ಲವಲ್ಲವೇ ? (ಆದುದರಿಂದ
ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನರೂಪಪ್ರಪತ್ತಿ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ
ಮಾತ್ರವೇ, ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಭಗವಂತನು,
ಮೋಕ್ಷವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ-ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು).

ಅನಾದಿಯಾದ ಕರ್ಮಬಂಧಿತರಾದ ಜೀತನರು, ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಪೂರ್ವ-
ದಲ್ಲಿ, ದೇಹವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ, ಅಚಿತ್ತುಗಳಂತೆ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆಗ
ಪರಮಾತ್ಮನಂತೆಯೇ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು
ಅರ್ಹತೆಯುಳ್ಳ ಜೀತನರು, ಕರ್ಮದ ಸಂಕೋಲೆಯಿಂದ, ಆ ಆನಂದವ-
ನ್ನನುಭವಿಸದೆ ಬಿದ್ದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ದಯೆಯೇ ಮೂರ್ತಿನೆತ್ತಿಂತಿರುವ
ಪರಮಾತ್ಮನು, ತನ್ನ ನಿರ್ದೇಶಿತವಾದ ಕೃಪೆಯಿಂದ, ಇವರಿಗೋಸ್ಕರವೇ
ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿ, ಕರಣಕಳೇಬರಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಪೂರ್ವ
ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಕಾಲ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿ ಸ್ನೇಹಕಲ್ಮಷರಾದ
ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ, ತನ್ನನ್ನು ಸೇರಲು ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ, ತನ್ನ

ನಿಶ್ವಾಸರೂಪವಾದ ವೇದಗಳನ್ನು, ಅವರ ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ವೇದ, ತದರ್ಥಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ಜೀತನರಿಗೂ ಲಭಿಸುವಂತೆ, ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಾವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿದ ಮಂತ್ರಗಳು ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಸ್ಮೃತವಾಗಿ ಹರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕಾಲಗತಿಯಿಂದ ಕಲ್ಮಷಭೂಯಿಷ್ಠರಾದ ಜೀತನರು, ವೇದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸದೇ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಪಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಧರ್ಮವು ತಲೆದೋರಿದಾಗ, ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ರಾಮ ಕೃಷ್ಣಾಧ್ಯವತಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಧರ್ಮಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ ಆವೇಶಾವತಾರದಿಂದಲೂ, ಕೆಲ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿನ ನಿತ್ಯಾತ್ಮರುಗಳನ್ನು ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಅವರ ಮುಖಾಂತರ ಶಾಸ್ತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಧರ್ಮಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿಸಿ, ಕರ್ಮದಿಂದ ಜೀತನಿಗೆ ಬಂಧವುಂಟಾಗುವ ಬಗೆಯನ್ನೂ, ಅದರಿಂದಾಗುವ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳನ್ನೂ, ಆ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಬರುವ ಲಾಭವನ್ನೂ, ಆ ರೀತಿ ಕರ್ಮಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಲು ಜೀತನರು ಅವರವರ ಶಕ್ತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ ಜೀತನರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಕಾರುಣಿಕನಾದ ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲ ಜೀತನರನ್ನೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಕರ್ಮ ಬಂಧದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಮುಕ್ತರನ್ನಾಗಿಸಿದರೆ, ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡದ ಜೀತನಿಗೆ ಅವರವರ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಫಲಪ್ರದಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿರುವ ಅವನ ಸಂಕಲ್ಪವೇ ಸುಳ್ಳಾಗುವುದರಿಂದ ಅವನ ಸತ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪತ್ವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. 'ಹೇಯಗುಣರಹಿತತ್ವವು'—

←^I ಅಚಿದವಿಶಿಷ್ಟಾನ್ ಪ್ರಲಯೇ ಜಂತೂ ನವಲೋಕೈ ಜಾತನಿರ್ವೇದ।

ಕರಣ ಕಳೇಬರಯೋಗಂ ವಿತರಿಸಿ ವೃಷಶೈಲನಾಥ ಕರುಣೇತ್ಸಮ್ ||
(ದಯಾಶತಕ).

ಭಗವಂತನ ಒಂದು ಗುಣ. ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪತ್ವವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯು ಹೇಯಗುಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಭಗವಂತನು ‘ಹೇಯಪ್ರತಿಭಟ’ -ಎಂದು ಹೇಳಲಾರದೆ, ‘ಹೇಯಗುಣಸಹಿತ’ -ಎನ್ನುವೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ದೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ವೈಷಮ್ಯ ಮತ್ತು ನೈಘೃಣ್ಯವೆಂಬ ಎರಡು ದೋಷಗಳು ಅವನಿಗೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ² ಹೇಗೆಂದರೆ, ಕೆಲ ಜೀತನರು ಪೂರ್ವ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರೂ ಏನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಯಾವ ಒಂದು ವ್ಯಾಜವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಿದರೆ, ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿದವರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಿದುದರಿಂದ, ಏನೂ ಆಚರಿಸಿದವರು ಭಗವಂತನು ‘ಪಕ್ಷಪಾತಿ’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಏನೂ ಸಾಧನೆಯನ್ನೇ ಮಾಡದಿರುವವರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿದರೆ, ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಯಾವ ಸ್ಥಾನವೂ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ ಅವರು ಭಗವಂತನನ್ನು — ‘ನಿಘೃಣ’ (ದಯಾರಹಿತ) -ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅದುದರಿಂದ ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ದೋಷಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಲು ಸಿದ್ಧನಲ್ಲದ ಭಗವಂತನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಜೀತನರಿಂದ, ಅವರು ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಮಾಡದೆ ಎಲ್ಲ ಜೀತನರಿಗೂ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಿದರೆ, ಅವನ ಈಶ್ವರತ್ವಕ್ಕೆ ಹಾನಿಬರುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಮಾಡಲು ಹೊರಟಾಗ ಈಶ್ವರ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ “ಜನ್ಮಾದ್ಯಸ್ಮಯತಃ” ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ, ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯಗಳು ಯಾವುದಾಗುತ್ತದೆಯೋ, ಮತ್ತು ಯಾರು ಬದ್ಧ ಜೀತನರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ ಅವನೇ ‘ಈಶ್ವರ’ (ಪರಬ್ರಹ್ಮ) ನೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ‘ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿ ಕರ್ತೃತ್ವ’ ಮತ್ತು ‘ಮೋಕ್ಷಪ್ರದತ್ವ’ -ಎಂಬ ಎರಡು ಗುಣಗಳೂ ಭಗವಂತನಿಗೇ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಗುಣಗಳು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಮ್ಮೆಲೆ, ಮೋಕ್ಷವುಂಟಾದರೆ, ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ

² “ತಥಾವೈಷಮ್ಯ ನೈಘೃಣ್ಯೇ (ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ)”

‘ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃತ್ವ’ -ಎಂಬ ಗುಣವು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ, ಜೀತನಿಗೆ ಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ. ಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ‘ಭಗವಂತನಿಗೆ’ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದತ್ವವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವೆರಡು ಗುಣಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈಶ್ವರತ್ವವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ನಿರೀಶ್ವರತ್ವ ಪ್ರಸಕ್ತಿ ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ವರಾಹನು ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಮೋಕ್ಷಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಇಂಗು ‘ಮದ್ಭಕ್ತಮ್’, ಎನ್ನಿರಪದಂ ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನೈ ಚ್ಛೊಲ್ಲುಹೈ ಲಘೂಪಾಯೋಪದೇಶ ಪ್ರಕರಣತ್ತುಕ್ಕುಮ್ ತದನುಗುಣಂ-
ಗಳಾನ ಪೂರ್ವ ಶ್ಲೋಕತ್ತಿಲುಳ್ಳ ಪದಂಗಳುಕ್ಕುಂ ಇಶ್ಲೋಕತ್ತಿಲ್ ಅಂತಿಮದಶೈಯಿಲ್ ‘ಕಾಷ್ಠಪಾಷಾಣಸನ್ನಿಭಂ’ -ಎನ್ನಿರತ್ತುಕ್ಕುಂ ಅನುಗುಣಮಾಕಾಡು.

ಇಂಗು=ಈ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ‘ಮದ್ಭಕ್ತಮ್’ = ‘ನನ್ನ ಭಕ್ತನನ್ನು’ ಎನ್ನಿರಪದಂ = ಎಂದು ಹೇಳುವ ಪದವಾದರೋ, ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನೈ=ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನನ್ನು, ಶ್ಛೊಲ್ಲುಹೈ=ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಲಘೂಪಾಯ ಉಪದೇಶಪ್ರಕರಣತ್ತುಕ್ಕುಂ = ಲಘುವಾದ- ಸುಲಭವಾದ ಉಪಾಯನ್ನು ಉಪದೇಶಮಾಡುವ ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೂ, ತದನು- ಗುಣಂಗಳಾನ=ಆ ಸುಲಭೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ, ಪೂರ್ವ- ಶ್ಲೋಕತ್ತಿಲುಳ್ಳ = ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ, ಪದಂಗಳನ್ನು- ಪದಗಳಿಗೂ, ಇಶ್ಲೋಕತ್ತಿಲ್ =ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಅಂತಿಮದಶೈಯಿಲ್ = ದೇಹಾವಸಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಕಾಷ್ಠಪಾಷಾಣಸನ್ನಿಭಂ = ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಲ್ಲುಗಳಿಗೆ ಸಮನಾಗಿರುವವನನ್ನು, -ಎನ್ನಿರತ್ತುಕ್ಕುಂ = ಎಂದಿರುವುದಕ್ಕೂ. ಅನುಗುಣಮಾಕಾಡು=ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

ವರಾಹ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ‘ಮದ್ಭಕ್ತಂ’ -ಎಂಬಲ್ಲಿನ ‘ಭಕ್ತ’ ಶಬ್ದವು ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗ-

ವಾದರೋ ಅನೇಕಕಾಲ ಸಾಧ್ಯವಾದುದಾಗಿ, ಕಷ್ಟಕರವಾದ ಗುರೂಪಾಯ-
ವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಭೂದೇವಿಯು ವರಾಹನನ್ನು 'ಲಘೂಪಾಯಂವದಪ್ರಭೋ'
(ಸುಲಭವಾದ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ) -ಎಂದು ಸುಲಭೋಪಾಯದ
ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಾಗ, ವರಾಹನು ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು
ಉಪದೇಶಿಸಿದುದರಿಂದ, ಗುರೂಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡುವ ಭಕ್ತಿಯೋಗ-
ನಿಷ್ಠನನ್ನು 'ಮದ್ಭಕ್ತಂ' -ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.
ಅಂತೆಯೇ, ಭಕ್ತಿಯೋಗವಾದರೋ ದೇಹಾವಸಾನದವರೆವಿಗೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ
ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ತೈಲಧಾರೆಯಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮೋಪಾಸನೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿ-
ರುತ್ತದೆ. ಲಘೂಪಾಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ವರಾಹ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ
ಪೂರ್ವಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿಯಾದರೋ, 'ಯಾವ ಜೀತನ'ನೇ ಆಗಲಿ, ಶರೀರವಿರುವಲ್ಲಿ,
ಸಪ್ತಧಾತುಗಳೂ ಸಮಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಲ್ಲಿ, ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವಲ್ಲಿ,
ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂದ ಜನ್ಮವಿಲ್ಲದಿರುವ, ಎಲ್ಲ ಜೀತನಾಜೀತನರಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತ-
ರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದು, ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ದೇಹವನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿ 'ವಿಶ್ವರೂಪ'ನಾದ
ನನ್ನನ್ನು, ಒಮ್ಮೆ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ' -ಎಂದು ಒಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸಾಧ್ಯ-
ವಾದ ಸಕೃದನುಷ್ಠಾನವು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದಲೂ; ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಯೋಗ-
ನಿಷ್ಠನಿಗೆ ದೇಹಾವಸಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ಅಂತಿಮಪ್ರತ್ಯಮ್' (ಅಂತ್ಯಕಾಲದ ಭಗವ-
ದುಪಾಸನೆ) ವೈಧವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವಲ್ಲಿ, ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಭಗವಂತನನ್ನು
ಒಮ್ಮೆ ಅವನು ಸ್ವಾಮಿಯೆಂದೂ ತಾನು ದಾಸನೆಂದೂ ಸ್ಮರಿಸಿ, ತನ್ನ ರಕ್ಷಾ-
ಭರವನ್ನು ಅವನಿಗೊಪ್ಪಿಸಿದ ಜೀತನನು, ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಕಾಷ್ಠಪಾಷಣ-
ಸನ್ನಿಭಂ) ಭಗವಂತನ ಸ್ಮೃತಿಯೇ ಇಲ್ಲದೆ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಲ್ಲುಗಳಿಗೆ ಸಮನಾಗಿ
ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಶರಣುಹೋದ ಆ ಭಕ್ತನನ್ನು ತಾನೆ
ಸ್ಮರಣಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಪರಮಗತಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿರು-
ವುದರಿಂದಲೂ, ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿನ 'ಮದ್ಭಕ್ತಂ' -ಎಂಬಲ್ಲಿನ 'ಭಕ್ತ'ಪದವು
ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಪಶ್ಚಾದ್ಭಾವಿನಿಯಾಂಸು ಗತೃಂತರಮುಂಡಾನ ಒರುಪದತ್ತಿ-
ಕ್ಲೌಂಡು ಪೂರ್ವಭಾವಿನಿಯಾನ ಪ್ರಕರಣತ್ವೈಯುಮ್, ಸ್ವವಾಕ್ಯತ್ತಿಲ್

ಅನೇಕಪದ ಸ್ವಾರಸ್ಯತ್ವಯುಂ ಭಾವಿಕ್ಯೈ ನ್ಯಾಯವಿರುದ್ಧಮ್.

(ಲಘೂಪಾಯವಾದ ಸ್ಮರಣರೂಪವಾದ ಶರಣಾಗತಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಬಳಿಕ) ಪಶ್ಚಾದ್ಭಾವಿಯಾಯ್ = ನಂತರ ಬಂದಿರುವ ಗತ್ಯಂತರಮುಂಡಾನೇ = ಬೇರೊಂದು ಗುರೂಪಾಯವಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ, ಒರುಪದತ್ತೈಕ್ಕೊಂಡು = 'ಭಕ್ತಂ' - ಎನ್ನುವ ಒಂದು ಪದವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾನ ಪ್ರಕರಣತ್ವಯುಂ = ಮೊದಲು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಲಘೂಪಾಯಪ್ರಕರಣವನ್ನೂ, (ಮತ್ತು) ಸ್ವವಾಕ್ಯತ್ರಿಲ್ = ಅದೇ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ, ಅನೇಕಪದಸ್ವಾರಸ್ಯ-ತ್ವಯುಂ = 'ತಂ ಪ್ರಿಯಮಾಣಂ ಕಾಷ್ಠಪಾಷಾಣ ಸನ್ನಿಭಂ | ಅಹಂ ಸ್ಮರಾಮಿ, ನಮಾಮಿ ಪರಮಾಂಗತಿಂ' - ಎಂಬ ಅನೇಕ ಪದಗಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯ-ವನ್ನೂ, ಭಾವಿಕ್ಯೈ = ಕೂಡಿಸಿ ಅರ್ಥೈಸುವುದು, ನ್ಯಾಯವಿರುದ್ಧಮ್ = ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ 'ಸಂಗತಿ', 'ಪ್ರಕರಣ' ಅಥವಾ 'ಸಂದರ್ಭ' - ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿರುವ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೂ ಈ ವರಾಹ ಪರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ 'ಮದ್ಯಕ್ತಂ' ಎನ್ನುವ ಪದವು ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದವನನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತಿಯೇಗನಿಷ್ಠನನ್ನಲ್ಲ.

ಇವನುಕ್ಕು ಇನಿ ಜನ್ಮಾಂತರಾದಿಗಳಿಲ್ಲ. 'ಮರಣಮಾನಾಲ್' - ಎನ್ನಿರಪಡಿಯೇ, ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಶರೀರಂ ವಿಡುಮಳನೇ ಪ್ರಾಪ್ತಿಕ್ಕು ನೇಂಡುವದೆನ್ನಿ ತೋಟ್ಟುಕ್ಕೈಕ್ಕಾಗ 'ಪ್ರಿಯಮಾಣಂ' - ಎನ್ನಿರಾನ್ ಮರಿತ್ತವನೇ ಎನ್ನಾಬೇ, ಪ್ರಿಯಮಾಣನೈ ನೆಯಪ್ಪಿಪ್ಪೇಂ - ಎನ್ನಿರ-ವಿತ್ತಾಲೇ ತಾನ್ ವಿಣ್ಣುಲಹಂ ತರ ವಿರಕಿಲ್ ಪಡಿಯೇ ತೋಟ್ಟು-ವಿಕ್ಕಿರಾನ್.

ಇವನುಕ್ಕು = ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದ ಈ ಜೀತನನಿಗೆ, ಇನ್ನು = ಇನ್ನು ಮುಂದೆ, ಜನ್ಮಾಂತರಾದಿಗಳಿಲ್ಲ = ಇತರ ಜನ್ಮಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ,

‘ಮರಣಮಾನಾಲ್ - ಎನ್ನಿರಪಡಿಯೇ = ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರವರು ಅವರ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತಿಯಾದ ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿಯಲ್ಲಿ (). ‘ಮರಣಮಾನಾಲ್ ವೈಕುಂಠಂ ಕೊಡುಕ್ಕುಂಪಿರಾನ್’ - ‘ಮರಣ ಸಂಭವಿಸಿದರೆ, (ತನ್ನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತನಾದ ಜೀತನನಿಗೆ) ವೈಕುಂಠವನ್ನು ಕೊಡುವವನು’ - ಭಗವಂತನೆಂದು ಹೇಳಿರುವಂತೆಯೇ, ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಶರೀರಂ ವಿಡುಮಳನೇ = ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮದಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಪ್ತಿಕ್ಕನೇಂಡುವದೆನ್ನು = (ಬೇರೆ ಜನ್ಮಬಾರದೆ, ಶ್ರೀ ವೈಕುಂಠವನ್ನು) ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು, ತೋಟ್ಟು-ಕ್ಕೈಕ್ಕಾಗ = ತೋರಿಕೊಡಲೆಂದು, ‘ಪ್ರಿಯಮಾಣಂ’ = ಮರಣಹೊಂದು-ವವನನ್ನು, ಎನ್ನಿರಾನ್ = ಎಂದು ವರಾಹಸ್ವಾಮಿಯು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಮರಿತ್ತವನೇ ಎನ್ನಾದೇ = (ಸತ್ತುಹೋದವನನ್ನು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಹಿಂದೆ ಎಂದೋ ಸತ್ತುಹೋದವನನ್ನು ಮುಂದೆ ಯಾವಾಗಲೋ ಒಯ್ಯುತ್ತಾನೆಂಬ ಅರ್ಥವು ತೋರಿಬರುವುದರಿಂದ) ‘ಸತ್ತುಹೋದವನನ್ನು’ - ಎಂದು ಹೇಳದೆ, ‘ಪ್ರಿಯಮಾಣನೈ ನೆಯಪ್ಪಿಪ್ಪೇಂ’ = (ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದ ದೇಹದಿಂದ) ‘ಮರಣಹೊಂದುವ ಜೀತನನನ್ನು (ಪರಮಗತಿಗೆ) ಒಯ್ಯುತ್ತೇನೆ’ - ಎನ್ನಿರವಿತ್ತಾಲ್ = ಎಂಬ ಈ ಮಾತಿನಿಂದ, ತಾನ್ = ತಾನು, ವಿಣ್ಣುಲಹಂತರ = ಶ್ರೀ ವೈಕುಂಠಲೋಕವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿಕೊಡಲು, ವಿರಕಿಲ್ ಪಡಿಯೇ = ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ ಶರಣಾಗತನಿಗೆ, ತಾನು ಆ ಶರೀರಾವಸಾನದಲ್ಲಿಯೇ, ಜನ್ಮಾಂತರವಿಲ್ಲದೆ, ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ, ತೋಟ್ಟು-ವಿಕ್ಕಿರಾನ್ = ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

‘ತು’-ಎನ್ನಿರವಿಡು ಅಲ್ಲಾದಾರ್ ಮರಣಂಪೋಲೇ ಇಂಗು-ಳ್ಳಾಕ್ಕುಂ ಲೋಕಾಂತರತ್ತೀಲು ಮುಳ್ಳಾದಾರ್ಕುಂ ಇವ್ ಶೋಚ್ಯ ನಾನ್ಪಡಿಯನ್ನಿಕ್ಕೇ ಶ್ರೀವೈಕುಂಠನಾಥನುಂ, ಸೂರಿಗಳುಂ, ಮುಕ್ತರುಂ - ನಲ್ ವಿರುಣ್ಣು ವರುಕಿರದು-ಎನ್ನುವೀಡು ತಿರುತ್ತುವ್ ಪಡಿಯಾಯ್, ಇಂಗುಂ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾಸ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರೆಲ್ಲಾರುಂ ನಾನುಮ್ ಇಡು

ಪೆಟ್ಟಿಲೋನುನು ನಾಕ್ಕು ನೀಳುಂಪಡಿಯಾನೆ ನೆಲ್ಲದೊರು ಅವಭ್ಯಥ-
ಮಿದು - ಎನ್ನು, ಇಮ್ಮರಣತ್ತಿನುಡೈಯ ಮಹೋತ್ಸವತ್ತೈಯುಂ
ಇದುಕ್ಕು ಪ್ರಶಸ್ತದೇಶಕಾಲನಿಮಿತ್ತಂಗಳ್ ನಿರೂಪಿಕ್ಕವೇಂಡಾ ಅಯು-
ರವಸಾನತ್ತಳವಿಲೇ ಇವನುಕ್ಕು ಫಲಸಿದ್ಧಿ -ಎನ್ನುಮಿಡತ್ತೈಯುಂ
ತೋಟ್ಟುವಿಕ್ಕಿರಡು.

‘ತು’-ಎನ್ನಿರವಿದು = ವರಹಾ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿನ ‘ಮ್ರಿಯ-
ನಾಣಂ ತು’ ಎಂಬಲ್ಲಿನ ‘ತು’ -ಎಂಬ ಅವ್ಯಯವಾವರೋ, ಅಲ್ಲಾ ದಾರ್
= ಶರಣಾಗತರಾಗದ ಚೇತನರ, ಮರಣಂಪೋಲೆ = ಸಾವಿನಂತೆ, ಇಂಗು-
ಳ್ಳಾರ್ಕುಂ = ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೂ, ಲೋಕಾಂತರತಿಲ್ ಉಳ್ಳಾ-
ದಾರ್ಕುಂ = ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೂ, ಇವನ್ = ಮರಣ-
ಹೊಂದಿದ ಈ ಚೇತನನು, ಶೋಚ್ಯನಾಂಪಡಿ = (ಅವನ ಕರ್ಮಗಳಿಗನು-
ಗುಣವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಅವನು ಪಡೆಯುವ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಕಂಡು) -‘ಅಯ್ಯೋ
ಪಾಪ’ -ಜನ್ಮ ಮರಣ ಚಕ್ರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದ ದುಃಖದ
ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವನೆಂದೂ - ತೋರಿಬರುವಂತಿದೆ. -ಎಂದು
ಹೇಳುವಂತೆ, ಅನ್ನಿಕ್ಕೆ = ಇಲ್ಲದೆ, (ಶರಣಾಗತನು ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿ
ದೇಹತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಶ್ರೀವೈಕುಂಠಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರುವುದಾದರೋ)
ಶ್ರೀವೈಕುಂಠನಾಥನುಂ = ಶ್ರೀ ವೈಕುಂಠಾಧಿಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾ-
ಯಣನೂ, ಸೂರಿಗಳುಂ = ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳೂ, ಮುಕ್ತರುಂ =
ಮುಕ್ತಾತ್ಮರೂ, ನೆಲ್ವಿರುಂದು ವರುಕಿರಡು ಎನ್ನು = ತಮ್ಮೊಡನೆ
ಭಗವದ್ಭಕ್ತನೊಬ್ಬನು ಕೂಡುವನೆಂಬ ಔತಣವೊಂದು ತಮಗೆ ಬರುವು-
ದೆಂದು, ನೀಡುತಿರುತ್ತಮ್ ಪಡಿಯಾಯ್ = ಇಷ್ಟಪಡು-
ವಂತೆಯಾಗಿಯೂ, ಇಂಗುಂ = ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ, ಕೃತಕೃತ್ಯರಾನೆ =
ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದ, ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರೆಲ್ಲಾರುಂ =
ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರೆಲ್ಲರೂ, ‘ನಾಮುಮ್’ = ನಾಮೂ, ಇದು ಪೆಟ್ಟಿಲೋಂ-ಎನ್ನು
ಈ ತರಹದ ಮರಣವು ಸಂಭವಿಸಿ, ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೈಕುಂಠವನ್ನು
ಸೇರುವಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವೆವು -ಎಂದು, ನಾಕ್ಕು ನೀಳುಂಪಡಿಯಾನೆ =

ಅಸೆಪದುಸಂತೆ, 'ನೆಲ್ಲದೊರು ಅವಭೃಥನಿದು' - ಎನ್ನು = ತಾನು ಅನುಷ್ಠಿ-
ಸಿದ ಶರಣಾಗತಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿನ ಆತ್ಮಹವಿಸ್ಸಮರ್ಪಣರೂಪವಾದ ಯಾಗಕ್ಕೆ
(‘ಯನ್ತ್ರರಣು ತವವಭೃಥಂ’ - ಎಂದು ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರು-
ವಂತೆ) ಈ ಮರಣವೆಂಬುದು ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ‘ಅವಭೃಥ’ವೆಂದೂ,
ಇನ್ನು ರಣತ್ತಿಸುಡೈಯನುಹೋತ್ಸನತ್ತೈಯುಂ = (ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ
ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದಲೂ, ಆತಿವಾಹಿಕೆಂದಲೂ ಬಹಳ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಚೇತನ-
ಸನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯಲ್ಪಡುವ), ಶರಣಾಗತನ ಈ ಮರಣ ಮಹೋತ್ಸವ-
ವನ್ನೂ, ಇದಕ್ಕು = ಶರಣಾಗತನ ಈ ಮರಣಕ್ಕೂ, ಅದರ ಅವ್ಯವಹಿತ
ಉತ್ತರಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಶ್ರೀವೈಕುಂಠಪ್ರಾಪ್ತಿಗೂ, ಪ್ರಶಸ್ತದೇಶ-
ಕಾಲನಿಮಿತ್ತಂಗಳ್ ನಿರೂಪಿಕ್ಕವೇಂಡಾ = ‘ಕಾಶಿಯೇ ಮೊದಲಾದ
ಪ್ರಶಸ್ತದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಉತ್ತರಾಯಣಾದಿ ಪ್ರಶಸ್ತಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ
ಮರಣ ಸಂಭವಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರವೇ ಶ್ರೀವೈಕುಂಠಪ್ರಾಪ್ತಿ - ಎಂದು, ಪ್ರಶಸ್ತ-
ವಾದ ದೇಶಕಾಲಗಳನ್ನು ಕಾರಣವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಮತ್ತು
ಆಯುರವಸಾನತ್ತಳವಿಲೇ ಇವನುಕ್ಕು ಫಲಸಿದ್ಧಿ = ಶರಣಾಗತನಿಗೆ,
ಅವನ ಆಯುಸ್ಸು ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೆ, ತಾನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯ ಫಲ
ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದು, ಎನ್ನುವಿಡತ್ತೈಯುಂ = ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನೂ,
ತೋಟ್ಟುಕಿರದು = ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

‘ಕಾಷ್ಠಪಾಪಾಣ ಸನ್ನಿಭವನ್’ - ಎನ್ನಿರದು ಮುನ್ನುಟ್ಟು-
ಕಾರ್ಪಣ್ಯಂ ಪೋಲೇ ಉಪಾಯತ್ತುಕ್ಕು ಕುರುಸ್ವಾಹಿರಿದನ್ನು. ಸಿನ್ನುಟ್ಟು
ಅರ್ಚಿರಾದಿಪೋಲೇ ಫಲಕೋಟಿ ಘಟಿತಮಾಯ್ ನರುಹಿರದುಮನ್ನು,
ಇವನುಕ್ಕು ದ್ವಯಾನುಸಂಧಾನಾದಿಗಳೈಪ್ಪೋಲೇ ಇಂಗುಟ್ಟು
ಪುರುಷಾರ್ಥವಿಶೇಷಮಾಯಿರುಪ್ಪದಮೊನ್ನನ್ನು - ಇಷ್ಟೆಯಿರುಕ್ಕು
ಇವನುಡೈಯ ಅಚಿತ್ಕಲ್ಪತೈಯೈ ಶೋಲುಕಿರವಿದು, ಪೂರ್ವಪಾಪಂ-
ಗಳುಕ್ಕು ಅನುಸಯುಕ್ತಮಾಯ್ ಇವ್ವಳವನ್ನಿಕ್ಕೇ ಪ್ರಪನ್ನನುಕ್ಕುಂ
ನಿಂದೈಯುನಾಕಾದೋ ವೆನ್ನಿಲ್, ಇದು ‘ಅಪ್ಪೋದೈಕ್ಕಿಪ್ಪೋದೇ
ಶೋನ್ನಿವೈತ್ತೇನ್’ (ಪೆರಿಯಾಳ್ವಾರ್ ತಿರುಮಾಳಿ : ೪-೧೦-೧)

-ಎನ್ನಿರಪಡಿಯೇ, ಉಪಾಯತ್ತಿ ನುಡೈಯ ಸ್ವಯತ್ನಸಾಧ್ಯ-ಅನ್ನಿ ಮು-
ಪ್ರತ್ಯಯನೈರಪೇಕ್ಷತ್ತೈಯುಮ್.

‘ಕಾಷ್ಠಪಾಷಾಣಸನ್ನಿಭಮ್’ -ಎನ್ನಿರದು = ವರಾಹ ಚರಮ
ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮರಣದಶೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಅಥವಾ ಕಲ್ಲಿನಂತೆ ಅರ್ಚಿತನಪ್ರಾಯ-
ವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ನನ್ನ ಭಕ್ತನನ್ನು ನಾನೇ ಸ್ಮರಣಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪರಮ-
ಗತಿಗೊಯ್ಯುತ್ತೇನೆ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ‘ಕಾಷ್ಠಪಾಷಾಣ ಸನ್ನಿಭಮ್’
ಎಂಬ ಪದವಾದರೋ, ಮುನ್ನುಟ್ಟು = ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿರುವ, ಕಾರ್ಪಣ್ಯಂ-
ಪೋಲೇ = ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಅಂಗವಾದ, ‘ನಮ್ಮ ಅಶಕ್ತತೆಯನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮ-
ನಲ್ಲಿ ಅರುಹುವಿಕೆ’ -ಎಂಬ ಕಾರ್ಪಣ್ಯೋಕ್ತಿಯಂತೆ, ಉಪಾಯತ್ತುಕ್ಕು =
ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ, ಕುರುಸ್ವಾಕರದನ್ರು = ಗುರುತಾಗಿರುವುದಲ್ಲವು.
[ಅಂದರೆ, ‘ಶರಣಾಗತಿ’ -ಎಂಬ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ,
ಅವನ ಶರಣಾಗತಿ ಫಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಗುರುತಾಗಿ ಅವನ ದೇಹಾವಸಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಅವನು ಕಾಷ್ಠಪಾಷಾಣ ಸನ್ನಿಭನಾಗಿ ಅಥವಾ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಲ್ಲುಗಳಿಗೆ ಸಮಾನ-
ವಾಗಿ ಅರ್ಚಿತನಪ್ರಾಯವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ನಿಯಮವಿಲ್ಲ]. ಪಿನ್ನುಟ್ಟು =
ಮುಂದೆ ಸಂಭವಿಸುವ, ಅರ್ಚಿರಾದಿಪೋಲೇ = ಅರ್ಚಿರಾದಿಗತಿಯಂತೆ,
ಫಲಕೋಟಿಘಟಿತಮಾಯ್ = ಫಲಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು,
ವರುಕಿರದುಮನ್ರು = ಬರುವುದೂ ಅಲ್ಲವು, [ಅಂದರೆ, ಪ್ರಪನ್ನ ರೆಲ್ಲರಿಗೂ
ಫಲಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಅರ್ಚಿರಾದಿಗತಿಯಂತೆ, ದೇಹಾವಸಾನ-
ದಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತರೆಲ್ಲರಿಗೂ ‘ಕಾಷ್ಠಪಾಷಾಣಸನ್ನಿಭತ್ವವು’ ಸಂಭವಿಸಿಯೇ
ತಿರುತ್ತದೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಶರಣಾಗತನಿಗೂ ಭಕ್ತಿಯೇಗ-
ನಿಷ್ಠನಂತೆಯೇ, ಅವನ ಸುಕೃತವಿಶೇಷದಿಂದ, ದೇಹಾವಸಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಅಂತಿಮಪ್ರತ್ಯಯವೂ ಸಂಭವಿಸಬಹುದು]. ಇವನುಕ್ಕು = ಈ ಶರಣಾಗತನಿಗೆ,
ದ್ವಯಾನುಸಂಧಾನಾದಿಗಳೈಪೋಲೇ = ದ್ವಯಮಂತ್ರದ ಅನುಸಂಧಾನವೇ
ಮೊದಲಾದುವುಗಳಂತೆ, ಇಂಗುಟ್ಟು = ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತ್ಯನು-
ಷ್ಠಾನಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ, ಉತ್ತರ ಕೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ, ಪುರುಷಾರ್ಥ-
ವಿಶೇಷ ಮಾಯಿರುಪ್ಪದುಂ -ಒನ್ನು ಅನ್ನು = ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ

ಪುರುಷಾರ್ಥವೂ ಅಲ್ಲ. [ಅಂದರೆ ಶರಣಾಗತನು, ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಮುಂದೆ ದೇಶಾವಸಾನದವರೆವಿಗೂ ಅನುಷ್ಠಾನ-ಬೇಕಾಗಿರುವ ದ್ವಯಾನುಸಂಧಾನವೇ ಮೊದಲಾದ ಉತ್ತರ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಆ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ದೇಶಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಷ್ಠಪಾಷಾಣ ಸನ್ನಿಭತ್ವವು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ]. ಇಪ್ಪಡಿಯಿರುಕ್ಕು = ಈ ರೀತಿ ಇರುವಲ್ಲಿ, ಇವನುಡೈಯ = ಈ ಶರಣಾಗತನ, ಅಚಿತ್ಕಲ್ಪತೈಯೈ ಶೋಲುಕಿರವಿದು = ಅಚಿತ್ತುಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿರುವಿಕೆಯಾದ, ಈ ಕಾಷ್ಠಪಾಷಾಣಸನ್ನಿಭತ್ವವು, ಪ್ರವರ್-ಪಾಪಂಗಳುಕ್ಕು = ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನಮಾಡಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳಿಗೆ (ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಅನು ನಾಶಹೊಂದುವುದರಿಂದ) ಅನುಪಯುಕ್ತಮಾಮ್ = ಫಲರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಾರದಿದ್ದರೂ, ಇವ್ವಳವು = ಈ ರೀತಿ ಅಚಿತ್ಕಲ್ಪರಾಗಿರುವಿಕೆಯು ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ, ಅನ್ರಿಕ್ಕು = ಎಂದರೆ, ಪ್ರಪನ್ನನುಕ್ಕು = ಶರಣಾಗತನಿಗೆ, ನಿಂದೈಯುಮಾಕಾದೋ = ಅದು ನಿಂದೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ? [ಅಂದರೆ, ಶರಣಾಗತನಲ್ಲದಿರುವವನಿಗೆ ಈ ಅಚಿತ್ಕಲ್ಪತೆಯು ಸಂಭವಿಸದಿದ್ದರೂ, ಶರಣಾಗತನಿಗೆ ಸಂಭವಿಸಿಯೇ ತೀರುತ್ತದೆ - ಎಂದರೆ ಶರಣಾಗತನಿಗಿದು ನಿಂದಾತ್ಮಕವಾದುದಲ್ಲವೆ ?], ಎನ್ರಿಲ್ = ಎಂದರೆ, 'ಅಪ್ಪೋದೈಕ್ಕುಪ್ಪೋದೇ ಶೋಲ್ಲಿನೈತ್ತೇನ್' - ಎನ್ನಿ ರಪ್ಪಡಿಯೇ = [ಪೆರಿಯಾಳ್ವಾರವರು ತಮ್ಮ ತಿರುಮೋಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ, ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುವ ಬುದ್ಧಿ ತಮಗುಂಟಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು] ಅಪ್ಪೋದೈಕ್ಕು = ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಭಗವಂತನ ಸ್ಮರಣೆಗೂ ಮತ್ತು ಅವನ ಅಡಿದಾವರೆಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೂ, ಇಪ್ಪೋದೇ = ಭಗವಂತನ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಶೋಲ್ಲಿನೈತ್ತೇನ್ = 'ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ' - ಎಂದು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವಂತೆಯೇ, (ಶರಣಾಗತನಿಗೆ) ಉಪಾಯತ್ತಿನುಡೈ = ಭಕ್ತಿಯೋಗವೆಂಬ ಉಪಾಯದಲ್ಲಿನ,

ಸ್ವಯತ್ನಸಾಧ್ಯ = ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನು ತನ್ನ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನ-
ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ಅನ್ನಿಮಪ್ರತ್ಯಯ = ದೇಹಾವಸಾನ-
ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಮಾಡುವ ಭಗವದ್ವಿಷಯ ಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹ
ಚಿಂತೆಯು ನೈರಸೇಕ್ಷತ್ವೈಯುಮ್ = ಅಪಶ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕೆಂಬುದಿಲ್ಲವೆಂಬ-
ದನ್ನೂ (ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ).

‘ಸಂಧಾಂ’ ಇತ್ಯಾದಿಕಳಿರ್ಪಡಿಯೇ, ಜುಗುಪ್ಸಾವಿಷಯದಶೆ-
ಯಿಲ್ಲೆ ಶರಣ್ಯನುಡೈಯು ವಾತ್ಸಲ್ಯವಿಶೇಷತ್ತೈಯುಮ್, ಒರು-
ಪ್ರಕಾಶಮುಟ್ಟು ಕಿಡಕ್ಕಿರ ಇವನೈ “ಪ್ರದೀಪವದಾದೇಶಃ” - ಎನ್ನಿರ
ಪಡಿಯೇ ಒರುಕ್ಕಾಲೇ ಸರ್ವಜ್ಞನಾಕ್ಕುಕಿರ ಅಶ್ಚರ್ಯಶಕ್ತಿಯೋಗ-
ತ್ತೈಯುಮ್, ಪ್ರಪನ್ನನ್ ಇಪ್ಪಡಿ ದೀರ್ಘನಿದ್ವೈ ಪಣ್ಣುಂಪೋಡು
ಸರ್ವವಿಧ ಬಂಧುವಾಸ ಅನ್ತರ್ಯಾಮಿಯೈ ಒಳಿಯ ಮುಟ್ಟಿರು-
ತ್ತರಂ ತಟ್ಟಿಂಳುಪ್ಪನೂಟ್ಟಾರ್ಕಳ್ - ಎನ್ನುಮ್ ಅರ್ಥತ್ತೈಯುಮ್
ವಿಸ್ತರಿತ್ತು, “ಕಾಯಂ ಕೈಯುಂ ವಿದಿತ್ ವಿದಿತ್ತು ಕಣ್ಣುರಕ್ಕಮು
ತಾನತನ್ ಮುನ್ನಮ್ | ವೇಲೈವಣ್ಣನೈಮೆಪ್ಪವೆಂಡುಂ” - ಎನ್ನು
ಮುಮುಕ್ಷುಕ್ಕಳುಕ್ಕು ಶರಣ್ಯ ವಶೀಕರಣತ್ತಿಲ್ ವಿದೈತ್ತಿಲ್
ಪಿರಿಪ್ಪಿಕ್ಕೈಕ್ಕಾಕವುಮ್ ಇಪ್ಪದಂ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಮಾಕಿಲಿದಾಕೈಯಾಲೇ,
ಇದು ಉಪಯುಕ್ತಮಾಯ್ ಉಪಾಯಾದಿಗಳುಡೈಯು ಸ್ತುತಿಯು-
ಮಾಕಿರದು.

“ಯಸ್ತದ್ವೇದ ಯತ ಅಬಭೂವ | ಸಂಧಾಂ ಚ ಯಾಗ್ಂ
ಸಂದಧೇ ಬ್ರಹ್ಮಸೈಷಃ | ರಮತೇ ತಸ್ಮಿನ್ನುತ ಜೀರ್ಣೇ ಶಯಾನೇ |
ನೈನಂ ಜಹಾತ್ಯಹಸ್ಸು ಪೂರ್ವೇಷು |” (ತೈತ್ತೀರಿಯ ಆರಣ್ಯಕ :
೩ ಪ್ರಶ್ನ-೧೪ ಅನುವಾಕ-೨ ಹನಸು) “ಯಾರೋಬ್ಬನು ತನಗೆ
ಈ ದೇಹವು ತನ್ನ ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತ ಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ, ಪರಬ್ರಹ್ಮ-
ನಿಂದ ತನ್ನ ಆತ್ಮನೊಡನೆ ಕೂಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ - ಎಂಬುದನ್ನರಿತ್ತಿದ್ದರೂ,
ದೇಹವಿಯೋಗ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ದೇಹವು ಕೇವಲ ಕರ್ಮಫಲ ಭೋಗಾ-

ಥವಾಗಿ ತನಗೆ ಬಂದುದು - ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸದೆ ಜೀರ್ಣವಾಗಿ
 ಬಿದ್ದಿರುವ ದೇಹದಲ್ಲಿ ತಾನು ಹಿಂದೆ ಅನೇಕ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ
 ಅಭಿಮಾನದಿಂದ, ಆ ದೇಹವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. - ಎಂದು,
 ಸಂಧಾಮಿತ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ = ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ 'ಸಂಧಾಂಜಯಾಂ'
 ಮೊದಲಾದ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಪಡಿಯೇ = ಹೇಳಿರುವಂತೆಯೇ, ಜುಗುಪ್ಸಾ-
 ವಿಷಯದಶೆಯಿಲೇ = ಕಾಷ್ಠಪಾಷಾಣಗಳಂತೆ ಬಿದ್ದಿರುವಾಗಲೂ ಹೇಯವಾದ
 ಜೀರ್ಣವಾದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ, ಮರಣದಸೆಯಲ್ಲಿ
 ಶರಣ್ಯನುಡೈಯು = ಶರಣಾಗತರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂದಿರುವ
 ಭಗವಂತನ, ವಾತ್ಸಲ್ಯವಿಶೇಷತ್ತೆಯುಮ್ = ವಿಶೇಷವಾದ ವಾತ್ಸಲ್ಯ
 ಗುಣವನ್ನೂ, ಅಂದರೆ ಮೊದಲು ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇಹಾ-
 ವಸಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನನು
 ಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ ಚೇತನನು, ದೇಹಾವಸಾನಕಾಲ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ
 ಆ ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಕೂಡಿದವ-
 ನಾಗಿ, ಆ ದೇಹವನ್ನು ತೊರೆದುಹಾಕಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ತಾನು
 ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ
 ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುವಿಕೆಯೆಂಬ ದೋಷದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ, ಭಗವಂತನು,
 'ದೋಷ ಅವರ್ತಿತ್ವಂ ವಾತ್ಸಲ್ಯಂ' - ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ, ಚೇತನನ ದೋಷ-
 ವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದೆ, ವಿಶೇಷವಾದ ವಾತ್ಸಲ್ಯಗುಣದಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿರು-
 ವಿಕೆಯೂ, ('ಕಾಷ್ಠ ಪಾಷಾಣಸನ್ನಿಭಂ ನಯಾಮಿ ಪರಮಾಗತಿಂ' - ಎಂಬಲ್ಲಿ
 ತೋರುತ್ತದೆ. ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರುವ ದೀಪವು ತನ್ನ ಜ್ವಾಲೆ (ಕಾಂತಿ) ಮತ್ತು
 ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ
 ಸ್ವತಃ ಪ್ರಕಾಶಕವಾದ ಗುಣವುಳ್ಳ ಅಣುಸ್ವರೂಪನಾದ ಜೀವನೂ, ತನ್ನನ್ನೂ
 ತಾನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಇತರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ
 ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. [ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ, ಚೇತನನ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು
 ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು 'ಧರ್ಮಿ ಭೂತಜ್ಞಾನ'ವೆಂದೂ
 ಇತರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು 'ಧರ್ಮಭೂತಜ್ಞಾನ,

ವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.] ತನ್ನ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ದೂರವ್ಯಾಪಿಸಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ದೀಪವನ್ನು, ನಾಲ್ಕು ಗೋಡೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟಾಗ, ಅದು ತನ್ನನ್ನೂ, ಆ ಚಿಕ್ಕ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಆ ಕೊಠಡಿಯ ಕಿಟಕಿಗಳಿಂದ ಹೊರಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸುವ ಪ್ರಭೆ ಎಷ್ಟು ದೂರ ಪ್ರಸರಿಸಬಲ್ಲದೋ, ಅಷ್ಟರೊಳಗಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಅಣುವಾದ ಜೀವನು ತನ್ನ ಧರ್ಮಭೂತಜ್ಞಾನದಿಂದ ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ಕರ್ಮಗತವಾದ ದೇಹದಿಂದ ಬಂಧಿತನಾದಾಗ, ಧರ್ಮಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆ ದೇಹವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಆ ದೇಹದಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖ ದುಃಖಾನುಭವಗಳನ್ನೂ, ಮತ್ತು ಕಿಟಕಿಯ ರಂಧ್ರದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಪ್ರಸರಿಸುವ ದೀಪ ಪ್ರಭೆಯಂತೆ, ತನ್ನ ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿಮೂಗು ಬಾಯಿ, ಇತ್ಯಾದಿ ರಂಧ್ರಗಳಿಂದ ಹೊರಗೆ ಪ್ರಸರಿಸುವ ಧರ್ಮಭೂತಜ್ಞಾನದಿಂದ ಹೊರಗಿನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ, ಅಧಿಕ ದೇಶವರ್ತಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಅನೇಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ದೀಪವನ್ನು ಚಿಕ್ಕದಾದ ಕೋಣೆಯೊಂದರಲ್ಲಿಟ್ಟಾಗ, ಹೇಗೆ ಅದರ ಪ್ರಭೆಯು ಸಂಕುಚಿತವಾಗಿ, ಅದು ವ್ಯಾಪಿಸುವ ದೇಶವರ್ತಿಯಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ, ಅಣುವಾದರೂ ತನ್ನ ಧರ್ಮ ಭೂತಜ್ಞಾನದಿಂದ ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಜೀವನು ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂದ ದೇಹವೊಂದರಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡಾಗ, ಅವನ ಧರ್ಮ ಭೂತಜ್ಞಾನವು ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಅದು ವ್ಯಾಪಿಸುವ ದೇಶದಲ್ಲಿನ ವಿಷಯವನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಜ್ಞಾನ ಸಂಕೋಚ ಹೊಂದಿದ ಜೀತನನಿಗೆ ಜ್ಞಾನವಿಕಾಸವಾಗಿ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಜೀತನನು ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂದ ದೂರನಾಗಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂದ ಮುಕ್ತನನ್ನಾಗಿಸುವಿಕೆಯು ಭಗವಂತನನ್ನುಳಿದು ಮತ್ತಾರಿಂದಲೂ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನೇ, ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಒಂದು ಪ್ರಕಾಶಮುಟ್ಟು = ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಜ್ಞಾನವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಕಿಡಕ್ಕಿರ = ಬಿದ್ದಿರುವ ಇವನೈ = ಈ ಜೀತನನನ್ನು. “ಪ್ರದೀಪವದಾವೇಶಃ”

(ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ-೪ ಅಧ್ಯಾಯ-೪ ಪಾದ-ಅಭಾವಧಿಕರಣ-೬ನೆಯ ಸೂತ್ರ)
 ಎನ್ನಿ ರಪಡಿಮೇ = 'ಪ್ರದೀಪವದಾವೇಶಃ' -ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ
 ಹೇಳಿರುವಂತೆಯೇ, ಒರುಕ್ಕಾಲೆ = ಒಮ್ಮೆಲೆ, ಸರ್ವಜ್ಞನಾಕ್ಕುಹಿರ =
 (ಅಲ್ಪಜ್ಞನಾದ ಜೀತನನನ್ನು) ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗಿ ಮಾಡುವ, ಅಶ್ವರ್ಯಶಕ್ತಿ-
 ಯೋಗತ್ತೆಯುಂ = ಆಶ್ವರ್ಯವಾದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು (ಭಗವಂತನು)
 ಹೊಂದಿರುವಿಕೆಯನ್ನೂ; ಪ್ರಪನ್ನನ್ = ಶರಣಾಗತನು, ಇಪ್ಪಡಿ = ಈ ರೀತಿ
 ಯಾಗಿ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳಿಗೆ ಸಮನಾಗಿ, ಬಾಹ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ ಬಿದ್ದು-
 ಕೊಂಡು, ದೀರ್ಘನಿದ್ರೆ ಪಣ್ಣಂಪೋದು = ದೀರ್ಘಕಾಲದ ನಿದ್ರೆ-
 ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಸರ್ವವಿಧಬಂಧುನಾನ = ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾಗಿಯೂ
 ಬಂಧುವಾದ, ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯೈ = ಜೀವನೊಡನೆಯೇ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ
 ಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನನ್ನು, ಒಳಿಯು = ಬಿಟ್ಟು,
 ಮತ್ತೊರುತ್ತರುಂ = ಇತರರೊಬ್ಬರೂ, ತಟ್ಟಿ = ಹೊಡೆದು, ಏಳುಪ್ಪ-
 ಮಾಟ್ಟಾರಕಳ್ = ಎಬ್ಬಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಎನ್ನುಂ = ಎಂಬ, ಅರ್ಥತ್ತೆಯುಂ
 = ಅರ್ಥವನ್ನೂ, ವಿಸ್ತರಿತ್ತು = ವಿಸ್ತರಿಸಿ ತೋರಿಸಲು, (ಮತ್ತು ಪೆರಿಯಾ-
 ಕ್ವಾರವರು ತಮ್ಮ ತಿರುಮೊಳಿಯಲ್ಲಿ (೪-೫-೪) ಹೇಳಿರುವಂತೆ ದೇಹಾವಸಾನ-
 ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉರ್ಧ್ವಶ್ವಾಸವು ಮೇಲೆದ್ದು ಗಂಟಲು ಅಡಗಿಹೋಗಿ ಕೆಳಗೆ
 ಬಿದ್ದು) ಕಾಲುಂ ಕೈಯುಂ = ಕಾಲು ಮತ್ತು ಕೈಗಳು, ವಿದಿರ್-
 ವಿದಿರ್ತು = ಒಂದೊಂದು ಒಂದೊಂದುಕಡೆಗೆ ಚಾಚಿಕೊಂಡು ಬಿದ್ದು.
 ಕಣ್ಣುರಕ್ಕಮ್ = ದೀರ್ಘ ನಿದ್ರೆಯು, ಅತಾವದನ್ = ಉಂಟಾಗುವ,
 ಮುನ್ನಮ್ = ಮೊದಲೇ, ಮೇಲೈ ವಣ್ಣನೈ = ಶ್ರೀವೈಕುಂಠನಾಥನನ್ನು,
 ಮೇವುಮೇಂಡುಂ = ತನ್ನನ್ನು ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೈಕುಂಠಲೋಕಕ್ಕೆ
 ಕರೆದೊಯ್ಯಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು -ಎನ್ನು = ಎಂದು ಮುಮುಕ್ಷು.
 ಕ್ಕಳುಕ್ಕು = ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಬಯಸುವವರಿಗೆ ತರಣ್ಯವಶೀಕರಣತ್ತಿಲ್ =
 ಶರಣಾಗತರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವ ಶ್ರಿಯಃ ಪತ್ತಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿ-
 ಕೊಳ್ಳಲು ('ತಸ್ಯ ಚ ವಶೀಕರಣಂ ತಚ್ಚರಣಾಗತಿರೇವ' -ಎಂದು ಹೇಳಿರು-
 ವಂತೆ, ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವನ ಅಡಿದಾವರೆಯಲ್ಲಿ

ಶರಣಾಗತನಾಡುವುದೊಂದೇ ಉತ್ತಮವಾದ ಉಪಾಯವೆಂದೂ, ಅದರ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ) ವಿಶ್ವೇತ್ತಿಲ್ = ಅಭಿಮುಖ್ಯವು, ಪಿರಪ್ಪಿಕ್ಕೈಕ್ಕಾಕವುಂ = ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ, ಇಪ್ಪದಂ = 'ಕಾಷ್ಠಪಾಷಾಣಸೆನ್ನಿಮ್' -ಎಂಬ ಈ ಪದವು, ಪ್ರಯುಕ್ತಮಾಕಿರದು = ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಕಿರದಾಕ್ಕೈಯಾಲೇ = ಆದುದರಿಂದಲೇ, ಇದು = ಈ ಪದವು, ಉಪಯುಕ್ತಮಾಯ್ = ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿ, ಉಪಾಯಾದಿಗಳುಡೈಯು = ಮುಂದುವರಿದುಗಳು ದೇಹಸಾನಕಾಲಕ್ಕೆ ಮುನ್ನವೇ ಅನುಷ್ಠಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕಾದ -'ಶರಣಾಗತಿ' -ಎಂಬ ಉಪಾಯ ಮತ್ತು ಅದರ ಅಂಗಗಳ, ಸ್ತುತಿಯುಂ = ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ತೋರುವ, ಸ್ತೋತ್ರರೂಪವಾಗಿಯೂ, ಅಕಿರದು = ಇರುತ್ತದೆ.

ಅನಾಲುಂ ಒರುದೃಷ್ಟಾಂತಮೇ ಅಮೈಯಾದೋ? -ಎನ್ನಿಲ್ ಸಾಧನ್ಯುತ್ತಿಲ್ ಅತಿಶಯಮ್ ತೋಟ್ಟುಕ್ಕೈಕ್ಕಾಕ ಪಲದೃಷ್ಟಾಂತಂ ಶೋಲ್ಲಕ್ಕಡವದೆನ್ನು ಅಲಂಕಾರಿಕರ್ ಶೋನ್ನಾರ್ ಕಳ್.

ಅನಾಲುಂ = ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ, 'ಕಾಷ್ಠಪಾಷಾಣಸೆನ್ನಿಮ್' -ಎನ್ನುವ ಪದವು ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿರುವುದು ಸಾರ್ಥಕವೇ ಆಗಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ, ಒರುದೃಷ್ಟಾಂತಮೇ ಅಮೈಯಾದೋ? = ಬೇರೊಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತ (ಉದಾಹರಣ)ವೂ ತೋರುವುದಿಲ್ಲವೆಲ್ಲಾ? ಎನ್ನಿಲ್ = ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೆ, ಸಾಧನ್ಯುತ್ತಿಲ್ = ಸಮಾನಾರ್ಥವುಳ್ಳ ವಿಷಯ ಅಥವಾ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ, (ಒಂದರಲ್ಲಿ) ಅತಿಶಯಮ್ = ವಿಶೇಷವಾದ ಅತಿಶಯವನ್ನು ತೋಟ್ಟುಕ್ಕೈಕ್ಕಾಕ = ತೋರಿಸಲೆಂದು, ಪಲದೃಷ್ಟಾಂತಂ = ಹಲವಾರು ಉದಾಹರಣಗಳು, ಶೋಲ್ಲಕ್ಕಡವತು-ಎನ್ನು = ಹೇಳಬೇಕೆಂದು, ಅಲಂ-ಕಾರಿಕರ್ = (ಸಾಹಿತ್ಯ) ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು, ಶೋನ್ನಾರ್ ಕಳ್ = ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಇವನ್ ಚೈತನ್ಯಾಶ್ರಯಮಾನೆ ಅಹಮರ್ಥಮಾಂಞಿರುನ್ನಾನೇ-

ಯಾಕಿಲುಂ, ಅಪ್ಪೊದೈಯಿಲ್ ಅಜ್ಜಾ ನತ್ತೈ ನಿರೂಪಿತ್ತು
ಪಾರ್ತ್ತಾಲ್ ಕಾಷ್ ಪಾಷಾಂಗಳಿನುಡೈಯ ಅನೋನೈ ವೈಷಮ್ಯ-
ತ್ತಳವುಂ ಪೋರುಮಿತ್ತನೈ ಅವತ್ತುಕ್ಕುಂ ಇವನುಕ್ಕುಂ ಉಳ್ಳ ವೈಷಮ್ಯ
ಮೆನ್ನು ಕರುತ್ತಾಕವುಮಾಮ್.

ಸ್ವರೂಪತಃ ಯಾವ ವಿಕಾರವನ್ನೂ ಹೊಂದದೆ ಜೀವಾತ್ಮನು ಜೈತನ್ಯ-
ವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಕರ್ಮಗತವಾದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತನಾದಾಗ,
ನಾನಾ ವಿಕಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ದೇಹಗತವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಡೆ-
ಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು - ನಾನು ದಪ್ಪನಾಗಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಕೃಶನಾಗಿ-
ದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಕುಂಟ, ನಾನು ಕುರುಡ, - ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ.
ತತ್ತ್ವತಃ ನೋಡಿದರೆ, ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ, ಅರಿವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ
ಜೈತನ್ಯ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನಾಶ್ರಯವಾದ 'ನಾನು' ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡು-
ವವನೇ ಜೀವಾತ್ಮನು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ - ದಪ್ಪನಾಗಿರುವಿಕೆ, ಕೃಶನಾಗಿರುವಿಕೆ,
ಕುಂಟತನ, ಕುರುಡತನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದುವ ದೇಹದ
ಧರ್ಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಆದರೆ, ಜೀವನು ತತ್ತ್ವವನ್ನರಿಯದೆ ದೇಹದ ಧರ್ಮ-
ವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೂ, ತನ್ನ ಜೈತನ್ಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ದೇಹದಲ್ಲಿಯೂ ತಿಳಿಯು-
ತ್ತಾನೆ - ಇವನ್ನೇ ಅಜ್ಞಾನವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಜೀವ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ,
ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡುವವರೆವಿಗೂ, ಜಡವಾದ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೂ, ಜೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪ-
ನಾದ ಜೀವನ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ, ಜೈತನ್ಯವು ತೋರುತ್ತದೆ. ಜೀವನು
ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಾಗ, ಅವನ ಜೈತನ್ಯ ಶಕ್ತಿ ಬೇರೊಂದುಕಡೆ
ಪ್ರಸರಿಸದೆ, ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ, ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸ್ವಭಾವತಃ
ಇರುವ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಜಡಸ್ವರೂಪವು ಮಾತ್ರವೇ
ತೋರುತ್ತದೆ. ಜೀವನ ಜೈತನ್ಯಶಕ್ತಿಯು ದೇಹವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡು
ದೇಹವು ಜೈತನ್ಯಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯ
ಪಾಪರೂಪ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಂಟಾದ ಸಂಸ್ಕಾರವು ಮಾತ್ರವೇ ದೇಹಾವಸಾನ-
ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೀವನೊಡನೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ದೇಹ ಬಿದ್ದ ಬಳಿಕ ಅವನು.

ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಿಗನುಗುಣವಾದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ದೇಹವನ್ನು ಮುಂದೆ ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಆಗಲೂ ಈ ಸಂಸ್ಕಾರ ಅಥವಾ ವಾಸನೆಯು ಅವನನ್ನು ಅಂಟಿಕೊಂಡೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿದವನಿಗೆ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸಿದ್ದು ಅದರ ಚಿಂತನೆಯೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನು ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಅಜ್ಞಾನ ಭೂಯಿಷ್ಯವಾದ ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಭಾವನೆಯಾಗಲಿ, ಕೆಟ್ಟ ಭಾವನೆಯಾಗಲಿ ಯಾವುದೇ ವಿಧವಾದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ದೇಹಾವಸಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ಆಯಾ ಭಾವನೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾದ ದೇಹವನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಭಗವಂತನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ, ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದವನು ಸ್ವೇಚ್ಛಕಲ್ಮಷನಾಗಿ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಚಿಂತನೆಯನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ದೇಹವಿಯೋಗವಾದ ಕೂಡಲೇ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಶರಣಾಗತನು ಮಾತ್ರ ದೇಹವಿರುವಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡಿ, ದೇಹಾವಸಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಪುಣ್ಯಪಾಪಕರ್ಮದ ಸಂಕೋಲೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀವೈಕುಂಠ ಲೋಕಕ್ಕೊಯ್ದು ಅವನೊಡನೆಯೇ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಶರಣಾಗತರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಕಂಕಣಬದ್ಧನಾದ ಭಗವಂತನು, ಆ ಶರಣಾಗತನ ದೇಹಾವಸಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಅವನು ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಪಾಪಕರ್ಮಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ, ಅವನಿಗೆ ಭಗವಂತನ ಚಿಂತನಾದಿಗಳು ಬಾರದೆ, ಪ್ರಾಕೃತಿಕವಾದ ತುಚ್ಛವಾದ ಚಿಂತನೆಗಳೇ ಬಂದರೂ, ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ತುಚ್ಛವಾದ ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನನವೇ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ, ಅವನು ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿರುವ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು, ಆ ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಕೃಪೆಯನ್ನು ತೋರಿ, ಅವನಿಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಆಸೆ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ತನ್ನೊಡನೆ ವೈಕುಂಠ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವನ್ನೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಶರಣಾಗತನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅನ್ವಯಿಸುವ ವಿಶೇಷ ವಿಷಯ. ದೇಹಾವಸಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೀವನು ಭಗವಂತನ ಸ್ಮರಣೆಯೇ

ಇಲ್ಲದಂತೆ ಕಾಷ್ಠ ಪಾಷಾಣ ಸನ್ನಿಭನಾಗಿದ್ದರೂ, ಭಗವಂತನು ಶರಣಾಗತನನ್ನು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸಿಯೇ ತೀರುತ್ತಾನೆಂದು ತೋರುವುದಕ್ಕೊಂದೇ ವರಾಹ ಚರನು ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ಕಾಷ್ಠ ಪಾಷಾಣ ಸನ್ನಿಭಂ”-ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದನ್ನೇ ಆಚಾರ್ಯರು ಈ ಮುಂದಿನ ಗದ್ಯ ಖಂಡಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಪ್ಪಡಿಯಾನಾಲ್, “ತಥಾ ಪ್ರಲೀನ ಸ್ತಮಸಿ ಮೂಢಯೋನಿಷು ಜಾಯತೇ” ಎನ್ನುಂ ‘ಯಂಯಂ ವಾಪಿಸ್ಮರನ್ ಭಾವಂ (ತೃಜಂತ್ಯಂತೇ ಕಳೇಬರಂ | ತಂತನೇವೈತಿ ಕೌಂತೇಯ)’ -ಎನ್ನುಂ ಶೋಲುಕ್ಕಿರ ಪ್ರಮಾಣಂಗಳ್ ಶೇರುಂಪಡಿ ಯೆನ್ನೆನ್ನಿಲ್ ಅವೈಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯಂ |

ಇಪ್ಪಡಿಯಾನಾಲ್ = ಒಮ್ಮೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದವನು, ದೇಹಾವಸಾನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡದೆ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಸಮನಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ, ಭಗವಂತನೇ ಆ ಹಿಂದೆ ತನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ ಜೇತನನನ್ನು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ಅದುದರಿಂದ ಶರಣಾಗತನಿಗೆ ಸ್ವಯತ್ನಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಅಂತ್ಯಕಾಲಸ್ಮೃತಿಯು ಇದ್ದೇ ಇರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ-ಎಂದು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದರೆ, ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞಾರೂಪವಾದ ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ, “ತಥಾ = ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ (ದೇಹಾವಸಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಭಗವಂತನ ಸ್ಮರಣೆಯೇ ಇಲ್ಲದೆ, ತಮಸಿ = ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಲೀನಃ = ಮುಳುಗಿದವನು, ಮೂಢಯೋನಿಷು = ಅಜ್ಞಾನ ಭೂಯಿಷ್ಯವಾದ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ, ಜಾಯತೇ = ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ”-ಎನ್ನುಂ = ಎಂದೂ, (ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಹೇಳುವಾಗ) “ಕೌಂತೇಯ = ಎಲೈ! ಕುಂತಿಯ ಪುತ್ರನಾದ ಅರ್ಜುನನೇ, ಯಂಯಂ = ಯಾವ ಯಾವ, ಭಾವಂ ಅಪಿ ಸ್ಮರನ್ = ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ, (ಅಂತೇ = ದೇಹಾವಸಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಕಳೇಬರಂ = ದೇಹವನ್ನು ತೃಜಂತಿ = ಬಿಡುತ್ತಾರೆಯೋ, ತಂತಂ ಏವ = ಆಯಾ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ದೇಹವನ್ನೇ, ಏತಿ = (ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಸೇರುತ್ತಾರೆ)”-ಎನ್ನುಂ = ಎಂದೂ, ಶೋಲುಕ್ಕಿರ = ಹೇಳಿರುವ, ಪ್ರಮಾಣಂಗಳ್ = ಪ್ರಮಾಣ ವಚನಗಳು, ಶೇರುಂಪಡಿ

ಎನ್ನ ? = ಕೊಡುವುದೆಂತು ? ಎನ್ನಿಲ್ = ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೆ, ಅನ್ನೆ = ಆ ಪ್ರಮಾಣ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು, ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯಂ = ಶರಣಾಗತ-ನಲ್ಲದ ಇತರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಚೇತನರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ವಿಷಯವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಇದು ವಿಶೇಷವಿಷಯಂ—“ನಷ್ಟ ಸ್ಮೃತಿರಪಿ ತ್ಯಜನ್ ದೇಹಂ” “ಎಯ್ ಪೆನ್ನೆನ್ನಂದು ನಲಿಯುಂ ಪೋದು ಅಂಗೇದುಂ ನಾನುನ್ನೆ ನಿನ್ನೆಕ್ಕ ಮಾಟ್ಟೀನ್” (ಪೆರಿಯಾಳ್ವಾರ್ ತಿರುಮೋಳಿ : ೪-೧೦-೧) ಇತ್ಯಾದಿ ಕಳುಕ್ಕುಂ ಇದುವೇ ನಿರ್ವಾಹಂ.

ಇದು = ದೇಹಾವಸಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮ ಸ್ಮೃತಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಭಗವಂತನು ಶರಣಾಗತನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಾನೆಂಬುದು, ವಿಶೇಷ-ವಿಷಯಂ = ಶರಣಾಗತನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯಿಸುವ ವಿಶೇಷವಿಷಯವು, ಇದನ್ನೇ ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ನಷ್ಟಸ್ಮೃತಿರಪಿ = ಸ್ಮರಣಯನ್ನೇ ಕಳೆದು ಕೊಂಡವನಾದರೂ (ಶರಣಾಗತನು) ದೇಹಂ = ದೇಹವನ್ನು, ಪರಿತ್ಯಜನ್ = ತ್ಯಾಗಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ (ಭಗವಂತನು ತಾನಾಗಿ ಬಂದು ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಾನೆ) ಮತ್ತು ಪೆರಿಯಾಳ್ವಾರನರೂ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವಾಗ, ಎಯ್ ಪ್ = ಮೃತ್ಯುವು, ವಂದು = ಬಂದು, ಎನ್ನೆ = ನನ್ನನ್ನು, ನಲಿಯುಂ ಪೋದು = ಹಿಂಸಿಸುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಅಂಗು = ಆಗ, ಏದುಂ = ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ನಾನ್ = ನಾನು, ಉನ್ನೆ = ನಿನ್ನನ್ನು, ನಿನ್ನೆಕ್ಕ-ಮಾಟ್ಟೀನ್ = ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ—ಇತ್ಯಾದಿಕಳುಕ್ಕುಂ = ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ಮಾತುಗಳಿಗೂ, ಇದುವೇ = ಶರಣಾಗತನಿಗೆ ಅಂತಿಮ ಸ್ಮೃತಿಯ ನಿರ್ಬಂಧವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯವೇ, ನಿರ್ವಾಹಂ = ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

“ಶರೀರಪಾತಸಮಯೇತು ಕೇವಲಂ ಮದೀಯಯೈವ ದಯಯಾ ಅತಿ ಪ್ರಬದ್ಧಃ” — ಎನ್ನೆದು ಪ್ರಪನ್ನರ್ ತಂಗಳಿಲೇ ಶಿಲರೈ ಪಟ್ಟೆನೆನ್ನ ಶಿಲರ್ ನಿರ್ವಹಿಪ್ಪರ್ ಕಳ್. ಅಂಗವನ್ನಿಕ್ಕೆ “ಕಾಷ್ಟ ಸಾಷ್ಟಾಣಸನ್ನಿ-ಭಮ್” “ನಷ್ಟ ಸ್ಮೃತಿರಪಿ ಪರಿತ್ಯಜನ್” — ಇತ್ಯಾದಿಕಳುಕ್ಕು ಸ್ವ-

ಯತ್ನಸಾಧ್ಯ ಅಂತಿಮ ಪ್ರತ್ಯಯನಿವೃತ್ತಿಯಿಲೇ ತಾತ್ಪರ್ಯಮ್. ಮದೀಯಯೈವ ದಯಯಾ ಅತಿಪ್ರಬುದ್ಧಃ ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯಮ್, ಸ್ವಯತ್ನ ಮನ್ನಿಕ್ಕೆ ಇರುಕ್ಕ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾಮಾತ್ರತ್ತಾಲೇ ಅಂತಿಮ ಪ್ರತ್ಯಯ ವಿಶೇಷಂ ಪ್ರಪನ್ನರಲಾರುಕ್ಕುಂ ವರುಕಿರಪಡಿಯೈ ಕಾಟ್ಟು-ಕಿರದೆನ್ನು ಶಿಲರ್ ನಿರ್ವಹಿಸ್ಪಾರ್ಕಳ್.

(ಭಗವದ್ರಾಮಾನುಜರ ಶರಣಾಗತಿ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಹೇಳಿರುವ) ಶರೀರಸಾತ ಸಮಯೇತು = ಶರಣಾಗತನ ದೇಹವು ಬಿದ್ದುಹೋಗುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಕೇವಲಂ=ಕೇವಲ, ಮದೀಯಯಾ=ನನ್ನದೇ ಆದ, ದಯಯಾ ಏಪಿ=ಕರುಣೆಯಿಂದಲೇ, (ಶರಣಾಗತನಾದ ಜೇತನನು), ಅತಿ-ಪ್ರಬುದ್ಧಃ = ಬಹಳ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ, (ನನ್ನನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತಾ, ತನ್ನ ಪೂರ್ವಸಂಸ್ಕಾರದ ದೆಶೆಯಿಂದ ಕೆಳಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಜಾರದೆ, ಜೀರ್ಣವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಂತೆ, ಈ ಪ್ರಾಕೃತಿಕವಾದ ಸ್ಥೂಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ). ಎನ್ನದು=ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದಾದರೋ (ಪ್ರಪನ್ನರಾದ ಶರಣಾಗತರು), ತಂಗಳಿಲೇ=ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ, ಶಿಲರೈ ಪಟ್ಟವೆನ್ನು=ಕೆಲವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬವಿಸಬಹುದೆಂದು, ಶಿಲರ್=ಕೆಲವರು, ನಿರ್ವಹಿಸ್ಪಾರ್ಕಳ್=ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂಗವೆನ್ನಿಕ್ಕೆ=ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ, (ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದೆ). 'ಕಾಷ್ಠಸಾಶಾಣ ಸನ್ನಿಭಮ್', 'ನಷ್ಟಸ್ತುತಿರಪಿ ಪರಿತಜನ್'. ಇತ್ಯಾದಿಕಳುಕ್ಕು=ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ, ಸ್ವಯತ್ನಸಾಧ್ಯ=ಜೀವನು (ಕೇವಲ) ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೇ ಸಾಧಿಸಲಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳುವ ಅಂತಿಮಪ್ರತ್ಯಯನಿವೃತ್ತಿಯಿಲೇ=ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಭಗವಚ್ಚಿಂತನಾದಿಗಳು ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ, ವಿಧಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ, ತಾತ್ಪರ್ಯಮ್ = ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

'ಮದೀಯಯೈವದಯಯಾ ಅತಿಪ್ರಬುದ್ಧಃ'-ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯಂ = ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ವಾಕ್ಯಗಳು, ಸ್ವಯತ್ನಮನ್ನಿಕ್ಕೆ=ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದಂತೆಯೇ, ಇರುಕ್ಕ=ಇರುವ, ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾಮಾತ್ರತ್ತಾಲೇ=ಭಗವಂತನ ದಯಾಗುಣಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ, ಅಂತಿಮಪ್ರತ್ಯಯ-

ವಿಶೇಷಂ=ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಬಹುದಾದ ಭಗವಚ್ಚಿಂತನಾದಿ ವಿಶೇಷಗಳು, ಪ್ರಪನ್ನರೆಲ್ಲಾರುಕ್ಕುಂ=ಶರಣಾಗತರೆಲ್ಲರಿಗೂ, ವರುಕಿರಪಡಿಯೈ=ಬರುವ ಕ್ರಮವನ್ನು, ಕಾಟ್ಟುಕಿರದು=ತೋರುವುದು, ಎನ್ನು=ಎಂದು, ಶಿಲರ್=ಕೆಲವರು, ನಿರ್ವಹಿಸ್ವಾರ್ಗಳ್=ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಕಟ್ಟಿಗೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಶರಣಾಗತನಾಗಿರುವ ಜೇತನನನ್ನು ಭಗವಂತನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಬಂದು ಶ್ರೀನೈಕುಂಠ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಾನೆ.

“ಯೋ ನೇತ್ತಿ ಯುಗಪತ್ಸರ್ವಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇಣ ಸದಾ ಸ್ವತಃ”—ಎನ್ನುಂ ಪಡಿಯಾಯ್ ಇರುಕ್ಕಿರ ಈಶ್ವರನ್ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞರೈವೈಲೇ ಮರಪ್ಪದು ಒರು ಕಾಲಮುಂ, ನಿನ್ನೈಪ್ಪದುಂ ಒರುಕಾಲಮುಂ ಅನ್ರಿಕ್ಕೈ ಇರುಕ್ಕು ಇಪ್ಪೋದು, ‘ಅಹಂ ಸ್ಮರಾಮಿ’—ಎನ್ನಾನೇ?—ಎನ್ನಿಲ್, ಪ್ರಪನ್ನನುಕ್ಕು ಅಪ್ಪೋದು, ಸ್ವಯತ್ನತ್ತಾಲ್ ಸ್ಮರಣಮಿಲ್ಲಿಯಾನಾಲುಂ, ಇಂದಸ್ಮರಣಂ ಮುದಲಾಯಾದಲ್ ಇದುಕ್ಕು ಮೇಲಾಯಾದಲುಳ್ಳ ಫಲಮೆಲ್ಲಾಂ, ಭರೆ ಸ್ವೀಕಾರಂ ಪಣ್ಣಿ, ಸ್ವೀಕೃತ ನಿರ್ವಹಣ ಕ್ಷಮನುಮಾನ ತನ್ನಾಲೇ ಸಿದ್ಧಿಕ್ಕುಮೆನ್ನು ತೋಟುಕ್ಕೈ-ಕ್ಕಾಗ ತನ್ನಡೈಯ ಸಾನುಗ್ರಹಬುದ್ಧಿವಿತೇಷತ್ತೈ ಸ್ಮರಣಶಬ್ದತ್ತಾಲೇ ಉಪಚರಿಕ್ಕಿರಾನ್.

“ಸದಾ=ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಸ್ವತಃ=ತಾನಾಗಿಯೇ, ಯಃ=ಯಾರು, ಯುಗಪತ್=ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಸರ್ವಂ=ಎಲ್ಲವನ್ನೂ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇಣ=ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೇ, ನೇತ್ತಿ=ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆಯೋ, (ಅವನೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿ)”-ಎನ್ನುಂ ಪಡಿಯಾಯ್=ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ, ಇರುಕ್ಕಿರ=ಇರುವ, ಈಶ್ವರನ್=ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದರೋ, ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞರೈವೈಲೇ=ಜೀವರುಗಳಂತೆ, ಮರಪ್ಪದು=ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮರೆಬಿಡುವುದು, ಒರು ಕಾಲಮುಂ=ಒಂದು ಕಾಲವು, ನಿನ್ನೈಪ್ಪದು=ಸ್ಮರಣಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಒರು ಕಾಲಮುಂ=ಒಂದು ಕಾಲವು, ಅನ್ರಿಕ್ಕೈ=ಎಂದಿಲ್ಲದೆ, ಇರುಕ್ಕು=ಇರುವಲ್ಲಿ, ಇಪ್ಪೋದು=ಈಗ, ‘ಅಹಂ ಸ್ಮರಾಮಿ=ನಾನು ಸ್ಮರಣೆ

ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ'—ಎನ್ನಾನೇ—ಎಂದು ಏಕೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ?—ಎನ್ನಿಲ್
 =ಎಂದು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದರೆ, ಪ್ರಪನ್ನನುಳ್ಳು=ಶರಣಾಗತನಿಗೆ, ಅಪ್ಪೋದು
 =ಅ ದೇಹಾವಸಾನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಸ್ವಯತ್ನತ್ತಾಲ್=ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನ
 ದಿಂದ, ಸ್ಮರಣಯಿಲ್ಲೆ ಯಾನಾಲುಂ=ಭಗವಂತನ ಸ್ಮರಣವು ವೈಧವಾಗಿ
 ಬೇರೆಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಇಂದ ಸ್ಮರಣಂ=ಈ ಭಗವಂತನು ಶರಣಾಗತನನ್ನು
 ಅವನ ದೇಹಾವಸಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೋ, ಮುದಲಾ-
 ಯಾದಾಲ್=ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಾದುದಾದರೂ, ಇದುಕ್ಕು=ಈ ಸ್ಮರಣಕ್ಕೆ,
 ಮೇಲಾಯಾದಲುಳ್ಳು=ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಸಂಭವಿಸುವ, ಫಲಮೆಲ್ಲಾಂ=
 ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಫಲವೂ, ಭರಸ್ವೀಕಾರಂ ಪಣ್ಣಿ=ಶರಣಾಗತನ ರಕ್ಷಾಭಾರ
 ವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಸ್ವೀಕೃತ ನಿರ್ವಹಣತ್ವಮನುಮಾನ=ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ
 ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ, ತನ್ನಾಲೇ=ತನ್ನಿಂದಲೇ,
 ಸಿದ್ಧಿಕ್ಕುಮೆನ್ನು=ಸಿದ್ಧಿ ಸುವುದೆಂದು, ತೋಟ್ಟುಕ್ಕೈಕ್ಕಾಗ=ತೋರ್ಪಡಿ
 ಸುವ ಸಲುವಾಗಿ, ತನ್ನಡೈಯು=ತನ್ನ, ಸಾನುಗ್ರಹಬುದ್ಧಿವಿಶೇಷತ್ವೈ=
 ಅನುಗ್ರಹಪೂರ್ವಕವಾದ ಬುದ್ಧಿ ವಿಶೇಷವನ್ನು, ಸ್ಮರಣಶಬ್ದತ್ತಾಲೇ=
 'ಸ್ಮರಾಮಿ'—ಎಂಬ ಸ್ಮರಣ ಶಬ್ದದಿಂದಲೇ, ಉಪಚರಿಕ್ಕಿರಾನ್=ಔಪಚಾರಿಕ
 ವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇಂಗುತ್ತ ವರ್ತಮಾನವ್ಯಪದೇಶತ್ತಾಲೇ ಇನ್ನನುಗ್ರಹತ್ತುಕ್ಕು
 ಪಿನ್ನು ಒರು ನಿಗ್ರಹಂ ವಾರಾದು—ಎನ್ನುಮಿಡಂ ತೋಟ್ಟುಕಿರದು.

ಇಂಗುತ್ತ=ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುವ, ವರ್ತಮಾನವ್ಯಪದೇಶತ್ತಾಲೇ
 =‘ಸ್ಮರಾಮಿ’—ಎಂಬ ವರ್ತಮಾನಕಾಲಿಕ ಕ್ರಿಯಾಪದದಿಂದ, ಪಿನ್ನು=ಶರ
 ಣಾಗತಿ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಬರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಒರು ನಿಗ್ರಹಂ=ಯಾವ
 ಒಂದು ವಿಧವಾದ ನಿಗ್ರಹವೂ, ವಾರಾದು=ಶರಣಾಗತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಗ
 ವಂತನಿಗುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಎನ್ನುಮಿಡಂ=ಎಂಬ ವಿಷಯವೂ, ತೋಟ್ಟು-
 ಕಿರದು=ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಪ್ರಪತ್ಯುತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚೇತನನು
 ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ಮಾಡಿದ ಪಾಪವು ಅವನಿಗೆ ಅಂಟುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಬುದ್ಧಿ
 ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಲಘುದಂಡನೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಪಾಪ

ದೂರನನ್ನಾಗಿಸಿ, ದೇಹಾವಸಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ತನ್ನ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೂ ಅವನು ಪಾತ್ರನಾಗದಂತೆ ಮಾಡಿ, ಅವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು 'ಸ್ಮರಾಮಿ'—ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇದಿಲುತ್ತುಮನೇ ಅಮೈಂದಿರುಕ್ಕ ಚರಮಶ್ಲೋಕತ್ತಿಪೋಲೆ ಮಿಕುದಿಯಾನ 'ಅಹಂ'—ಎನ್ನಿರಪದತ್ತಾಲೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಮಡಿಯಾಕ ಸರ್ವಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞರ ತಿರತ್ತಿಲುಂ ವಿಪರೀತಕರ್ಮಾನುರೂಪಮಾನ ನಿಗ್ರಹಪ್ರವೃತ್ತನಾಂ, ಲೀಲಾರಸತ್ತೈ ಅನುಭವಿತ್ತು ಪೊಂದದಾಕ ಕಾರುಣ್ಯಮಡಿಯಾಕ, ವ್ಯಾಜಶೇಷಾನುಗುಣಾನುಗ್ರಹಪ್ರವೃತ್ತನಾಂ ಆಶ್ರಿತರಕ್ಷಣರಸತ್ತೈ ಅನುಭವಿಕ್ಕ, ನಿನ್ನೆತ್ತಪೋದೇ ನೋಕ್ಷಂ ಕೊಡುಕ್ಕವಲಪಡಿಯೈಯುಂ ಅಪ್ಪೋದು ವಿಲಕ್ಕವಲ್ಲಾ ರಿಲ್ಲಾ ದಪಡಿಯೈಯುಂ, ತಾನ್ ಕಟ್ಟಿನ ಕಾಲಾದಿಕಳೈ ಯೊಳಿಯ, ತನಕ್ಕು ನೇರೊರು ಸಹಕಾರಿ ನೇಂಡಾದಪಡಿಯೈಯುಂ ತೋಟ್ಟುವಿಕ್ಕರಾನ್.

ಇದಿಲ್=ಈ 'ಸ್ಮರಾಮಿ' (ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ) ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ, ಉತ್ತುಮನೇ=ಉತ್ತಮ ಪುರುಷದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವ 'ಅಹಂ' (ನಾನು)—ಎಂಬ ಪದದ ಅರ್ಥವೂ, ಅಮೈಂದಿರುಕ್ಕ=ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವಲ್ಲಿ, ಚರಮಶ್ಲೋಕತ್ತಿಲ್ ಪೋಲೆ='ಸರ್ವಧರ್ಮಾನ್ ಪರತ್ಯಜ್ಯ ಮಾಮೇಕಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ | ಅಹಂ ತ್ವಾ ಸರ್ವಸಾಪೇಭ್ಯೋ ನೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾಶುಚಃ |'—ಎಂಬ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವಂತೆ, ಮಿಕುದಿಯಾನ=ಅಧಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹೇಳಿರುವ, 'ಅಹಂ' ಎನ್ನಿರಪದತ್ತಾಲೆ='ಅಹಂ' (ನಾನು) ಎನ್ನುವ ಪದದಿಂದ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಮಡಿಯಾಕ=ತನಗಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ, ಸರ್ವಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞರ ತಿರತ್ತಿಲುಂ=ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದೇಹದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜೀವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ, ವಿಪರೀತಕರ್ಮಾನುರೂಪಮಾನ=ಆಯಾಯಾ ಜೀವರು ಮಾಡಿರುವ ವಿಪರೀತವಾದ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ, ನಿಗ್ರಹಪ್ರವೃತ್ತನಾಂ=ತನ್ನ ನಿಗ್ರಹ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ ನಾನಾ ತರಹದ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವನಾಗಿ, ಲೀಲಾರಸತ್ತೈ=ಲೀಲಾರಸವನ್ನು, ಅನುಭವವಿತ್ತುಪೊಂದದಾಗ=ಅನುಭವಿಸಿದುದರಿಂದ,

ಕಾರುಣ್ಯಮುಡಿಯಾಕ=ಆ ಜೇತನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ದಯೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ, ವ್ಯಾಜವಿಶೇಷಾನುಗುಣಂ=ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿ ಕೊಳ್ಳುವ 'ಶರಣಾಗತಿ'-ಎಂಬ 'ನೆಪ' ಅಥವಾ ವಿಶೇಷವಾದ ವ್ಯಾಜಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ, ಅನುಗ್ರಹಪ್ರವೃತ್ತಿನಾಯ್=ಜೇತನರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿ, ಆಶ್ರಿತರಕ್ಷಣರಸತ್ವೈ=ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಜೇತನರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದರಿಂದಂಟಾಗುವ ಆನಂದವನ್ನು, ಅನುಭವಿಕ್ಯ=ಅನುಭವಿಸಲು, ನಿನ್ಯೈತ್ತಪೋದೇ=ತಾನು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ, ಮೋಕ್ಷಂ ಕೊಡುಕ್ಕವಲ್ಲ ಪಡಿಯೈಯುಂ=ಮೋಕ್ಷವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತಾನು ಹೊಂದಿರುವಿಕೆಯನ್ನೂ, ಅಪ್ಪೋದು=ತಾನು ಜೇತನರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಕೊಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿಲಕ್ಕವಲ್ಲಾರ್=ಅದನ್ನು ತಡೆಯುವವರು, ಇಲ್ಲಾ ದಪಡಿಯೈಯುಂ=ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯನ್ನೂ, ತಾನ್ ಕಟ್ಟಿನ=ತಾನೇ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿರುವ, ಕಾಲಾದಿಕಳ್ಳಿಒಳಿಯ=ಕಾಲವೇ ನೊದಲಾ-ದುವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ವೇರೊರು=ಬೇರೊಂದು, ಸಹಕಾರಿವೇಂಡಾದಪಡಿ-ಯೈಯುಂ=ಸಹಕಾರಿ ಕಾರಣವು ತನಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನೂ, ತೋಟ್ರಿ-ವಿಕ್ಕಿರಾನ್=ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

‘ಕಾಷ್ಠಪಾಷಾಣಸನ್ನಿಭಂ’, ‘ಅಹಂ ಸ್ಮರಾಮಿ’-ಎನ್ನಿರ ಇರಂ-ಡಾಲಂ ‘ಮಾಂಧ್ಯಾತಿ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರಃ ತತೋ ಮೇ ತದ್ಗತಂ ಮನಃ’-ಎನ್ನಿರ ಪ್ರಕಾರತ್ವೈ ಕಳಿಕ್ಕಿರಾನ್.

‘ಕಾಷ್ಠಪಾಷಾಣಸನ್ನಿಭಂ’-‘ಅಹಂ ಸ್ಮರಾಮಿ’-ಎನ್ನಿರ = ಎಂಬ ಇರಂಡಾಲಂ ಎರಡು ಪದಗಳಿಂದಲೂ, ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರಃ=ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠನು, ಮಾಂ=ನನ್ನನ್ನು, ಧ್ಯಾತಿ=ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೇ=ನನ್ನ, ಮನಃ=ಮನಸ್ಸು, ತದ್ಗತಂ=ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. (ಅಂದರೆ ಅವನ ರಕ್ಷಾ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ)-ಎನ್ನಿರ=ಎಂಬ, ಪ್ರಕಾರತ್ವೈ ಕಳಿಕ್ಕಿರಾನ್=ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

‘ಮದ್ಯುಕ್ತಂ’-‘ಸ್ಮರಾಮಿ’-ಎನ್ನಿರವಿತ್ತಾಲ್ ನಿತ್ಯಾನುಭವಂ ಪೆರು-

ಕೈಕ್ಕು ಒರು ನಿನ್ನೆವು ಪಣ್ಣಿನವನ್ನೆಪಟ್ಟಿ ನಾನುಂ ನಿತ್ಯಾನುಭವಂ
ಕೊಡುಕ್ಕೈಕ್ಕು ಒರು ನಿನ್ನೆವು ಪಣ್ಣುವದೋಂ-ಎನ್ನದಾಯ್ ಟ್ವು.

‘ಮದ್ಭಕ್ತಂ’-‘ಸ್ಮರಾಮಿ’-ಎನ್ನಿರ = ಎಂಬ, ಇತ್ತಾಲ್ = ಈ
ಎರಡು ಪದಗಳಿಂದ, ನಿತ್ಯಾನುಭವಂ ಪೆರುಕ್ಕೈಕ್ಕು = ಭಗವಂತನೊಡನೆ
ನಿತ್ಯಾನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯಲು, ಒರು ನಿನ್ನೆವು ಪಣ್ಣಿನವನ್ನೆಪಟ್ಟಿ = ಭಗ
ವಂತನನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡವನನ್ನು ಕುರಿತು, ನಾನುಂ = ನಾವೂ,
ನಿತ್ಯಾನುಭವಂ ಕೊಡುಕ್ಕೈಕ್ಕು = ನಿತ್ಯಾನುಭವವನ್ನು ಕೊಡಲು, ಒರು
ನಿನ್ನೆವು ಪಣ್ಣುವದೋಂ = ಒಂದು ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು, ಎನ್ನ-
ದಾಯ್ ಟ್ವು = ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು.

ಇಪ್ಪಡಿ ‘ತಾಯ್ ನಿನ್ನೆತ್ತ ಕನ್ನೆಯೊಕ್ಕ ಯೆನ್ನೆಯುಂ
ತನ್ನೆಯೇ ನಿನ್ನೆಕ್ಕು ಚೆಯುಂ ತಾನೆನಕ್ಕಾಯ್ ನಿನ್ನೆಂದರುಳ್ ಚೆಯುಂ-
ಮಪ್ಪನ್’ — ಎನ್ನುಂ ಪಡಿಯಾನ ತನ್ನಿನೈವು ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥ
ಪರ್ಯಂತ ಮಾಕಿರ ಪಡಿಯೈ ಪಟ್ಟಿ ‘ನಮಾಮಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಂ’—
ಎನ್ನಿರಾನ್.

ಇಪ್ಪಡಿ = ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ, (ತಿರುಮಂಗೈ ಆಳ್ವಾರವರು ತಮ್ಮ
ಪೆರಿಯ ತಿರುಮೋಳಿಯಲ್ಲಿ [೭-೩-೨] ಭಗವಂತನು ಜೇತನೋದ್ಧಾರಮಾಡುವ
ಕ್ರಮವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವಲ್ಲಿ) “ತಾಯ್ ನಿನ್ನೆನ್ದ = ತನ್ನ ತಾಯಿಯಾದ ಹಸು-
ವನ್ನು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ, ಕನ್ನೇ ಒಕ್ಕೈ = ಕರುವಿನಂತೆ, ಎನ್ನೆಯುಂ
= ದಾಸನಾದ ನನ್ನನ್ನೂ, ತನ್ನೆಯೇ = ನನಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ತನ್ನನ್ನೇ,
ನಿನ್ನೆಕ್ಕುಚೆಯುಂ = ಸ್ಮರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ತಾನ್ ಎನಕ್ಕು ಆಯ್
ನಿನ್ನೆಂದು = ನನಗೆ ಅವನನ್ನು ಸೇರಲು ಬೇಕಾಗಿರುವ ನಮ್ಮಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ
ತಾನೇ ಚಿಂತಿಸಿ (ದೇಹಾವಸಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿ
ಕೊಂಡು ಬಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುವಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ದರ್ಶನಾದಿಗಳನ್ನಿತ್ತು)
ಅರುಳ್ ಶೆಯ್ಯುಂ = ಜೇತನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದಯೆಯನ್ನು ತೋರುವ,
ಅಪ್ಪನ್ = ಸ್ವಾಮಿ”, ಎನ್ನುಂ ಪಡಿಯಾನ = ಎಂದು ಹೇಳುವಂತಿರುವ,
(ಭಗವಂತನು), ತನ್ನಿನೈವು = ತನ್ನ ಸ್ಮರಣೆಯಾದರೋ, ಪರಮಪುರು-

ಷಾರ್ಫಮಾಕಿರ ಪಡಿಯೈಪಟ್ಟು = ಶ್ರೀಮೈಕುಂಠ ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿ ಭಗ-
ವಂತನೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸು-
ವಂತಹ, ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ, ಪರ್ಯಂತವಾದು-
ದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲೆಂದು, 'ನಯಾಮಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಂ' = 'ಪರಮಗತಿಗೆ
ಒಯ್ಯುತ್ತೇನೆ', ಎನ್ನಿ ರಾಫ = ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

'ನಯಾಮಿ' ಎನ್ನಿ ರತ್ತುಕ್ಕು ಶೇತ್ತಿಲೇ ವಿಳುಂದ ಶಿರುಪಶುಕಳ್ಳಿ
ಎಡುಕ್ಕು ವಿಳುನ್ದ ಪಿತಾವೈ ಪ್ಪೋಲೇ, ಇವನುಡೈಯ ದೇಹತ್ತುಕ್ಕುಳ್ಳಿ,
ಹಾರ್ದನಾಯ್ ನಿರ್ಕಿರ ನಾನ್ ತಾನೇ, ಅಪ್ರಾಕೃತ ಪರ್ಯಂಕಾ-
ರೋಹಣ ಪರ್ಯಂತಮಾಕ ನಡತ್ತುವ್. ನಡುವುನರಂ ಅರ್ಚಿರಾದಿ-
ಗಳುಂ ಇವನೈ ಎದಿಕೊಂಡು ಸತ್ಕರಿತ್ತು ತಾಂ ಪೆರುಕ್ಕೈಕ್ಕು ನಾಮು-
ಡೈತ್ತ ನಿಲೈಪ್ಪೇರೆನ್ನು ತಾತ್ಪರ್ಯಂ.

'ನಯಾಮಿ' ಎನ್ನಿ ರತ್ತುಕ್ಕು = 'ನಯಾಮಿ' (ಒಯ್ಯುತ್ತೇನೆ) ಎಂದು
ಹೇಳಿರುವುದಕ್ಕೆ, ಶೇತ್ತಿಲೇ = ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ, ವಿಳುಂದ = ಬಿದ್ದಿರುವ, ಶಿರು-
ಪಶುಕಳ್ಳಿ = ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು, ಎಡುಕ್ಕು = ಮೇಲೆತ್ತುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ವಿಳುನ್ದ
= ಆ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದ, ಪಿತಾವೈಪ್ಪೋಲೇ = ತಂದೆಯಂತೆ, ಇವನು-
ಡೈಯ = ಈ ಶರಣಾಗತನ, ದೇಹತ್ತುಕ್ಕುಳ್ಳಿ = ದೇಹದೊಳಗೆ, ಹಾರ್ದ-
ನಾಂ = ಹೃದಯಗುಹೆಯಲ್ಲಿ 'ಅಂತರ್ಯಾಮಿ' ಸ್ವರೂಪದಿಂದ, ನಿರ್ಕಿರ =
ನಿಂತಿರುವ, ನಾನ್ ತಾನೇ = ನಾನೊಬ್ಬನೇ. ಅಪ್ರಾಕೃತ = ಪ್ರಾಕೃತ-
ವಲ್ಲದ ಶ್ರೀಮೈಕುಂಠ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ, ಪರ್ಯಂಕಾರೋಹಣಪರ್ಯಂತ-
ಮಾಕ = ನಾಗಪರ್ಯಂಕವನ್ನು ಹತ್ತುವವರೆವಿಗೂ, ನಡತ್ತುವ್ = ನಡೆ-
ಯಿಸುವವನು. ನಡುವು = ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ವರುಂ = ಬರುವ, ಅರ್ಚಿರಾದಿ-
ಗಳುಂ = ಅಗ್ನಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಆತಿವಾಹಿಕರೂ, ಇವನೈ = ಈ ಶರಣಾಗತ-
ನನ್ನು, ಎದಿಕೊಂಡು = ಎದುರುಗೊಂಡು, ಸತ್ಕರಿತ್ತು = ಸತ್ಕರಿಸಿ,
ತಾಂ ಪೆರುಕ್ಕೈಕ್ಕು = ತಾವು ಪಡೆಯುವ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ, ನಾಮುಡೈತ್ತ = ನಾವು
ಪಡೆದ, ನಿಲೈಪ್ಪೇರ್ = ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಕಾರಣ, ಎನ್ನು = ಎಂದು, ತಾತ್ಪರ್ಯಂ
= ಸಾರಾಂಶವು.

ಕೀಳ್ ಚೊನ್ನೆ 'ಪ್ರಪತ್ತಿ' ಸಕಲಫಲ ಸಾಧನವತ್ತಾಂ ಇರುನ್ನದೇ ಯಾಕಿಲುಂ, ಅನನ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನನಾನ ಇವನುಕ್ಕು ಪ್ರಯೋಜನಾಂತರಂಗಳೈ ಕೊಡುತ್ತಾಲ್, ಮಧುವಿದ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ ಪೋಲೇ, ಐಶ್ವರ್ಯಾತ್ಮಾನುಭವರೂಪ ಘ್ನುದ್ರಫಲವ್ಯವಹಿತ ಮಾಕ ಮೋಕ್ಷಂ ಕೊಡುಪ್ಪದಲ್ ಶೆಯ್ಯೆ.

ಕೀಳ್ ಚೊನ್ನೆ = ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿರುವ, 'ಪ್ರಪತ್ತಿ' = 'ಶರಣಾಗತಿ'ಯಾದರೋ, ಅನನ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನನಾನ ಇವನುಕ್ಕು = ಭಗವಂತನನ್ನುಳಿದು ಬೇರೆ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದಿರುವ ಈ ಶರಣಾಗತನಿಗೆ, ಪ್ರಯೋಜನಾಂತರಂಗಳೈ = ಇತರ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು, ಕೊಡುತ್ತಾಲ್ = ಕೊಟ್ಟರೇ, ಮಧುವಿದ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ ಪೋಲೇ = ಮಧುವಿದ್ಯೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲ ವಿದ್ಯಾ ಉಪಾಸನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ, ಐಶ್ವರ್ಯ = ಐಹ್ಯೈಶ್ವರ್ಯ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಾನುಭವರೂಪ = ಕೇವಲ ಆತ್ಮಾನುಭವರೂಪದ 'ಕೈವಲ್ಯ'ವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಿಕೆ — ಮೊದಲಾದ, ಘ್ನುದ್ರಫಲವ್ಯವಹಿತ ಮಾಕ = ಘ್ನುದ್ರವಾದ ಫಲಗಳಿಂದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ ಬಿಟ್ಟು, ನಂತರ, ಮೋಕ್ಷಂ ಕೊಡುಪ್ಪದಲ್ = ಮೋಕ್ಷ ಕೊಡುವುದನ್ನು, ಶೆಯ್ಯೆ = ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವು.

ಅವ್ಯವಹಿತಮಾಕ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥತ್ತೈ ಅಡೈವಿಪ್ಪೆ ಎನ್ನಿರ ವಿಶೇಷಂ ತೋಟ್ಟಿ 'ಪರಮಾಂ ಗತಿಂ' ಎನ್ನಿರಾ. ಇಂಗು 'ಗತಿ' — ಎನ್ನಿರದು 'ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ' — ಎನ್ನಪಡಿ. ಪರಮೈಯಾನ ಗತಿ ಎನ್ನಿರದು "ಮುಕ್ತಾನಾಂ ಪರಮಾ ಗತಿಃ" — ಎನ್ನಿರ ಪಡಿಯೇ ಪರಮ ಪ್ರಾಪ್ಯನಾನ, ತನ್ನೈಯಾದಲ್ ತನ್ ವಿಷಯತ್ತಿಲ್ ಪರಿಪೂರ್ಣಾನುಭವತ್ತೈಯಾದಲ್ ಅವ್ವನುಭವ ಪರೀವಾಹಮಾನ ಕೈಂಕರ್ಯ ವಿಶೇಷತ್ತೈಯಾದಲ್ ಶೊಲ್ಲುಕಿರದು.

ಅವ್ಯವಹಿತಮಾಕ = ದೇಹಾವಸಾನವಾದ ಕೊಡಲೆ, ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಬಿಡದೆ ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ, ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥತ್ತೈ = ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು (ಶ್ರೀವೈಕುಂಠವನ್ನು), ಅಡೈವಿಪ್ಪೆನ್ = ಹೊಂದುವಂತೆ

ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಎನ್ನಿರ=ಎಂಬ, ವಿಶೇಷಂ ತೋಟೈ=ವಿಶೇಷವನ್ನು ತೋರಿಸಲು, 'ಪರಮಾಂಗತಿಂ'=ಉತ್ತಮವಾದ ಗತಿಯನ್ನು -ಎನ್ನಿರಾನ್ =ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇಂಗು=ಇಲ್ಲಿ, 'ಗತಿ'-ಎನ್ನಿರದು='ಗತಿ'-ಎಂಬ ಶಬ್ದವು, ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ=ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.-ಎನ್ನಪಡಿ=ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ. "ಮುಕ್ತಾನಾಂ ಪರಮಾಗತಿಃ"—ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ, ಪರಮ-ಪ್ರಾಪ್ಯನಾನ=ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಹೊಂದಲೇಬೇಕಾದುದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ, ತನ್ನೈಯಾದಲ್=ತನ್ನನ್ನೇ ಆಗಲಿ, ತನ್‌ವಿಷಯತ್ತಿಲ್=ತನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಪರಿಪೂರ್ಣ ಅನುಭವತ್ತೈಯಾದಲ್=ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಲಿ, ಅವ್ವನುಭವ=ಆ ಅನುಭವದ, ಪರಿವಾಹಮಾನ=ಪ್ರವಾಹರೂಪವಾದ, ಕೈಂಕರ್ಯ ವಿಶೇಷತ್ತೈಯಾದಲ್=ಶ್ರೀಮೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತನು ಮಾಡುವ ವಿಶೇಷವಾದ ಕೈಂಕರ್ಯವಾದರೋ, ಶೊಲ್ಲುಹಿರದು=ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಅಂದರೆ 'ನಯಾಮಿ ಪರಮಾಂಗತಿಂ' ಎಂಬಲ್ಲಿ, ಭಗವಂತನು ಶರಣಾಗತನಾದ ಜೇತನನನ್ನು ದೇಹವಿಯೋಗವಾದ ಬಳಿಕ ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಶ್ರೀಮೈಕುಂಠಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಯ್ದು ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮುಂದೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ತನಗೆ ಅವನು ಮಾಡುವ ಕೈಂಕರ್ಯ ವಿಶೇಷಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಇವತ್ತಿಲ್ ಒನ್ನೈಚ್ಚೊನ್ನಾಲುಂ ಮತ್ತುಳ್ಳವೈಯುಮ್ ಶೊಲ್ಲಿ-ತ್ತಾಯ್ ವಿಡಂ, ಇದಿಲ್ 'ನಯಾಮಿ'-ಎನ್ನಿರವಿತ್ತಾಲೇ ತನ್ನುಡೈಯ ಪ್ರಾಪ್ಯತ್ವಮಂ ಶೊಲ್ಲಿತ್ತಾಲ್ಯೈ ಉಚಿತತನುಂ. ಪರಮೈಯಾನಗತಿ-ಎನ್ನು ಅರ್ಚಿರಾದಿಗತಿಯಾದಲ್, ಪರಮಪದತ್ತೈಯಾದಲ್ ಶೊಲ್ಲುನಾರ್ಕು, ಮುಡಿವಿಲ್ ಅವನುಡೈನು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲೇ ತಾತ್ಪರ್ಯಂ. ಇಪ್ಪಡಿ ಇರಂಡು ಶ್ಲೋಕತ್ತಾಲುಂ ಇಚ್ಚೇತನನ್ ಮುಮುಕ್ಷುನಾಯುಂ ಮುಕ್ತನಾಯುಂ ಇರಂಡು ವಿಭೂತಿಯಿಲುಂ ಪೆರುಂ ಪೇರು ಶೊಲ್ಲಿ-ತ್ತಾಯ್ ಟ್ರು.

ಇವತ್ತಿಲ್=ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ, ಜೀವನು ಪಡೆಯುವ ವಿಷಯ-

ಗಳಲ್ಲಿ, ಒನ್ನೈಚ್ಚೊನ್ನಾಲುಂ = ಯಾವುದಾದರೊಂದನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ, ಮತ್ತುಳ್ಳವೈಯುಂ = ಉಳಿದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ, ಶೋಲ್ಲಿತ್ತಾಯ್ ವಿಡುಂ = ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದಿಲ್ = ಈ ಪದಗಳಲ್ಲಿ, 'ನಯಾಮಿ ಎನ್ನಿರ-ವಿತ್ತಾಲೆ' = 'ಒಯ್ಯುತ್ತೇನೆ'-ಎಂಬ ಈ ಪದದಿಂದ, ತನ್ನುಡೈಯ = ಭಗವಂತನು ತನ್ನ, ಜೀವನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದಿರುವ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವವನಾಗಿರುವಿಕೆಯನ್ನೂ, 'ಪರಮಾಂಗತಿಂ' ಎನ್ನಿ ರವಿತ್ತಾಲ್ = 'ಪರಮಾಂಗತಿಂ'-ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಜೀವನು ಹೊಂದಬೇಕಾದ ವಸ್ತು ವಿಶೇಷವಾದ ಪರಮಗತಿಯನ್ನು-ಎಂಬುದರಿಂದ, ತನ್ನುಡೈಯ ಪ್ರಾಪ್ತಮಂ = ತನ್ನ, ಜೀವನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದಿರುವ ವಸ್ತುವಿಗಿರುವಿಕೆಯನ್ನೂ, ಶೋಲ್ಲಿ-ತ್ತಾಲ್ಯೆ = ಹೇಳಿರುವಿಕೆಯು, ಉಚಿತತಮಂ = ಬಹಳ ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. 'ಪರಮೈಯಾನ-ಗತಿ' ಎನ್ನು = 'ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮಾರ್ಗ'—ಎಂದು, ಅರ್ಚಿರಾದಿಗತಿ ಯಾದಲ್ = ಆಗ್ನಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಆತಿ-ವಾಹಕರು ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಮಾರ್ಗ (ಮತ್ತೆ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬರದ ಹಾದಿ), ಅಥವಾ, ಪರಮಪದತ್ತೈಯಾದಲ್ = ಶ್ರೀವೈಕುಂಠಲೋಕವನ್ನಾದರೂ, ಶೋಲ್ಲುವಾರ್ಕುಂ = ಹೇಳುವವರಿಗೆ, ಮುಡಿವಿಲ್ = ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ, ಅವನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲೇ ತಾತ್ಪರ್ಯಂ = ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸೇರುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಇಪ್ಪಡಿ = ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ, ಇರಂಡು ಶ್ಲೋಕತ್ತಾಲುಂ ಸರಾಹನ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದಲೂ, ಇಚ್ಚೇತನನ್ = ಈ ಚೇತನನು, ಮುಮುಕ್ಷುನಾಯುಂ = ಈ ದೇಹದಿಂದ ಕೂಡಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಿಂದಿರುವಲ್ಲಿಯೂ, ಮುಕ್ತನಾಯುಂ = ಕರ್ಮಬಂಧವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಕ್ತನಾಗಿರುವಲ್ಲಿಯೂ, ಇರಂಡುವಿಭೂತಿಯಿಲುಂ = ಭಗವಂತನ ಲೀಲಾವಿಭೂತಿ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ, ಪೆರುಂ = ಹೊಂದುವ, ಪೇರುಂ = ಹಿರಿಮೆಯು, ಶೋಲ್ಲಿತ್ತಾಯ್ ಟ್ಪು = ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು.

'ನಯಾಮಿ'—ಎನ್ನಿ ರವಿಡಿಲ್, ಪರಸ್ತೈಪದತ್ತಾಲೇ, ಸ್ವತಃ ಸರ್ವ-ಶೇಷಿಯಾನ ತನ್ನುಡೈಯ ಅಶ್ರಿತಪ್ರಯೋಜನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಾಭಿಸಂಧಿಯೈ ಶೋಟ್ಟುವಿಕ್ಕಿರಾನ್.

ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಯ ಫಲವು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಬರುವಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕ್ರಿಯಾಪದವು 'ಪರಸ್ಮೈ' (ಬೇರೊಬ್ಬರಿಗೆ-ಎಂಬ ಅರ್ಥ ತೋರುವ) ಪದದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಕ್ರಿಯಾಫಲವು ತನಗೆ ಬರುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಕ್ರಿಯಾಪದವನ್ನು 'ಆತ್ಮನೇ' (ತನಗೇ-ಎಂಬ ಅರ್ಥ ತೋರುವ) ಪದದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕು. "ಕ್ರಿಯಾಫಲಸ್ಯ ಅನ್ಯಗಾಮಿತ್ವೇ ಪರಸ್ಮೈಪದಂ ಬ್ರೂಯಾತ್, ಆತ್ಮಗಾಮಿತ್ವೇ ಆತ್ಮನೇ ಪದಂ ಬ್ರೂಯಾತ್". ವರಾಹಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ 'ನಯಾಮಿ' (ಒಯ್ಯುತ್ತೇನೆ)—ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಪರಸ್ಮೈಪದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪರಸ್ಮೈಪದ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ, ತಾನು ಸ್ವತಃ (ಸರ್ವಶೇಷಿಯಾಗಿ) ಸರ್ವರಿಗೂ ರಕ್ಷಕನಾಗಿದ್ದರೂ, ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಶರಣು ಎಂದು ಬೇಡಿದವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನಗಿರುವ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರುವ ತನ್ನ ಅಭಿಸಂಧಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಅಚಿತ್ತಿನುಡೈಯವುಂ ಅಚಿತ್ ಪ್ರಾಯರುಡೈಯವುಂ ವ್ಯಾಪಾರಂ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನ ಪರಪ್ರಯೋಜನಂಗಳ್ ಇರುಂಡೈಯುಂ ಉದ್ದೇಶಿಯಾದೇ ಪರಮ ಪ್ರಯೋಜನಾರ್ಥಮಾಯಿರುಕ್ಕುಂ.

ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯವಾದ, ಚೈತನ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವ ಜಡ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಸ್ವರೂಪ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ, ಅಚಿತ್ತಿನಂತೆಯೇ ವರ್ತಿಸುವ ಬದ್ಧ-ಚೇತನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವಂತನು ನಡೆಯಿಸುವ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು, ತನಗಾಗಲಿ ಇತರರಿಗಾಗಲಿ—ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಯಾವ ಒಂದು ಪ್ರಯೋಜನದ ಉದ್ದೇಶ್ಯವೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ, ಅದು ಕೇವಲ ಪ್ರಯೋಜನಾರ್ಥವಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ.

ಜ್ಞಾತಾನಾನವವಸ್ಥೆಯಿಲ್ ಪ್ರಯೋಜನಾಂತರ ಪರ್ಮ ಪರಮ ಪ್ರಯೋಜನಾರ್ಥಮಾಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಕ್ಕುಂ ಪೋದು, ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನ ಉದ್ದೇಶ್ಯಮಾಕಕ್ಕೊಂಡು ನಡಕ್ಕುಂ.

ಚೇತನನು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ದೆಶೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೊಂದು ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ, ಪರಮ ಪ್ರಯೋಜನಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ

ತೊಡಗುವಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶ್ಯದಿಂದಲೇ ಕೆಲಸಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಅನನ್ಯಪ್ರಯೋಜನನಾಶ ಜ್ಞಾತಾ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನತ್ತಿಲುಂ ಪರ-
ಪ್ರಯೋಜನೋದ್ದೇಶೇನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಕ್ಕುಂ.

ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದೊಂದು ಬಿಟ್ಟು, ಇನ್ನಾವ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಜೇತನನು, ತನಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವಂತನಿಗೆ ('ಪ್ರೀತಿ'-ಎಂಬ) ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನೇ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ.

ನಿರುಪಾಧಿಕಸರ್ವಶೇಷಿಯಾನ ಈಶ್ವರನ್ "ಸ್ವಮುದ್ದಿಶ್ಯ"—
ಎನ್ನಿರಪಡಿಯೇ, ಪರಪ್ರಯೋಜನತ್ತಿಲುಂ, ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನಾರ್ಥ
ಮಾಕ ಪ್ರವರ್ತಿತ್ತಾಲುಂ, ಇವನುಡೈಯ ಸ್ವಾಶ್ರಿತಪಾರತಂತ್ರ
ಪ್ರಕಾರತ್ತೈಚ್ಚೊಲ್ಲಪ್ಪಾರ್ತ್ತಾಲ್, "ವರದ ಸಕಲಮೇತತ್ ಸಂಶ್ರಿ-
ತಾರ್ಥಂ ಚಕರ್ಥ"—ಎನ್ನಿರಪಡಿಯೇ, ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನತ್ತಿಲುಂ ಪರ-
ಪ್ರಯೋಜನಾರ್ಥಮಾಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಕ್ಕು ಮೆನ್ನಲಾಂ.

ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕಾಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ—ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದಂತೆ
ಎಲ್ಲ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲ ಜೇತನಾಜೇತನ ವರ್ಗಕ್ಕೂ
ರಕ್ಷಕನಾಗಿ—'ನಿರುಪಾಧಿಕಸರ್ವಶೇಷಿ'—ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಈಶ್ವರನು,
ಯಾವ ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ, ತನ್ನ ಸರ್ವಶೇಷಿತ್ವವನ್ನುಳಿಸಿ-
ಕೊಳ್ಳಲು ತನ್ನ ಸಂತೋಷಾರ್ಥವಾಗಿ 'ಸ್ವಮುದ್ದಿಶ್ಯ'—ತನ್ನ ಉದ್ದಿಶ್ಯ-
ದಿಂದಲೇ ತೊಡಗುವುದರಿಂದ, ಇತರರಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವ ಕೆಲಸಗಳ-
ಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದರೂ, ಭಗವಂತನ—
ತನ್ನನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ತಾನು ಅಧೀನನಾಗಿ ಅವರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು
ತಾನು ಪೂರೈಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು (ಸ್ವಾಶ್ರಿತಪಾರತಂತ್ರ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು)
ಹೇಳತೊಡಗಿದರೆ, ಕೂರತ್ತಾಳವಾನ್‌ರವರು ವರದರಾಜಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ
—“ಎಲೈ ವರದನೇ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡುವುದು—
ನಿನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ಜೇತನನಿಗೋಸ್ಕರವೇ ಅಲ್ಲವೇ!”—ಎಂಬಂತೆ, ಭಗ-

ವಂತನು ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನದಲ್ಲಿಯೂ ಪರಪ್ರಯೋಜನವನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾ-
ನೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.

ಇವ್ವರ್ಥಂಗಳೈ 'ಕಾಷ್ಠ ಪಾಷಾಣಸನ್ನಿಭಂ, ಸ್ಮರ್ತಾ, ಮದ್ಭಕ್ತಂ,
ಅಹಂ ಸ್ಮರಾಮಿ, ನಯಾಮಿ'—ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲೇ ಅನುಸಂಧಿಸ್ವದು.

ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಭಗವಂತನ ಪರಪ್ರಯೋಜಕವಾದ ಆಶ್ರಿತ ರಕ್ಷಣಿ
ಮಾಡುವ ಗುಣವನ್ನು, ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ "ಕಾಷ್ಠ ಪಾಷಾಣಸನ್ನಿಭಂ,
ಸ್ಮರ್ತಾ, ಮದ್ಭಕ್ತಂ, ಅಹಂ ಸ್ಮರಾಮಿ, ನಯಾಮಿ"—ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳಲ್ಲಿ
ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುವುದು.

ಇಡಂ ಪೆತ್ತಾರೆಲ್ಲಾಂ ಎನ್ನುಡಲಾಯ್ ನಿರ್ಕ
ಇಡರ್ ಪಿರಪ್ಪೊನ್ನಿವೈಯಿಲ್ಲಾ ನೆನ್ನೈಯನ್ಬಾಲ್,
ಅಡಂ ಪತ್ತಾಮವನೆನ್ರು ನಿನ್ನೈಂದಾ ಯಾವ್
ಅವನಾವಿ ಶರಿಯುಂ ಪೋದರಿವುಮಾರಿ,
ಉಡಂಬಿಲ್ ತಾನುಪಲಂ ಪೋಲ್ ಕಿಡಕ್ಕನಾನೇ,
ಉಯ್ಯುಂ ವಹೈ ನಿನ್ನೈನ್ದು ಉಯರ್ನ್ದ ಗತಿಯಾಲ್ ಎನ್ತನ್
ಇಡಂ ಪೆತ್ತೆನ್ನುಡನ್ ವಾಳ್ ಎಡುಪ್ಪನೆನ್ನ,
ಎಂಬೆರುಮಾ ಅರುಳ್ ಪೆತ್ತು ಮರುಳ್ ಶೆತ್ತೋನೇ ||

ಇಡಂ-ಪೆತ್ತಾರ್-ಎಲ್ಲಾಂ = (ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಗವನ್ನು)
ಶರೀರವನ್ನು ಪಡೆದ ಎಲ್ಲ ಚೇತನರೂ, ಎ-ಉಡಲಾಯ್-ನಿರ್ಕ=ನನಗೆ
ಶರೀರವಾಗಿರಲು, ಇಡರ್=ವಿಪತ್ತಾ, ಪಿರಪ್ಪು=ಜನನವೂ, ಇವೈ=
ಇವು, ಒನ್ರುಂ=ಯಾವುದೊಂದೂ, ಇಲ್ಲಾ=ಇಲ್ಲದ, ಎನ್ನೈ=ನನ್ನನ್ನು,
ಅನ್ಬಾಲ್=ಭಕ್ತಿಯಿಂದ, ಅವ್=ಆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, ಅಡಂ=ಕೇಡಿಗೆ,
ಪತ್ತಾಂ=ಅವಲಂಬನವಾಗುವನು, ಎನ್ರು=ಎಂದು ಮನದಲ್ಲಿ ಅರಿತು,
ಯಾವ್=ಯಾವನೊಬ್ಬನು, ನಿನ್ನೈಂದಾ=ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ-
ದನೋ, ಅವ್=ಅವನ, ಆವಿ=ಪ್ರಾಣವು (ಜೀವವು), ಶರಿಯುಂ
ಪೋದು = (ದೇಹವನ್ನೂ) ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಾಗ, ಅರಿವುಮಾರಿ=
ಜ್ಞಾನವು ತಪ್ಪಿಹೋಗಿ, ಉಡಂಬಿಲ್ = ದೇಹದಲ್ಲಿ, ತಾನ್ = ಆ

ಜೀವಾತ್ಮನು, ಉಪಲಂಪೋಲ್ = ಕಲ್ಲಿನಂತೆ, ಕಿಡಕ್ಕು = ಇರಲು, ನಾನೇ
 = ಸರ್ವರಕ್ಷಕನಾದ ನಾನೇ, ಉಯ್ಯುವಹೈ = ಅವನು ಉಜ್ಜೀವಿಸುವ
 ರೀತಿಯನ್ನು, ನಿನ್ನೆಂದು = ನೆನೆದು, ಉಯಾರ್ನ್ದ = ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ,
 ಗತಿಯಾರ್ = (ಅರ್ಚರಾದಿ) ಮಾರ್ಗದಿಂದ, ಎರ್ತಳಡಂ = ಯಾವ ನನ್ನ
 ಸಾ ನವುಂಟೋ ಆ ಶ್ರೀವೈಕುಂಠ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದು, ಪರಮಪದವನ್ನು,
 ಪೆತ್ತು = ಹೊಂದಿ, ಎನ್ನುಡ್ = ನನ್ನೊಡನೆ, ವಾಳ = ಬಾಳುವಂತೆ, ಎಡು-
 ಪ್ಪೆ = ಉದ್ಧರಿಸುವೆನು, ಎನ್ನು = ಎಂದು ಹೇಳಿದ, ಎಂಬಿರುಮಾರ್ =
 ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ವರಾಹನ, ಅರುಳ್ ಪೆತ್ತು = ದಯೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ,
 ಮರುಳ್ = ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು, ಶೆತ್ತೋಂ = ನೀಗಿದವು.

ಇರುಂಡುರೈಯಾದ ನಮ್ಮೇನಮುರೈತ್ತವುರೈಯಿರಂಡಿ
 ತಿರಂಡ ಪೊರುಳ್ಳಾಕಳ್ ತೆಳಿನ್ದಿತ್ತೂಡಿ ನನ್ನಿಣ್ಣುರುಳಾಲ್,
 ಶುರುಣ್ಣನಂ ಜ್ಞಾನಚ್ಚುಡರೊಳಿ ಶುತ್ತಂ ಪರಪ್ಪರ್ ಮುಳ,
 ಪುರಣ್ಣದುನುಂ ವಿನೈಪೋಮಿಡಂ ಪಾರ್ತಿನಿಪ್ಪೊಮಳನೇ ||

(ಒಂದು ಸಲ ಹೇಳಿದ ಬಳಿಕ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮತ್ತೆ) ಇರಂಡುಂ
 = ಎರಡು ನುಡಿಯನ್ನು, ಉರೈಯಾದ = ಹೇಳಿದ, ನಂ = ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿ-
 ಯಾದ, ಏನಂ = ಶ್ರೀವರಾಹರೂಪಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನು, ಉರೈತ್ತ =
 ಉಪದೇಶಿಸಿದ, ಉರೈ-ಇರಂಡಿ = ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳ (ರಹಸ್ಯಶಿಖಾಮಣಿಯ
 ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳ), ತಿರಂಡ = ಸಾರಾಂಶವಾದ, ಪೊರುಳ್ಳಾಕಳ್ = ಅರ್ಥ-
 ಗಳನ್ನು, ತೆಳಿಂದ್ = ಮನದಟ್ಟಾಗುವಂತೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಅಡಿ =
 ಭಗವಂತನ ಅಡಿಗಳನ್ನು, ತೂಡಿನಂ = ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಧರಿಸಿದವು (ಅಂದರೆ,
 ಪರಮಾತ್ಮನ ಚರಣಕಮಲವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದವರಾದೆವು). ತಿಣ್ = ದೃಢ-
 ವಾದ, ಇರುಳಾಲ್ = ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರದಿಂದ, ಶುರುಂಡ = ಮುದುಡಿ-
 ಕೊಂಡ (ಸಂಕುಚಿತವಾದ), ನಂ = ನಮ್ಮ, ಜ್ಞಾನಚ್ಚುಡರ್ = ಜ್ಞಾನ-
 ವೆಂಬ ತೇಜಸ್ಸಿನ, ಒಳಿ = ಬೆಳಕು, ಶುತ್ತಂ = ಸುತ್ತಲೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ,
 ಪರಪ್ಪರ್ ಮುಳ = ಹರಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು, ನಂ = ನಮ್ಮ, ವಿನೈ =
 ಪುಣ್ಯವಾಪರೂಪವಾದ ಕರ್ಮಗಳು, ಪುರಂಡದ್ = (ಬಿಟ್ಟು) ಹೊರಳಿ-

ಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋದುವು. ಇನಿ=ಇನ್ನು ಮುಂದೆ, ಪೋಂ-ಇಡಂ= ಅವು ಹೋಗುವ ಸ್ಥಳವನ್ನು, ಪಾರ್ತು=ನೋಡಿಕೊಂಡು, ಪೋಂ-ಅಳನೇ ಹೋಗುವುದೊಂದೇ ಉಳಿದಿರುವುದು.

ಮಲೈಯುಂ ಕುಲೈಯುಂ ಎನ್ನೆಣ್ಣಿಯುಂ ವ್ವ ಪೆರುಂ

ಪುಣ್ ತಿರಂಗಿ,

ತಲೈಯುಂ ವಳುತ್ತಪಿ ತಾನೇ ಅಳಿಯ ವಿಶೈಕಿನ್ನಿಲೀರ್,
ಅಲೈಯುಂ ಕಡಲ್ ಕೊಂಡ ವೈಯಮಳಿತ್ತವ್ ಮೆಯ್ಯರುಳೇ,
ನಿಲೈಯೆನ್ನನಾಡಿ ನಿಲೈನಿನ್ನ ಪೊಯ್ ಮತಿ ನೀಕ್ಕುಮಿನೇ ||

ಮಲೈಯುಂ = ಪರ್ವತಗಳೂ, ಕುಲೈಯುಂ = ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದುವುವು (ನಾಶವಾಗುವುವು), ಎನ್ನು=ಎಂದು, ಎಣ್ಣಿಯುಂ=ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ, ವ್ವ=ದೃಢವಾದ, ಪೆರುಂ=ದೊಡ್ಡದಾದ, ಪುಣ್=(ಗಾಯ ಹೊಂದಲರ್ಹವಾದ) ಶರೀರವು, ತಿರಂಗಿ=ನೆರಿಗಟ್ಟಿಕೊಂಡು (ಮುಪ್ಪು ಬಂದು), ತಲೈ=ತಲೆಯ ಕೂದಲು, ವಳುತ್ತಪಿನ್ನುಂ=ಬಿಳುಪಾದಮೇಲೂ, ತಾನೇ=ತಾನಾಗಿಯೇ, ಅಳಿಯ=ನಶಿಸಿ ಹೋಗುವುದೆಂದಿದ್ದರೂ, ಇಶೈ-ಕಿನ್ನಿಲೀರ್=ಉಪಾಯವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವಂತೆ ಅಂಗೀಕರಿಸದೆ ಇರುವವರಾದಿರಿ (ಅನ್ಯಾಧೀನರಾಗಿ ಶರೀರಕ್ಕೆ ನಾಶವುಂಟಾದರೆ, ಆ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದೇ ಹೊರತು, ನಮ್ಮನ್ನು ಮುಪ್ಪು ಅಪ್ಪಿತಲ್ಲಾ, ಈ ದುಃಖ-ಕರವಾದ ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಪರಮಪದವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಅರಿಯೋಣ ಎಂಬ ಇಚ್ಛೆಯೂ ಸಹ ಇನ್ನೂ ನಿಮಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ನೀನೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ತಿಳಿಯಿರಿ). ಅಲೈಯುಂ=ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಅಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಕಡಲ್=(ಪ್ರಳಯಕಾಲದ) ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಕೊಂಡ=ನುಂಗಲ್ಪಟ್ಟ (ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ), ವೈಯುಂ=ಭೂಮಿಯನ್ನು [ಅಲೈಯುಂ=ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿರುವ, ಪಡಲ್=(ಭವ) ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ, ಕೊಂಡ=ಮಗ್ನರಾಗಿರುವ, ವೈಯುಂ=ಜಗದ ಜನರನ್ನು], ಅಳಿತ್ತವ್=ರಕ್ಷಿಸಿದ ಶ್ರೀವರಾಹಮೂರ್ತಿಯ, ಮೆಯ್=ಸತ್ಯವಾದ, ಅರುಳೇ=ದಯೆಯೇ

(ಕೃಪೆಯಿಟ್ಟು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಸುಲಭೋಪಾಯವಾದ ಶರಣಾಗತಿಯೇ),
 ನಿಲೈ-ಎನ್ನು=ಸ್ಥಿರವಾದ ಉಪಾಯವೆಂದು, ನಾಡಿ=ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿದು,
 ನಿಲೈ-ನಿನ್ನ=ಇದುವರೆವಿಗೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದು, ಪೊಯ್-ಮತಿ=
 ಶರೀರಾತ್ಮಭ್ರಮಾದಿಗಳಾದ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನವನ್ನು, ನೀಕ್ಕುಮಿ = ನೀಗಿ
 ಕೊಳ್ಳಿ. [ಇದುವರೆಗೆ ಇಂಥ ಅಜ್ಞಾನವಿದ್ದುದು ಹೋಗಲಿ. ಇನ್ನಾದರೂ
 ಸದಾಚಾರ್ಯರ ಮೂಲಕ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಸದ್ಗತಿ ಪಡೆಯಲು
 ಯತ್ನಿಸಿ ಸಫಲರಾಗಿ—ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನಮಗೆ
 ಈ ಪದ್ಯದ ಮೂಲಕ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ].

ಸ್ವಸ್ಥಂ ಚಿತ್ತಂ ಸುಖಮತಿವಪುಃ ಧಾತುಸಾಮ್ಯಂ ಚ ಕೃತ್ವಾ
 ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂ ಚ ಸ್ಮೃತಿಪದಮಜಂ ವಿಶ್ವರೂಪಂ ವಿತರ್ಜ್ನಃ |
 ಕಾಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಕರಣವಿಲಯಾತ್ ಕಾಷ್ಠಸಾಕ್ಷಾಣಿಕಲ್ಪಾತ್
 ನಾಥಃ ಪೋತ್ರೀ ನಯತು ಕೃಪಯಾ ನಾಥಿತಃ ಸಂಪದಂ ನಃ ||

ನಃ=ನಮ್ಮ, ಚಿತ್ತಂ = ಮನಸ್ಸನ್ನು, ಸ್ವಸ್ಥಂ = ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ
 ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ನಿಲ್ಲುವಂತೆಯೂ, ವಪುಃ=ದೇಹವು, ಸುಖಂ=ಸೌಖ್ಯ-
 ದಿಂದಿರುವಂತೆಯೂ, ಚ=ಮತ್ತು, ಧಾತುಸಾಮ್ಯಂ=ನಮ್ಮ ಸಪ್ತಧಾತು-
 ಗಳೂ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ವಿಕಾರಕ್ಕೂ ಒಳಗಾಗದೆ ಸಮಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರು-
 ವಂತೆಯೂ, ಕೃತ್ವಾ=ಮಾಡಿ, ಅಜಂ=ಕರ್ಮಬಂಧವಾಗಿ ಯಾವ ಒಂದು
 ಜನ್ಮವನ್ನೂ ಪಡೆಯದಿರುವ, ವಿಶ್ವರೂಪಂ=ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿನ ಚೇತನಾ-
 ಚೇತನಗಳೆಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದು, ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ತನ್ನ
 ದೇಹವನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿ 'ವಿಶ್ವರೂಪ'ನೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ, ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂ=
 ತನ್ನನ್ನು, ನಃ=ನಮ್ಮ, ಸ್ಮೃತಿಪದಂ=ಸ್ಮರಣೆಗೆ ವಿಷಯವಾಗುವಂತೆ,
 ವಿತರ್ಜ್ನಃ=ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ನಾಥಿತಃ=(ನಮ್ಮಿಂದ, ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ-
 ಬೇಕೆಂದು) ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾದ, ನಃ=ನಮ್ಮ, ನಾಥಃ=ಸ್ವಾಮಿ-
 ಯಾದ, ಪೋತ್ರೀ=ವರಾಹಸ್ವಾಮಿಯು, ಕಾಲೇಪ್ರಾಪ್ತೇ=ನಮ್ಮ
 ದೇಹಾಪಸಾನ ಕಾಲವು ಸಂಭವಿಸಲು, ಕರಣವಿಲಯಾತ್=ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆ-
 ಲ್ಲವೂ (ಸೂಕ್ಷ್ಮದೇಹದಲ್ಲಿನ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲ ಲಯ

ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ) ಶಕ್ತಿಗುಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಕಾಷ್ಠಪಾಷಾಣಕಲ್ಪಾಃ =
 ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಲ್ಲುಗಳಿಗೆ ಸಮನಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವ, ನಃ = ನಮ್ಮನ್ನು, ಕೃಪಯಾ =
 ತನ್ನ ದಯೆಯಿಂದಲೇ, ಸಂಪದಂ = ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪರಮಪದಕ್ಕೆ, ನಯತು
 = ಒಯ್ಯಲಿ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀಮದ್ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ
 ಶ್ರೀವರಾಹಚರಮಶ್ಲೋಕಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನರೂಪವಾದ 'ರಹಸ್ಯಶಿಖಾಮುಣಿ'
 ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದ ಕನ್ನಡ ವಿವರಣೆಯು ಮುಕ್ತಾಯವಾಗಿದೆ.

ಕವಿತಾರ್ಕಕ ಸಿಂಹಾಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೇ |
 ಶ್ರೀಮತೇ ವೇಂಕಟೇಶಾಯ ವೇದಾಂತಗುರವೇ ನಮಃ

|| ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾಂತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ||

|| ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ||